

PEST MEGYE

SZÍVE-JAVA

ÉRTÉKEK, SZÉPSÉGEK, ÉLMÉNYEK A
MEGYE TELEPÜLÉSEIRŐL 2.

SZERKESZTETTE:
SÁRI ANDREA

PEST MEGYE
SZÍVE-JAVA

II.

A kiadvány létrejöttéért köszönet illeti a benne szereplő települések polgármestereit, akik fontosnak érezték, hogy készüljön egy képes-szöveges kordokumentum gyűjtemény.

Köszönet a Pest Megyei Közgyűlés elnökének Szabó Istvánnak az előkészítő munkában nyújtott támogatásért.

*Sári Andrea
szerző-szerkesztő*

PEST MEGYE SZÍVE-JAVA II.

PEST MEGYE

SZÍVE-JAVA

ÉRTÉKEK, SZÉPSÉGEK, ÉLMÉNYEK A
MEGYE TELEPÜLÉSEIRŐL

II.

SZERKESZTETTE:
SÁRI ANDREA

PEST MEGYE SZÍVE-JAVA II.

KEDVES OLVASÓ!

Szabó István

Pest Megye Közgyűlésének elnöke

Pest megye az ország szíve, ahol milliónál is több magyar lelt otthonra a síkvidék és a hegyek határán, a Duna két partján, európai léptékű utak keresztútján. Büszkék vagyunk a tájra és a nemzedékekre, akik felépítették és megtartották ezeket a nagyszerű közösségeket. Mindazokra, akik két kezükkel művelték, és szívüket, lelküket adták ahhoz, hogy felépítsenek várost vagy községet, ipart és gazdaságot, hogy újragondolják nemzetiségi és nemzeti örökségünket, megannyi értékkel gyarapítva a magyar nemzetet. Mindannyian itt vannak velünk, és itt élnek a szívünkben.

Pest Megye Önkormányzata majd egy évtizede az első között csatlakozott azokhoz a településekhez, melyek úgy döntöttek, hogy a magyarság értékeinek gyűjtése, megőrzése és megismertetése az egyik legfontosabb feladatunk, hiszen számunkra ez jelenti azt a termőtalajt, amibe magot érdemes vetni, és az alapot, amire házat érdemes építeni. Lelkét adja a vállalkozásoknak, közös nyelvet az itt élő embereknek, nemzeti kultúrát, ami összekapcsol minket. Ez jelenti azt a közös pontot, ami köré érdemes elrendezni a nagyobb dolgokat – a települések és vállalkozások támogatását, nagyobb léptékű fejlesztéseit oktatásnak, egészségügynek és közlekedésnek –, hogy ne csak célja, de értéke is legyen a közös munkánknak. Így szerveztük újra az országot is.

E munkában kevés volt az olyan pillanat, amikor csak egymásra néztünk, egymást kerestük és figyeltük. Éppen elég dolga volt mindenkinek a maga közösségében elvégezni a vállalt feladatokat, és sokkal kevesebb idő és erő maradt arra, hogy a nagyobb közösségben is megismerjék nevünket. És ez rendben is van így, mert ésszerű, helyes és felelősségteljes döntés, hogy első helyen mindenki arra legyen figyelemmel, amire képviseleti megbízása szólítja.

Most úgy gondoltuk, hogy érdemes lenne megállni, és megmutatni a városainkat, községeinket. Ideje lenne készíteni egy „tablót”, amiben bemutatjuk őket és megmutatjuk a helyi eredményeket, sikereket.

Nemcsak számokat, tényezőket és körülményeket, hanem az itt élő embereket, kiknek erejét személyes elkötelezettségük és meggyőződésük adja. Ideje volt tehát egy ilyen „tablónak”, hogy bemutatkozzanak, hogy egyszerre és együtt ismerjék meg őket a nagyobb világban, mint egy nagyobb közösséget, a Pest megyei települések közösségét. Mutassuk meg az itt élő emberek sokféleségét, a táj és az épített környezet, a kulturális értékeink és hagyományaink sokszínűségét, ami láthatóvá teszi azt a kisebb, emberibb léptéket, amit a megyei települések megtestesítenek a világváros árnyékában, mint megannyi forrása az értékeknek, és a jóra való törekvésnek.

Meleg szívvel ajánlom az Olvasónak ezt a kiadványt, ami e gondolat mentén készült el a megyei önkormányzat segítő támogatásával. Ez a könyv egy olyan pillanatot rögzít, amikor egymásra figyelünk, és a településeinken keresztül ismerhetik meg Pest megye számos közösségét.

Fogadják szeretettel ezt a kiadványt, mint jelképét egy kornak, egy évtizednek, amikor újjá szerveztük az országot. Az elkészítése egy olyan évben történt meg, amikor rég látott megpróbáltatásokkal néz szembe a nemzetünk, és ami éppen azt mutatta meg, hogy mennyit érnek az erős közösségeinknek. Megóvják a szeretteinket és a sikereket, amelyeket együtt értünk el.

DEAR READER!

Pest County is the heart of the country, where more than a million Hungarians found a home at the meeting of the plains and the mountains, on both banks of the Danube, at the crossroads of European-scale roads. We are proud of the landscape and the generations who have built and kept these great communities. Of those who cultivated it with both hands and gave their hearts and souls to build a city or village, industry, and economy to rethink our ethnic and national heritage, enriching the Hungarian nation with many values. They are all here with us and living here in our hearts.

Almost a decade ago the Local Government of Pest County was one of the first to join the settlements that decided that collecting, preserving, and introducing the values of the Hungarians is one of their most important tasks, as for us it means the fertile soil in which seeds are worth sowing and the basis, what a house is worth building on. It gives a soul to businesses, a common language to the people who live here, a national culture that connects us. This is the common point around which it is worth arranging the bigger things - support for municipalities and businesses, larger-scale improvements in education, health, and transport - so that our joint work doesn't only have a goal but also a value. This is how we reorganized the country.

In this work, there were few moments when we just looked at each other, looking for and watching each other. It was just enough for everyone in their community to do the tasks they undertook, and there was much less time and effort left to make our name known in the larger community as well. And that's okay, because it's a sensible, correct, and responsible decision to have everyone pay attention to what your mandate calls for first and foremost.

Now we thought it would be worthwhile to stop and show our cities and villages. It would be time to create a "board" on which we present them and show the local results and successes.

Not just numbers, factors, and circumstances, but the people who live here, whose strength comes from their personal commitment and convictions. So it was time for such a "board" to introduce themselves, to get to know them simultaneously and together in the larger world as a greater community, the community of Pest County settlements. Let us show the diversity of people living here, the diversity of the landscape and built environment, our cultural values, and traditions, that make the smaller, more humane scale visible, that is embodied by the settlements in the shadow of the cosmopolitan city as many sources of values and effort for good.

It is with a warm heart that I recommend this publication to the reader, which was prepared along this idea with the helpful support of the county government. This book captures a moment when we pay attention to each other, and you get to know many communities in Pest County through our settlements. Accept this publication as a symbol of an age, a decade, when we reorganized the country. It was made in a year when our nation was facing long-seen ordeals, and which has just shown how much our strong communities are worth. They protect our loved ones and the successes we have achieved together.

István Szabó

President of the Assembly of Pest County

ELŐSZÓ

Egy sokszínű, ezer természeti és ember alkotta értékkel rendelkező megye településeinek csokrát tartja kezében a Kedves Olvasó.

Pest megye Szíve-Javát, olyan varázslatos városokat, községeket – a kisebbektől a nagyobbakig – jelenít meg ez az album, melyek történelmi gyökerekkel, gazdag látnivalóval és a hamisítatlan magyar vendégszeretettel várják mindazokat, akik szeretnék megismerni őket.

A kötet létrejöttét az a gondolat vezette, hogy az elmúlt 10-15 évben sokat fejlődtek, épültek, változtak a települések. A kor, a jelen alkotó embere most rakja oda keze nyomát a helyre, ahol él, ezt pedig érdemes megörökíteni, és dacolva a változó világ trendjével: papíron, nyomtatott, maradó formában.

51 település kért helyet ebben a magyar-angol nyelvű ismertetővel és fotókkal tarkított kiadványban.

Velük találkozhat az olvasó négy-négy oldalon, kordokumentum jelleggel. Minden településről a saját maga által megfogalmazott ismertető olvasható – ki, hogyan értelmezte és szerette volna megmutatni magát –,

ezért a kötet nem egysíkú, és nincs benne a stílust, a mondanivalót illető uniformizáltság.

2021 lenyomata, de értékét talán nem is a jelen, hanem a jövő adja majd.

Kívánom, hogy lapozzák ezt a kiadványt érdeklődéssel, és ragadja el olvasóként Önöket az érzés: Pest megye igazi gyöngyszeme Magyarországnak, ahol találkozik a történelem, a természeti sokszínűség, és olyan kellemelegyet alkot, amit érdemes egy esszenciává gyúrni és tovább adni.

Pest Szíve-Java, Értékek, Szépségek és Élmények a Megye Településeiről – ahogy a cím is szól.

Mi így szeretjük, ehhez ragaszkodunk, és ezt tudjuk megmutatni az ide látogatóknak és persze azoknak, akik majd utánunk következnek.

Sári Andrea
szerkesztő

FOREWORD

The Dear Reader holds a bouquet of the settlements of a diverse county with thousands of natural and man-made values.

Pest megye Színe-Java is an album, that presents magical towns and villages – from the smallest to the largest – with historical roots, rich sights and unadulterated Hungarian hospitality for all those who want to get to know them.

The creation of the volume was driven by the idea that the settlements have developed, built and changed a lot in the last 10 to 15 years. The man of the age, the creator of our present time, is now placing his handprint where he lives, and it is worth capturing this, and in defiance of the changing world trend: on paper, in print, in a lasting form.

Fifty-one settlements applied for a spot in this publication full of Hungarian and English descriptions and photos.

Our readers can encounter them on four pages each, as a document of the age. The description of each settlement can be read as they wrote it themselves – the way they interpreted it, and the way they wanted to

present themselves – so the volume is not monotonous and does not contain uniformity in terms of style and what to say.

It is the imprint of 2021, but its value may not be given by the present, but by the future.

I wish for you to flip through this publication with interest. and that it captivates you as a reader with the feeling: Pest County is a real gem of Hungary, where history and natural diversity meet and form a pleasant mixture that is worth kneading into an essence and passing on.

Pest Színe-Java, Values, Beauties and Experiences of the Settlements of the County – as the title suggests.

This is how we love it, how we are bound to it, and this is what we can show to visitors coming here and, of course, to those who will follow us.

Andrea Sári
editor

TELEPÜLÉSEK

ÁPORKA

Nyugalom, közösség, érték – e három szó jellemzi Áporka települést, mely Budapesttől 34 km-re, délre található a Soroksági-Duna-ág mentén, emitt a környék domborzati viszonyainak kialakításában a Duna szerepe jelentős.

Ha az 51-es útról betérünk a községbe, egy rendezett, gondozott településre érünk. Régen tipikus egyutcás kialakítású volt, de az idők során újabb utcákkal bővült.

A virágos közterületek és rendezett porták a lakosság szép iránti igényének kifejezői. Áporka igazán élhető település, azért is költöznek ide szívesen. Csendes, kellemes lakhely. A középületek, a javított főút, a parkok, a virágos zöldterületek teszik kedvessé és otthonossá Áporkát. A faluban tett séta végén a Dunára kijutva egy egysoros, rendezett üdülőterületre érünk.

Mai napig nyolcosztályos, önálló iskola és óvoda is működik Áporkán.

Önálló háziorvosi körzet látja el az embereket. A közművelődésnek otthont adó Végh György Közösségi Házban megtalálható könyvtár és közösségi hely is.

A helyi rendezvények híresek, hiszen az 1300 fős lakosság létszámának többszöröse is összejött már egy-egy évenkénti Áporka-napokra.

A hagyományörző szüreti felvonuláson a falu apraja-nagyja bemutatja táncait.

A Márton-nap, a gyermeknap kihagyhatatlan eseménnyé nőtte ki magát.

Adventi ünnepkör részeként kiállításra kerül Magyarország egyik legnagyobb csuhébetleheme.

A testvértelepülésről, Erdélyből számos család telepedett le itt, új szintet hozva a valamikori zárt közösségű faluba.

Áporka helye már az őskorban is lakott volt. A Magyar Nemzeti Múzeum munkatársai bronzkori urnasírokat, valamint egy honfoglalás kori lovas katona maradványait tárták fel, lovával együtt. A hagyomány szerint a környék Szent László király birtoka volt, és Szentkirály-pusztá elnevezés maradt fenn.

Helyileg az elődök a Duna-parton telepedtek le, de a folyamatos árvizek miatt innen távolodva, biztonságosabb helyre, míg végül a folyóágtól két kilométernyire, a mai helyre költöztek. A török időkben teljeseb elnéptelenedett, majd felvidéki családok telepedtek le. Az Áporka településnév 1701-ben kerül lejegyzésre I. Lipót császár adománylevelében.

A klasszicizáló, későbarokk református templom 1785-ben épült Jung József tervei alapján. A nemrég felújított épület a község büszkesége.

Áporka újkori történelméből kiragadva Kossuth Lajos és Áporka kapcsolatát kell említeni. Korteszedeése alatt szövetséget kötött az áporakaiakkal, akik szavazatukról biztosították őt.

Az I. világháború áldozatainak emlékére szobrot állítottak, melynek talpatára a II. világháború áldozatainak neve is felkerült.

A település szülötte Végh György költő, író, műfordító és Kégl Sándor iranista, irodalomtörténész.

Látogassanak el Áporkára egy jó sétára, kikapcsolódásra vagy a rendezvények egyikére!

A település polgármestere: Mészáros Károly

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Önkormányzat; Orvosi rendelő; I. világháborús emlékmű; Emlékpark; Cuhé Betlehem; Millecentenáriumi emlékmű; Templom; Dunapart; Trianon-emlék kereszt; Áporikai Általános Iskola; Szüreti felvonulás; Áporka Napok

ÁPORKA

ÁPORKA

ÁPORKA

Peace, community and value – these are the three words which define the settlement of Áporka, which lies 34 kms South of Budapest, by the Danube of Sorokság, where the River plays a large role in the shaping of the geography.

If we enter the parish from main road 51 we arrive in a nice and clean settlement. It used to be a typical one-street village, but with time new streets were added.

The flower filled public spaces and the well organized porches express the residents' desire for beauty. Áporka is a very nice settlement to live in and so many gladly move in. It is a quiet and lovely home. The public buildings, improved main road, the parks, the green spaces make Áporka all the more cozy. After a walk in the village we arrive at a recreation area by the River Danube.

There is an independent Primary School and a Kindergarten in Áporka.

The local practitioner's office is sufficient for all the people here. The György Végh Community Hall is what gives place for cultural activities along with the library and the community center.

The local events are famous since the Áporka days is an event which has been visited by much more people than what the population of the village is (1300).

The traditionalist harvest festival is where the old and young of the parish can showcase their dance knowledge.

The Martin's day, the children's day have both grown into unmissable events. As part of the Advent celebrations the largest „csuhébetleem” room of the country is on exhibition. A family from the Transylvanian sister-

settlement moved here bringing with them new colours to the closed community of the village.

The area of Áporka was already inhabited in prehistoric times. The colleagues of the Hungarian National Museum found bronze-age urn tombs, a Conquest era horse-riding soldier's remains as well as that of his horse. According to traditions the region belonged to King St Ladislaus and the name Szentkirály-puszta still remains known.

The ancestors settled by the Danube but due to the constant floodings they moved further and further away until they reached the current place of the settlement 2 kms from the River Danube. In the Ottoman era the village was completely abandoned, then highlander families settled here. The name Áporka was first documented in 1701 in the deed of gift from emperor Leopold I.

The classicist-late baroque reformed church was built in 1785 based on the designs of József Jung. The recently renovated building is the pride and joy of the village.

In the modern history of Áporka the connection of Lajos Kossuth and Áporka needs to be mentioned. During his electioneering he made a pact with the locals earning their votes.

To commemorate the victims of World War I. a monument was made, and on its base the names of the victims of World War II. are also listed.

György Végh, poet, writer and translator and Sándor Kégl, a literature historian were both born in Áporka. Please do visit our village, take a nice walk, relax or even take part in one of our various events!

Mayor of the settlement: Károly Mészáros

BÉNYE

Bénye közel 1300 fős település Pest megyében, a Bényei-patak magas domboktól ölelt völgyében helyezkedik el. Utcái hosszasan benyúlnak a dombok között húzódó völgyekbe, felülről mintha egy ötujjas kesztyűt látnánk. A falu az ország legrégebben keletkezett falvai közé sorolható, amely már az Árpád-korban is lakott volt. Elnevezése a Benedek személynévből származik, az első írásos említése 1368-ban történt. A török időszakban a település elpusztult, Fáy Mihály 1714. április 27-én telepitette újjá magyar és felvidéki szlovák ajkú lakosokkal. Azóta a település folyamatosan létezik, a 2014-es évben ünnepelték Bénye Község újjátelepítésének 300. évfordulóját. Bénye gyönyörű környezetben, dombokkal övezett völgyekben meghúzódó település, festői szép természeti értéke a dombság és a síkság találkozásánál elterülő Dolina, amely számos helyi rendezvény színhelyeül szolgál. Helyi kuriózum a Lomen-völgyi löszkopár, a Bényei-patak partján álló, több mint 100 éves eperfa és hasonló korú tölgyliget, de különös hangulatot kölcsönöznek a falunak a gyalogos forgalmat szolgáló kis utcák, az ún. „ulicskák” is. A település építészeti büszkesége a 2012-ben felújított evangélikus műemléktemplom, melyet 1784 és 1794 között emeltek késő-barokk stílusban. Történelmi eseménnyel kapcsolatos emléket képvisel az I. és II. világháborús emlékmű az evangélikus templom kertjében. Történelmi eseménnyel kapcsolatos emlék még az itt található kopjafa is, az 1848-as szabadságharc emlékére. Szintén a templomkert díszje a Szent István-márványszobor, mely Szent Istvánt idős korában, papi öltözetben ábrázolja kezében sólyommal. Művelődési központként, e-pontként és könyvtárként is funkcionál a községben a 2012-ben megépült IKSZT, amelyen belül található a Pálinkafőző Múzeum is.

Az itt élő lakosság mezőgazdasági termelést östermelői, családi és társas vállalkozások formájában folytat. Fő terményeik a búza, kukorica, napraforgó, repce és árpa, de meghatározó tevékenység a szőlőtermesztés is. Napjaink fő foglalkoztatását budapesti munkahelyek biztosítják.

Bénye sokrétű és gazdag hagyományai hozzátartoznak a település életéhez, fontosnak tartják a helyi értékek megőrzését. Számos olyan rendezvénnyel büszkélkedhetnek, amellyel hagyományt őriznek és teremtenek. Minden év januárjában kerül megrendezésre a Vince Napi Borverseny, amely immár 25 éves rendezvény, melynek jelképeként került felállításra a polgármesteri hivatal udvarán a Szent Vincét (a szőlősgazdák és pincemesterek a (vincellérek) védőszentje) ábrázoló szobor, Oláh Szilveszter alkotása. De hagyományos rendezvényeik közé tartozik áprilisban a pálinkaverseny, május 1-jén a majális, szeptember utolsó szombatján a szüreti mulatsággal egybekötött falunap, decemberben a karácsonyi vásár és ünnepség. Fontos rendezvény volt a településen 1999 és 2018 között a pónifogathajtó verseny, amely a helyi kovácmester, Koczka Géza közreműködésével került 20 éven keresztül megrendezésre. Kiemelkedő civil szervezet a Nap-sugár Nyugdíjas Klub és a Bényei Polgárőrség, melynek tagjai 25 éve aktívan részt vesznek a település életében.

Az önkormányzat célja, hogy minél több fiatal válassza lakóhelyeül a települést, így mindent megtesznek annak érdekében, hogy a település folyamatosan fejlődjön. Keresik a pályázati lehetőségeket, melyek az itt lakók életét jobba teszik. Jelenleg folyamatban van egy kétcsoportos bölcsőde építése, de a településen óvoda, általános iskola, orvosi rendelő, posta, fiókgyógyszertár is található, amely megkönnyíti a helybeli lakosok életét. A Magyar Falu program és egyéb pályázati támogatások keretében a belterületi utak nagy része megújult, felújításra került az önkormányzat épülete és az orvosi rendelő, az iskola épülete is energetikai felújítás keretében megújult. A település vezetői bíznak benne, hogy újabb pályázati támogatásokból Bénye fejlődése biztosított lesz az itt lakó és ide költöző lakosok meglégedésére.

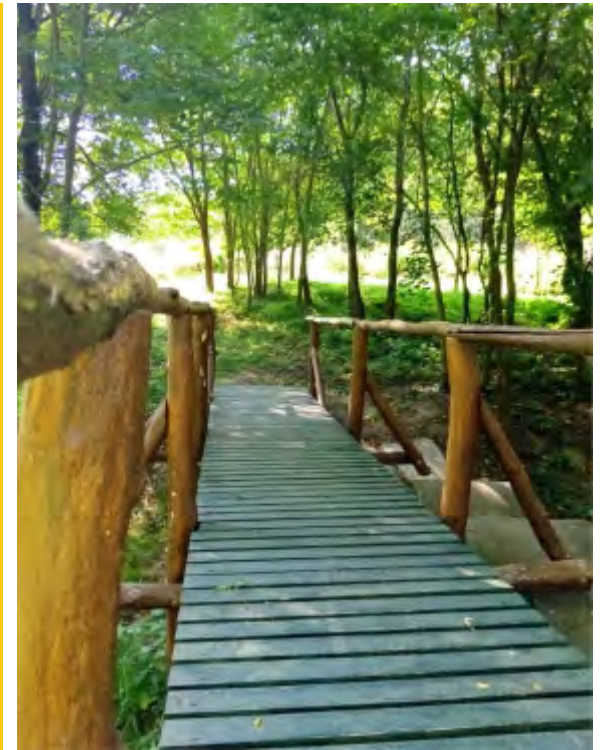
A település polgármestere: Kovács Erika

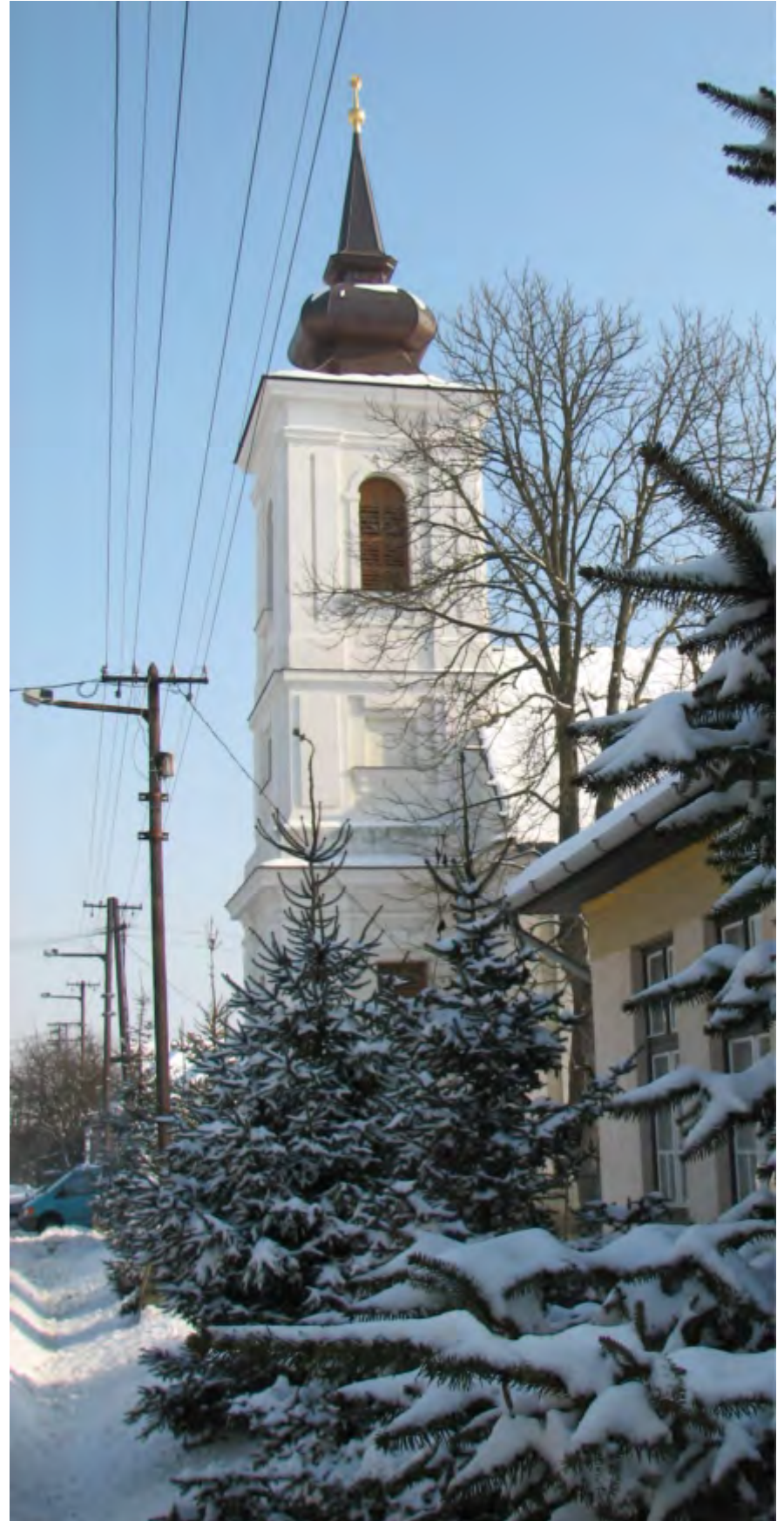
A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Templomkert; Dolina; Fáy Mihály-emlékmű; Kenyérszentelés; Híd; Szüreti felvonulás; Vincenapi borverseny; Polgármesteri hivatal; Pónifogathajtó verseny; Templom; IKSZT épülete; Általános iskola

BÉNYE

BÉNYE

Bénye is a settlement of almost 1,300 people in Pest County, in the valley of the Bénye Stream, surrounded by high hills. Its streets stretch long into the valleys between the hills, as if we could see a five-fingered glove from above. The village can be considered one of the oldest villages in the country, which was already inhabited in the Árpáadian era. Its name comes from the personal name Benedek, the first written mention of which was in 1368. During the Turkish period, the settlement was destroyed, and Mihály Fáy re-established it on April 27, 1714 with Hungarian and Slovak speaking inhabitants from Upper Hungary. Since then, the settlement has existed continuously, in 2014 the 300th anniversary of the resettlement of Bénye was celebrated. Bénye is a settlement in valleys surrounded by hills, and its picturesque natural value is Dolina, located at the meeting of hills and plains, which serves as the venue for many local events. A local curiosity is the loess barren in the Lomen Valley, the mulberry tree of more than 100 years old on the banks of the Bénye Stream and the oak grove of a similar age, and the small streets for pedestrian traffic, the so-called "ulicskas" also give a special atmosphere to the village. The architectural pride of the settlement is the listed Lutheran church, renovated in 2012 and erected between 1784 and 1794 in late Baroque style. A memorial related to historical events is the World War I and II memorial in the garden of the Lutheran church. Also a memorial to a historical event is the headstone here, to commemorate the 1848 War of Independence. Another ornament of the church garden is the marble statue of St. Stephen, which depicts him in his old age in priestly clothing with a falcon in his hand. The IKSZT, built in 2012, which also houses the Pálinka Brewing Museum, also functions as a cultural center, e-point and library in the village.

The population living here engages in agricultural production in the form of primary producers, family and social enterprises. Their main crops are wheat, corn, sunflower, canola and barley, but viticulture is also a major activity. Today's main employment is provided by jobs in Budapest.

The diverse and rich traditions of Bénye contribute to the life of the

settlement, they consider it important to preserve the local values. They boast a number of events that preserve and create tradition. Every year in January, the Vince Day Wine Competition is held, which is now a 25-year-old event, symbolized by a statue of St. Vincent (the patron saint of winegrowers and cellar masters) in the courtyard of the mayor's office, made by Szilveszter Oláh.

Traditional events include the pálinka competition in April, the May Day on May 1, the village day with harvest celebration on the last Saturday in September, and the Christmas market and celebration in December. An important event in the settlement between 1999 and 2018 was the pony racing competition, which was organized with the participation of the local blacksmith, Géza Koczka, for 20 years. Outstanding non-governmental organizations are the Napsugár Retirement Club and the Bénye Civil Guard, whose members have been actively involved in the life of the settlement for 25 years.

The aim of the municipality is to get as many young people as possible to choose the settlement as their place of residence, so they will do everything in their power to ensure the continuous development of the settlement. They are looking for tender opportunities that will make the lives of the people here better. A two-group nursery is currently being built, but there is also a kindergarten, primary school, doctor's office, post office and pharmacy in the settlement, which makes life easier for the locals. Within the framework of the Hungarian Village program and other tender grants, most of the urban roads were renovated, the municipal building and the doctor's office were renovated, and the school building was also renovated within the framework of energy efficiency renovation. The leaders of the settlement hope that the development of Bénye will be ensured with new tender grants for the satisfaction of the residents living here and for ones moving here.

Mayor of the settlement: Erika Kovács

BUGYI

Bugyi az országos főútvonalak által nem érintett, 11.558 hektár területű nagyközség, Budapesttől déli irányban mintegy 30 km-re. Nagy kiterjedését az magyarázza, hogy a település több középkori falu (Vány, Ráda, Ürbő) területét olvasztja magába. A község határa és speciális mikroklímája jó lehetőséget teremt a szántóföldi gazdálkodáshoz, főleg a zöldségtermesztéshez, ezért Bugyi Nagyközség fontos szerepet játszik a főváros élelmiszerellátásában.

Az ürbői határ – ahol nagylétszámú szürkemarha gulyák is legelnek – a Kiskunsági Nemzeti Park madárelődőről ismert szikes pusztájába illeszkedik, melynek lakója a legnagyobb testű európai madár, a túzok. A 9,4 hektáros védett területen pedig az egykori láprét legszebb növénye, a törpe nőszirm nyílik.

Bugyi községről az első írásos emlék 1346-ból való. A középkorban magát a helynevet így: Bod, Bud, Bady, Budy alakban írták. A község neve végül a XVII-XVIII. században változott fokozatosan Bud(i)-ról Bugyi-ra.

A falu újjászületése Belezna Jánoshoz fűződik, aki 1729-től kezdte be-telepíteni magyar jobbágyokkal e pusztát.

A XIX. század végére a parasztság soraiban, a kis- és nagybirtok gazdálkodásában is mélyreható változások következtek be. Közülük Forster Kálmán ezerholdas majorsága emelkedik ki, mely a gazdaság modernizálásában figyelemreméltó eredményeket produkált.

Az első világháború veszteségeit a falu egy évtized alatt kiheverte, majd minden eddiginél gyorsabb ütemben fejlődött. Ebben jelentős szerepet játszottak az 1930-as években Bugyin megtelepedő bolgár családok, akik meghonosították az öntözéses kertészkedést.

A második világháborút követően a kollektivizálás, majd a téeszek összevonása után a 60-as években a Tessedik Tsz a térség egyik legjelentősebb agrárgazdaságává fejlődött, s mivel lehetővé vált a háztáji zöldségtermesztés és állattartás folytatása, a lakosság anyagi helyzete is megerősödött. A Dabasi járás első nagy ipari üzemét, a Budapesti Telefongyár gyár-egységét is itt építették meg. A 80-as évek derekára a téesz csődöközeli helyzetbe került, a gyár a rendszerváltozás küszöbére érve zárta be kapuit.

Az önkormányzati választásokat követően az elmúlt évtizedek – a változás feszültségei és problémái ellenére – Bugyi számára is minden eddiginél nagyobb fellendülést tartogatott. Az önkormányzat mindenkori képviselő-testületei bebizonyították, hogy tudnak élni a megnövekedett feladatokkal, forrásokkal és a felelősséggel.

A határban egymás után jöttek létre a kavicsbányák, ipari üzemek (OBO Bettermann Hungary Kft., az LB-Knauf). A föld magánosítása után pedig sorra alakultak a farmgazdaságok. A településen működő Hunland Kft. Európa egyik meghatározó mezőgazdasági csoportja az állattenyésztésben, a mezőgazdasági termelésben, a kereskedelemben és a szállításban.

A nagyközség közműellátottsága mára szinte teljes: az ivóvíz-, gáz- és csatorna-, valamint belterületi úthálózat, a kábeltévé- és internetszolgáltatás kiépült. A lakosság egészségügyi ellátását három körzeti orvos, egy fogorvos, két védőnő szolgálja.

A 2021-ben átadott bölcsőde mellett a minden igényt kielégítő központi óvoda két telephellyel működik. Az általános iskolai oktatásnak a korszerűen felszerelt állami és egyházi iskola ad otthont.

Színes kínálatot nyújt a közösségi életre, a művelődésre, a szórakozásra a felújított Belezna-kastélyba költözött Bessenyei György Művelődési Ház és Könyvtár, valamint a magyar népi hagyományokat ápoló tájház. A közösségi események közül kiemelkedik a tömegeket vonzó szüreti felvonulás és a krumplifesztivál.

A Bugyi SE labdarúgó- és kézilabda-szakosztályai a korszerű létesítményeknek (sportcsarnok, műfüves pálya) köszönhetően valódi bázisai a sportolni vágyóknak.

A falu centrumában a Belezna-kúriával, község házzal, iskoláival és két templommal övezett barokk jellegű kisvárosias főtér áll.

Bugyi a térség nagy történelmi múltra visszatekintő, gazdag néprajzi hagyományokat ápoló, mindemellett egyre inkább polgárosodó és urbanizálódó települése, ahol egyre jobb élni. Ezt érezték meg és ezt tapasztalják az egyre nagyobb számban Bugyin letelepedő fiatal családok is.

A település polgármestere: Nagy András Gábor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Polgármesteri hivatal; Református templom; Bessenyei György Művelődési Ház és Könyvtár; BIROK Belezna János Tagintézménye; Római katolikus templom; Borzaspusztai Székely-kápolna; Szürkemarha gulya az ürbői pusztán; Csemete Bölcsőde; Bugyi Nagyközség Tájháza; Sportcsarnok; Kazinczy Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény; Törpe nőszirm

BUGYI

BUGYI

BUGYI

Bugyi is a large village of 11,558 hectares untouched by the main national roads, about 30 kms south of Budapest. Its large extent is explained by the fact that the settlement consists of areas of several medieval villages (Vány, Ráda, Űrbő). The outskirts of the village and the special microclimate create a good opportunity for farming, especially for growing vegetables, therefore Bugyi plays an important role in the food supply of the capital.

Űrbő – where a large number of gray cattle gulls also graze – fits into the saline steppes known for the bird Eldorado of the Kiskunság National Park, inhabited by the largest European bird, the bustard. In the 9.4-hectare protected area blooms the most beautiful plant of the former bog, the dwarf iris.

The first written record of the village of Bugyi is from 1346. In the Middle Ages, the place name itself was written as Bod, Bud, Bady, Budy. The name of the village gradually changed from Bud(i) to Bugyi in the 17th-18th centuries.

The rebirth of the village is thanks to János Beleznay, who started to settle this steppe with Hungarian serfs from 1729.

By the end of the 19th century, profound changes took place in the ranks of the peasantry, in the management of small and large estates. Among them, the thousand-iugerum manor of Kálmán Forster stands out, which has produced remarkable results in the modernization of the economy.

The village recovered from the losses of the First World War in a decade and then developed at a faster pace than ever before. A significant role in this was played by the Bulgarian families who settled in Bugyi in the 1930s, and introduced irrigated gardening.

After the Second World War, collectivization, and the merging of farming collectives, the Tessedik TSZ developed into one of the most important agricultural farms in the region in the 1960s, and as it became possible to continue growing vegetables and raising livestock in the backyard, the financial situation of the population also strengthened. The first large industrial plant of the Dabas District, the factory unit of the Budapest Telephone Factory, was also built here. By the mid-1980s, the farming collective was close to bankruptcy, with the factory closing its

doors on the verge of regime change.

Following the municipal elections, the past decades - despite the tensions and problems of change - have meant a bigger prosperity than ever before for Bugyi. The representative bodies of the municipality have proven that they can live up to the increased tasks, resources and responsibilities.

Gravel mines and industrial plants (OBO Bettermann Hungary Kft., LB-Knauf) were established one after the other in the outlying areas. After the privatization of the land, farms were formed one after another. Hunland Kft., operating in the settlement, is one of the leading agricultural groups in Europe in animal husbandry, agricultural production, trade and transport.

The public utility supply of the large village is now almost complete: the drinking water, gas and sewerage, as well as urban road network, cable TV and internet service have been completed. The health care of the population is provided by three district doctors, a dentist and two nurses.

In addition to the crèche dedicated in 2021, the central kindergarten, which satisfies all needs, has two sites. Primary school education is housed in a state-of-the-art public and church school.

The György Bessenyei Cultural House and Library, which has moved to the renovated Beleznay Mansion, as well as the country house nurturing Hungarian folk traditions offer a colorful offer for community life, culture and entertainment. Among the community events, the crowd-attracting harvest parade and the potato festival stand out.

The football and handball departments of Bugyi SE are real bases for those who want to play sports, thanks to the modern facilities (sports hall, artificial turf pitch).

In the center of the village there is a baroque small town-like square surrounded by the Beleznay Mansion, village hall, schools and two churches.

Bugyi is a settlement of the region with a long historical past, nurturing rich ethnographic traditions, but also becoming more and more civilized and urbanized, where it is getting better to live. This is what the young families settling in Bugyi have felt and are experiencing.

Mayor of the settlement: András Gábor Nagy

CSEMŐ

Csemő község 1952-ben Nagykőrös és Cegléd külterületéből alakult. Ekkor dőlt el az úgynevezett „csemői per”, melyben a két szomszédos város e terület birtoklásáért folytatott harca zárult le. A fővárostól 70 km-re, az ország közepén terül el.

Csemő Magyarország egyik legnagyobb lakott külterületével rendelkező települése, a teljes közigazgatási terület mintegy 8000 hektár, melyből 7800 hektár külterület, a teljes lakosság kétharmada külterületen, tanyákon él. A település 1997-ben a „Virágos Magyarországért” verseny I. helyezette lett, elnyerte „a legvirágosabb település” címet, 1998-ban „Európa legvirágosabb község” verseny bronz díjasa lett.

A környezetszépítés, a környezetvédelem megvalósítása és fenntartása különös jelentőségű cél a falu életében. E cél megvalósításának egyik fontos tényezője az óvodások és iskolások „környezeti nevelése”, hiszen a falu lakosságának egynegyedét a 18 év alatti fiatalok alkotják. Az óvoda az „örökös zöld óvoda”, az iskola az „örökös ökoiskola” büszke címek birtokosa.

Csemő azok közé a fejlett települések közé tartozik, ahol 1999-re a belterületi részen a teljes összközművesítettség megvalósult. Kiépítésre került a vezetékes víz-, gáz-, csatorna-, kábeltévé-, telefonhálózat. 2000-re elkészült a település határában a szennyvíztisztító telep.

A teljes külterületen a villamos energiaszolgáltatás biztosított, a sűrűn lakott külterületi részen (Zöldhalomban) a vezetékes gázszolgáltatás már megvalósult, és elnyert projekt van ugyanezen településrészre a vezetékes víz és hidroglobus kiépítésére, 638 millió forintértékben (ami a település egy éves költségvetésével megegyező érték...). Az elmúlt évtizedben az épített környezet fejlesztése történt. Kialakításra került a belterületen a Helytörténeti Gyűjtemény épületegyüttese, valamint a külterületen a közösségi élet működését segítő közösségi ház, egészségház és játszótér, valamint öko-centrum is kialakításra került.

Csemő lakosai büszkék az elért eredményekre, de arra még inkább,

hogy az azóta eltelt időben is megmaradt a virágos aktivitás, és sikerült fenntartani az elért eredményeket. Azon ritka települések egyike, ahol szinte az összes hazai nemesítésű egyvári virágfajta megtalálható. Csemő azon kevés település közé tartozik, amelyről virágfajta neveztek el, 2002-től létezik a Csemő nevű nemesített sárga bársonyka virág (*Tagetes patula* Csemő).

2016-ban Csemő környezetszépítési tevékenysége elismeréseként Miniszterelnöki Díjban részesült. 2017 örömteli esemény volt, hogy a jubileumi 10. Nemzeti Vágtát a település képviselőjében Petrik Tamás nyerte, saját tenyésztésű, Vicces nevű lovával.

Nem volt titok, hogy az elmúlt évtizedben minden egyes fejlesztés kapcsán ott dolgozott a település vezetésében a gondolat, hogy jó lenne megismételni az 1997-es magyarországi győzelmet a Virágos Magyarország környezetszépítési versenyben. Az erőfeszítéseket siker koronázta, hiszen 2018-ban az 1 000 fő feletti falu kategória magyar győztes települése lett Csemő, és újra elnyerte a lehetőséget, hogy Magyarországot képviselje az Európai Virágos Városok és Falvak versenyében. Csemő a 1998-ban megszerzett európai bronz díj után 2019-ben EURÓPAIEZÜST díjat kapott!

Csemő község jövőképében lehetséges kitérés pontként került meghatározásra a turisztikai vonzerő növelése. Különösen a nyári időszakban, illetve a szabadterei rendezvények kapcsán jellemző, hogy nagyobb létszámú látogatók idegenek a települést. A települési nevezetességek (templomok, helytörténeti gyűjtemény, fafaragó kiállítás, tájház, közösségi ház) és közösségi helyek (Templom tér, zöldhalmi kisközpont, sportcentrum, öko-centrum) ingyenesen használhatóak, nem csak a helybelieknek! A vendégek számára nyaranta ajándékboltként is funkcionáló információs pont üzemel a település főterén. (Az ajándéktárgyakat a weboldalon is népszerűsítik.) Hét települési ponton free-WiFi működik.

Szeretettel várja Önt Csemő valamennyi lakója és polgármestere!

A település polgármestere: Dr. Lakos Roland

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Dr. Kováts Zoltán emléksétány; Öko-centrum; Községháza; Szent István-szobor; Hét vezér tér; CSEMŐ- virágfal; Központi játszótér; Magna Cum Laude koncert; Szüreti felvonulás; Templom tér; Csemői Helytörténeti Gyűjtemény; Zöldhalmi kisközpont

CSEMŐ

CSEMŐ

The village of Csemő was founded in 1952 from the extra-urban areas of Nagykőrös and Cegléd. It was then that the so-called “Csemő lawsuit” was decided, in which the struggle of the two neighboring cities for possession of this area came to an end. It is located 70 kms from the capital, in the middle of the country.

Csemő has one of the largest inhabited areas in Hungary, the total administrative area is about 8,000 hectares, of which 7,800 hectares are outlying areas. Two thirds of the total population live on outskirts and homesteads.

In 1997, the settlement won 1st place in the competition for "A Flowery Hungary", won the title of "the most flowery settlement", in 1998 it won the bronze prize in the competition for "The most flowery village in Europe".

Beautification and implementation of environmental protection are of particular importance in the life of the village. One important means in achieving this goal is the “environmental education” of preschoolers and schoolchildren, as a quarter of the village's population is made up of young people under the age of 18. The kindergarten is the “perpetual green kindergarten”, the school is the proud holder of the “perpetual eco-school” title.

Csemő is one of the developed settlements where by 1999 the complete public utilities had been realized in the urban areas. The piped water, gas, sewerage, cable TV and telephone network have been built. By 2000, the wastewater treatment plant on the outskirts of the settlement was completed.

Electricity supply is provided in all of the outer areas, pipeline gas supply has already been implemented in the densely populated suburbs (in Zöldhalom) and a project has been won to build pipeline water and a hydroglobe in the same part of the settlement, worth 638 million Forints (equivalent to the settlement's annual budget...). The built environment has improved over the last decade. The building complex of the Local History Collection has been established in the inner area, and the community house, health house, playground, an eco-center, which helps the operation of community life in the outer areas of the village will be opened.

The residents of Csemő are proud of the results achieved, but even more so that the floral activity has remained over time and the results achieved have been maintained. It is one of the few settlements where almost all domestically bred annual flower varieties can be found. Csemő is one of the few settlements from which a flower variety has been named. Since 2002 there has been a bred yellow marigold flower called Csemő (*Tagetes patula* Csemő).

In 2016, Csemő received the Prime Minister's Award in recognition of its environmental improvement activities. In 2017, it was a joyous event that the 10th annual National Gallop was won by Tamás Petrik on behalf of the settlement, with his own bred horse called Vicces.

It was no secret that in connection with each development in the last decade, the idea that it would be good to repeat the 1997 victory in the Flowery Hungary environmental beautification competition worked in the management of the settlement. The efforts were crowned with success, as in 2018 Csemő became the Hungarian winning settlement in the category of villages over 1,000 inhabitants, and again won the opportunity to represent Hungary in the European Flowery Cities and Villages competition. After receiving the European bronze award in 1998, Csemő received the EUROPEAN SILVER award in 2019!

Increasing the tourist appeal has been identified as a possible breakout point in the vision of the village of Csemő. Especially during the summer period and during outdoor events, it is typical that a large number of strangers visit the settlement. The sights of the settlement (churches, local history collection, woodcarving exhibition, country house, community house) and community places (Church Square, small center in Zöldhalom, sports center, eco-center) are free to use, not only for the locals! During summer, there is an information point for visitors in the main square, which also serves as a gift shop. (Souvenirs are also promoted on the website.) Free WiFi is available at seven locations in the settlement.

All the residents and the mayor of Csemő are waiting for you!

Mayor of the settlement: Dr. Roland Lakos

CSÉVHARASZT

A török hódoltság alatt pusztává lett területet Pusztacsév néven 1950-ben szervezték önálló községgé. Mai nevét 1951-ben kapta. Csév a Nyáryakkal rokon Csévi családé volt. Már 1414-ben pusztá, később azonban újra felépült, és csak a 16. század végén pusztult el. 1436-ban Pálóci György esztergomi érseknek adják zálogba.

A falu határa sík fekvésű, homokos, néhol agyagos, elszórtan szikes foltokkal tarkított. Éghajlatára a szárazság jellemző. A község határának kétharmadát erdő borítja. A mintegy 100 hektáros csévharaszi borókás a homoki flóra jellegzetes képviselője, országos jelentőségű védett terület, mely egyúttal a botanikai kutatások klasszikus terepe is. Kitárolt Pál itt fedezte fel és írta le a lila-piros virágú tartós szegfűt. A futóhomokon gyakori az egyéves homoki gyeptől létrejött meszes homokpuszta. A község határában megtalálhatók pl. az országosan már ritkaságnak számító csüdfű, kései szegfű, homoki pernye is. Állatvilágának pedig jellemző faja az őz, nyúl, fácán, fogoly, fűrt.

Közigazgatásilag 1973 és 1989 között a szomszédos Vasad községhez tartozott, 1990. január 1-je óta önálló.

A nagykörösi születésű, de itt eltemetett Balla Károly (*Vörösmartyék kortársa és barátja*) sokat tett a 19. századi pusztaság felszámolásáért. Gyáltkőről Nagykörösig erdő ültetésével fogta meg a homokot. Emlékműve, melyet a kecskeméti Polyák Ferenc faragó, a népművészet mestere alkotott, a Petőfi utcában, síremléke a pótharaszti Balla-majorban tekinthető meg, melyhez túraútvonal vezet a NEFAG által 2013-ban kialakított szabadidőparkból.

1970-ben új hat tantermes emeletes iskola épült (*korábban 2-3 helyen volt tanítás összevont csoportokban*), 10 évre rá további négy tan- és egyéb teremmel bővült. második csoportszoba épült az óvodához. Más látványos fejlődés 1990-ig nem történt. Fejlődés '90 után: 1991 és 1993 között önálló vízmű- és vízvezeték épült állami támogatással. 1994-ben kiépült a gázvezeték önerőből. Rá egy évre a vezetékes telefonhálózat került megépítésre. Bevezetésre került 1990-ben az intézményes szemétszállítás, 1995-ben megalakult a polgárőrség.

2001-2002-ben kiépült a szennyvízcsatorna-rendszer Monor város és másik négy község összefogásával, jelentős állami támogatással. Bővült és korszerűsödött a közvilágítás.

2010-re az önkormányzati utak 95%-a szilárd burkolatot kapott, melyet az önkormányzat önerőből, illetve kedvező hitel felvételével tudott megvalósítani. Az ezredfordulóra tornaterem, könyvtár, számítógépterem és új községháza épült.

Az intézmények folyamatosan korszerűsödtek: óvodai csoportszoba bővítés, fűtőkorszerűsítés, tetőcsere, iskolai tetőcsere, új tantermi bútorzat, foci- és futópálya, kerítés felújítás.

2004-ben új egészségház épült, benne két háziorvosi és egy fogászati rendelővel, valamint egy anya- és gyermekvédelmi tanácsadóval.

2008-ban régiós pályázat segítségével egy új ravatalozó épült a temetőben. Az újonnan kialakított utcákban (*Akácfa, Kisfaludy*) lefektetésre került a víz- és csatornahálózat (2008, 2013).

A különböző civil szervezetek számos programmal színesítik a község életét, melyhez az önkormányzat ad támogatást évi 5-6 mFt értékben.

2014-ben a község központjában épített szabadidőparkot az önkormányzat, a pótharaszti erdőben a NEFAG Zrt. alakított ki kulturált kirándulóközpontot.

2015-ben vásároltak a tanyagondnoki feladat ellátására egy személygépkocsit, sportolók, iskolások, nyugdíjasok szállítására szolgáló kisbuszt, hőszigetelték az óvoda épületét.

2016-ban új játszótér épült a buszforduló közelében, új aszfaltszönyeg kapott a Petőfi utca Vasad felé, a rákövetkező évben annak a temető felé vezető része. E két évben fejlesztették a sportpályát a locsolási lehetőség biztosításával, öltözőkonténerek vásárlásával.

2017-ben pályázati forrásból a községháza, az iskola, a napközi és az egészségház épülete újult meg egy energetikai beruházás során (*nyílászáró csere, hőszigetelés, napelem*).

A település polgármestere: Pulisch József

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Fittnes- és játszótér a Petőfi út végén; Balla szobor parkban, a Petőfi út végén; Pótharaszti sétatér; Pusztatemplom megmaradt fala; Csévharaszt madártávlatból; Pótharaszti sétatér; Balla szoborparkban – Petőfi út vége; Pótharaszti sétatérben; Községi Könyvtár és Községi Ház

CSÉVHARASZT

CSÉVHARASZT

CSÉVHARASZT

The area that became deserted during the Turkish occupation was organized as an independent village called Pusztacsév in 1950. It was given its current name in 1951. Csév belonged to the Csévi family, who were related to Nyárys. It was already deserted in 1414, but was later rebuilt and was only destroyed at the end of the 16th century. In 1436 it was pledged to Archbishop György Pálóci of Esztergom.

The outskirts of the village are flat, sandy, sometimes dotted with clayey, scattered saline spots. Its climate is characterized by drought. Two thirds of the outskirts of village is covered by forest. The 100 hectares of junipers in Csévharaszt is a characteristic representative of the sand flora. It's a protected area of national importance, which is also a classic area of botanical research. Pál Kitaibel discovered and described the carnation with purple-red flowers here. Lime sand steppe formed after one year of sandy flora is common on the quicksand. On the outskirts of the village, you can find the nationally rare milkvetch, late-coming pink, *Alyssum tortuosum*. The typical species of its fauna is deer, rabbit, pheasant, grey partridge, quail.

Administratively, it belonged to the neighboring village of Vasad between 1973 and 1989, and has been independent since January 1, 1990.

Born in Nagykőrös and buried here is Károly Balla (contemporary and friend of the Vörösmarty family). He did much to eradicate the 19th century wasteland. From Gyál to Nagykőrös, he caught the sand by planting a forest. His monument, created by the wood carver Ferenc Polyák from Kecskemét, the master of folk art, can be seen in Petőfi Street, and his tomb is in Balla Major in Pótharaszti, to which a hiking trail leads from the leisure park established by NEFAG in 2013.

In 1970, a new two-storied school with six classrooms was built (previously they had been teaching in 2-3 different places in combined groups), and 10 years later it was expanded with four more classrooms and other rooms. Another group room was built for the kindergarten. No other spectacular development took place until 1990.

Between 1991 and 1993, an independent waterworks and water network was built with state support. In 1994, the gas network was built using own funds, and the telephone network was completed a year later. Institutional garbage transport was introduced in 1990, and a civil guard was established in 1995.

In 2001-2002, the sewerage system was built with the cooperation of the city of Monor and four other municipalities, with significant state support. Public lighting was expanded and modernized.

By 2010, 95% of municipal roads had been paved, which the municipality was able to implement using its own funds or with favorable loans. By the turn of the millennium, a gym, library, computer room and new village hall were built. The institutions have been constantly modernized: kindergarten group room expansion, heating modernization, roof replacement of the kindergarten and the school, new classroom furniture, football and running track, fence renovation.

In 2004, a new health house was built, including two GP offices and one dental practice, as well as a maternal and child protection consultant.

In 2008, a new funeral home was built in the cemetery with the help of a regional tender. The water and sewerage network was laid in the newly developed streets (Akácfa, Kisfaludy) in 2008 and 2013.

Various non-governmental organizations add color to the life of the village through a number of programs, for which the local government provides support in the amount of 5-6 million Forints per year.

In 2014, the local government built a leisure park in the center of the village, and NEFAG Zrt. Established a nice excursion center in the Pótharaszti forest.

In 2015, they bought a car help the work of the farm caretaker, a minibus for transporting athletes, schoolchildren and pensioners, and they insulated the nursery building.

In 2016, a new playground was built near the bus stop, a new pavement was given to Petőfi Street towards Vasad, and the following year the part of the street leading to the cemetery. They developed the sports grounds by providing watering facilities and purchasing changing containers.

In 2017, the building of the village hall, the school, the day care center and the health house was renewed from tender funds thanks to an energy investment (replacement of windows and doors, thermal insulation, solar panel).

In 2019, the first half of the still dirt road Kisfaludy Street, Akácfa Street and the last section of Jókai Street were paved.

In 2020, public lighting was renewed in the entire area of the settlement using the municipality's own resources. Modern LED lights have been installed on all poles. This year, an ATM machine was installed in the settlement. The playground on Petőfi Street gained its final form, and was also supplemented with the fitness park thanks to a winning tender. The kindergarten building was modernized with the installation of a solar system using tender funds, so all public institutions are already supplied with renewable solar energy.

Mayor of the settlement: József Pulisch

CSOMÁD

Csomád község Pest megye északi részén, a Pesti-síkság keleti oldalán, a Gödöllői-dombvidék észak-nyugati szélén, az Oldal-hegy, a Magas-hegy és a Hátulsó-hegy lábánál 200-210 tengerszint feletti magasságban helyezkedik el, Budapeستől 20 km-re.

A községet először 1219-ben említik a Váradi Regestrumban Sunad néven. A XV-XVI. században helyi nemesek birtokában volt. A török hódoltság elejére teljesen elnéptelenedett. Újratelepítése – a középkori falutól keletre – 1729-ben történt meg a Hont megyei evangélikus vallású szlovák jobbággyokkal.

Az eredetileg torony nélküli, 1799-1800-ban toronnyal ellátott, szabadon álló copfstílusú evangélikus templom 1784-ben épült, mely ma műemlék.

Az idősebb generáció még beszéli a szlovák nyelvet. A településen szlovák kisebbségi önkormányzat működik, mely ápolja a tradicionális hagyományokat. Falumúzeum őrzi az ősi emlékeket.

A falu jelenlegi lakosságszáma 1.785 fő, mely 2000 évtől szinte megduplázódott. A főváros közelsége miatt egyre többen költöznek ki a csendes, tiszta és gondozott településre, ahol az infrastruktúra teljesen kiépült. Minden utca aszfaltozott, 1989-ban bevezetésre került a gáz, 1994-ben bekötötték a telefont, és 2002-ben a szennyvízcsatorna-hálózat a falu teljes területén kiépítésre került.

A településnek 1990-től önálló önkormányzata van. Az elmúlt 15 évben nagy fejlődésen ment keresztül Csomád. Ezen időszak alatt épült új bölcsőde két csoporttal, 24 férőhellyel, új óvoda, három csoporttal 90 fővel, nyolcosztályos általános iskola számítógép- és tornateremmel, egészségház

felelőtt és gyermek háziorvosi rendelővel és védőnői rendelővel. Ebben az épületben kapott helyet az önkormányzat hivatala és a postahivatal. Az újonnan épült sportközpont műfüves és füves pályával rendelkezik, melyen közel 200 igazolt különböző korosztályú fiatal sportol. Felújításra, bővítésre került a művelődési ház és könyvtár, melyben egy kiállító terem is található.

A 2020-ban épült kerékpárút köti össze a két településrészt és a vasútállomást a falu központi részével. Több mint 2 km járda épült. Az utakat folyamatosan épülnek, megújulnak.

A településen civil szervezetek működnek (Csomádi Nagycsaládosok Egyesülete, Fialka Hagyományőrző Egyesület, Polgárórság, Csomádi Sportegyesület), melyek összefogják a település lakosságát, segítik a falu rendezvényeit. Részt vesz a település a 10 M fa programban.

A település vezetői fontosnak tartják az összefogást, hiszen ez garantálja a fejlődést.

Klement János polgármester 2001-től látja el feladatát Csomádon.

Intézmények:

1. Csomádi Napsugár Óvoda-Bölcsőde
2. Művelődési Ház és Könyvtár
3. Sportközpont
4. Egészségház – Községháza – Posta (egy épületben)
5. Evangélikus templom
6. Csomádi Falumúzeum

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Bölcsőde; Művelődési ház; Templom és szobor; Címer; Sportközpont madártávtól; Egészségház; Játszóter; Óvoda; Esztergály Mihály Általános Iskola; Szüreti felvonulók; Falumúzeum belső; Légifotó Csomádról

CSOMÁD

CSOMÁD

CSOMÁD

The village of Csomád is located in the northern part of Pest County, on the eastern side of the Pest plain, on the north-western edge of the Gödöllő Hills, at the foot of Oldal Hill, Magas Hill and Hátulsó Hill, at an altitude of 200-210 meters above sea level, 20 km from Budapest.

The village was first mentioned in 1219 in the Váradi Regestrum as Sunad.

In the 15-16th centuries it was owned by local nobles. By the beginning of the Turkish occupation, it was completely depopulated. It was resettled - east of the medieval village - in 1729 by Slovak serfs of the Lutheran faith from Hont County. The originally towerless, free-standing Copf-style Lutheran church was built in 1784, and got a tower in 1799-1800. It is now a monument.

The older generation still speaks the Slovak language. There is a Slovak minority self-government in the settlement, which nurtures traditions. The village museum preserves ancient memories.

The current population of the village is 1,785, which has almost doubled since 2000. Due to the proximity of the capital, more and more people are moving to the quiet, clean and well-kept settlement, where the infrastructure is fully developed. All streets were paved, gas was introduced in 1989, the telephone was connected in 1994, and in 2002 the sewer network was built throughout the village.

The settlement has had an independent self-government since 1990. Csomád has undergone great development in the last 15 years. During this period, a new nursery was built with two groups and 24 beds, a new kindergarten with three groups for 90 children, an 8-grade primary school with a computer room and a gym, a health house with an adult and

children's general practice and a nurse's office. This building houses the municipal office and the post office. The newly built sports center has artificial turf and grass pitches where nearly 200 certified young people from all age groups play sports. The house of culture and library have been renovated and expanded, in which there is also an exhibition hall.

The cycle path, built in 2020, connects the two parts of the settlement and the railway station with the central part of the village. More than 2 km of sidewalks were built. Roads are constantly being built and renewed.

There are non-governmental organizations in the settlement (Csomád Association of Large Families, Fialka Tradition Preservation Association, Civil Guard, Csomád Sports Association), which unite the population of the settlement and help the events of the village. The municipality participates in the 10 M trees program.

The leaders of the settlement consider cooperation to be important, as this guarantees development.

Mayor János Klement has been performing his duties in Csomád since 2001.

Institutions:

1. Csomádi Napsugár Kindergarten-Nursery
2. House of Culture and Library
3. Sports center
4. Health House - Town Hall - Post Office (in one building)
5. Lutheran Church
6. Csomád Village Museum
7. Mihály Esztergály Primary School

CSÖMÖR

Ott szeretünk élni, lakni, ahol otthon érezzük magunkat, és Csömör olyan település, ahova tényleg hazajön az ember. A természeti és emberi környezet megteremtí az a hangulatot, ami miatt úgy érezzük: innen nem akarunk elmenni, innen nem akarunk továbbmenni.

Akár a zsibongó fővárosból, a forgalmas 3-as főútról vagy akár az M0-s körgyűrűről érkezzünk is meg a dimbes-dombos zsákfaluba, hamar nyugalmat találunk a hangulatos, kanyargós, kertes házas, rendezett kis utcácskákban. De ha még ez a kis „nyüzsgés” is fárasztó számunkra, szinte bármelyik irányban hagyva el a lakóházakat, barátságos és változatos természeti környezetben találjuk magunkat. A gyönyörű horgásztó körüli séta vagy az esti, hétfégi kerékpározás azonnal elfeledteti a napi gondokat. Nem sokkal odébb pedig már az ősláp gazdag élővilága ejti rabul tekintetünket. A Rét pótlék domboldalain állandó látványnak számítanak a portyázó lovasok, de mi is bármikor bejelentkezhetünk a több tucatnyi lovarda valamelyikébe. A települést a Kálvária erdő dombjai határolják. Szinte hegyi falu hangulatát árasztja az erdő szélén található pataksétány, az annak végén található erdei játszótér pedig minden gyerek álma – mint ahogy a télen itt végződő több száz méteres szánkópályának is nehéz ellenállni. Az országosan egyedülálló „Csömöri gyalogos és kerékpáros körtúra” húsz kilométeres szakasza pedig természeti, kulturális és helytörténeti táblákkal bepillantást nyújt mindebbe a sokszínűségbe.

A faluban élők befogadóak, vendégszeretőek – igaz, ez sok más hazai településre is elmondható. A közösségi élet gazdagsága viszont szinte példa nélküli: közel száz civil, sport, kulturális, egyházi közösség működik itt, és számuk folyamatosan nő. Élő szlovák hagyományápolás, aktív német nemzetiségi önkormányzat, nagy hagyományú és egyre gazdagabb sportélet, számos klub, kör alkotja a közösségi élet kereteit. A sokezer látogatót vonzó kulturális fesztiváloktól kezdve a környezetvédelmi akciókon és sportrendezvényeken keresztül, a fergeteges bálók sorát adó csömöri farsangig mindmind a helyiek közösségformáló erejét, tenni akarását vagy egyszerűen csak jókedvét bizonyítja.

Hogy érdemes-e egyáltalán kimozdulni Csömörről valahova?
Maximum azért, hogy legyen honnan visszaérkezni ide...

Fábri István, polgármester

A nagyközség a fővárostól észak-keletre, Budapest határától mindössze egy kilométerre található. A Gödöllői-dombság szélén helyezkedik el. Lakóinak száma az utóbbi huszonöt évben megduplázódott, jelenleg tízezeren lakják. A pesti agglomeráció zsákfaluja, vagyis lényegében nincs átmenő forgalma, hiszen aszfaltút csak a főváros felé vezet.

Csömörről az első írásos, okleveles említés 1135-ből származik, ezzel a térség legrégebbi dokumentummal rendelkező települése. A község a tatár-

járás idején elnéptelenedett, újraterelítése 1715-ben kezdődött meg.

2010 óta országos viszonylatban is ritkaságnak számító módon, civil, politikai pártoktól teljesen független önkormányzati vezetése van Csömörnek.

Római katolikus, evangélikus, baptista és református közösség működik a nagyközségben. A település országos ismertségét nem kis részben a közel két kilométer hosszú, nagy történelmi múltra visszatekintő úrnapi körmenet páratlan virágszőnyegének köszönheti.

Csömör másik fő védjegye a pezsgő sport- és kulturális élet. A település nevét hallva még ma is sokaknak a legendás régi férfi kézilabdacsapat jut eszébe, amely fél évszázada, a községi csapatok közül egyedüliként az országban töretlenül a nemzeti bajnokságban szerepel. Az utóbbi két évtizedben azonban számos más sportág is meghonosodott az egyre bővülő sport- és szabadidőközpontban: pl. nagypályás labdarúgás, asztalitenisz, atlétika, küzdősportok. Emellett a Cube-Csömör kerékpárszakosztály az ország leg-sikeresebb utánpótlásképző központja, amely számos hazai és nemzetközi bajnokot adott az országnak.

A művelődési ház rendszeresen ad otthont színházi előadásoknak és író-olvasó találkozóknak Népszerű nagyrendezvények: Csömöri Napok, Szüreti fesztivál, Hájastészta- és fánk sütő verseny, Bringafesztivál, Tőfesz-tivál.

Csömör kiemelkedően gazdag rekreációs lehetőségekkel rendelkezik. A településen egy önkormányzati fenntartású, igényesen kialakított, har-minc fő befogadására alkalmas vendégház is működik.

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Csömör madártávlatból; Közel 2 km hosszú az Úrnapi körmenet virágszőnyege; A Más kép író és olvasó találkozó háziasszonya a Csömöron élő Huszárik Kata színművésznő; Februárban rendezik meg a hájastészta és fánk sütő versenyt; A kitekintőpontról látni a Budai-hegység láncolatát; Bringafesztivál olimpiai kvótafutó bajnoksággal; Az iskola mögötti sportpályát folyamatosan fejleszti az önkormányzat; A Csömöri Körtúra közel 20 km-es szakaszán információs táblák mutatják be a község épített és természeti értékeit; A faluban több tucat lovarda, lovastanya, lovasiskola található; A népszerű horgásztó kivételesen szép környezettel fogadja a pihenni vágyókat; Csömöri látkép; Otthon lenni jó!

CSÖMÖR

CSÖMÖR

CSÖMÖR

We like to live where we feel at home, and Csömör is a settlement where people really come home. The natural and human environment creates the atmosphere that makes us feel: we don't want to leave here, we don't want to move on from here.

Whether you arrive to the dead-end village built on rolling hills from the direction of the buzzing capital, or the busy main road 3 or even the M0 ring road, you will soon find peace in the cozy, winding, detached houses, tidy little streets. But even if this little “hustle and bustle” is tiring for us, leaving the houses in almost any direction, we find ourselves in a friendly and varied natural environment. A walk around the beautiful fishing lake or cycling in the evening on the weekends, will immediately make you forget about your daily worries. And not far away, the rich wildlife of the primeval bog catches our eye. On the hillsides of Rét-pótlék, horse riders are a constant sight, but we can also check in at one of the dozens of riding stables at any time. The settlement is bordered by the hills of the Calvary Forest. The atmosphere of an almost mountain village is exuded by the stream promenade at the edge of the forest, and the forest playground at the end of it is every child's dream – just as it is difficult to resist the hundreds of meters of sledding track that end here in winter. The twenty-kilometer section of the nationally unique “Csömör Hiking and Cycling Tour” offers an insight into all this diversity with natural, cultural and local history signs.

The people living in the village are welcoming and hospitable – but this can be said for many other Hungarian settlements as well. The richness of community life, on the other hand, is almost unprecedented: nearly a hundred civil, sports, cultural, ecclesiastical communities operate here, and their numbers are constantly growing. Living Slovak traditions, active German national minority self-government, a long tradition and an increasingly rich sports life, many clubs and circles form the framework of community life. From cultural festivals that attract many thousands of visitors to environmental campaigns and sporting events to the carnival in Csömör, which hosts a series of grand balls, they all prove the community-forming power of the locals, their willingness to act or simply their cheerfulness.

Is it worth getting out of Csömör at all? Maybe to be somewhere to get back here from...

István Fábri, mayor

The large village is located north-east of the capital, only one kilometer from the border of Budapest. It lies on the edge of the Gödöllő Hills. Its population has doubled in the last twenty-five years, currently ten thousand people live here. It is a dead-end village in the Budapest agglomeration, so it has essentially no through traffic, as a paved road leads only to the capital.

The first written mention of Csömör in a charter dates from 1135, making it the oldest documented settlement in the region. The village was depopulated during the Mongol invasion, and its resettlement began in 1715.

Since 2010, Csömör has a municipal leadership that is completely rare in the country, a civilian one that is completely independent of political parties.

There is a Roman Catholic, Lutheran, Baptist and Reformed community in the large village. The national reputation of the settlement is due in no small part to the unique flower mat of the nearly two-kilometer-long procession of the Lord's Day, which dates back to a great historical past.

Csömör's other main trademark is its vibrant sports and cultural life. Hearing the name of the settlement, many still remember the legendary old men's handball team, which for half a century, was the only one of the village teams in the country, to be continuously in the national championship. In the last two decades, however, a number of other sports have become established in the ever-expanding sports and leisure center: e.g. football, table tennis, athletics, various martial arts. In addition, the Cube-Csömör cycling division is the most successful youth training center in Hungary, which has given the country a number of domestic and international champions.

The House of Culture regularly hosts theatrical performances and writer-reader meetings. Popular major events: Csömör Days, Harvest Festival, Pastry and Donut Baking Competition, Bike Festival, Lake Festival. Csömör has outstandingly rich recreational opportunities. There is also a well-designed municipally maintained guest house in the settlement, suitable for thirty people.

CSÖRÖG

Csörög földrajzi adottságai már az őskori ember számára is vonzóak voltak a letelepedésre.

Érdekessége, hogy tulajdonképpen egy tellér része, mely a Keleti-Cserhátból sugárirányban induló „közet-folyamok” közül a leghosszabb, 21 km. A kelet-nyugati irányban hosszan elnyúló „hasadék-vulkán” 221m magas (a Gellért-hegy 235 m). A kúp alakú hegy oldalában a középkortól fogva szőlőt termesztettek.

Csörög neve a csörge, 'csermely' szóból származik, de van a 19. századból egy népetimológiai névmagyarázat is, mely szerint „Vác felől van a Csörög pusztja, jelenleg híres bortermesztő hegy, mely elnevezését onnan vette, hogy tele van apró kövekkel, melyek zivatarkor a hegyen meglódulván csörögve aláhullanak”. (Ezt Volentics Bálint sződi bíró jegyezte le 1865-ben.)

A legkorábbi történeti emlék a bronzkorból származik. A középkori leletanyag szintén gazdag cserép- és edénytöredékekben, például a 8-9. századból barna és fekete, tölcselesen kifelé álló, ferdén levágott szélű fazékperemek kerültek elő. A legjelentősebb Csörögből származó régészeti emlék a honfoglalás korából származó „csörögi kard”. A középkorból több okleveles említése fennmaradt Csörögnek, 1295-ben Churg, 1334-ben Cherg, 1476-86-ban pedig Chereg néven említik, mint Duka-birtok szomszédságát. E századokban Csörög a váci püspökség jobbágyfalva lehetett, egész a török időkig. A csörögi hegy tetején erődítés nyomait találták 1881-ben, s ezt Tragor Ignác neves váci régész is megerősítette, de egy 1984-es régészeti bejárás során már nem találtak erődítésnyomokat.

A törökök 1546-ban 37 főt írtak össze Csörögben. Ezek csak a felnőtt férfiak, hiszen az adózásnál őket vették figyelembe. Ugyanekkor Dukán 16 főt írtak össze, Sződön 57-et. 1590-ben, az utolsó török összeíráskor Csörögöt 94 felnőtt férfi lakta, Duka ekkor már három évtizede pusztja volt, Sződön pedig 72 volt a felnőtt férfiak száma. Ezekből az adatokból úgy tűnik, hogy Csörög a török uralom első évtizedeiben gyarapodott, ekkor szereztek meg például lakosai a Guti Föld pusztát szántóföldnek, és ugyancsak a falu szántóföldje volt a Nagy- és Kis- Szór földje.

A falu gazdagsága a tizenöt éves háború idején és után szűnt meg, ekkor vált a terület fokozatosan pusztává. A török uralom végén visszakerült a váci püspökök tulajdonába, akik váci polgároknak adták bérbe szántásra, szőlőtermesztésre és legeltetésre a csörögi területeket.

Az 1700-as évekből kevés Csörögre vonatkozó említés maradt fenn.

Az 1848-49-es szabadságharc folyamán két váci csatát vívtak, melyeknek csörögi vonatkozásaik is vannak. Az első váci csatát 1849. április 10-én a dicsőséges tavaszi hadjárat egyikeként vívták. Erről a váci ferences barátok így írtak: „A harc délelőtt kb. 11 órától egészen délután fél kettőig tartott. A hadsereg először a Csörög nevű szőlőhegynél csaptak össze.” A második váci csatának, mely 1849. július 15-22-ig tartott, de vesztes volt, egy része szintén a csörögi szőlőknél zajlott. A feljegyzések szerint mindkét

hadsereg sok embert veszített ekkor, még évtizedek múlva is kerültek elő emberi csontok a hegy lábánál.

1849 után Csörög területeinek birtokosai voltak Vác városa, a váci püspök és Sződ község. A Grassalkovichok ekkortól már nem tulajdonosok. Az, hogy Csörög mely területeit birtokolták az egyes tulajdonosok, egyelőre nem derült ki, de egy 1854-55-ös birtokperről az alábbi feljegyzést leltük: „Miután a derecskei és csörögi réteknek újabb elköttyálását elrendelte a t. Tanács (Vác város), a telektulajdonosok a nagyméltóságú Helytartósághoz folyamodtak”. A „köttyálás” a további rendelkezésig elhalasztott, majd 1855-ben a rétet a városnak ítélték, de nem jogerősen. 1867-ben is vannak Vác birtokában „csörögi cenzuális (bérletbe adott) földek” egy feljegyzés szerint.

2001-ig Csörög közigazgatásilag nem volt önálló, Sződ részét képezte. Önálló községgé csak a köztársasági elnök 2001. év augusztus 23-án kelt határozatával vált, amely határozat a következő önkormányzati választás napjával, vagyis 2002. október 20-ával vált hatályossá.

A település polgármestere: Szorcsik József

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Kopjafa; Csörög látkép; Téli színek; Csörögi-szurdok; Kossuth utca; Egészségház; Templom; Béke tér; Csörög madártávlatból; Óvoda; Remélt faluházközpont (Holló-kúria); Csörögi-dombról a település

CSÖRÖG

CSÖRÖG

The natural environment of Csörög was attracting for even the prehistoric settlers. Its rarity comes from the fact that it is part of a „tellér” which is the longest of the East-Cserhát „rock streams” with its 21 kms. From the East to the West stands a „fissure volcano” 221 meters tall (the Gellért hill is 235 m). The conic hill's side was used for grape cultivation since medieval times.

The name of Csörög comes from the words csörge, „csermely”, but the is a 19th century folk-etymology answer as well, according to which „The Csörög steppe is towards Vác, a famous place of wine, whose name it took from that it is full of small pebbles which during rain came down from the hill clanking.” (This was recorded in 1865 by Bálint Volentics, judge of Sződ.)

The earliest artefact is from the bronze age. The medieval material is also very rich in pottery, for example 8-9th century brown and black peculiarly shaped and cut pot flanges were found. The most significant artefact found in Csörög from the age of the Conquest is the „Csörög Sword”. Many documents have remained from the middle ages mentioning Csörög, in 1295 as Churg, in 1334 as Cherg and in 1476-86 as Chereg, neighbour to the Duka estate. In these centuries Csörög was likely under the bishopric of Vác until the Ottoman era. On top of the Csörög hill a fort's remains were found in 1881, and this was verified by Ignác Tragor, famous archeologist of Vác, but in an archeologic going-over in 1984 nothing was found where the fort was supposed to be.

The Turkish registered 37 people in Csörög back in 1546. These are only the adult men as they were the only ones who were considered for taxation. At the same time 16 people were registered in Duka and 57 in Sződ. In 1590 during the last Turkish draft 94 grown men lived in Csörög, and Duka was already a barren land for three decades at this point. in Sződ the number of adult men was 72. According to these sources throughout the first decades of the Ottoman rule Csörög grew, this is when the residents obtained the Guti Föld steppe, as field, and the land of Nagy- and Kis-Szór also belonged to the village.

The riches of the village however started to disappear during and after the fifteen year war, and this was when the area started to grow ever more barren. After the end of the Turkish rule Csörög returned to the bishop of Vác, who let the residents of Vác use it for grape cultivation, plowing and pasturage. By the 1700 only a few documents of Csörög remained.

Throughout the war of independence of 1848-49 two battles were fought in Vác, which had relations to Csörög as well. The first battle of Vác was fought on the 10th of April as a part of the glorious Spring campaign. The grey friars of Csörög wrote of this as such: „The battle began from approximately 11 in the morning and lasted until 2 in the afternoon. The forces first collided by the grapefields of Csörög.” Parts of the second battle of Vác, which lasted from the 15-22nd of July 1849 and ended in a defeat, also took place by the grapes of Csörög. As noted both forces lost many men this time, as even decades later remains of soldiers were found at the foot of the hill.

After 1849 the owners of Csörög's lands were the city of Vác, the Bishop of Vác and the Parish of Sződ. The Grassalkovich family was not the owners of the land anymore. To which owner belonged which part of Csörög is still not clear, but within an estate litigation of 1854-55 the following was found: „Since the squandering of the Derecske and Csörög fields was ordered by the Council (City of Vác), the owners of the land can turn to the honoured Eparchy.” The „squandering” was delayed then in 1855 the field was judged to belong to the city however the judgement was not absolute. Even in 1867 there were „rented lands of Csörög” in possession of Vác, according to a draft.

Until 2001 Csörög was not independent as it belonged to Sződ. It only became its independent parish with the President of the Republic's decree of the 23rd of August 2001, which became operative with the elections of the Local Government on the 20th of October 2002.

Mayor of the settlement: József Szorcsik

DOMONY

Domony község Pest megyében található, területileg az Aszódi járás és az Aszódi kistérség részeként besorolva. Idegenforgalmi aspektusból a Budapest-Közép-Dunavidék turisztikai régióhoz, valamint a Budapest-Közép-Dunavidék turisztikai és idegenforgalmi marketing régióhoz kapcsolódik.

Domony Árpád-kori település. Nevét 1284-ben említette először oklevél, mint a mai Iklad felől fekvő Tas határosát. Birtokosa ekkor Hyden fia Csépán volt. 1378-ban Domonyi Péter fia, Miklós birtoka volt. 1406-ban a falut Zsigmond király Egervári Mihálynak és Radványi Lukácsnak adományozta. 1430 és 1446 között Damony néven szerepelt az oklevelekben.

Területén egykor Árpád-kori földvár volt. A 16. század első feléig a Domonyi-család birtokolta. A török megszállás idején, a tizenöt éves háborúban elpusztult.

1695-1696-ban telepítettek ide evangélikus szlovákokat, és ekkor költöztek be újra katolikus magyarok is. 1754-ben a vármegyei nemesi összeírás adatai szerint az Adonyiak, Platthy László, Radvánszky Mária Ágnes, Kandó József és János, továbbá Ónody Jakab és Gellérth Gábor voltak Domony birtokosai, de rajtuk kívül még Szemere Pálnak is volt itt birtoka neje révén.

A 19. század elején Ónody Zsigmond és Bernáth György, valamint a Kandó, Mátyus és a Perger családok birtoka volt, és a 19. század első felében a gödöllői uradalomhoz tartozott.

A 20. század elején Domony Ödön, Segesváry Ödön és László Zsigmond volt itt a nagyobb birtokos.

Domony Ödöné az egykori Kandó-féle kúria, amelyet Kandó József építtetett, és Domony Ödön alakíttatott át. Segesváry Ödön kúriáját Ónody Zsigmond építtette 1796-ban. László Zsigmondét pedig a Mártonffy család. Itt van Both Menyhért úrilaka is, amely azelőtt Somssich Pálé volt.

1910-ben 1296 lakosából 1155 magyar, 132 szlovák volt, ebből 671 evangélikus, 542 római katolikus, 43 református.

A 20. század elején Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye Aszódi járásához tartozott.

Evangélikus temploma kereszt alakú, a falu főutcáját szinte eltorlaszolja. Az 1777-ben felszentelt templomhoz csak 1810-ben építettek tornyot, majd ezt 1848-ban magasították. Az oltárképen Raffaello: Krisztus színeváltozása című alkotásának másolata látható. Az angyalszobrokkal díszített szószék késő barokk stílusú.

A katolikus templomot az egykori Fischer-féle magraktárból alakították ki 1955-ben, majd Jézus Szíve tiszteletére szentelték fel.

Az 1820-ban épített, klasszicista stílusú Domonyi-kúria ma szociális otthon, az 1830 körül emelt Both-Baghy-kúria jelenleg a polgármesteri hivatalnak, az óvodának és a postahivatalnak ad helyet.

Az Ónody-kúria XVIII. század végi, késő barokk épületében ma önkormányzati lakások vannak.

A trianoni katasztrófa 100. évfordulóján emlékművet avattak, amely a Fő utcán áll.

A település polgármestere: László Milán

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Tavaszi látkép - Domony; Huszárik Zoltán Művelődési Ház és mellszobor; A Gödöllői-dombság lankái közt megbúvó barátságos falu, Domony; Sárga színben pompázó repcemező a domonyi határban; Augusztusi hangulat, fő szerepben a Domonyi Evangélikus templom; Kicsiknek, nagyoknak fontos a hagyományok ápolása. Szüreti felvonulás, Domony; A nyugdíjasklub által készített babák domonyi népviseletbe öltözve; Készül a tradicionális kürtőskalás a Galga-menti szomszédolás alkalmával; Trianon emlékére állított kopjafa Domony főterén; Testvértelepülésünk, Nemeshódos tánccsapata; Szarvasbika a Galga-völgyben; Domonyi gabonaföldek vetés után

DOMONY

DOMONY

DOMONY

The parish of Domony can be found in Pest county, it belongs to the Aszód region administratively. Touristically it is part of the Budapest-Middle-Danube touristic region, as well as the Budapest-Middle-Danube touristic and marketing region.

Domony is an Árpád era settlement. Its name was first documented in 1284, as a neighbour to Tas in the direction of the current Iklad. It was owned by the son of Hyden, Csépán. In 1378 the son of Péter Domonyi, Miklós was its owner. In 1406 the village was donated to Mihály Egervári and Lukács Radványi by king Sigismund. Between 1430 and 1446 it appeared in documents as Damony.

During this time there was an Árpád era earth fort in it. Until the first half of the 16th century it was owned by the Domonyi family. During the Ottoman invasion, in the fifteen year war it was destroyed.

In 1695-96 evangelic Slovaks were settled here and this is when the Catholic Hungarians moved back. In 1754 according to the county drafts the Adonyis, László Platthy, Mária Ágnes Radvánszky, József and János Kandó, furthermore Jakab Ónody and Gábor Gellérth were the owners of Domony, but besides them Pál Szemere also had his estate here, because of his wife.

Throughout the early 19th century it was the property of Zsigmond Ónody and György Bernáth, as well as the Kandó, Mátyus and Perger families, and in the first half of the 19th century it belonged to the lordship of Gödöllő. At the start of the 20th century Ödön Domony, Ödön Segesváry and Zsigmond László were the biggest land-owners here.

The old Kandó mansion belonged to Ödön Domony, which was ordered

by József Kandó to be built, and Ödön Domony changed it. Ödön Segesváry's mansion was built by Zsigmond Ónody in 1796. The mansion of Zsigmond László was built by the Mártonffy family. This is where the home of Menyhért Both is, which belonged to Pál Somssich before.

In 1910 out of the 1296 inhabitants 1155 were Hungarian, 132 were Slovakian, out of these 671 were evangelical, 542 Roman Catholic and 43 reformed.

At the beginning of the 20th century it belonged to the Aszód region of the Pest-Pilis-Solt-Kiskun county. The evangelical church of the parish is shaped like a cross, and it almost blockades the main square of the settlement. The church, consecrated in 1777, only received its tower in 1810, which later in 1848 was made taller. On the altarpiece, the copy of Raffaello's: Transfiguration of Christ can be seen. The pulpit, decorated with angel statues, was made in late baroque style.

The Catholic church was built out of the seed storage of Fischer in 1955, and was then dedicated to the Heart of Christ.

The Domonyi mansion built in 1820 in the classicist style is now a social home, the Both-Baghy mansion built around 1830 is home to the mayor's office, the kindergarten and the post office as well.

Buildings of the Ónody mansion made in the late 18th century in late baroque style, are local government houses these days.

On the 100th anniversary of the Catastrophe of Trianon a monument was set up in the Main Square.

Mayor of the settlement: Milán László

DUNABOGDÁNY

A Kalicsa-patak bal partján húzódó Váradok-dűlőben a kutatások már régen tisztázták, hogy a római erődíjanc egyik egységként itt építettek katonai táborot. A Cirpinek nevezett dunabogdányi táborból már ismert volt egy i.sz. 205-ből való, Aesculapiusnak és Hygieának emelt szentély.

Dunabogdány nevét az első írásos emlék 1285-ből említi. A falu a középkoron át felváltva volt a Rosd nemzetség és a közelben székelő magyar királyok tulajdonában. A törökök 1559-ben foglalták el, lakosai a hódoltság alatt nem haltak ki teljesen. A lakosság pótlására a XVII. század végén németeket telepítettek be. 1695-ben a Zichy családé, később pedig a kamara óbudai birtokának része.

Dunabogdányban régi hagyományokhoz kapcsolódott a szőlő- és gyümölcsstermesztés. A múlt századi források dicsérik a nagy szemű, kövér, hatalmas fürtű és igen bő termésű bogdányi dinkát, melynek neve nem az erős, hanem a könnyű asztali borokhoz tartozott. A gyümölcsstermesztésben – különösen a korai cseresznye- és a kajszibarackfajtákban – Bogdány már a múlt század végére vetélytársa lett Nagymarosnak, mert innen is kiváló minőségű gyümölcsök kerültek a pesti piacokra. Újabbban a község lakói a málnatermesztésben értek el szép eredményeket.

Az országút mentén hosszan és a hegyek lejtőire települt község házai között több népi építészeti emlék és sok szép formájú régi kőkapu is található.

A kőbányászat régi hagyományokra tekint vissza Dunabogdányban. A nehéz kenyeret adó bánya munkásai, a kővágók (németesen riccerek) nagy családjuk miatt vállalták ezt a munkát, minthogy a ház melletti kisebb gyümölcsösökből nem tudtak megélni. A Csódi-hegy trachitját évszázadok óta robbantással nyerik. A lerobbantott követ a bányaudvart behálózó síneken közlekedő csillesorok juttatják el a feldolgozási helyre, ahol a legnagyobb szaktudást igénylő munka, a kőhasítás kezdődik. A bányában többféle követ faragnak. Ezeket általában a kő mérete szerint nevezik el. A köveket hidak, járdák kövezésére, burkolásra és járdaszegélyek kiképzésére használják fel, főképp Budapesten.

A kőbányában évszázadok óta folyó kővágás mellett egy nagyobb szakértelmet kívánó szakma, a kőfaragás is meghonosodott. Erről a községben tett sétánk során is meggyőződhetünk, mert számos egyházi emlék és a népi építészethez kapcsolódó kőkapu, kőoszlop és kőpad tanúskodik a kőfaragók mesterségbeli tudásáról. Ezekkel a népi faragványokkal ma leginkább a Fő utcában, a falu régi módos gazdáinak portái előtt találkozhatunk. Dunabogdányi kőfaragók dolgoztak a szigeten is. Tótfalu utcáiban lehet sok kőkaput és kőpadot találni. Ezek a népi építészeti emlékek is a bogdányi mesterek keze alól kerültek ki.

A második világháború utáni időszak a nemzetiségi lakosság üldöztetésének időszaka. Ekkor kerül sor az internálásokra, a földreform alapján ház- és ingatlanokbázásokra. 1947 augusztusában a községből mintegy 850 fő kerül kitelepítésre Németország szovjet megszállási övezetébe. Ezzel

párhuzamosan Felvidékről elűzött magyarok érkeznek a községbe. A sváb kitelepítés felgyorsítja az asszimilációt, amely a helyi sváb dialektus lassú eltűnéséhez vezet. A község napjainkra elérte az 1947 előtti lakosságszámot, amely a betelepítések mellett a rendszerváltás utáni, fővárosból az agglomerációba ható migrációnak is köszönhető.

A hajóállomástól indulnak a hegyek felé vezető turistautak. Közeli félnapos kirándulási célpontok: a Mester-rét és a Vízverési-rét, de hosszabb túra is tehető a Pap-hegy és a Len-hegy oldalában 400-500m magasságban, a Visegrád fölötti Nagy-Villámi kilátóig és a visegrádi Fellegvárig.

Dunabogdány észak felé terjeszkedő házsora teljesen összeolvadt a község üdülőnegyedével, amely a Szentgyörgy-patak hídjától már visegrádi terület. A patak bal partján épült művésznegyed az utóbbi harminc évben alakult ki. Áprily Lajos költő volt a kies völgy és a „sűrű múltú hegyek” felfedezője. Róla nevezték el a művésztelepet és a szép patak völgyet. A család tulajdonában levő háza itt áll a patak partján.

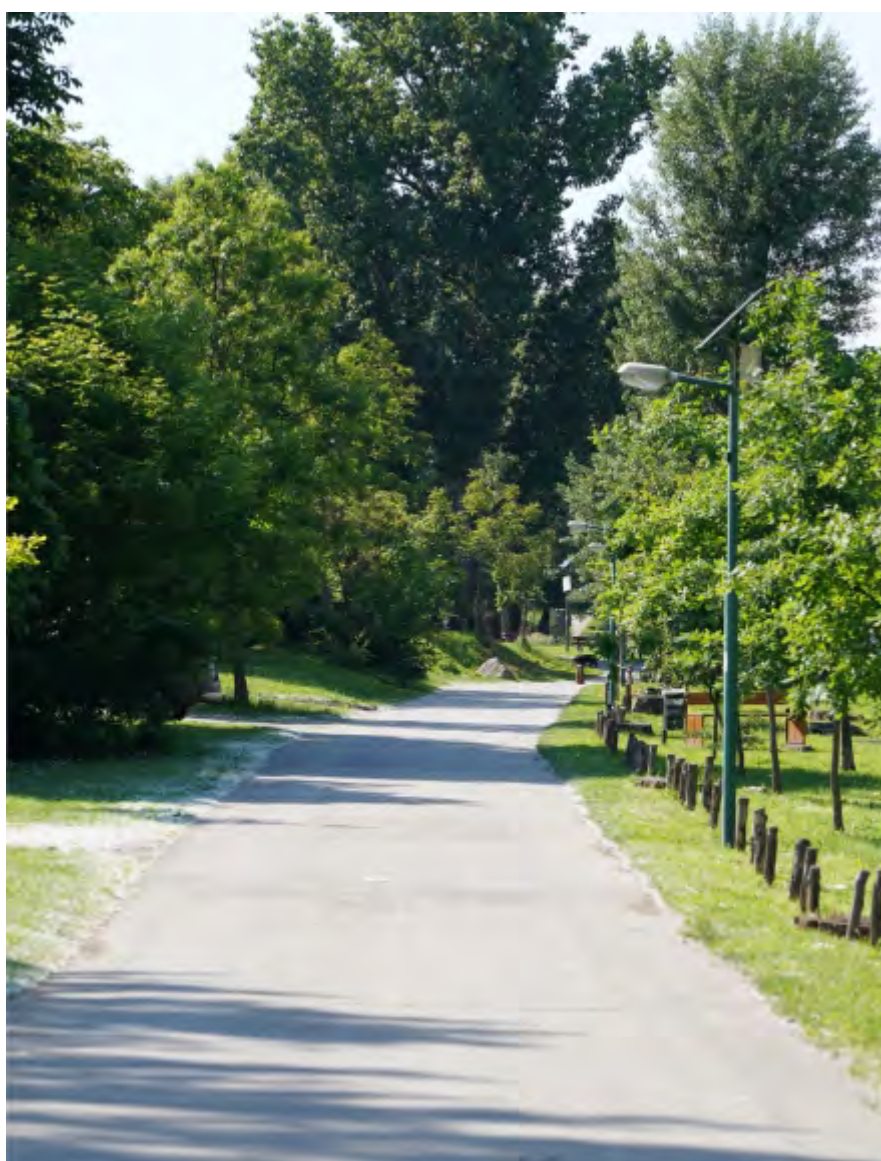
A település polgármestere: Schusztner Gergely

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Polgármesteri hivatal; Iskola; Óvoda; Kerékpárút; Sportcsarnok; Tanuszoda; Kálvária; Római katolikus templom; Református templom; Kiscuki köz; Kőkapu; Dunabogdányi strand

DUNABOGDÁNY

DUNABOGDÁNY

DUNABOGDÁNY

Research has long ago clarified that a military camp was built in the Váradok outskirts located on the left bank of the Kalicsa stream, as part of the Roman fortress chain. A sanctuary built in 205 AD for Aesculapius and Hygeia was already known from the Dunabogdány camp called Cirpi.

The first written record where the Dunabogdány name was mentioned dates back to 1285. Throughout the Middle Ages, the village was alternately owned by the Rosd clan and the Hungarian kings seated nearby. It was occupied by the Turks in 1559, but the inhabitants were not completely extinct during the occupation. Germans settlers arrived here to replenish the population at the end of the 17th century. In 1695 the area belonged to the Zichy family and later to the Royal Chamber's Óbuda estate.

In Dunabogdány, viticulture and pomology are connected to old traditions. Sources from the last century praise the large-grained, fat, huge-clustered and very abundant Bogdány Dinka grape variety, used for the production of a light table wine. In pomology, especially regarding early cherries and apricots, Bogdány had become a competitor of Nagymaros by the end of the last century, high-quality fruits were brought to the markets of Pest from here as well. Recently, the inhabitants of the village have achieved good results in raspberry growing.

All the way along the public road and in between the houses scattered on the slopes of nearby mountains, there are several folk architectural monuments and many beautifully shaped old stone gates.

Stone mining has old traditions in Dunabogdány. The miners and stone-cutters (Ritzers in German) undertook this hard work because of their large families, as they could not make a living from the small orchards next to their houses. Trachyte has been obtained from Csódi Hill by blasting for centuries. The shot rock is transported to the processing site through rows of mine-waggons running on the many rails covering the mining yard, where the most skilled work, stone splitting, begins. Several stones are carved in the mine courtyard. They are usually named after their size. The stones are mainly used in Budapest for paving bridges, sidewalks and roads and also as curb-stones.

In addition to stone splitting and cutting, which has been going on in the quarry for centuries, some professions that require more expertise -

banker masonry and stone carving, - have also become established. You can see this during your walk in the village, because many church monuments and stone gates, stone columns and stone benches connected with folk architecture testify to the craftsmanship of local stone carvers. Today, these folk carvings can be found mostly on Fő utca, in front of the gates of the old rich farmers of the village. Dunabogdány stonemasons also worked on the Szentendre Island. In the streets of Tótfalu you can find many stone gates and stone benches made by them. These folk architectural monuments are also the creation of the stonemason masters of Bogdány.

The post-World War II years were a period of persecution of the local ethnic population. This is when deportations took place, as well confiscations of houses and real estate based on the Communist land reform. In August 1947, about 850 people from the village were deported to the Soviet-occupied zone of Germany. At the same time, Hungarians expelled from Upper Hungary arrived in the village. The deportation of Swabians accelerated the assimilation, leading to the slow disappearance of the local Swabian dialect. Today, the village has reached a pre-1947 population number, which is due not only to the settlements but also to the migration from the Capital to the metropolitan area (agglomeration) after the change of regime.

Hiking trails toward mountains depart from the boat station. Nearby half-day hiking destinations: Mester-rét and Vízverési-rét (meadows), but you can also take longer trips on the slopes of Pap-hegy and Len-hegy at an altitude of 400-500 m, or to the Nagy-Villám observation tower located above Visegrád and the Visegrád Citadel.

Dunabogdány's row of houses expanding to the north completely merged with the village's resort quarter, which is a Visegrád area from the Szentgyörgy stream bridge. The artists quarter, built on the left bank of the stream, has developed over the last thirty years. Poet Lajos Áprily was the explorer of the picturesque valley and of "the mountains with a dense past". The artists colony and the beautiful creek valley were named after him. His family-owned house stands here by the creek.

Mayor of the village: Gergely Schuszter

ECSER

Ecser területe az őskor óta lakott, erről tanúskodnak az M0 autótút építését megelőző régészeti ásatások során előkerült leletek is, melyek kelta, szarmata, avar, szkíta és római kultúrák egykori jelenlétére utalnak. Ecser és környéke a magyarok honfoglalása után erősen benépesült, a vidék a fejlődési törzs szállásterülete volt. A legenda szerint a község Árpád vezértől kapta nevét, aki erre járva egy cserfa alatt pihent meg, és kérte az itt lakókat, hogy „Nevezzék el falutokat e cserről, és legyen mostantól e hely neve Ecser”. A cserfa a későbbi századokban állandó motívumként jelenik meg a község pecsétjein. "Echer" megnevezéssel először egy 1315. december 6-án kelt birtokfoglalási oklevélben találkozunk. A nagyközség főutcáján emlékmű hirdeti a több mint 700 éves település múltját.

A török időkben elnéptelenedett települést gróf Grassalkovich Antal telepítette újra az 1700-as évek elején Trencsén környékéről származó szlovák lakosokkal. A szlovák hagyományok ápolása most is fontos dolog a település lakói számára. Megőrizték a régi tárgyi emlékeket, népviseleteket, táncokat, szokásokat. Az „Ecseri lakodalmast”, Rábai Miklós és a Magyar Állami Népi Együttes tette világhírűvé. Táncsoportjaiknak – amelyek minden korosztályt felölelnek – ma is a legnépszerűbb koreográfiája.

Grassalkovich Antalnak nagy szerepe volt Ecser életében. 1740-ben ő építtette a község ma is álló műemlék jellegű katolikus templomát neobarokk stílusban. Ettől az időtől működik a település iskolája is.

Az 1848-49-es szabadságharc során sok ecseri származású honvéd szolgált a magyar hadseregben. Az I. és a II. világháború nagyszámú emberáldozatot követelt Ecserrel is. A harcokban életüket vesztett ecseri katonák mellett a polgári áldozatok száma is jelentős volt.

A nagyközség Budapest mellett, Vecsés – Üllő – Maglód városok mellett helyezkedik el. A népesség folyamatosan bővül, jelenleg 4100 lakosa van Ecsernek. A lakosság iskolázottsági szintje jóval magasabb az országos átlagnál.

Ecser az országban egyedülálló közlekedési lehetőségekkel bír. Közigazgatási területén fekszik a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér egy része, Ecseren halad keresztül az M0 autótút. A közösségi közlekedési eszközök közül kiemelkedik a vasút. Az ecseri megállóhelyről 25 perc alatt lehet eljutni a Keleti pályaudvarra. A menetrendszerinti autóbuszok Monor és az Őrs vezér tere, valamint Gyömrő és Kőbánya-Kispest között biztosítanak gyakori kapcsolatot.

A kiváló közlekedési kapcsolatok, az előkészített gazdasági övezetek munkahelyteremtő beruházásokat is Ecserre vonzottak. A vállalkozások száma így is átlag feletti volt Ecseren, de az utóbbi időben valóságos beruházási láz alakult ki. Itt építi közép-európai raktárát a JYSK, logisztikai központját a Lidl, és más nagy cégek is itt szándékoznak letelepedni. Nem csoda, hogy Ecser elnyerte a Befektetőbarát Település Díjat, s szeretné, ha a lakosok helyben is válogatnának a munkahelyek között.

Az önkormányzat arra törekszik, hogy településrendezési eszközökkel elválassza egymástól a lakó és a gazdasági funkciókat. A képviselő-testületek 1990-től azon munkálkodtak, hogy ledolgozzák az agglomerációs létből eredő hátrányokat. Az első időszakban az infrastruktúra megteremtésén dolgoztak sikerrel. A csatorna, telefon, kábeltelevízió és internet kiépítése után figyelmük az intézmények megújítása felé fordult. Bővült és megszépült a Művelődési és Közösségi Ház, Könyvtár. Mindkét óvoda új csoportszobákkal és igényes játszóudvarokkal gazdagodott. Megújult az orvosi rendelő, a községháza. Új szárnyal bővült a Laky Ilonka Általános Iskola. Egymás után kaptak szilárd útburkolatot az utcák. Játzóterek épültek, és egyre nagyobb hangsúlyt kap az élhető környezet kialakítása is.

Az érdeklődő olvasók bővebben megismerhetik életünket a naponta többször frissülő www.ecser.hu oldalról.

A település polgármestere: Gál Zsolt

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Orvosi rendelő; Ecser címere; Községháza; Római katolikus templom; Andrássy utcai Óvoda; Cserfa Kuckó Óvoda; Úrnapi virágszőnyeg; Tájékép; Zöld Koszorú Hagyományörző Kör; Tájház; Karzol Trans Kft.; M0 autótút ecseri szakasza

ECSER

The area of Ecsér has been inhabited since prehistoric times, as evidenced by the finds from archaeological excavations prior to the construction of the M0 motorway, which suggest the former presence of Celtic, Sarmatian, Avar, Scythian and Roman cultures. After the Hungarian conquest, Ecsér and its surroundings were heavily populated, the countryside was the accommodation area of the princely tribe. According to the legend, the village got its name from the leader Árpád, who passing the area rested under an oak tree, and asked the inhabitants here to "Name the village after this oak, and from now on this place should be called Ecsér". In the later centuries, the tree appears as a permanent motif on the seals of the village. The name "Echer" is first found in a deed of occupation dated December 6, 1315. On the main street of the large village, a monument proclaims the past of the more than 700-year-old settlement.

The settlement, which was depopulated during Turkish times, was resettled by Count Antal Grassalkovich in the early 1700s with Slovak inhabitants from the Trenčín area. Nurturing Slovak traditions is still an important thing for the inhabitants of the settlement. Old objects, folk costumes, dances and customs have been preserved. The "Ecsér wedding dance" was made world famous by Miklós Rábai and the Hungarian State Folk Ensemble. Today it is still the most popular choreography of their dance groups, which cover all ages.

Antal Grassalkovich played a major role in Ecsér's life. In 1740 he built the listed Catholic church of the village, which still stands today, in the neobaroque style. The school of the settlement has been operating since that time.

During the War of Independence in 1848-49, many soldiers of Ecsér origin served in the Hungarian army. World Wars I and II also claimed large numbers of human casualties from Ecsér. In addition to the Ecsér soldiers who lost their lives on the battlefield, the number of civilian casualties was also significant.

The village is located near Budapest, near the towns of Vecsés, Üllő, and

Maglód. The population is constantly growing, currently Ecsér has 4100 inhabitants. The level of education of the population is much higher than the national average.

Ecsér has unique transport options in the country. A part of the Liszt Ferenc International Airport is located in its administrative area, the M0 motorway passes through Ecsér. Railways stand out among the means of public transport. You can get to Keleti Railway Station in 25 minutes from the Ecsér stop. Scheduled buses provide frequent connections between Monor and Örs vezér tere, Gyömrő and Kőbánya-Kispest.

The excellent transport connections and the prepared economic zones also attracted job-creating investments to Ecsér. The number of enterprises was above average in Ecsér, but a real investment fever has recently developed. JYSK is building its Central European warehouse here, Lidl is building its logistics center, and other large companies intend to settle here. No wonder Ecsér won the Investor-Friendly Settlement Award, and wants its residents to choose from jobs locally.

The municipality strives to separate residential and economic functions by means of town planning. The village councils since 1990 have been working to address the disadvantages of being part of the Budapest agglomeration. In the first period, they worked successfully to create the infrastructure. After the construction of the sewer system, telephone, cable television and internet, their attention turned to the renewal of institutions. The House of Culture and Community, and the library have been expanded and beautified. Both kindergartens have been expanded with new group rooms and outstanding playgrounds. The doctor's office, the village hall, were renewed. The Ilonka Laky Primary School has been expanded with a new wing. One by one, the streets were paved. Playgrounds have been built and there is an increasing emphasis on creating a livable environment.

Interested readers can learn more about our lives from the www.ecser.hu website, which is updated several times a day.

Mayor of the settlement: Zsolt Gál

ERDŐKERTES

Erdőkertes idén 111 éves. Az események sűrűn követték egymást, a gazdasági és társadalmi berendezkedések változtak. Az emlékek még közeleiek.

Erdőkertes község az Északi-középhegység nagytájában fekvő Észak-magyarországi középhegység középtájában lévő Gödöllői-Monori-domb-ság kistájcsoport északi részében, a Gödöllői-domság kistájban terül el. A térség mélyszerkezetét a Budai-Pilisi-hegységek keleti folytatásaként a földtörténeti középkor első harmadában keletkezett és mélybe süllyedt rögök alkotják.

A történetéről röviden: Roheim Sámuel a 20. század elején vásárolta meg a váci püspöki uradalomtól a mai Erdőkertes területének jelentős részét. Fia Roheim Géza, híres néprajzkutató, pszichoanalitikus, antropológus és terapeuta volt. Róla kapta nevét a Géza utca, valamint a Géza-hegy (274,6 m), ahol Magyarország egyetlen magaslati fürdője működött. 1910-ben itt készült el az ország első villamos vontatású vasútvonala. A menetrend szerinti forgalom 1911. szeptember 2-án indult meg. Vonatok először 1918. március 26-án álltak meg itt Kőhídi-kertek megállónev alatt, amelyet Roheim közbenjárására december 3-án hivatalosan is Erdővárosra változtatták. Néhány szót a strandról. Az igazi „nagy durranás” a strandfürdő volt. Magyarország egyetlen „magaslati strandfürdője”-ként hirdetett, az akkori

követelményeknek megfelelő, versenyképes, betonból készült úszó- és fürdőmedencét a Géza-hegy tetején létesítették. A vendégek ellátásáért a Strandvendéglő volt a felelős. A „bányató” (erdőkertesi Pisztrángos-tó) vizéből nyerték a strand vizét, ami nem volt higiénikus, ezért megszűnt. A strand helyén üdülő, majd OKISZ vezetőképző, a '70-es évektől pedig a Fővárosi Szociális Otthon működik. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1956-ban elrendelte a Veregyházhhoz tartozó Erdőváros Erdőkertes néven önálló községgé alakulását.

A 2000-es évekre jellemző a község létszámának erőteljes növekedése. Sokan a fővárosból települnek ki a maig is jó levegőt biztosító zöldövezetű településre. Az újabb parcellázások lehetővé tették a község további fejlődését. A település jelentős változáson ment keresztül mind arculati szempontból, mind strukturálisan. Néhány példa:

A faluház épülete jelenlegi formájában 2004 óta létezik. 1983-ban átépítésre került és színházteremmel bővült. 2004-ben teljes felújítást és tetőszerkezetet kapott.

Erdőkertes település központjában található a Szent István park. Mostani formáját 2011-ben nyerte el. Községi rendezvények helyszínékként is szolgál.

A Ki Akarok Nyíltni Óvoda építése 2007-ben kezdődött, a régi épület elbontását követően 2010-ben került átadásra. A ma nyolc csoportszobát és egy tornaszobát is magában foglaló épületet a tetőszerkezet, a téglá- és faburkolat különlegessége teszi látványossá.

Wessely Mária és Wessely Johanna egykori erdőkeresi lakosok tulajdonában volt a mai Ifjúsági Tábor területe. Ezt ajándékozták a település ifjúsága számára. Az ajándékozók emlékét a róluk elnevezett közeli utcák is őrzik.

Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat épülete. A település régi, közösségi célt szolgáló épülete, mely korábban óvodaként is működött. Az épület ma is közösségi célokat szolgál. Jelenleg az Esély Szociális Alapellátási Központ működik az elmúlt években teljes felújításon átesett épületben.

Számos rendezvény is várja a látogatókat. Erre is néhány példa:

Az adventi ünnepkörhöz kapcsolódó rendezvény az Erdőkertesi Karácsonyi Koncert, mely a községben és a környéken élő zenészek és énekesek bemutatkozásának lehetősége. Az ökumenizmus jegyében évente más-más felekezet temploma ad helyet a koncertnek, melyet hagyományosan kürtöskalács és forralt bor kínálása követ.

Az „Erdőkertesi sörfesztivál” elnevezésű program helyszíne a község központjában található Szent István park. A program alkalmával több mint 30 féle sört kóstolhatnak meg a kilátogatók. A jó hangulatról koncertek és természetesen utcabál gondoskodik. A program zárása a vasárnapi sörpiac.

A programok között szerepel még a Kertészeti fesztivál, Leecsó-piknik.

A település polgármestere: Dr. Pásztor László

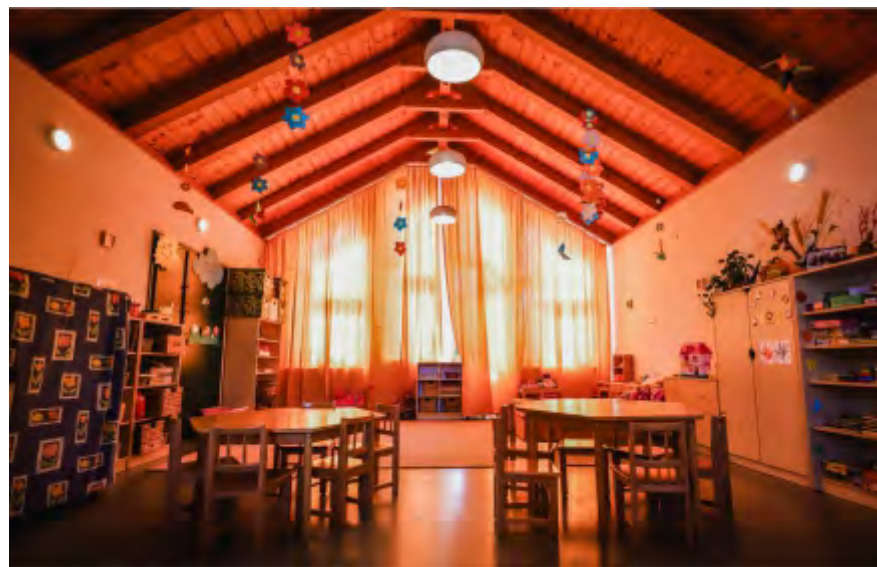
A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Erdőkertes emlékmű; Szentsarki emlékkereszt; 56-os emlékmű; Ikarosz bukása; Ekvatoriális napóra; Könyvtár galéria; Faluház galéria; Ki Akarok Nyíltni Óvoda; Polgármesteri hivatal; Szent István park

ERDŐKERTES

ERDŐKERTES

ERDŐKERTES

Erdőkertes is 111 years old this year. Events followed one another frequently, and economic and social arrangements changed. The memories are still close.

The village of Erdőkertes is located in the Gödöllő Hills micro region in the northern part of the Gödöllő-Monori Hills micro-region group in the North Hungarian Mountain Range. The deep structure of the area consists of rock masses formed and sunk into the depths in the first third of the Mesozoic as a continuation of the Buda-Pilis Mountains in the east.

Briefly about its history: Sámuel Roheim bought a significant part of the area of today's Erdőkertes from the Episcopal estate of Vác at the beginning of the 20th century. His son was Géza Roheim, a famous ethnographer, psychoanalyst, anthropologist and therapist. Géza Street and Géza Hill (274.6 m) were named after him, where Hungary's only high-altitude spa operated. In 1910, the first electric traction railway line of the country was built here. Scheduled traffic began on September 2, 1911. Trains first stopped here on March 26, 1918, at the station of Kőhídi-kertek, which was officially changed to Erdőváros on December 3, following the intervention by Roheim. A few words about the beach. The real "big deal" was the beach bath. Advertised as the only "high-altitude beach bath" in Hungary, a venue capable of hosting competitions, a concrete swimming and bathing pool meeting the requirements of the time was established at the top of Géza Hill. The Beach Restaurant was responsible for catering to the guests. The water of the beach was obtained from the water of the "mine lake" (Trout Lake in Erdőkertes), which was not hygienic, so it ceased to exist. The area of the beach was turned into a holiday resort, then an OKISZ management training building, and from the '70s it operated as a Capital Social Home. In 1956, the Presidential Council of the Hungarian People's Republic ordered the transformation of the Erdőváros neighbourhood of Veresegyház into an independent village called Erdőkertes.

The 2000s were characterized by a strong increase in the population of the village. Many move out of the capital into the green belt settlement that still provides clean air. New parceling allowed the further development of

the village. The settlement has undergone significant changes both in terms of image and structure. A few examples:

The village house building has existed in its current form since 2004. It was rebuilt in 1983 and expanded with a theater room. In 2004, it received a complete renovation and roof structure.

St. Stephen's Park is located in the center of Erdőkertes. It won its current form in 2011. It also serves as a venue for village events.

Construction of the Ki Akarok Nyílni Kindergarten began in 2007 and was dedicated in 2010 after the demolition of the old building. The building, which now includes eight group rooms and a gym, is made spectacular by the roof structure, and special features of the brick and wood cladding.

The area of today's Youth Camp was owned by former Erdőkertes residents Mária Wessely and Johanna Wessely. This was their donation to the youth of the village. The memory of the donors is also preserved in the nearby streets named after her. Family support and child welfare service building. An old building for community purposes in the village, which used to be a kindergarten. The building still serves community purposes today. Currently, the Chance Primary Social Care Center operates in the building that has undergone a complete renovation in recent years.

There are also many events waiting for visitors. Here are some examples:

The event related to the Advent celebration is the Erdőkertes Christmas Concert, which is an opportunity to introduce musicians and singers living in the village and the surrounding area. In the spirit of ecumenism, the church of different denominations hosts the concert every year, which is traditionally followed by the offering of chimney cake and mulled wine.

The venue of the program called "Erdőkertes Beer Festival" is Szent István Park in the center of the village. During the program, visitors can taste more than 30 types of beer. The good atmosphere is provided by concerts and, of course, street dance. The program closes with the Sunday beer market. Programs include the Horticultural Festival, Lecsó Picnic.

Mayor of the settlement: Dr. László Pásztor

GALGAGYÖRK

Az Északi-középhegységben, a Cserhát dombjai között bújik meg Galgagyörk. A falut kétfelől dombok, erdők – Szilágyi és Ecskendi erdő – koszorúzzák. A házak félig a domboldalakra, félig a Galga-patak völgyébe épültek. A település Budapeستől 50 kilométerre északkeleti irányba fekszik, népessége 979 fő.

Ősidők óta lakott hely, a falu délkeleti részén avarkori sírokat tártak fel a kutatók. A X-XI. századból származó tárgyi emlékek az itt eltemetett honfoglaló magyaroktól valók. A községet 1484-ben Gerge néven említi először oklevél. A falu eredetileg a Széchy család ősi birtoka volt, majd 1540 körül királyi adományként Werbőczy István tulajdonába került. Az 1683-as esztendőben lakott helységek között írták össze. Az összeírások során az 1715-ös év nevezetes dátum, ugyanis a nyilvántartásban 18 szlovák vezetőnév is megjelent a magyar mellett. A szlovák ajkú lakosság betelepülése a Rákóczi-féle szabadságharc után, 1711 és 1723 között volt a legjelentősebb. Ennek köszönhető talán az is, hogy az 1720-as összeírásban Tót-Györkként a nemes községek között szerepelt a falu. Az 1754-es adatok szerint a település birtokosai Egry István, Horváth János, Jeszenszky Gábor, Darvas Gábor és Raicsán Sámuel. A falu lakossága 1760-ban 72 családra növekedett.

A falu életét, fejlődését meghatározta, hogy a XVII. századtól több birtokosa volt földjeinek. A földbirtokos családok öt úri lakot – ezek felújítva ma is megtalálhatók a faluban – építettek maguknak Galgagyörkön (Ibrányi-, Kálnoky-, Tahy-, Gosztonyi- és Doblhoff-kastély). A kastélyok, kúriák mellett a település legmeghatározóbb épülete, amely az érkezőnek a faluba lépve egyből feltűnik, a dombon lévő evangélikus templom, amelynek gyülekezete 1650-től fennáll. A Galgagyörkre telepedett szlovákok itt gyakorolták ágostai evangélikus vallásukat.

A szájhagyomány szerint az 1848-49-es szabadságharc során Kossuth

Lajos a Kálnoky-kúria előtt mondott toborzó beszédet. Talán ennek is köszönhető, hogy a községből 22 györki nemzetőr és 9 katona állt a haza ügyé mellé.

Tót-Györk lakossága 1881-ben 687 fő volt a betelepülés folytatódásának köszönhetően, az 1900. évi népszámlálási adatok alapján a 762 lakosból 517 magyar, 244 szlovák és 1 német lakosa volt a falunak. 1910-ben a helység legnagyobb birtokosai Tahy István, Ibrányi Mihály és Doblhoff Erik voltak. Az 1941-es háborús évben 513 férfi és 508 nő élt a faluban. A háború után a kitelepítésnek-kitelepülésnek köszönhetően jelentős lakosságvándorlás indult Csehszlovákiába. A jórészt szegényparaszti családból származó embereket a szülőföld elhagyására a nélkülözés és az agitátorok ígéretei, érvelései készítették. A faluból 82 család 270 tagja vágott neki a Felvidéknek. Nagyrésztük Galgagyörk testvérfalujának, Jelka-környékén telepedett le. Helyükre öt magyar család – Nagy, Török, Újlaki, Varga, Wilhelm – költözött a faluba.

Galgagyörk néven 1900-tól ismert. A XIX-XX. században a megyére jellemző kis- és középnemesi családok birtokolták, mint a tahvári és tarkeői Tahy, Gosztonyi, báró Doblhoff, Kálnoki-Bedő család, akiknek kúriái a mai napig meghatározzák a település arculatát.

Napjainkban elsődleges fontosságú a helyi szlovák nyelv és népi kultúra megőrzése. Az idősebb generáció tagjai még ma is a hagyományos viselkedést hordják, a magánéletben tótul beszélnek. Az iskolában hagyományőrző foglalkozásokat tartanak, és szlovák nyelvórákon vesznek részt a gyerekek. Az óvodában szlovák játékokkal, mondókákkal, mesékkel kezdődik a gyermekek szlovák nyelvvél való ismerkedése. A Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat aktívan részt vesz tevékenységükkel a szlovák hagyományok fenntartásában.

A település polgármestere: Lami Mónika

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Tahy-kastély; Galgagyörk madártávlatból; Sportpályák; Trianoni emlékmű; Ibrányi-kastély; Evangélikus templom; Férfi és női népviselet; Galga; Óvoda; Népviseletbe öltözött lányok; Galgagyörki táj

GALGAGYÖRK

GALGAGYÖRK

GALGAGYÖRK

Galgagyörk hides in the North Hungarian Mountains, among the hills of Cserhát. The village is crowned on both sides by hills and forests – Szilágyi and Ecskendi forests. The houses were built half on the hillsides and half in the valley of the Galga Stream. The settlement is located 50 kilometers northeast of Budapest and has a population of 979 people.

The place has been inhabited since ancient times. Researchers have excavated Avar tombs in the southeastern part of the village. Artifacts have been unearthed from the 10th and 11th centuries belonging the conquering Hungarians buried here. The village was first mentioned in 1484 as Gerge in a charter. It was originally the ancient property of the Széchy family, then around 1540 it became the property of István Werbőczy as a royal donation. It was listed among inhabited settlements in 1683. During the censuses, the year 1715 is a notable date, as 18 Slovak surnames appeared in the register in addition to the Hungarian ones. The settlement of the Slovak-speaking population was most significant after the Rákóczi War of Independence, between 1711 and 1723. Perhaps this is also due to the fact that in the census of 1720, the village was included among the noble villages as Tót-Györk. According to the data of 1754, the owners of the settlement were István Egry, János Horváth, Gábor Jeszenszky, Gábor Darvas and Sámuel Raicsán. By 1760 the population of the village had increased to 72 families.

The life and development of the village was determined by the fact that from the 17th century its lands had more owners. The land owner families built five manor houses – these are renovated and can still be found in the village. (Ibrányi, Kálnoky, Tahy, Gosztonyi and Doblhoff mansions). In addition to the manors and mansions, the most significant building of the settlement, which immediately appears when the visitor enters the village, is the Lutheran church on the hill, whose congregation has existed since 1650. The Slovaks who settled in Galgagyörk practiced their Augustine Lutheran religion.

According to oral tradition, during the War of Independence in 1848-49, Lajos Kossuth gave a recruiting speech in front of the Kálnoky mansion. Perhaps it is due to this that 22 national guards from Györk and 9 soldiers from the village stood by the cause of the homeland.

The population of Tót-Györk was 687 in 1881 due to the continuation of the settlement, according to the 1900 census data, out of 762 inhabitants, the village had 517 Hungarian, 244 Slovak and 1 German inhabitants. In 1910, the largest owners of the settlement were István Tahy, Mihály Ibrányi and Erik Doblhoff. In the war year of 1941, there were 513 men and 508 women living in the village. After the war, due to deportation and emigration, significant population migration began to Czechoslovakia. People from mostly poor peasant families were forced to leave their homeland because of deprivation and the promises and arguments of agitators. 270 members of 82 families from the village left for the Highlands. Most of them settled in the area of Jelka, the sister village of Galgagyörk. Five Hungarian families – Nagy, Török, Újlaki, Varga, Wilhelm – moved to the village.

It has been known as Galgagyörk since 1900. In the 19th-20th centuries, it was owned by noble families typical of the county, such as the tahvári and tarkeői Tahy, Gosztonyi, Baron Doblhoff, Kálnoki-Bedő families whose mansions still define the image of the settlement.

Today, the preservation of the local Slovak language and folk culture is of primary importance. Members of the older generation still wear traditional attire, speaking Slovak in their private lives. The school offers tradition preservation classes and children take part in Slovak language classes. In the kindergarten, the children's acquaintance with the Slovak language begins with Slovak games, rhymes and tales. The Slovak Nationality Self Government is actively involved in maintaining Slovak traditions.

The mayor of the settlement is Mónika Lami

GALGAHÉVÍZ

A Galga alsó folyásának jobb partján elhelyezkedő települést már egy 1214-ben készült írásos emlék jegyzi, ahol Hewyz néven említik. Nevét a falu határában eredő meleg vizes forrásról kapta, neve Heővíz, majd Hévíz lett. A település helyén a honfoglalást követően az Ákos-nemzetség telepedett le. Ennek nyomait több évtizedes ásatások során régészek tárták fel, ahol egy középkori földvár és egy bencés monostor nyomaira bukkantak. 2000-ben készíttette Szent András remete szobrát Galgahévíz Község Önkormányzata. Az emlékmű Szilágyi Dezső, galgahévízi születésű fafaragó munkája. A fából készült szobrot Galgahévíz legszebb természeti környezetében, a Szentandrásparton helyezték el. A millenniumi emlékmű egy 6,7 méteres fából készült feszületből, egy 3,5 méteres, egyetlen fából faragott remeteszoborból áll. A Szentandráspart lábánál terül el a Galga-mente egyik legszebb horgásztava, amely kellemes pihenőhely az idelátogatók számára. A tó mellett épülő önálló ökofalu lakói a környezetükre odafigyelő emberek, akiknek életmódja tükrözi elkötelezettségüket az ökológiai értékek iránt.

A katolikus lakosság számára az első templom fából épült a középkorban. A település központjában álló, egytornyos, késő barokk épületet 1722-ben szentelték fel. A főhomlokzat előtt álló torony aránytalanul nyújtott (1816-ban emelték magasra) sarkait toszkán jellegű lizénák ékesítik. A főbejárat egyszerű keretét zárókő díszíti. A két oldalhomlokzaton öt-öt ablak található. A jobb oldali harmadik ablak alatt dísztelen bejárat van. Ehhez az oldalfalhoz csatlakozik az alacsony sekrestye. Szentélye elliptikus záródású.

A település ékköve a Kegyeleti Park, amely egy 1792 óta használt teme-

tő. A nyolcvanas évek végén, az új temető megnyitása óta a falu lakossága nem temetkezett ide, funkcióját veszítette, s 1995-ben a Faluszépítő Egyesület és a község vezetése mintegy 100 x100 méteres kegyeleti parkká alakította. A park három fő részből áll, melyeket az 1892-ben készült Nepomuki Szent János-szobor, a Szentháromság-szobor és egy szép régi feszület alkot. A három részre osztott parkban sétálóutak vannak. A Kegyeleti Parkot szegélyező új platánsort és a sok zöld növényt az önkormányzat gondozza.

A falut díszíti a Millenniumi Kapu, amit a galgahévízi származású Szilágyi Dezső fafaragó mester készített 2000-ben. Az Ősi Nap és Hold szimbólumok mellett Galgahévíz címere és a Himnusz kezdő sora is látható rajta magyar és rovásírással egyaránt.

A Kodály Zoltán Művelődési Ház története az 50-es években kezdődött, amikor Édes Albin megalakította a Galgahévízi Népi Együttest, akik az 1953-as Művészeti Együttesek Országos versenyén első helyezést értek el. Az első helyezettek jutalmul a mai művelődési ház épületét kapták. A Kodály Zoltán Művelődési Ház tehát csaknem hetven esztendeje Galgahévíz kulturális életének központja. A népi kultúra, a néphagyomány ápolása, a néptánc, a népzene, a népdal népszerűsítése az intézmény elsődleges feladatai közé tartozik. Emellett fontosnak tartják a testi-lelki egészségmegőrzést. Az intézményben működő Galgamenti Népfőiskolán keresztül számos olyan programmal várják az érdeklődőket, amely hozzásegíti őket ahhoz, hogy mind testileg, mind lelkileg teljesebb életet tudjanak élni.

Látogasson el Galgahévízre, és legyen részese annak a kulturális csodának, amit ma Galga-mentének hívunk.

A település polgármestere: Vanó András

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Pihenőpark; Faluközpont madárvátlatból; I. és II. világháborús emlékmű; Szentandrásdombi remeteszobor; Kegyeleti Park; Szent Miklós-templom; Ökofalu; Faluház; Népviselet; Bika-tó; Szüreti felvonulás

GALGAHÉVÍZ

GALGAHÉVÍZ

GALGAHÉVÍZ

A settlement on the right bank of the lower reaches of the Galga river was already mentioned as Hewyz in a document compiled in 1214. It got this name from a hot spring located in the outskirts of the village, then it became Heővíz and later Hévíz. After the Hungarian conquest, the Ákos clan settled on the site of the former settlement. Traces of the ancient village were unearthed by archaeologists during decades of excavations. A medieval hillfort and a Benedictine monastery were discovered. In 2000, the statue of St. Andrew Zorard was erected by the Municipality of Galgahévíz. The monument is the work of Dezső Szilágyi, a wood carver born in Galgahévíz. The wooden statue was placed in the most beautiful natural environment of Galgahévíz, on the Szentandráspart. The Millennium Monument consists of a 6.7 m crucifix and a 3.5 m wooden statue of a hermit. At the base of Szentandráspart there is one of the most beautiful fish ponds of the Galga basin and a pleasant resting place for tourists. The inhabitants of the independent ecovillage built next to the pond are people who pay attention to their environment and whose lifestyle reflects their commitment to ecological values.

For the Catholic population, the first church was built of wood in the Middle Ages. The one-tower Late Baroque style building in the center of the settlement was consecrated in 1722. The tower in front of the main façade is disproportionately stretched (it was erected in 1816) and its corners are decorated with Tuscan-style antae (engaged columns). The simple frame of the main entrance is decorated with a keystone. There are five windows on each of the two side façades. Below the third window on the right there is a simple entrance. Attached to this side wall is a low height sacristy. The sanctuary has an elliptical closure.

The jewel of the settlement is the Kegyeleti Park (Memorial Park), which is a cemetery used since 1792. At the end of the 1980s, since the opening of the new cemetery, the inhabitants of the village have not buried

here, so the place has lost its original function, and in 1995 the Faluszépítő Egyesület (Village Improvement Association) and the village management transformed this cemetery into a 100×100 meter memorial park. The park consists of three main parts, landmarked by three statues: that St. John of Nepomuk erected in 1892, the statue of the Holy Trinity and a beautiful old crucifix. The park is divided into three parts and has walking paths. The new row of plane trees bordering the Memorial Park and the many green plants are taken care of by the municipality.

The village is decorated with the Millennium Gate made in 2000 by the wood carver master Dezső Szilágyi from Galgahévíz. In addition to the ancient Sun and Moon symbols, the coat of arms of Galgahévíz and the opening line of the Hymn can be seen on it in both Hungarian and runic writing.

The history of the Kodály Zoltán Művelődési Ház (Zoltán Kodály Community House) began in the 1950s, when Albin Édes formed the Galgahévíz Folk Ensemble, which won first place in the 1953 National Competition of Art Bands. The first place winners were rewarded with the building of today's Community House. Thus, the Zoltán Kodály Community House has been the center of the cultural life of Galgahévíz for almost seventy years. The promotion of folk culture, folk tradition, folk dance, folk music and folk songs are the primary tasks of this institution. In addition, maintaining physical and mental health is considered important. Through the Galgamenti Népfőiskola (Galgamenti Folk High School) operating in the institution, a number of programs await the people interested in living a healthier life, both physically and mentally.

Please visit Galgahévíz and be part of the cultural wonder we call Galgamente today!

Mayor of the village: Vanó András

GYÁL

Gyál a budapesti agglomerációban elhelyezkedő, a főváros 18. és a 23. kerületével szomszédos kertváros jellegű település.

A mai Gyál város területe már a 13. század végén lakott volt, erről egy 1293. augusztus 21-én kelt okirat is tanúskodik. III. Endre király döntése alapján ekkor került az okmányra a helység neve, akkor Gayul alakban írva. Templomát 1324-ben említi először egy oklevél.

A falu a 16. század második felében már pusztá volt. A törökök kiűzése után Alsónémedihez csatolták. A terület a Rákóczi-szabadságharc bukása után került a Károlyi grófok tulajdonába.

A 19. század végén a terület felértékelődött, itt volt ugyanis a főváros felé az alföldi szarvasmarha felhajtás útvonalának egyik utolsó állomása.

A hatalmas kiterjedésű homokvidék szőlőültetvényvel való betelepítése a fejlődés következő szakasza. Ebben jelentős szerepet játszott, hogy az 1889-ben megépült vasútvonal a községen haladt át, s a település fejlődésére való tekintettel két vasúti megállót is kiépített itt a vasúttársaság.

A középkor óta folyamatosan újjászülendő település, a századforduló idején alig párszáz lakosú község volt, a 20. század eleji parcellázások nyomán nőtt több ezresre. Gróf Károlyi László 1932-ben 334 holdat parcelláztatott fel, dr. Dóri Ferenc és Jálics Kálmán birtokaiból ugyancsak jelentős területeket osztottak fel. A három akciót az akkori településvezetés összevonta, s kimondta: az új területekből „egy különálló község létesíttessék Gyál-pusztai központtal”.

Az uradalmi cselédség mellett megjelentek a fővárosból kikiváncozó polgárok is. A jó levegő, a ligetes táj, strandfürdők, vendéglők, kulturális és sportesemények szolgálták alapul az élénk polgári élet, a hangulatos község kialakulásához.

A második világháborúban, Budapest ostroma után a település szinte teljesen elpusztult.

Az 50-es évektől kezdve, amikor a mezőgazdaság átalakítása következtében a népesség nagy része a fővárosi gyárakban talált munkát, Gyál lélekszáma is rohamosan emelkedett. A rendkívüli mértékű és ütemű betelepülés készületlenül érte a községet: az infrastrukturális hiányok felszámolása, a közösséggé formálódás nehézségei voltak napirenden a következő évtizedekben. A 90-es években kiépült a víz-, csatorna- és földgázhálózat, a telefon- és kábeltelevízió-hálózat, majd a 2000-es évek elején szinte az összes út szilárd burkolatot kapott, és mindenhol kiépült az internethálózat is.

A 90-es évek infrastrukturális fejlesztéseinek is köszönhető, hogy a nagyközség 1997-ben városi rangot kapott, ezzel új lendületet nyert a település.

A kilencvenes évek elejétől jelentek meg a nemzetgazdasági szinten is jelentős beruházások. Az autópályák közelsége miatt a városba települtek nagyobb üzemek, logisztikai központok. Napjainkban több száz vállalkozó és gazdasági társaság tevékenykedik az iparban, a kereskedelemben a szolgáltatások széles körét kínálva.

Több régi álma is valóra vált az itt lakóknak az utóbbi bő 10 évben, ilyen például a 2017-ben átadott tanuszoda, de 2019-ben sportcsarnokkal és egy 22 szobás szállodával is gazdagodott a város, hogy a rengeteg kisebb, de fontos és az itt élők mindennapjait komfortosabbá tevő fejlesztést, beruházást ne említsük. Ma már itt is megtalálható a területi okmányiroda, amelynek szolgáltatási színvonala meghaladja az országos átlagot. A közbiztonság erősítését magasabb szintű rendőrség és polgárőrség biztosítja, valamint önkéntes tűzoltóraj is készenlétben áll.

A városvezetés céljai közé tartozik, hogy a településen kialakítsa és erősítse az itt élők identitását, hogy nemzeti ünnepeink közös megélésén túl olyan programokon is együtt, gyáliként gyűljenek össze az itt lakók, mint például a minden évben megrendezésre kerülő Gyáli Bölléerverseny, a Pünkösdi Utcazenei Fesztivál, a városi gyereknapi, az adventi programsorozat vagy a város legnagyobb kaliberű rendezvénye, a minden év augusztusában megrendezett Születésnap Utcabál, amelyre a fővárosból és más településekről is érkeznek érdeklődők, hogy együtt élvezzék a könnyűzenei koncerteket és a látványos tűzijátékot.

Az identitás erősítését nem csupán helyi szinten tartja fontosnak a városvezetés, zászlajára tűzte a Kárpát-medence nemzeti identitásának erősítését is, amelynek legszebb példája az a testvértelepülési kapcsolat, amely 2015-ben jött létre az erdélyi Kibéd településsel.

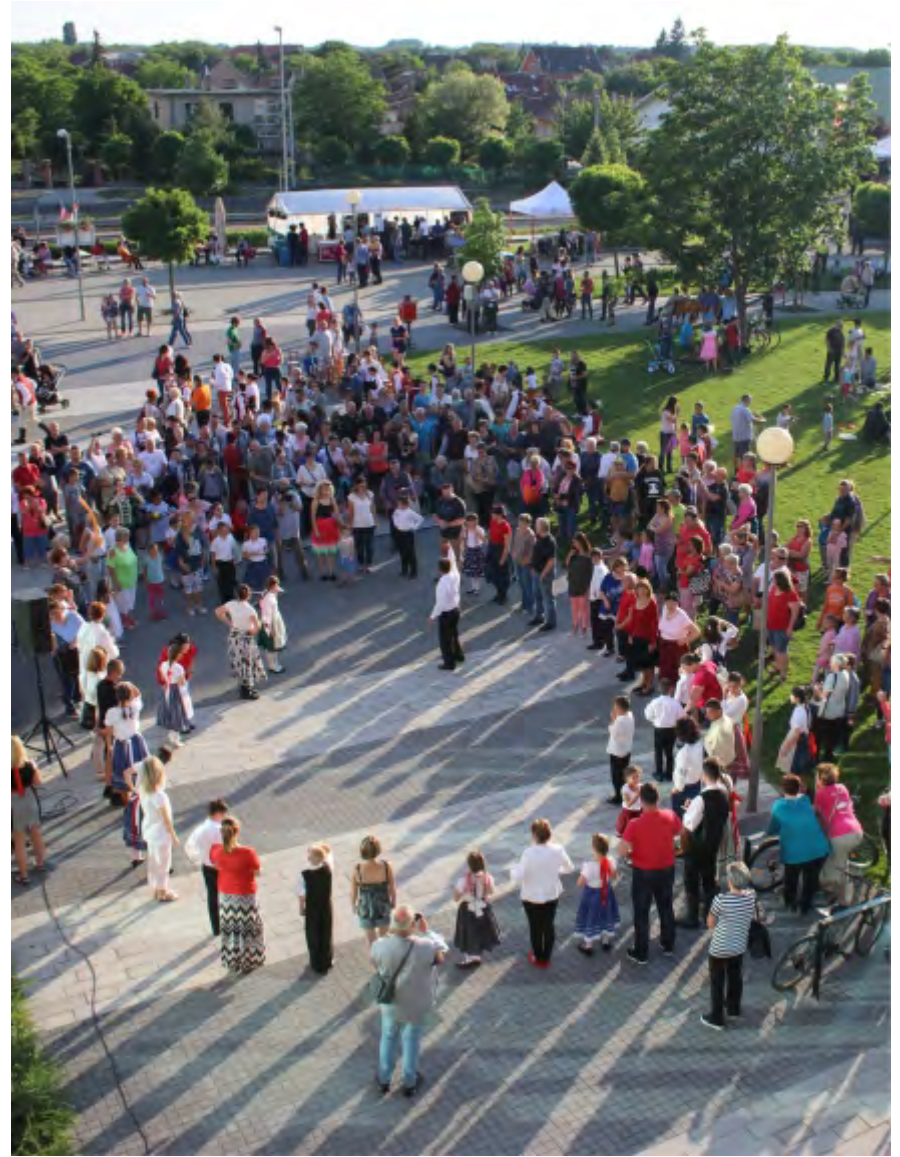
A település polgármestere: Pápai Mihály

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Szent István tér; Gyál madárnézetből; Gyál felső vasútállomás; Tanuszoda játszótér; Gyáli Polgármesteri Hivatal; 1956-os emlékmű; Gyáli Millenniumi Park; Peremvárosi horgásztó; Trianoni emlékmű; Pünkösdi Utcazenei Fesztivál

GYÁL

GYÁL

Gyál is a suburban settlement located in the Budapest agglomeration, adjacent to the 18th and 23rd districts of the capital.

The area of today's town of Gyál was already inhabited at the end of the 13th century, as evidenced by a charter dated August 21, 1293. Based on the decision of King Andrew III, the name of the place was written on the document at that time, then in the form of Gayul. Its church was first mentioned in 1324 in a charter.

The village was already deserted in the second half of the 16th century. After the expulsion of the Turks, it was attached to Alsónémedi. The area became the property of the Counts of Károlyi after the failure of the Rákóczi War of Independence.

At the end of the 19th century, the area became more valuable, as it was one of the last stops on the cattle drive route towards the capital. The planting of a vast expanse of sand with vineyards was the next stage of development. The fact that the railway line built in 1889 passed through the village played a significant role in this, and keeping in mind the development of the settlement, the railway company built two railway stops here.

The settlement, which has been constantly reborn since the Middle Ages, was a village with barely a few hundred inhabitants at the turn of the century, and that grew to thousands as a result of the parceling of the early 20th century. Count László Károlyi parceled out 334 jugers in 1932. Significant areas were also divided from the estates of Dr. Ferenc Dóri and

Kálmán Jálics. The three actions were merged by the settlement management at the time, who stated that "a separate village with a center in Gyálpuszta should be established from the new areas".

In addition to the manorial service, citizens who wished to leave the capital also appeared. The clean air, the wooded landscape, beach baths, restaurants, cultural and sporting events served as the basis for the development of a lively bourgeois life and a charming village.

In World War II, after the siege of Budapest, the settlement was almost completely destroyed.

From the 1950s, when a large part of the population found work in the capital's factories as a result of the transformation of agriculture, Gyál's population also rose sharply. The extraordinary scale and pace of settlement hit the village unprepared: the elimination of infrastructural deficiencies and the difficulties of forming a community were on the agenda in the following decades. In the '90s, the water, sewer and natural gas networks, the telephone and cable television networks were built, and in the early 2000s, almost all roads were paved, and the Internet network was built everywhere. It is also due to the infrastructural developments of the '90s that the large village received the status of a town in 1997, thus gaining a new momentum for the settlement.

From the beginning of the nineties, investments of national economy significance appeared. Due to the proximity of the highways, larger factories and logistics centers were established in the town. Today, hundreds of entrepreneurs and businesses operate in industry, offering a wide range of services in commerce.

Several old dreams have come true for the residents here in the last 10 years, such as the training pool that opened in 2017, and in 2019 the town was enriched with a sports hall and a 22-room hotel, not to mention the smaller but important developments and investments that make everyday life more comfortable for the people living here. Today, the regional government office can be found here as well, and its service level exceeds the national average. The strengthening of public safety is ensured by a higher level of police and civil guard, and a volunteer fire brigade is also on standby.

One of the goals of the town management is to form and strengthen the identity of the people living in the settlement, so that in addition to celebrating our national holidays, the residents of Gyál gather on programs, such as the annual Gyál Pig Slaughter Competition, the Pentecost Street Music Festival, the town children's day, the Advent program series, or the town's largest caliber event, the Birthday Street Ball in August each year, which attracts people from the capital and other towns to enjoy pop music concerts and spectacular fireworks together.

The strengthening of the identity is not only important on the local level by the town management, but it also set out to strengthen the national identity of the Carpathian Basin, the most beautiful example of which is the twinning relationship established in 2015 with the settlement of Chibed in Transylvania.

Mayor of the settlement: Mihály Pápai

IKLAD

Iklad közel 2100 lelkes község Pest megye északkeleti részén, a Galgamentén. A település az M3-as és a 3-as út közelében fekszik, azokról Bagnál, illetve Aszódnál letérve közelíthető meg. Vasútállomása az Aszód-Balassagyarmat vonal mentén található.

A község területéről az újkőkorból származnak a legkorábbi emberi megtelepedés nyomai. Előkerültek bronzkori és szarmata településre utaló régészeti leletek is. A honfoglalást követően Tarján törzse vette birtokba a vidéket. Iklad első írásos említése egy 1356-ból való okiratban lelhető fel. A település középkori történetéről keveset tudunk.

A töröknek 1543-ban hódolt meg a község, majd nem sokkal később elnéptelenedett. A sokáig pusztaként emlegetett terület jóval a török kiűzése után, 1728-ban kezdett újjáéledni, amikor birtokosa a Ráday-család major-ságot létesített itt. Ráday I. Gedeon 1752-ben Baden és Württemberg tartományokból, majd és az Enns völgyéből származó osztrák telepesekkel alapította meg az újkori községet. Az evangélikus hitük miatt szülőföldjükön üldözött betelepülők templomukat 1834-ben építették fel. Nagy előrelépést jelentett fejlődésben a vasútvonal megépítése.

Gyarapodását jelzi, hogy 1901-1903 között kibővített templomát és az évtized végén új iskolát kapott. A II. világháborút követően német családnevű lakosai közül többeket kényszermunkára hurcoltak el.

A szocializmus évtizedei alatt gyökeresen megváltozott az addig jobbra agrártelepülés képét mutató község. 1951 és 1953 között felépült az Ipari Műszergyár, amely fénykorában 4000 ember munkahelye volt. A község közműhálózata kiépült, intézményei – általános iskola, orvosi rendelő, művelődési ház, óvoda, tornacsarnok – új épületet kaptak, vagy megújultak.

Kiépült a vezetékes víz-, villanyhálózat és a közvilágítás. A hosszú parasztházakat a korszakra jellemző komfortos sátozott házak váltották fel.

Iklad 1973 és 1989 között Domonnyal és Aszóddal közös tanácsban intézte helyi ügyeit, a települések a rendszerváltás után önállósultak. Az azóta eltelt évtizedek legfontosabb eredményei a gáz-, a telefon-, a szennyvíz-csatorna-hálózat kiépítése. A mellékutcák aszfaltburkolata 2003-ban készült el.

Az 1834-ben épült evangélikus templom Haulits Antal aszódi építőmester tervei alapján készült. A község néprajzi emléket, a Braun család 1903-ban épült jellegzetes parasztportáján kialakított Falumúzeum kiállítása mutatja be az idelátogatóknak.

A 2002. évi jubileumi esztendőben, a község fennállásának 250 évfordulóján kerültek átadásra a Ráday-szobor és az új ravatalozó, valamint a kívülről megszépült művelődési ház felvette a falut újratelepítő Ráday I. Gedeon gróf nevét.

A temetőben található három Ráday-kriptát a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság 2007-ben a Nemzeti Sírkert részévé nyilvánította.

A falu jelenkori kulturális életében meghatározó szerepet visz a Német Nemzetiségi Kulturális Közhasznú Egyesület. A civil szervezet énekkart és táncsoportot működtet, melyek rendszeres fellépői a helyi és testvértelepülési alkalmaknak, más német nemzetiségi falvak programjainak.

A betelepítési emlékművet 2017-ben szentelte fel Mekis Ádám esperes és Franz Mandl diakonus Tauplitzből.

A település polgármestere: Ungi József

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Ikladi tó; Templom; Oltár; Betelepítési emlékmű; Málenskij robot emlékmű; Polgármesteri hivatal; Ráday Gedeon Művelődési Ház; Székelykapu; Ikladi Tasnádi Lajos Német Nemzetiségi Általános Iskola; Ikladi Német Nemzetiségi Kétnyelvű Óvoda; Falumúzeum belső; Falumúzeum

IKLAD

Iklad is a village of nearly 2,100 inhabitants in the northeastern part of Pest County, along the Galga river. The settlement is located near the M3 and main road number 3, it can be reached by exiting at Bag and Aszód. Its railway station is located along the Aszód-Balassagyarmat line.

Traces of the earliest human settlement date back to the Neolithic age. Archaeological finds referring to the Bronze Age and Sarmatian settlements have also been found. After the Hungarian conquest, the Tarján tribe took possession of the area. The first written mention of Iklad can be found in a document from 1356. Little is known about the medieval history of the settlement.

The village was conquered by the Turks in 1543 and it was soon depopulated. The area, long known as a wilderness, began to revive long after the expulsion of the Turks in 1728, when its owner, the Ráday family, established a manor here. Gedeon Ráday I founded the modern village in 1752 with settlers from the provinces of Baden and Württemberg and Austrians from the Enns Valley. The settlers, persecuted in their homeland for their Lutheran faith, built their church in 1834. The construction of the railway line was a major step forward in development.

Its prosperity is indicated by the fact that between 1901 and 1903 the church was expanded and a new school at the end of the decade was built. After World War II, several of its German-speaking residents were deported to forced labor.

During the decades of socialism, the village, which until then had mostly the image of an agricultural settlement, changed radically. Between 1951 and 1953, the Industrial Instrument Factory was built, which in its heyday employed 4,000 people. The public utility network of the village has been built, its institutions - primary school, doctor's office, house of culture,

kindergarten, gymnasium – have been given new buildings or been renovated. Plumbing, electricity and street lighting have been built. The long farmhouses were replaced by comfortable tent-roofed houses typical of the period.

Between 1973 and 1989, Iklad managed its local affairs in a joint council with Domony and Aszód, and the settlements became independent after the fall of communism. The most important results of the decades that have passed since then are the construction of the gas, telephone and sewerage networks. The asphalt pavement of the side streets was completed in 2003.

The Lutheran church, built in 1834, was designed by Antal Haulits, a master builder from Aszód. The ethnographic memory of the village is presented to visitors by the exhibition of the Village Museum in the characteristic peasant house of the Braun family built in 1903.

In the jubilee year of 2002, on the 250th anniversary of the village's establishment, the statue of Ráday and the new catafalque were dedicated, the house of culture was beautified from the outside, and took on the name of Count Gedeon I of Ráday, who resettled the village.

The three Ráday crypts in the cemetery were declared part of the National Cemetery in 2007 by the National Memorial and Reverence Committee.

The German National Public Benefit Cultural Association plays a decisive role in the contemporary cultural life of the village. The NGO operates a choir and dance group, which are regular performers at local and town-twinning events and programs in other ethnic German villages.

The resettlement monument was consecrated in 2017 by Bishop Ádám Mekis and Deacon Franz Mandl from Tauplitz.

Mayor of the settlement: József Ungi

KISMAROS

Kismaros a Börzsöny lábánál, a Dunakanyarban, a folyó bal partján, Budapesttől mintegy ötven, az északi országhatártól körülbelül harminc kilométerre fekszik. Legfőbb vonzereje az elhelyezkedésében rejlik: a környező hegyek, a börzsönyi erdők, az itt egyesülő patakok, a Duna vagy a felújított Királyréti Erdei Vasút teszi Kismarost sokak által látogatott településsé.

Alapítói a XVIII. század elején német területről érkeztek az ulmi skatulyának nevezett bárkaszerű vízi járművön a Dunakanyarba. Az első telepesek földet műveltek, szőlőt termesztettek, a csemegeszőlőt a bécsi piacon értékesítették. 1827-ben épül fel a település római katolikus temploma, falán található az I. és II. világháború áldozatainak emléktáblája. A XIX. század végére felépülő vasútnak köszönhetően a mezőgazdaságból élők mellett jelentős ipari munkás- és tisztviselői réteg alakult ki. A századfordulón kezdte meg Vilcsek Gyula, a Monarchia utolsó arany érdemkeresztel kitüntetett tanítója a német ajkú sváb lakosság magyarosítását. A XX. század elején néhány család bekapcsolódott a gazdag városi emberek nyaraltatásának vérkeringésébe. Kismaroson épített nyaralót a ferencvárosi malomgyáros, Dr. Schmidt József, aki családjával a falu jótévőjévé vált.

1945. január első napjaiban a megszálló szovjet csapatok német származásuk miatt nyolcvanöt fiatal – közöttük 26 lányt – hurcoltak el a Szovjetunióba kényszermunkatáborba. A málenkij robot kárváriájáról a faluközösség a szomszéd településekkel együttműködve minden évben megemlékezik. 1971-ben kerül Kismarosra Major Sándor plébános, aki negyven

éven át a falu meghatározó szellemi vezetője volt. Az ő kezdeményezése révén indultak el a gitáros misék, a későbbi Nagymarosi Ifjúsági Találkozók. Az üldöztetések elől itt találtak menedéket a ciszterci nővérek, Timár Ágnes apátnő vezetésével. A rendszerváltás idején monostort építettek, majd mozgásszervi orvosi rendelő működését kezdték meg. A 2021-ben felépült gyümölcsfeldolgozó üzemben lekvárokat, szörpöket, mézet és egyéb gyógyító termékeket készítenek.

Kismaros mai társadalmi viszonyait jellemző mutatók országos viszonylatban is kiemelkedők. Népeisége folyamatosan növekvő tendenciát mutat, ellentétben az országos népességcsökkenéssel. A betelepülők jelentős része – az őslakossághoz hasonlóan – a magas iskolai végzettségű és kedvező gazdasági helyzetben lévő réteghez tartozik. A település népességére a fiatalodási folyamat jellemző, a 18 év alatti korosztályon belüliek száma tíz év alatt a duplájára nőtt. (Forrás: Kismaros Településfejlesztési koncepciója – megalapozó vizsgálat. Verecke 88 Kft).

A településen belül a magát német nemzetiséginek valló lakosság aránya magas. A faluban működő Német Nemzetiségi Önkormányzat aktív tevékenységet folytat a hagyományörzéstől az új hagyományok alapjainak lerakásáig, és jelentősen hozzájárul a település oktatási intézményeiben folyó magas színvonalú német nemzetiségi oktatáshoz. Évente több sváb kulturális program jön létre kezdeményezésükre, a régi hagyományokat elevenen őrző óvoda és iskola, valamint a Sváb Muzeális Gyűjtemény kezelőjének szoros együttműködésében.

Neubauer Rudolf polgármester kezdeményezésére 2015-ben díszpolgári rendeletet alkotott az önkormányzat, amelyet minden évben az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékére ad át a falu vezetése olyan személyeknek, akik kiemelkedő kulturális, tudományos vagy sporttevékenységükkel és a faluhoz való kötődésükkel Kismaros jó hírét öregbítik. A kitüntetett címet elsőként Kaneko Miyuji Attila zongoraművész vehette át. A következő évben Pézsa Tibor magyar kardvívó, olimpiai és világbajnok, majd Szokolczay Lajos, Széchenyi- és József Attila-díjas irodalomtörténész, művészetkritikus kapta. Őt követte a kismarosi születésű Viski Erzsébet, a magyar kajak-kenu sport kiemelkedő alakja. 2020-ban Dr. Embey-Isztin Dezső aneszteziológus szakorvos, Kismaros korábbi körzeti orvosa, az Országos Onkológiai Intézet osztályvezető főorvosa lett díszpolgár. 2021-ben pedig Gyórfy Ákos, József Attila-díjas író, költő, akinek irodalmi munkásságában gyakran visszatérő téma a Dunakanyar.

Kismaroson kiemelkedő sportélet folyik, a fiúknak a huszadik század derekán induló futball, a lányoknak a pár éve induló kézilabda, illetve karatecsapat ad értelmes elfoglaltságot. A településen aktív közösségi és kulturális élet zajlik.

A település polgármestere: Neubauer Rudolf

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Kismaros a Dunakanyarban, a Börzsöny lábánál; Kismarosi sváb szőlőkereskedők a 19–20. század fordulóján a bécsi Naschmarktton; Kaneko Miyuji Attila japán-magyar zongoraművész, Kismaros Díszpolgára, a Steinway Művésze koncertet ad egykori falujában, Kismaroson; A Fortuna SC-Kismaros labdarúgó egyesület Bozsik-programos utánpótlása; A kismarosi Ciszterci Apátság Boldogasszony Háza Monostor nővérei; Rózsakunyhó: Kittenberger Kálmán, Fekete István és még sokak kedvenc pihenőhelye; A falu látképe a Duna felől; Az 1827-ben felszentelt, római katolikus Mária bemutatása-templom Csikszentmihályi Róbert Krisztust, Szűz Máriát és Szent Józsefet ábrázoló műalkotásaival; Duna-part; Korcsolyázás a Kis-Dunán

KISMAROS

KISMAROS

KISMAROS

Kismaros lies at the foot of Börzsöny, in the Danube bend, on the left bank of the river, almost 50 kms away from Budapest, and roughly 30 kms away from the Northern border. Its main attraction is found in its location, the surrounding mountains, the woods of the Börzsöny, the conjoining brooks, the river Danube or the renovated Királyrét Woods' Railway make Kismaros a popular tourist destination. Its founders arrived from Germany in the 18th century to the Danube bend via something known as the „ulmi skatulya”. The first settlers worked on the fields, grew grapes and sold it on the markets of Wien. The first Roman Catholic church of the settlement was built in 1827 and on its wall is a memorial tablet for the victims of World Wars I. and II. Due to the completion of the railway by the end of the 19th century, along with farming many could make their living as industrial workers, and officials. At the turn of the century Gyula Vicsek, the last teacher awarded with the Golden Award of the Monarchy, began assimilating the mostly German speaking Swabian community to the Hungarians. By the end of the 20th century a few families hosted rich families from the cities during their holidays. The mill manufacturer of Ferencváros, Dr József Schmidt, who along with his family became the benefactor of the village, built a holiday house in Kismaros.

In the first days of the January of 1945 the invading Soviet troops took 85 young people – 26 of which were girls – due to their German heritage to the Soviet Union to the labour camps. The village along with its neighbour settlements commemorates the suffering of the people, taken for Malenkij labour, had to go through. The parson Sándor Major came to Kismaros in 1971 and he became a significant cultural leader of the village for 40 years. The guitar mixes were his idea as well as the Nagymaros Youth Meetings. This is where the Cistercian sisters found shelter from prosecution with Ágnes Tímár in charge of them. At the time of the Regime change a monastery was built, and then a muscoskeletal doctor's office. In the fruit processing plant, completed in 2021, jams, syrups, honey and other health benefitting products are made.

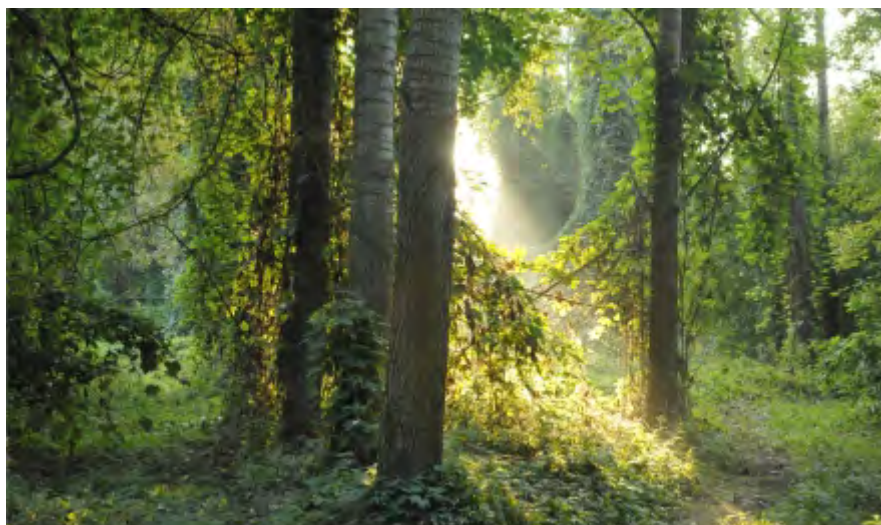
Kismaros is an outstanding settlement even nationwide in terms of its

population. Its inhabitation shows a constant growth as opposed to the reducing population of the country. The people who move in – similarly to the natives – are well educated, well off people. The population is getting younger and younger as the number of people under 18 has doubled in a decade. (Source: Kismaros Településfejlesztési koncepciója – megalapozó vizsgálat. Verecke 88 Kft).

The rate of German nationality people of the village is high. The German Local Government of the village constantly works on protecting their old traditions planting seeds for new ones and puts great effort into providing high level education for the German nationality youth. Throughout the years many Swabian cultural events were started by them and the local kindergarten and Swabian School both of which are strongly traditionalist, as well as with the help of the attendant of the Swabian Museum Collection. Mayor Rudolf Neubauer initiated the honorary citizen award in 2015. A title given by the local leadership to the people of the village who have made significant scientific, cultural or sports achievements, on the day of the 1956 revolution's celebration. The title was first won by Attila Kaneko Miyuji, pianist. The following year Tibor Pézsa, swordsman, olympic and world champion, received the title, then Lajos Szakolczay, the Széchenyi and József Attila award winning literary historian and art critic received this title. He was followed by the Kismaros born Erzsébet Viski, a significant member of the Hungarian kayak-canoe world. In 2020 Dr Dezső Embey-István anaesthetist and a previous local doctor of Kismaros, and the Chief Doctor of the National Institute of Oncology became the honorary citizen of the settlement. In 2021 Ákos Györffy, József Attila award winning poet and writer won it, whose work often mentions the Danube bend.

The sport life of Kismaros is also very lively, for the boys the football team started in the middle of the 20th century, for the girls the recently started handball team and karate team provide a way to spend their time well. There is an active cultural and community life in the settlement.

Mayor: Rudolf Neubauer

KÓKA

Kóka a Duna-Tisza közének északi részén, a Tápió-vidéken található. Az Árpád-kor óta lakott település múltja visszanyúlik egészen az avarkorig. A királyi kovácsok földjeként emlegetett Kóka első írásos említése IV. Béla egy 1254-ben kelt adománylevelében található.

A patakok és dombok övezte táj harmonikus, békés környezetet biztosít az itt élők és az ide látogatók számára. A település több mint 400 éves szőlő- és borkultúrával rendelkezik. A szőlőtermelés a Felsőhegyen, az Alsóhegyen, a Margithegyen és az Újszőlőben, csaknem 200 hektár területen folyik. A madárénektől hangos, erdős részekkel tarkított pincesorok között kellemes sétákat lehet tenni.

A szép természeti környezet mellett számos épített örökség, műemlék gazdagítja a helyi látnivalókat. Kóka legrégebb ivóvízellátó helye és egyben legősibb nevezetessége a Bereg-kút, amely a Szent Margit-kápolna lábánál, a Fűszögi-völgyben található. Eredetileg a temetődombon álló egykori ferences-rendi kolostor kútja lehetett, amelynek sematikus rajza megjelenik Lázár deák 1526-ban kiadott térképén. A rendház a XVI. században már nem létezett, de négyzetes keresztmetszetű kövekkel bélelt forráskútja megmaradt. 2020-ban került felújításra a kút és környéke. Kedvelt kirándulóhelye és pihenőparkja lett a településen élőknek.

A kókai temetőben, a domb tetején található a kora barokk, népies fölfogású alkotás, az oszlopon ülő Bánkódó Krisztus. A homokkőből készült műalkotás 2019 óta megújult külsővel hirdeti egykori szépségét.

A temető szomszédságában, a község szélén lévő magaslaton áll a kókai Szent Margit-kápolna egyhajós barokk épülete, amely 1725 körül épült a volt Ferences-rendi kolostor köveiből.

Az épület oldalfalán található emléktábla az 1848/49-es szabadságharc egy jeles eseményét idézi fel. 1849. április 5-én a kókai kápolnadombról szemlélte a Tápióbicskéről Isaszegre vonuló hadakat az akkori hadvezetés. A társaság két fő embere, Kossuth és Görgey a Bereg-kútról vizet hozó menyecskektől inni kért, majd kölcsönösen mutatták be egymást a fiatal nőnek. A menyecske családja nemzedékeken át megőrizte a korszakot.

A Helytörténeti Gyűjteményt 1998. március 15-én adták át a nagyközönség számára. 2010-ben új rendezésben nyílt meg a látogatók előtt, 2019-ben pedig látványos arculatot kapott a kiállítótér. A gyűjtemény bemutatja Kóka község múltját, szokásait, népviseletét és életmódját, a gazdálkodás eszközeit.

A gyűjtemény a Szent Máté-templom mellett található, amelynek építése 1819-től 1822-ig tartott. A klasszicista stílusú, szabadon álló, nagyméretű templom végleges belső kialakítása több évtizedet vett igénybe.

A templom előtt áll a világháborúk hőseinek emlékműve. A Nagy Háború a harcmezőre szólított számos kókai férfit is. Emlékük megőrzésére 1939-ben a község hősi emlékművet állíttatott. Turáni Kovács Imre szobrászművész alkotásán egy áttört kereszt előtt angyal tartja kezében a harcban megsebesült katonát. Két emléktáblán szerepel a 142 kókai hős neve, akik életüket áldozták a háborúban. Az I. világháború kitörésének 100. évfordulóján, 2014-ben újították fel a kókai hősök világháborús emlékművét. A templom mögött található a plébánia műemléképülete. A klasszicista stílusú, földszintes sarokház 1750-ben, Katona Pál plébános szolgálati ideje alatt épült. A bővítés és felújítás 1845-ben Ybl Miklós tervei alapján készült el.

A látnivalók között meg kell említenünk a település szobrait, emlékműveit is: a szőlőtermelők védőszentje, Szent Donát szobra, Szent István mellszobra, IV. Béla emlékműve, II. Rákóczi Ferenc emléktáblája, az aradi 13 vértanú emlékköve, az 1956-os forradalom emléktáblája és a trianoni kereszt.

Az idelátogatók számára kiemelkedő minőségű szállást, kitűnő ételleket biztosít a 2019-ben megnyílt Czinege Hotel és Étterem. A kulturális programok és sportesemények helyszíne az organikus építészet elemeit hordozó Községi Művelődési Ház és a Berki Krisztián Sportcsarnok. Szerepével várjuk Kókán a látogatókat!

A település polgármestere: Juhász Ildikó

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Művelődési ház; Helytörténeti kiállítóhely; Szent Donát-szobor; Bánkódó Krisztus; Szent Máté-templom; Szent Margit-kápolna; I. világháborús emlékmű és templom; Szent Margit-kápolna emléktábla; Plébánia; IV. Béla emlékmű; Hotel-Czinege; Bereg-kút

KÓKA

KÓKA

Kóka is located in the northern part of the Danube-Tisza Interfluve, in the Tápió region. The past of the settlement, which has been inhabited since the Árpadian era, dates back to the Avar age. The first written mention of Kóka, as the land of royal blacksmiths is found in a donation letter from King Béla IV dated 1254.

Surrounded by streams and hills, the landscape provides a harmonious, peaceful environment for those living here and visitors. The village has more than 400 years of viticulture and wine culture. Grape production takes place on Fölsóhegy, Alsóhegy, Margithegy and Újszőlő, on an area of almost 200 hectares. Pleasant walks can be made between the rows of cellars dotted wooded parts echoing singing birds.

In addition to the beautiful natural environment, many built heritages and monuments enrich the local attractions. Kóka's oldest drinking water supply site and its oldest landmark is the Bereg Fountain, located at the foot of St. Margaret's Chapel in the Fűszögi Valley. Originally, it may have been the well of a former Franciscan monastery on a cemetery hill, the schematic drawing of which appears on a map published in 1526 by Deák Lázár. The monastery no longer existed by the 16th century, but its fountain lined with stones of squared cross-sections has survived. In 2020, the well and its surroundings were renovated. It has become a popular excursion destination and recreation park for those living in the settlement.

In the Kóka cemetery, at the top of the hill, there is an early Baroque, folk-style work, the Sorrowful Christ sitting on a column. The work of art made of sandstone proclaims its former beauty with a renewed look since 2019.

Adjacent to the cemetery, on a hill on the edge of the village, stands the single-nave Baroque building of the St. Margaret's Chapel of Kóka, built around 1725 from the stones of the former Franciscan monastery.

The plaque on the side wall of the building recalls a notable event of the 1848/49 War of Independence. On April 5, 1849, the military leadership watched the armies marching from Tápióbicske to Isaszeg from Kóka's Chapel Hill. The two prominent men of the company, Kossuth and Görgey, asked a bridesmaid to bring water from the Bereg well, and then introduced

each other to the young woman. The bride's family has kept the jar for generations.

The Local History Collection was opened to the general public on March 15, 1998. In 2010 it opened to the visitors in a new arrangement, and in 2019 the exhibition space got a spectacular image. The collection showcases the past, customs, folk costumes, the tools of farming and way of life of the village of Kóka.

The collection is located next to the Church of St. Matthew, the construction of which lasted from 1819 to 1822. The final interior design of the large, free-standing church in the classicist style took decades.

In front of the church stands the monument to our heroes of the world wars. The Great War also called many men of Kóka to the battlefield. To preserve their memory, in 1939 the village erected a heroic monument. In the work of the sculptor Imre Turáni Kovács, an angel holds a soldier wounded in battle in front of an openwork cross. Two plaques bear the names of the 142 heroes of Kóka who sacrificed their lives in the war. On the 100th anniversary of the outbreak of World War I, in 2014, the monument to the Kóka heroes was renovated.

Behind the church is the listed building of the parish. The classicist-style, one-storey corner house was built in 1750 during the service of the parish priest Pál Katona. Its expansion and renovation was completed in 1845 according to the plans of Miklós Ybl.

Among the sights we should also mention the statues and monuments of the settlement: the patron saint of the vine growers – the statue of St. Donat, the bust of St. Stephen, the Monument of Béla IV, the memorial plaque of Ferenc Rákóczi II, the memorial stone of the thirteen martyrs of Arad, the memorial plaque of the 1956 revolution and the Trianon cross.

The Czinege Hotel and Restaurant, opened in 2019, provides high-quality accommodation and excellent food for visitors. The venue of cultural programs and sporting events is the Municipal House of Culture with elements of organic architecture and the Krisztián Berki Sports Hall. We welcome visitors to Kóka!

Mayor of the settlement: Ildikó Juhász

KOSD

A Naszály déli lábánál, Vác szomszédságában fekszik Kosd község. Közigazgatásilag Kosd része Cselőtepuszta és az egykori középkori település, Kéménd, amely a Szűcs-dombon volt. A község Budapesttől 48, míg Váctól 6 km-re található. A település megközelíthető autóval, tömegközlekedéssel is. Festői szépségű dombok ölelésében húzódik hosszan elterülő területének nagy része.

Kosd falu már az Árpád-korban létezett, a települést még II. András király ajándékozta a váci püspökségnek. Teljesen elnéptelenedett a tatárjárás alatt, ám hamarosan újranepeült. A törökök számos alkalommal feldúlták a települést. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc alatt két ütközet zajlott le Kosd területén. Damjanich az osztrákokkal, Görgey pedig az orosz sereggel ütközött meg a Naszály-hegy lábánál, Vác és Kosd között. A XX. század elején az 1950-es megyerendezésig Nógrád vármegye Nógrádi járásához tartozott.

A katolikus templom és a kelta sírok feltárásán kívül módszeres ásatást nem végeztek a területen, de így is tekintélyes leletanyag gyűlt össze, amely főleg a váci múzeumban található.

A település római katolikus temploma a XV. században épült, gótikus stílusban. Migazzi Kristóf váci püspök 1765-ben átalakíttatta és bővítette, barokk stílusban. Egy harmadik történeti réteget képvisel az épület XIX. század eleji, klasszicista homlokzata. Kosd református temploma 1784 és

1786 között épült (copfstílusban), de a tornya csak 1810-re készült el. Baptista imaháza az 1990-es években épült helyi összefogással.

A település nevezetességeinek felfedezése közben érdemes felkeresni a Kálvária-szoborcsoportot és a plébániaépületet, illetve az Eősi Lőrinc-szobrot (Eősi Lőrinc tér), a Millenniumi emlékművet (Bocskai utca) és a Honfoglalási emlékművet (Eősi Lőrinc tér).

Kosd településen három kis patak található, a Cselőte-patak, a falut átszelő Kosdi-patak és a Szilas-patak. Ezeknek vize a Gombás-patak közvetítésével a Dunába folyik.

A településhez közel található a Násznép-barlang, melyet több ezer kiránduló fedez fel évről évre. A falu jó levegője és játszóterei miatt a gyermekes családok kikapcsolódási lehetőségeként is népszerű. Kosdtól mindössze 6 km-re fekszik Vác, amely rengeteg érdekes múzeummal és programmal várja az ide érkezőket, de a kismarosi kisvasút is csak 16 km, ahonnan izgalmas utat tehetünk meg Szokolyán át Királyrétre.

A település életében fontosak az önkormányzati rendezvények. A hivatalos ünnepek mellett az éltebb korúakat köszöntjük az idők napján, míg az egészen fiatalokat a Babanapon. A falunap és a szüreti felvonulás egyre népszerűbb a más településről érkezők körében is.

A település polgármestere: Kurdi Ferenc

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Református templom; Katolikus templom; Látkép a Székely utcára; Baptista imaház; Szüreti felvonulásra készített terméskorona; Egészségház madartávlatból; Szabadság híd hídavató, hordógurítás; Szabadság híd, hídavató; Nagy-mál-völgy ősszel; Szüreti felvonulás lovasok, betyárok

KOSD

The village of Kosd is located at the southern foot of the Naszály, near Vác. Administratively, Cselőtepuszta and the former medieval settlement of Kéménd (which was on Szűcs Hill) are part of Kosd. The village is located 48 km from Budapest and 6 km from Vác. The settlement can be reached by car or public transport. Most of its large area is surrounded by picturesque hills.

The village of Kosd already existed in the Árpáadian era, the land was donated by King Andrew II to the Bishopric of Vác. It was completely depopulated during the Mongol invasion (1241-1242), but was soon repopulated. Later, the area was also devastated several times by the Turks. During the 1848-1849 Revolution and War of Independence, two battles were fought in the Kosd area. Damjanich clashed with the Austrians and Görgey with the Russian army at the foot of Naszály Hill, between Vác and Kosd. At the beginning of the 20th century, until 1950 when the counties of Communist Hungary were formed, it belonged to the Nógrád District of Nógrád County.

Apart from the excavation of the catholic church and the Celtic tombs, no systematic excavations were carried out here, but still considerable finds were collected, which can be found mainly in the Vác museum.

The Gothic style Roman Catholic church of the settlement was built in the 15th century. It was remodeled to Baroque style and expanded by Bishop Kristóf Migazzi of Vác in 1765. A third historical layer is represented

by the Classicistic façade added in the early 19th century. The Reformed church of Kosd was built between 1784 and 1786 in Copf Style (German: Zopfstil, the Central-European version of the Louis XVI style), but its tower was not completed until 1810. Its Baptist house of prayer was built in the 1990s with local cooperation.

While exploring the sights of the settlement, it is worth visiting the Kálvária-szoborcsoport (Calvary Statue Group) and the parish building, as well as the Eősz Lőrinc Statue (located in Eősz Lőrinc tér), the Millennium Monument (located in Bocskai utca) and the Honfoglalás (Conquest) Monument (in Eősz Lőrinc tér).

There are three small streams in Kosd, the Cselőte stream, the Kosdi stream crossing the village and the Szilas stream. Their water flows into the Danube through the Gombás stream.

Close to the village there is the Násznép-barlang (Wedding people's Cave), visited by thousands of hikers every year. Thanks to the clean air and playgrounds of the village, it is also popular as a recreational opportunity for families with children. Vác is only 6 km away from Kosd, and awaits visitors with many interesting museums and programs, or the Kismaros narrow-gauge railway is only 16 kms away, from where you can make an exciting ride through Szokolya to Királyrét.

Mayor of the town: Ferenc Kurdi

KÓSPALLAG

Kóspallag község Pest megye északi részén, a Szobi járásban terül el. A települést gyönyörű természeti környezet veszi körül, ami nem véletlen, hiszen beékelődik a Börzsöny-hegység tetejébe, és a Duna-Ipoly Nemzeti Park területe szinte körbeöleli a falut. A Börzsöny legtöbb hegysége, a szép kilátások e kis faluból közelíthetők meg a legrövidebb idő alatt.

A település Kismaros, Szob, Márianosztra és Szokolya-Királyrét felől közelíthető meg. A település 13 km² területen fekszik, 260-290 méteres tengerszint feletti magasságban. A falutól keletre a Kishanta-patak, nyugatra a Korompa-patak folyik, amelyek tőle 2 kilométerre, délre egyesülnek, és Malomvölgyi-, majd Medres-patak néven folynak tovább, és végül Zebe-génynél ömlenek a Dunába. A falu egyutcás, útmenti, szalagtelkes település volt, mára 14 utca alakult ki. A falu arculatát nagyban meghatározza a domborzathoz alkalmazkodó utcák szövedéke. A település két jellegzetes kilátópontja a Tűzoltófa és a Kálvária.

Kóspallag a Börzsöny legfiatalabb települése. A rendelkezésre álló ismeretek alapján az 1750-es években alapíthatták. Károlyi Károly István (1933) írása szerint különböző feltételezések vannak arra vonatkozóan, hogyan jött létre Kóspallag település. Ezek közül a legvalószínűbb az, hogy telepítéssel, ugyanis Kóspallagra a 18. században telepített szlovákokat a kamara. A 19. század legvégén pedig további 9 osztrák, erdei munkáscsaládot. Annak ellenére, hogy a szlovák lakosság nagy részét 1948-49-ben kitelepítették, a szlovák nemzetiség tudat fennmaradt. A településen a meghatározó vallás a katolikus. Magyarok, tótok és svábok lakták és lakják ma is. 1777-től van a településnek önálló plébániája, 1805-ben épült meg a mai templom. Fekete Imre – Kóspallag „névtelen hőse”. A történelmi kutatások az 1980-as évek végére derítették fel az 1848/49-es szabadságharc kóspallagi származású századosának, Fekete Imrének kilétét.

Sokan úgy vélik, a török hódoltság előtt is éltek ezen a területen, erre régészeti leletek is utalnak. A régi, részben azonos területen elterülő település neve feltehetően Toronyalja volt, amit az itt lévő kolostor romjai is alátámasztanak. A legkorábbi, környéken talált leletek ugyanakkor azt bizonyítják, hogy már i.e. 3000-1900 és i.e. 1300-900 között is lehetett itt élet. A Vaskapu-dűlőben és a falu központjában pedig római kori cserépmaradványok kerültek elő. További érdekesség, hogy a Kishanta- és Korompai-patak összefolyásához pálos kolostor épült a 15. században, cluny-i mintára. Itt a szerzetesek aktív gazdálkodást folytattak, halastavaik is voltak. A kolostor a török pusztításnak esett áldozatul.

1932-ig Kóspallagra nem vezetett köves út, így helyben kellett az embereknek a megélhetésükről gondoskodni. A település fő megélhetési forrását az erdő különféle haszonvételei – fakitermelés, erdei termékek gyűjtése, kőfejtés – jelentették. A fuvarozás és az erdő növényeinek és állatainak ismerete volt a kóspallagiak szakterülete. Agancsosoknak és hangyásoknak is csúfolták őket a különféle jellegzetes haszonvételi módok miatt. Ugyanis a helyiek keresetük kiegészítéseként régi, érdekes jövede-

lemforrás gyanánt hangyatojást gyűjtöttek, amit Budapesten az Állatkert vásárolt meg a madarak táplálására. Emellett a váci piacra hordták be az erdei gyümölcsöket, gombát. A nők és a gyerekek is részt vettek az erdei munkákban. Öröklődött, áthagyományozódott az erdővel kapcsolatos tudás. Ma már kevesen tudják, hogy 250 évvel ezelőtt a Kóspallagon termesztett dohány Magyarországon általános elismerésnek örvendett, mindezt Jókai is megemlíti a Rab Ráby című regényében. 1907-ben megépült az erdei vasút, melynek az építése is munkát adott a helyben élőknek, és utána a szállítást is megkönnyítette.

Kóspallag ma már egy megváltozott társadalmi és gazdasági helyzetben változatos programokkal várja az idelátogatókat. Rengeteg a bakancsos és biciklis turista, a település elkötelezett a szelíd- és ökoturisztikai fejlesztések mellett.

Kóspallag az a hely, mely csak az ég felé nyitott.

Jöjjön el, nézze meg településünket!

Szeretettel hívjuk és várjuk Kóspallagra!

A település polgármestere: Plachi Attila

Fotók: Major Máté, Belicza László, MTI, Farkas Péter, Dömsödi Áron.

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Kóspallag látkép; Sashegy; Képesfa; A toronyaljai pálos kolostor emlékhelye; Kóspallagi Mária neve-templom; Kálvária; Kóspallagi Általános Iskola; Lovasnap; Állami ünnep; Málnások és a templom; Kóspallagi horgásztó

KŐSPALLAG

KÓSPALLAG

The village of Kóspallag is located in the northern part of Pest county, in the Szobi district. The settlement is surrounded by a beautiful natural environment, which is no coincidence, as it wedges into the top of the Börzsöny Mountains and the Danube-Ipoly National Park almost surrounds the village. Most of the mountains and hills of Börzsöny, the beautiful views can be approached from this small village in the shortest time.

The settlement can be approached from Kismaros, Szob, Márianosztra and Szokolya-Királyrét. The settlement covers an area of 13 km², at an altitude of 260-290 meters above sea level. To the east of the village is the Kishanta stream, to the west the Korompa stream, which merge 2 km south of the village and continue as Malomvölgyi and then Medres stream, and finally flow into the Danube at Zebegény. The village was a one-street roadside settlement mainly consisting of strip-like land parcels, but now it has 14 streets. The image of the village is largely determined by the web of streets that adapt to the features of the ground. The two characteristic viewpoints of the settlement are the Tűzoltófa (Fire Tree) and the Kálvária (Calvary).

Kóspallag is the youngest settlement in Börzsöny. Based on the available knowledge, it could have been founded in the 1750s. According to

István Károlyi of Károly (1933), there are different assumptions about how Kóspallag was established. The most probable of these is that the Royal Chamber of Hungary settled Slovaks in Kóspallag in the 18th century. At the very end of the 19th century, 9 Austrian forest worker families also arrived here. Despite the fact that a large part of the Slovak population was expelled in 1948-49, the Slovak ethnic identity was preserved.

The dominant religion in the settlement is Catholic. Hungarians, Slovaks and Swabians lived and still live here. From 1777 the settlement has an independent parish, in 1805 the present church was built. Imre Fekete is the “Anonymous Hero” of Kóspallag. By the end of the 1980s, historical research had revealed the identity of Imre Fekete, a captain from Kóspallag who fought in the 1848/49 War of Independence.

Many believe that people lived in this area before the Turkish occupation, as evidenced by archaeological finds. The name of the old settlement, which laid partly in the same area, was presumably Toronyalja, which is also supported by the ruins of a monastery here. However, the earliest finds in the area prove that life could have existed here between 3000-1900 BC and 1300-900 BC. Roman tile remains were found in the Vaskapu outskirts and in the center of the village. Another interesting fact is that a Cluny-type Pauline monastery was built in the 15th century at the confluence of the Kishanta and Korompai streams. Here the monks were actively engaged in farming, they also had fish ponds. The monastery was destroyed during the Turkish occupation.

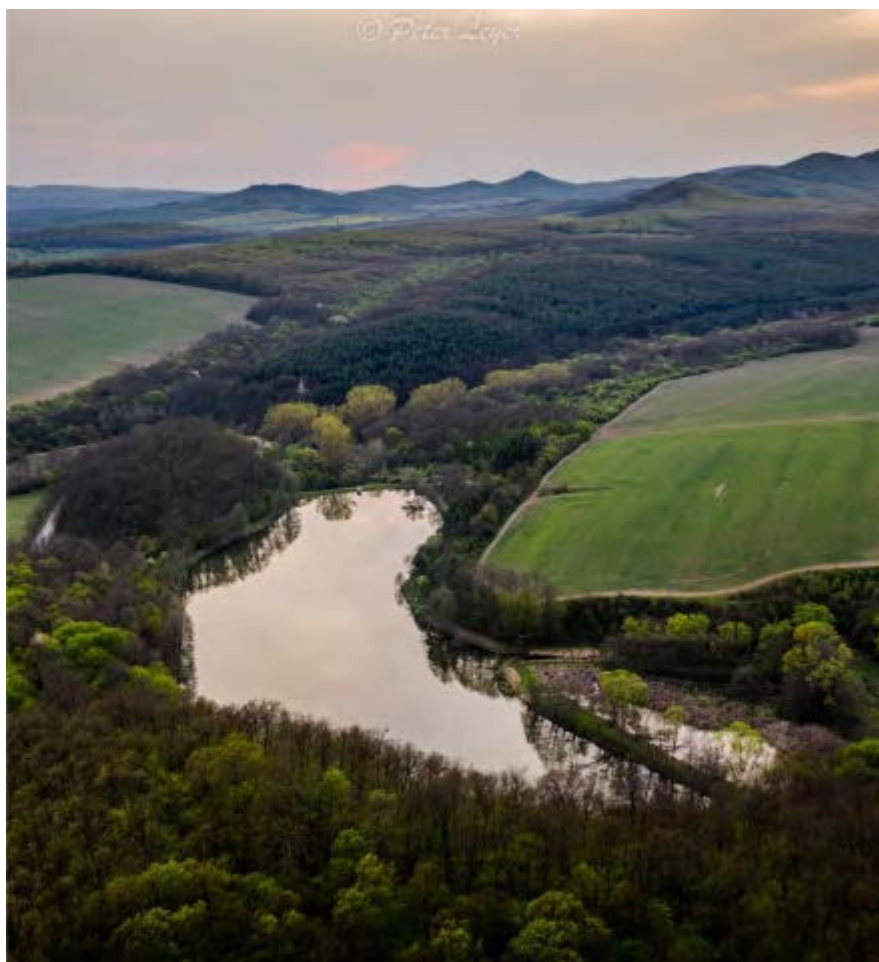
Until 1932, there was no paved road leading to Kóspallag, so people had to make a living locally. The main source of livelihood in the settlement was the forest with its various benefits: logging, collection of forest products, quarrying. The knowledge of transportation and that of forest plants and animals was the specialty of the people from Kóspallag. They were also mocked as “the antlered” and “ant artisans” because of these special ways of ensuring their living. The explanation is that the locals, with the aim of completing their income, collected ant eggs which the Zoo in Budapest bought to feed the birds. In addition, they sold forest fruits and mushrooms on the Vác market. Women and children were also involved in forest work. Knowledge about the forest has been inherited and passed on. Today, few people know that tobacco grown in Kóspallag 250 years ago enjoyed general recognition in Hungary. All of this is described in Jókai’s famous novel “Rab Ráby”. The forest railway was built in 1907; its construction also provided work for the locals, and subsequently facilitated transportation.

Today, Kóspallag awaits the tourists in a different social and economic situation, with various programs. Plenty of hikers and cyclers make trips here, and the town is committed to ecologic and ecotourism-related developments.

*Kóspallag is a place where the limit is only the sky.
Come and visit our village!
See you soon in Kóspallag!*

Mayor of the village: Attila Plachi

Photos by: Máté Major, László Belicza, MTI, Péter Farkas, Áron Dömsödi.

MÁRIANOSZTRA

Magyarország északi részén, a Börzsöny ölelésében egy több milliárd éve kialakult vulkán kellős közepén, történelmileg gazdag múlttal büszkélkedhető kis község található, Márianosztra.

Neve eredetileg Nostre volt, a Mária előnevet 1759-ben az itteni kolostor templomában 1759-ben elhelyezett czestochowai Fekete Mária-kegykép után kapta. Mai jelentése latin-olasz nyelven: a Mi Máriánk.

Budapesttől 70 km-re fekvő település. Márianosztra első okleveles említése 1262-ből származik, melyet István ifjú király állíttatott ki. 1352-ben Nagy Lajos király a magyar eredeti pálos rendnek területet adott, majd parancsára – távol az emberek zajától – a Börzsöny ölelésében a magányt, a csendet szerető pálosoknak otthont, kolostort építtetett. Többször megfordult itt Mátyás király, Hunyadi János és Kapisztrán János is.

A kolostort újjáépítették, elkészülte után a pálosok ismét birtokukba vették, és a pálos rend feloszlataáig, 1786. március 20-ig itt is tevékenykedtek. II József feloszlatta a rendet, a kolostor épülete katonai raktár, majd a francia háború alatt kórház lett. 1854-től 1948-ig női fegyintézetként működött, melyet Szent Vince rendi nővérek vezettek. 1950-től férfifegyház lett.

Hírességek: a 1952-ben olimpiai aranyérmert nyert Szilvásy Miklós birkózó. Pálos író, költő: Virág Benedek.

Börtön Múzeum: Az egykori kolostorból lett fegyintézet történetével a börtön és a templom mellett található múzeumban ismerkedhetnek meg a látogatók. Megtekinthetnek egy berendezett cellát, a börtönben eszkábált rejtekhelyeket, mobiltöltőket, és egy nagyszabású, több órás helikopteres üldözéssel járó szökési kísérlétről is olvashatnak.

Bazilika: Nagy Lajos király építtette a kolostort és templomot a fehér habitust viselő remeték számára, amit a Magyarok Nagyasszonya tiszteletére szenteltetett föl. A templom harangjai a Szent Borbála-bányászharang, a Szent Család-harang és a Boldogasszony-lélekharang. Márianosztrán 2001-ben került felállításra a Magyarok Nagyasszonya Bazilika előtti téren Nagy Lajos király mellszobra.

Márianosztra faluházában közelebbről is megismerkedhetünk a paraszti építészet hagyományaival, a régi mesterségekkel, cégtáblákkal, emellett kézimunkákat, fotókat, okiratokat és pecséteket is találunk az épületben. A Börzsöny kőbányászatát bemutató kiállítás, a ház eresze alatt található prés és az udvaron található vízimalom megmentett részei (lapátkerék, őrlőkövek) is értékes részei a faluháznak.

A bazilikától 1 km távolságra található a kálvária. A Kálvária-hegyre 1759. szeptember 14-én a nagybörzsönyi plébános már zárandoklatot vezetett. A kálvária zárandokhellyé vált, 1771-ben mészkőből faragott, korpuszokkal ellátott kereszttekkel cserélték föl a korábbi fakereszteket. Ezután fölépítették a Szent Sír – Sziklásír-kápolnát, melynek bástyaszerű építménye a XX. század végi átépítés eredménye.

Zuvár, vagy más néven Ódamásd vára a Börzsönyben található, mára azonban már csak a romjaival találkozhatunk.

Márianosztra büszkesége a Kopasz-hegy (539 m). Meghódításához rövid, de kemény szakasz vár a turistákra, a kilátás leírhatatlanul gyönyörű, és a nevéhez híven kopasz csúcsot koronázó kereszt már-már alpesi hangulatot teremt.

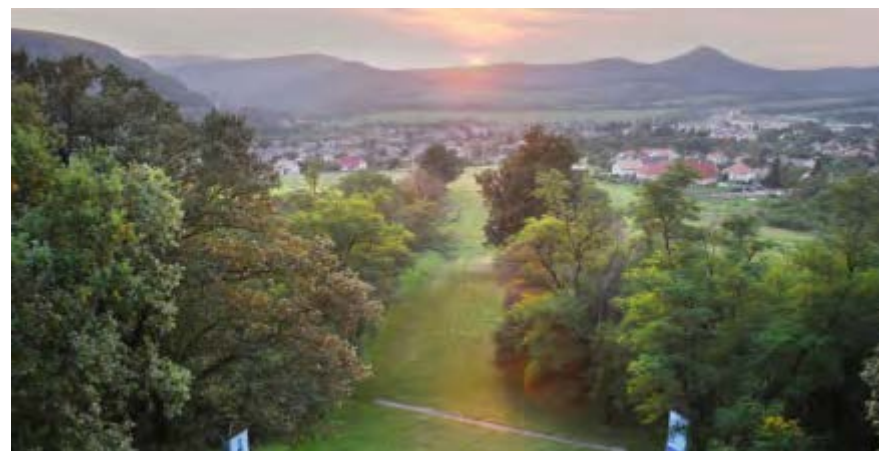
Lábunk előtt a Dunakanyar nagy része, közvetlen előttünk Márianosztra a pálos templommal és a börtön épületével, a távolban az esztergomi bazilika impozáns épülete a Duna csíkjával. Északra a Magas-Börzsöny terjedelmes erdőségei, nyugatra a Nagy-Galla jellegzetes csúcsai.

Kisvasút, mely 2016-ban Márianosztra – Nagyirtápuszta (7 km hosszú) szakasszal valósult meg. További bővítésekkel a természetjárók több évtizedes álma vált valóra, újra végig utazható a Szob és Nagybörzsöny közötti erdei vasúti hálózat teljes, 22 kilométer hosszán.

A település polgármestere: Burikné Moóri Tamara

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Látkép a Kopasz-hegyről; Hársfasor Márianosztrán; Bazilika a Pálosok terén; Kálvária; Bazilika szentély; Látkép a Kálváriáról; Márianosztrai Vendégház; Kisvasút; Faluház; Pálos kolostor emlékhely; Kálvária éjjel; Látkép a Csák-hegyről. Szemben Kopasz-hegy és Só-hegy

MÁRIANOSZTRA

MÁRIANOSZTRA

MÁRIANOSZTRA

In the northern part of Hungary, in the embrace of the Börzsöny, right in the middle of a volcano that has been extinct for billions of years, there is a small village with a historically rich past, Márianosztra.

Its name was originally Nostre, it was given the prefix name of Mary in 1759 after the image of the Blessed Virgin Mary of Czestochowa placed in the church of the monastery here. Its contemporary name in Latin-Italian means: Our Mary.

It's a settlement located 70 km from Budapest. The first documented mention of Márianosztra dates from 1262, which was issued by the young king Stephen. In 1352, King Louis the Great gave land to the Pauline order of Hungarian origin, and then, at his command – far from the noise of the people – in the embrace of the Börzsöny he had a monastery built for the Paulines who loved solitude and silence. King Matthias, János Hunyadi and János Kapisztrán also visited here several times.

The monastery was rebuilt, and after its completion the Paulines took possession of it again, and until the dissolution of the Pauline order on March 20, 1786, they continued to operate here. Joseph II disbanded the order, the monastery building became a military warehouse and then a hospital during the French War. From 1854 to 1948, it operated as a women's penitentiary run by sisters of the Order of St. Vincent. From 1950 it became a men's prison.

Famous people: wrestler Miklós Szilvássy, who won an Olympic gold medal in 1952. Pauline writer, poet: Benedek Virág.

Prison Museum: Visitors can learn about the history of the former convent, which became a penitentiary, in the museum next to the prison and the church. They can view a furnished cell, hiding places in the prison, mobile chargers, and read about a large-scale several hour long escape attempt involving a helicopter chase.

Basilica: King Louis the Great built a monastery and a church for the hermits wearing white habits, which he dedicated in honor of the Lady of the Hungarians. The bells of the church are the St. Barbara Miner's Bell, the Holy Family Bell and the Blessed Virgin Soul Bell. The bust of King Louis

the Great was erected in 2001 in the square in front of the Basilica of Our Lady of Hungary.

In the village house of Márianosztra we can get acquainted with the traditions of peasant architecture, old crafts, signboards, as well as find needlework, photos, documents and seals in the building. The exhibition presenting the quarrying of Börzsöny, the press under the eaves of the house and the saved parts of the watermill in the yard (paddle wheel, grindstones) are also valuable parts of the village house.

Calvary is located 1 km from the basilica. On September 14, 1759, the parish priest of Nagybörzsöny had already led a pilgrimage to Calvary Hill. The calvary became a place of pilgrimage, and in 1771 the former wooden crosses were replaced with crosses carved out of limestone with corpora. The Holy Tomb- Rock Tomb Chapel was then built, the bastion-like structure of which is the result of a reconstruction at the end of the 20th century.

Zuvár, also known as Ódamásd Castle, is located in Börzsöny, but today only its ruins remain.

The pride of Márianosztra is the Kopasz-hegy hill (539 m). A short but tough section awaits tourists who want to conquer it, the view is indescribably beautiful, and the cross, crowning a bald peak true to its name, creates an almost Alpine atmosphere.

Most of the Danube Bend is at our feet, right in front of Márianosztra with the Pauline church and the prison building, in the distance the impressive building of the Esztergom Basilica with a strip of the Danube. To the north are the extensive forests of High-Börzsöny, to the west are the characteristic peaks of Nagy-Galla.

The narrow-gauge railway was realized in 2016 in the section of Márianosztra-Nagyirtápuszta (7 km long). With further expansions, the decades-long dream of hikers has come true, again you can travel along the entire 22-kilometer-long forest railway network between Szob and Nagy-börzsöny.

Mayor of the town: Tamara Burikné Moóri

MIKEBUDA

A település a Duna-Tisza közti homokhátság és a Monor–Irsai-domb-ság találkozásánál fekszik, a fővárostól délkeletre, Albertirsa, Cegléd és Nagykőrös alkotta háromszög közepén helyezkedik el. Mikebuda (Mikebudája) nevét 1332 táján említi először oklevél Mykebuda néven, mikor Károly Róbert király József (Joseph) királyi kamarásnak adta. Vétkei miatt azonban elkobozta tőle, és a települést a Csór nemzetséghez tartozó Tamás gesztesi és csókakői várnagynak adományozta. A Mikebudája névváltozat szerint olyan eredetileg Budának hívott településsel van dolgunk, amelynek egy Mike nevű személy volt a birtokosa.

A település a 16. század végén, a tizenöt éves háború idején elnéptelenedett, lakói elmenekültek, Nagykőrösre és Ceglédre költöztek, és csak 1606 után a ceglédiekkel együtt tértek vissza. Ebben az időben nagy kiterjedésű legelőkön pásztorkodással foglalkoztak.

A 18-19. században a nagy kiterjedésű és az urasági majorságból, valamint kisebb, szórványosan elhelyezkedő tanyabokrokából álló pusztára a Majtényi család, illetve más kisebb birtokosok. Irsa, Albertirsa területéhez tartozott, majd 1952-től lett közigazgatásilag önálló település.

A településen nem található többszáz éves, a középkorból vagy a barokk korból eredeztethető megmaradt régi épületekkel bíró településrész, így országos védelem alatt álló műemlék sincs a településen. Azonban fennmaradt a régi malom épülete az utókor számára. Az épület kb. 150 éves múlttal rendelkezik. A régi, kissé romos malom épületét az 1960-as években alakították át művelődési házzá, meghagyva az épület régi vonásaira emlékeztető hatalmas gerendák egy részét, melyek most „ereklyéi” az épületnek. Ezen épület évtizedek óta a község díszé, büszkesége, a legnagyobb közösségi programok helyszíne, közösségi térként és könyvtárként funkcionál.

A belterületet több irányból erdők határolják, „erdőben élő” település, a község közigazgatási területének 65 %-át adó erdő nyugalmat, friss leve-

gőt biztosít az itt élők, idelátogatók számára. A község vendégszerető lakosai, érintetlen természeti környezete már sok fővárosit vonzott ide a zártkerti üdülőkhöz, akik heteket is töltenek a településen. Számos holland állampolgár telepedett le a faluban, ahol a felújított, modernizált tanyaépületekben szálláshelyeket is nyitottak.

Mikebudáról elmondható, hogy szennyezéstől, környezeti ártalmaktól mentes. A településközi úthálózat csak érinti, és nem szabdalja a település lakóterületeit. Mikebuda fekvése, földrajzi elhelyezkedése, a fővárostól való mindössze 70 kilométernyi távolsága, megközelíthetősége kedvező: az M5 és M4 autópálya is gyors elérési lehetőséget biztosít, ugyanakkor a közlekedésből eredő káros hatások nem érintik a falut.

A települési lét egészséges környezettel párosult, és rekreációs tevékenységeknek biztosít lehetőséget pl.: a városi nyüzsgéstől való elvonulás, környezetváltozás, életmód és ökoturizmus, pihenés, sport, kerékpározás, rekreáció, lovaglás, vadászat. Meditációra kiválóan alkalmas a Tanulmányozás és Elmélkedés Parkja, „mely egyike annak a több mint ötven spirituális központnak, zarándokhelynek, melyek a világ különböző pontjain a békét és az erőszakmentességet hirdetik, és az emberek belső keresését segítik”.

A természeti értékekben gazdag térségen belül Mikebudán a kiterjedt erdőterületen kívül mezőgazdasági területek is megtalálhatók. A táj egészére jellemző, hogy a mezőgazdasági területek és a tanyák szőnyegminta-szerűen jelennek meg a kiterjedt területű erdők ölelésében. A külterületet sokszínű, gazdag tanyavilág hálózta be. Az elszórtan elhelyezkedő és egymástól viszonylag nagy távolságba lévő, sokszor erdőben álló tanyák mellett, tanyacsoportokat is találunk.

Várjuk szeretettel az ide látogatókat, a letelepedni vagy pihenni vágyó családokat.

A település polgármestere: Takácsné Mocsári Ibolya

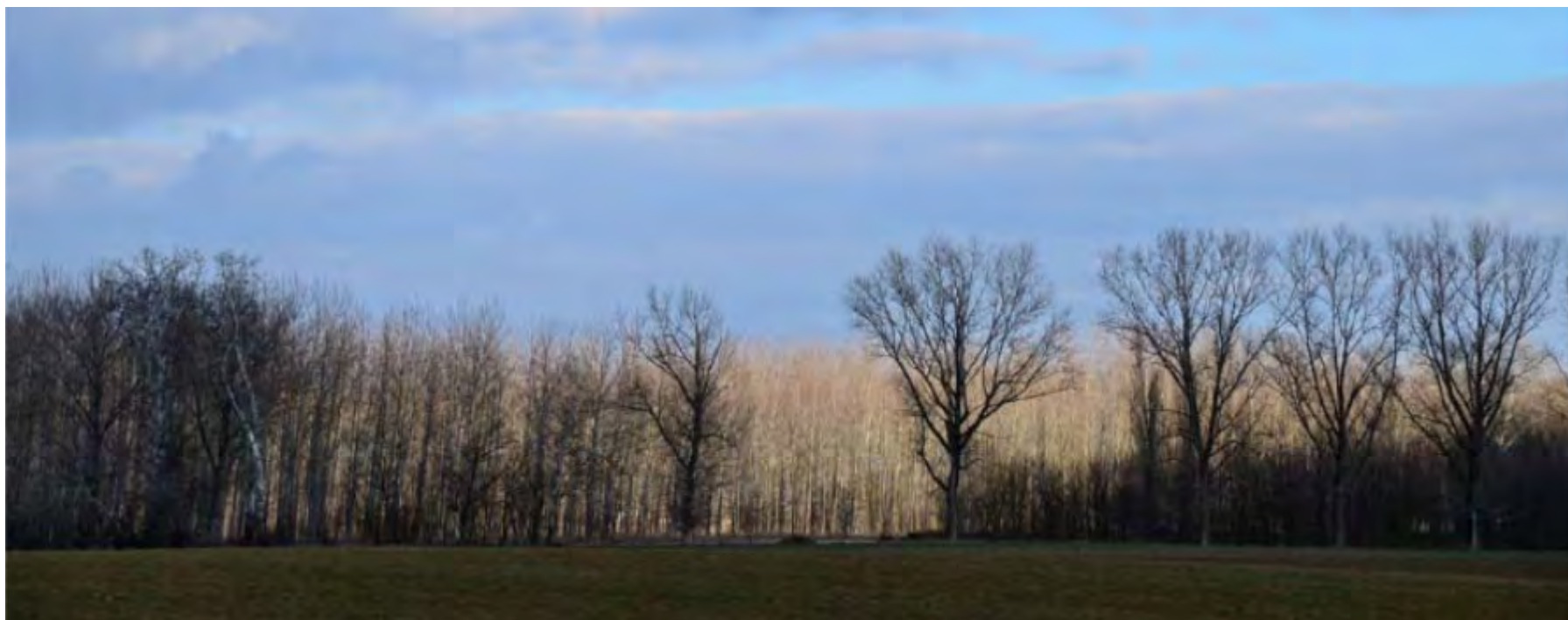
A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Mikebuda címeres zászlója; Mikebuda sportpálya, iskola épülete felülnézetből; Művelődési ház; Kopjafa a parkban; Községháza; Őszi termések; Tájkép; Mikebuda Kereszt; Játsszótér-hársfa; Iskola épülete; Mikebudai óvoda

MIKEBUDA

MIKEBUDA

The settlement is located at the meeting of the sand ridge between the Danube and the Tisza and the Monor-Irsa hills, southeast of the capital, in the middle of the triangle formed by Albertirsa, Cegléd and Nagykőrös. The name Mikebuda (Mikebudája) was first mentioned in a charter as Mykebuda around 1332, when King Charles gave it to his royal chamberlain Joseph. However, due to his sins, it was confiscated from him, and the settlement was donated to Tamás the castellan of Gesztes and Csókakő, from the Csór family. According to the Mikebuda name variant, we are dealing with a settlement originally called Buda, which was owned by a person named Mike.

The settlement was depopulated at the end of the 16th century, during the Fifteen Years' War, its inhabitants fled, and moved to Nagykőrös and Cegléd, and only after 1606 did they return together with the people of Cegléd. At this time, grazing was practiced on large pastures.

In the 18th-19th centuries, the Majtényi family and other smaller landowners were the landowners of the extensive manor and the small, sparsely located farms. It belonged to the territory of Irsa, Albertirsa, and from 1952 it became an administratively independent settlement.

There is no part of the settlement with hundreds of years old buildings that can be traced back to the Middle Ages or the Baroque, so there is no nationally protected monument in the settlement. However, the old mill building has survived for posterity. The building has a history of approximately 150 years. The old, slightly ruined mill building was transformed into a house of culture in the 1960s, leaving some of the huge beams reminiscent of the building's old features, which are now the "relics" of the building. This building has been the ornament and pride of the village for decades, the site of the largest community programs, and functions as a community space and library.

The urban area is bordered by forests in several directions, the settlement is "living in the forest". The forest, which makes up 65% of the

administrative area of the village, provides peace and fresh air for the people living here and visitors.

The hospitable inhabitants of the village and its untouched natural environment have already attracted many people from the capital to the garden-plot resorts, who also spend weeks in the settlement. Many Dutch citizens settled in the village, where they opened accommodations in renovated, modernized farm buildings.

Mikebuda can be said to be free of pollution and environmental damage. The inter-municipal road network only touches and does not cut through the residential areas of the settlement. Mikebuda's geographical location, and distance of only 70 kilometers from the capital, its accessibility is favorable: the M5 and M4 motorways provide quick access, but the harmful effects of traffic do not affect the village.

The settlement's life is coupled with a healthy environment and provides opportunities for recreational activities such as: retreat from the hustle and bustle of the city, a change in environment, lifestyle and ecotourism, recreation, sports, cycling, recreation, horse riding, hunting. The Park for Study and Meditation is perfect for reflection, which is "one of more than fifty spiritual centers, places of pilgrimage that proclaim peace and non-violence in various parts of the world and help people search internal peace".

Within the area rich in natural values, Mikebuda has extensive forests and agricultural areas. It is characteristic of the whole landscape that agricultural areas and homesteads appear like carpets in the embrace of extensive forests. The outskirts of the village are surrounded by a diverse, rich farm world. In addition to the scattered and relatively far apart farms, often in the woods, there are also groups of farms.

We welcome visitors, families who want to settle down or relax.

Mayor of the settlement: Ibolya Takácsné Mocsári

NAGYKOVÁCSI

Nagykovácsi a Budai-hegység 340 méteres tengerszint feletti völgyében bújik meg a hegyek óvó ölelésében. A település zsákfalú, erdei utak vezetnek csak a környező települések felé, az egyetlen autópálya Remeteszőlőst érintve Ady-ligeten át ér Budapestre. Pest megye egyik legmagasabban fekvő települését északon a Zsíros-hegy, a Nagy-Szénás és a Kutya-hegy, nyugaton a Széna-hegy, délen a Nagy-Kopasz, keleten a Remete-hegy és a Kerek-hegy veszi körbe.

Az egész falut a Budai Tájvédelmi Körzet határolja, a Szénások Európa Diplomás dolomitjain él a csak itt található szerény, sárga virágú pilisi len. Minden hegyről páratlan kilátás nyílik, az egyik legközkedveltebb a Nagy-Szénás nyújtotta panoráma, ahonnan tiszta időben a Duna vonala is látszik, és az esztergomi bazilika kupolája is sejlik. Hasonlóan népszerű a Csergezőn Pál-kilátó a Nagy-Kopaszon, száz lépcsőjét megjárva az egész környékre ráláthatunk.

A Nagykovácsi-medencében ered az Ördög-árok, a településen átfolyva beér Budapestre, és az Erzsébet-híd lábánál ömlik a Dunába.

Nagykovácsi leghíresebb épülete a Teleki-Tisza-kastély, melyet 2018 óta újra régi pompájában csodálhatnak meg az érdeklődők. A közel tízhektáros, impozáns ligetes-ősfás, kerti tóval is rendelkező – helyi védelem alatt álló – kastélypark kiválóan alkalmas kikapcsolódásra, sétálásra. A parkban két valóság technológiával kiterjesztett tanösvényen ismerhetjük meg a helyi élővilágot.

A főúton tovább haladva pillantjuk meg a főteret és a Nagyboldogasszony Római Katolikus Plébániatemplomot. Kívülről átlagos falusi templomnak látszik, csak belülről megnézve derül ki, hogy a 18. századi barokk templomépítészet figyelemreméltó alkotásával van dolgunk. A tövében álló plébánia falába építették be azokat a római sírköveket, amelyeket 1842-ben a Nagyszénás-hegy déli lábánál szőlőtelepítés közben találtak.

A 2010-ben megújult Tisza István téren található a Világháborús emlékoszlop, amely a háborúban elesett helyi fiataloknak állít méltó emléket.

A Zsíros-hegy felé indulva hamarosan megpillantjuk a Kálvária ikonikus keresztjeit és a mögöttük megbújó kápolnát. Az 1832-ben épült kápolna és a kereszt a második világháborúban megsérültek, majd 2008-ban Földes László és Golda János Ybl-díjas építészek tervei alapján épültek újjá. Különlegesség a kápolna szentély-falában a fényáteresztő betonból készült kereszt, amely anyag magyar találmány.

A Zsíros-hegy tetején található a Nagykovácsi bányász múltjának emléket állító Csillesor és Bányász emlékkő. A Pilisszentivánra átérő homokszállító kötélpálya vas tartóoszlopsor mára ipari műemléknek mondható.

Visszatérve az ófaluba érdemes ellátogatni a Kolozsvár térre, ahol az Ördögárok hídjának két pillére egy-egy szobornak ad helyet, egymással szemben, egy egységet alkotva.

A Kitelepítési engesztelő emlékmű Stremeny Géza alkotása. A derékba tört, leroskadt koronájú hársfa a hazájából kitelepített magyar-német lakosság sorstragédiájának szimbóluma. A szobor párdarabja a felvidéki magyarok áttelepítésének, a kényszerű lakosságcserének állít emléket.

Innen nem messze található az Öregiskola Községi Ház és Könyvtár, nevéhez hűen a falu – 2007-ben megújult – régi iskolájában kapott helyet. Azóta szép, naprakész állományú könyvtárnak ad helyet, és a közösségi események, ünnepségek központja is. Kertjében található Nagykovácsi egyik rejtőzködő szépsége, az Elek apó kútja című szobor. Az alkotás legnagyobb rajongói, talán a kis gyökocská miatt, a kisgyerekek.

Újra Budapest felé indulva még álljanak meg a település határában köszöntő és búcsúzó Sebestyén-kápolnánál. A kis épületet 1738-ban szentelték fel a pestisbetegségek elleni védőszentként tisztelt mártír tiszteletére. Az idők folyamán erősen megrongálódott kegyhelyet 1994-ben a Polgári Egylet kezdeményezésére civil adakozásból újították fel. A Kápolna körül virít tavasszal a Méltóság mezeje. A sok kis, sárga nárcisz a magyarországi hospice mozgalom tiszteletreméltó tevékenységére hívja fel a figyelmet.

Látogasson el Nagykovácsiba, tekintse meg a gyönyörű épületeket, csodálja meg a lenyűgöző panorámát a Nagy-Szénás csúcsáról!

A település polgármestere: Kiszelné Mohos Katalin

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Békás-tó; Kálvária ikonikus keresztjei és a kápolna; Nagyboldogasszony-templom; Sebestyén-kápolna; Felvidéki magyarok áttelepítése emlékmű; Kitelepítési engesztelő emlékmű; Pilisi len; Tisza István tér - Hősök emlékmű; Nagykovácsi látképe; Öregiskola Községi Ház és Könyvtár; Teleki-Tisza-kastély; Zsíroshegy

NAGYKOVÁCSI

NAGYKOVÁCSI

NAGYKOVÁCSI

Nagykovácsi hides in the 340-meter-high valley of the Buda Hills in the protective embrace of the mountains. The settlement is a dead-end village, only forest roads lead to the surrounding settlements, the only motorway through Remeteszőlős reaches Budapest via Ady-liget. One of the highest lying settlements in Pest County is surrounded by the Zsíros Hill, Nagy-Szénás and Kutya Hill in the north, the Széna Hill in the west, the Nagy-Kopasz in the south, the Remete Hill and the Kerek Hill in the east.

The whole village is bordered by the Buda Landscape Protection Area. The humble yellow-flowered Pilis flax found only here lives in the Szénások dolomites, which was awarded the European Diploma for Protected Areas. There are unparalleled views from all of the mountains. One of the most popular one is the panorama provided by Nagy-Szénás, from where the line of the Danube can be seen in clear weather, and the dome of the Esztergom basilica is also visible. The Pál Csergezán lookout tower on the Nagy-Kopasz is similarly popular, and you can see the whole area by walking up the hundred steps.

The Ördög-árok originates in the Nagykovácsi Basin, flows through the settlement into Budapest and flows into the Danube at the foot of the Elizabeth Bridge.

The most famous building of Nagykovácsi is the Teleki-Tisza Mansion, which since 2018 can be admired in its old splendor. The nearly ten-hectare castle park with an impressive grove of ancient trees and a garden pond - under local protection - is excellent for recreation and taking walks. In the park, we can get to know the local wildlife on two educational trails with augmented reality technology.

Continuing on the main road, we see the main square and the Roman Catholic Parish Church of the Assumption. It looks like an average village church from the outside, only when we look inside it turns out that we are dealing with a remarkable work of 18th century Baroque church architecture. The Roman tombstones, which were found in 1842 at the southern foot of Nagyszénás Hill while planting a vineyard, were built into the wall of the parish.

The World War Memorial Column is located in István Tisza Square, which was renovated in 2010 and it commemorates the local young people who fell in the wars.

Heading towards Zsíros Hill, we will soon see the iconic crosses of Calvary and the chapel hiding behind them. The chapel and the crosses, built in 1832, were damaged in World War II, and in 2008 they were rebuilt according to the plans of the Ybl-awarded architects László Földes and János Golda. A special feature of the sanctuary wall of the chapel is the cross made of translucent concrete, which is a Hungarian invention.

On top of Zsíros Hill is the mine cart line and the miner memorial stone, which commemorates the mining past of Nagykovácsi. The iron support column of the sand transport cable car to Pilisszentiván can now be said to be an industrial monument.

Returning to the old village, it is worth visiting Kolozsvár Square, where the two pillars of the bridge over Ördögárok provide space for statues, facing each other, forming a single unit. The Deportation Atonement Monument is the work of Géza Stremeny. The linden tree with broken trunk and a crumbled canopy is a symbol of the tragedy of the Hungarian-German population displaced from their homeland. The twin of the statue commemorates the relocation of the Hungarians from Upper Hungary, the forced exchange of population.

Not far from here is the Old School Community House and Library, true to its name, housed in the old school of the village - renovated in 2007. Since then, it has housed a beautiful, up-to-date library and it is also a center for community events and celebrations. In its garden is one of the hidden beauties of Nagykovácsi, the statue of Father Elek's Well. The biggest fans of the artwork, perhaps because of the little lizard, are the young ones.

Heading back to Budapest, stop at the Sebestyén Chapel, which greets and says goodbye at the border of the settlement. The small building was consecrated in 1738 in honor of the martyr revered as a patron saint against plague diseases. The shrine, which has been severely damaged over time, was renovated in 1994 at the initiative of the Civic Association from civilian donations. The Field of Dignity blooms around the Chapel in the spring-time. The many small yellow daffodils call attention to the respectable activities of the Hungarian hospice movement.

Visit Nagykovácsi, see the beautiful buildings, admire the stunning panorama from the peak of Nagy-Szénás!

Mayor of the settlement: Katalin Kiszelné Mohos

NAGYMAROS

Az ősidőkben a vizek menti helyek voltak a keresettek, lakottak. A mai Nagymaros területe pedig a legkívánatosabb volt minden őskori embernek. Minden adott volt az élethez. Hogy a rómaiak is idevetődtek, a templom lábzatába beépített kő a bizonyíték. A 13. századból fennmaradt templom kétségtelenné teszi, hogy lakói kőből épített templomot kívántak.

Az Anjouk kora újabb fellendülést hozott Maros számára. Városi rangot kapott 1324-ben Károly Róberttől, számos kiváltsággal. A városi kiváltságokat Nagy Lajostól I. Lipótig mindegyik király megerősítette vagy újabbakat adományozott. A szemben fekvő Visegrád királyi udvari élete Marosra is hatással volt: egyre nőtt, nagyobbodott és gazdagodott. Egy időben az ország legnevezetesebb városai közé tartozott.

Maros egészen a török megszállásig a visegrádi uradalomhoz tartozott, mint királyi birtok, és lakossága többségében német volt. Oláh Miklós országleírásában az a kifejezés szerepel: „ex Colonis Germanis” (kifejezetten németek által lakott).

Visegrád hanyatlása meghatározta Maros sorsát is. Jött a török és a pestis. Buda eleste után a város a budai szandzsákhhoz tartozott.

A török hódoltság alatt óriási terhek neheztedek Maros lakóira. A polgárokat közmunkákkal, súlyos adókkal terhelték. A középkor elején ázott, termény tárolására szánt pincerendszert ekkor a megsanyargatott lakosság védelmi célból tovább bővítette. A török összeírások szerint a nagymarosi háztartások száma 1580 és 1590 között csaknem a felére csökkent.

A török elleni harcok során a vidék a hadseregek átvonulási területe lett, s a 17. század végére a pusztulás óriási méreteket öltött, „a marosiak igen megszegényedtek”.

A török megszállás, a császári hadak, a Rákóczi-szabadságharc és az 1709-es pestisjárvány szinte kiirtotta a számban és jómódban amúgy is megfogyatkozott lakosságot. Közvetlenül a pestis utáni időkben – még a német ajkúak letelepedése előtt – erdélyi református magyarokat telepítettek a kihalt faluba, akik nagyrészt iparosok voltak (suszterek, szabók, sapkakészítők).

A habsburgok Németország katolikus tartományaiból akarták az elnéptelenedett területeket benépesíteni. III. Károly (1711-1740) és leánya, Mária Terézia (1740-1780) uralkodása alatt történt meg az ún. Schwabenzug. A beérkező németek legnagyobb része három fő régióból érkezett, de érkeztek bevándorlók Ausztria, Bohémia, Morvaország és Szilézia területeiről. A beérkezés pillanatáról Maroson sajnos nem maradtak sem emlékek, sem leírások.

A német telepesek folytatták és fejlesztették a község mezőgazdaságát, a kertészetet és a gyümölcsstermesztést. 1750 után Nagymaros Visegráddal együtt az óbudai korona-uradalom tartozéka lett. A település a jobbagyközségek terheit nyögte, nyoma sem volt már a hajdani szabad királyi város jogainak és kiváltságainak. 1772 után azonban építkezni kezdenek a községben, nagyrészt Schade Lénárd esztergomi építőmester tervei szerint.

Ekkor boltozzák újra a templomot, építik a kálváriát és a református templomot (1790-ben még torony és utcára nyíló ajtó nélkül). Ekkor épül a kocsmá, a serfőző- és vámszedőház. Két dézsmaeredő helyen szolgáltatta be a lakosság a termények tizedeit a hivatali előljáróknak, papnak és kántornak (a mai Dézsma utcában).

1840-ben nyert céhszabályzatot az asztalos, szabó, kádár, kovács, ács, bádogos, üveges, pék, varga, csizmadia, takács, szűcs, kerékgyártó és kőműves céh. Nagymaros községnek az 1830-as évek óta van orvosa és gyógyszerháza.

Az 1850-es években haladt át Nagymaroson az első vasúti szerelvény a Budapest-Szob vonalon. Ugyanez időtől fogva van postahivatala is. Az 1848-as szabadságharc után Nagymaros nagyot fejlődött. Híres és kedvelt nyaralóhellyé vált, melyet nyaranta több ezren kerestek fel, ismét jómódba juttatva a lakosságot. A környék festői szépsége, a nagymarosi szelíd dombok, a gesztenyeerdők, a bennszülött puritán lakosság jóra valóssága egyre több fővárosi művészt vonzott Nagymarosra: festőket, írókat, újságírókat.

A 19. század végén virágzott a gyümölcsstermesztés és kereskedelem. Kofahajók szállították érés idején Budapestre, Bécsbe a szőlőt és barackot, amíg a filoxérajárvány tönkre nem tette a szőlőskertek nagy részét.

Az I. világháború megakasztotta a fejlődést, a II. világháború utáni történelmi fordulat gyökeresen megváltoztatta az életformát, az életszínvonalat és az igényeket.

1946-48 között a német lakosság egy részét kitelepítették, és a helyükre a csehszlovák-magyar lakosságcsere keretében felvidéki magyar családokat költöztettek be.

A település mellé tervezett dunai vízerőmű munkálatait a kormány 1989. május 13-án állította le. Városi rangot, másodszer, 1996-ban kapott Nagymaros.

A település polgármestere: Heinczinger Balázs

Fotók: Szűcs Géza

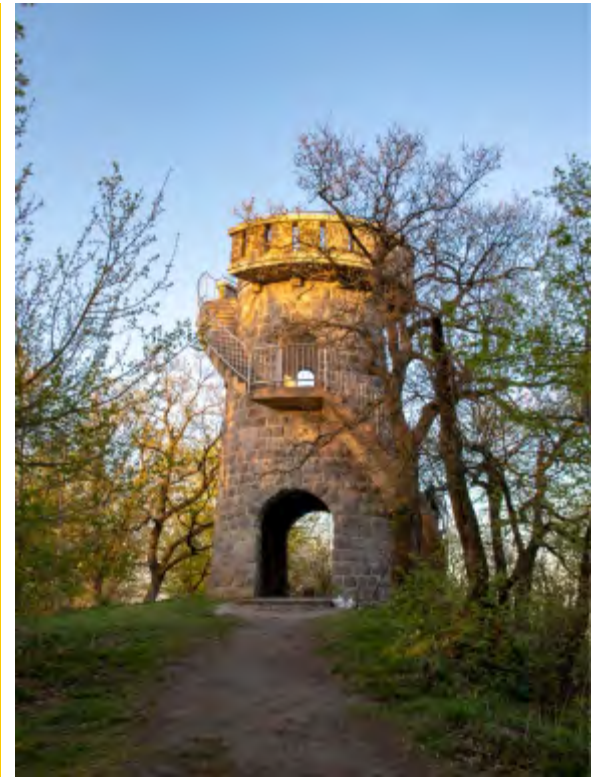
A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Kerékpárút; Nagymaros látkép; Fő tér; Szent Imre tér; Római katolikus templom; Szent István és Gizella királyné szobra; Julianus kilátó; Nagymarosi Kittenberger Kálmán Általános Iskola; Pállya Celesztin-szobor; Nagymarosi naplemente; Kálvária lépcsősor; Ködös Nagymaros

NAGYMAROS

NAGYMAROS

NAGYMAROS

In the prehistoric times the areas by the rivers and other bodies of water were sought after and inhabited. And the current area of Nagymaros was most attractive to prehistoric people. Everything was given for a nice life. Even the Romans inhabited these lands, which is proven by the stone built into the base of the church. The church remaining from the 13th century makes it clear that the locals wished for a church built of stone.

The Anjou era brought further prosperity to Maros. It gained the town rank in 1324 from Charles Robert, along with several privileges. These privileges were kept and reinforced from Louis the Great to Leopold I. The court life of Visegrád had its effect on the life of Maros: it grew bigger and richer. It even used to be among the most famous cities of the country.

Up until the Ottoman era Maros belonged to the Visegrád lordship as a royal estate, and the majority of its population was German. In the description of Miklós Oláh the term: „ex Colonis Germanis” (inhabited by Germans) can be found.

The fall of Visegrád defined the fate of Maros as well. The Turkish came as well as the black death. After the fall of Buda the city belonged to the sanjak of Buda.

Under Ottoman rule the city had to carry a great amount of burden. The citizens were to do hard public service and pay high taxes. The basement system built in the early medieval period for the storage of crops was extended by the locals for defensive purposes. According to Turkish accounts the number of households of Nagymaros between 1580 and 1590 dropped by almost half.

During the fights against the Turkish Maros became the place the armies marched across, and by the end of the 17th century the destruction became so severe that „the Maros citizens became rather poor”.

The Ottoman rule, the Imperial forces, the Rákóczi war of independence and the plague of 1700 all drastically decreased the number and wealth of the local population. In the times directly after the plague – before the Germans would settle – the reformed Hungarians of Transylvania, most of whom were industrial workers, were moved to the abandoned village. The Habsburgs wanted to populate the empty lands with people from the Catholic regions of Germany, and during the rule of Charles III. (1711-1740) and his daughter Mary Theresa (1740-1780) the so called Schwabenzug happened.

Most of the arriving Germans came from the three main regions but settlers came from Austria, Bohemia, Moravia and Silesia as well. From the moments of their arrival unfortunately no artefacts or accounts remain in Maros.

The German settlers carried on and improved the agriculture, gardening and fruitculture of the parish. After 1750 Nagymaros along with Visegrád became part of the Óbuda crown-lordship. The settlement suffered the same way many other serf villages did, there was no sign of the Royal City privileges anywhere. After 1772 however constructions began in the settlement, mostly according to the designs of Lénárd Schade, architect of Esztergom. This is when the church was renovated and the Calvary along with the reformed church were built (in 1790 there was no tower or door to the streets yet). This is when the pub, brewery and toll-house were built. The locals brought in the tenths of their produces in two tax places to the officials, priests and the cantors (in the current Dézsma street).

In 1840 the smith, carpenter, tailor, cooper, tinsmith, glassmaker, baker, cobbler, weaver, skinner, cartwright and mason guilds received their guild regulations.

Nagymaros has had a doctor and apothecary since 1830.

In the 1850s the first railway of Nagymaros was created on the Budapest-Szob line. This was the time the settlement got its post office as well. After the war of independence of 1848 Nagymaros improved a lot. It became known as a famous tourist spot where thousands arrived, making the population rather wealthy again. The picturesque sight of the region, the nice hills of Nagymaros, the woods, the puritan locals have all attracted many artists (painters, writers, journalists) from the capital to Nagymaros.

At the end of the 19th century fruitculture and commerce flourished. Merchant boats shipped peaches and grapes to Budapest, Wien during harvest season until the phylloxera infestation ruined much of the vineyard.

World War I halted the growth and the historic turn of events after World War II. completely shifted the lifestyle, quality of life and needs of the settlement. Parts of the German population in between 1946-48 were moved out and in their place as part of the Checko-Slovakian-Hungarian population exchange Hungarian Highlanders arrived here.

The works on the water plant by the river Danube were stopped by the government on the 13th of May 1989. Nagymaros received its rank as a town for the second time in 1996.

Mayor of the settlement: Balázs Heinczinger

Photos by: Géza Szűcs

ŐRBOTTYÁN

Őrbottyán a Gödöllői-dombság vonulatában, Budapesttől mintegy 38 km-re található. Minden kirándulni vágyó számára egyszerűen megközelíthető autóval, vonattal és busszal egyaránt. Szomszédságában Veresegyház és Vácrátót helyezkednek el, de Vác és Gödöllő is elérhető közelségben van.

A ma Őrbottyánként ismert város részei közel 800 éves múltra tekintenek vissza, azonban a mai Őrbottyán csak 1970. július 1-jén, két kisebb község összevonásával – Őrszentmiklós és Vácbottyán – jött létre. Azóta a két pólus megmaradt, de a beköltözőkkel egyre inkább egységeseedik és színesedik a település élete. 2013-ban Őrbottyán városi rangot kapott, azóta folyamatosan fejlődik mind lakosság számában, mind infrastruktúrájában. Ennek köszönhetően a településen megépült egy új egészségház, óvoda, bölcsőde, továbbá folyamatban vannak az utak javításai, a termelői piac és egy új általános iskola megvalósítása is.

Őrbottyán városában sétálva számos templommal (katolikus, református, evangélikus, baptista imaház) találkozhatunk, de felkereshetjük a horgásztavat, a tájházat és a Bottyán Equus Alapítványt is. A város lakóinak azonban kétségtelenül legnagyobb büszkesége a harangöntőde, mely egész Magyarország területén az egyetlen működő üzem.

A harangöntőde jelenlegi tulajdonosa Gombos Miklós, aranykoszorús harangöntő mester, Őrbottyán díszpolgára, valamint fia, Gombos Ferenc, akik egy régi magyar harangöntő család tagjai. Az itt öntött harangok világszerte megtalálhatóak: Ukrajna, Románia, Kamerun, Manus-szigetek, Izrael, Ausztria, Németország, Tanzánia, Ausztrália és Szlovákia területén. Őrbottyán egyik rendezvénye is a „Harangok napja” nevet viseli, mely minden év július 3. hetében kerül megrendezésre.

Az Őrszentmiklói temetőben található Kvassay Jenő és Sajó Elemér vízmérnökök és családjuk síremléke, akik a hazai vízügyi szolgálat kiemelkedő alakjaiként életüket az ország valamennyi vízzel kapcsolatos problé-

májának szentelték. Emléküket az önkormányzattal együtt a Kvassay Jenő nevét viselő általános iskola és alapítványa, valamint a hagyományörző Kvassay Jenő Klub ápolják.

A Bottyán Equus egy olyan Közhasznú Alapítvány, amely azoknak a lovaknak biztosít otthont életük végéig, melyek testileg-lelkileg sérültek. Itt rehabilitálják őket, majd megpróbálnak új, szerető gazdát keresni számukra. Emellett aktív állatmentő tevékenységet is végeznek.

A tájházat az önkormányzat a Vácbottyáni Hegedűs Géza Amatőr Kulturális Egyesület, a Hagyományörző Nyugdíjas Klub és a lakosság segítségével 2010-ben – a régi vácbottyáni iskolában – alakította ki azzal a szándékkal, hogy a falusi lakosság régi életével, viseletével, házaikkal, azok berendezésével ismeresse meg a fiatalokat, gyerekeket és az idelátogatókat.

Az Őrbottyáni Horgásztó a Szód-Rákospatak medréből, lényegében egy duzzasztógát megépítésével jött létre. 24 hektáron rendezett, nádassal, sással és fákkal árnyékolt területen fekszik a 17 hektáros tó, melynek vízében többek közt fellelhető ponty, harcsa, süllő, keszeg, balin és márna is, így rendkívül népszerű a horgászni vágyók körében.

A település sportélete is egyre élénkebb, hiszen a futballtól kezdve a pingpongtól, az autóversenyzéstől a küzdősportokig számos lehetősége van a sportot kedvelőknek.

Jelentős közösségépítő szerepe van annak is, hogy Őrbottyánt testvértelepülési kapcsolat fűzi a szlovákiai Kalász községhez 2006 óta. A város igyekszik a Felvidék magyar lakta településeivel ápolni a magyarságot.

A városi rang és a folyamatos fejlődés mellett szeretnék megőrizni a település vidéki hangulatát, hagyományait és összetartó közösségét.

Legyenek Önök is részesei ennek a falusi hangulatú, mégis innovatív városi közegnek.

A település polgármestere: Szabó István Ferenc

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Bölcsőde; Óvoda játszótère; Református templom; Kvassay-emlékmű; Világháborús emlékmű; Egészségház; Őrbottyáni horgásztó; Szüreti menet; Harangöntőde; Tájház; Körforgalom - légi felvételen; Bottyán Equus

ÓRBOTTYÁN

ŐRBOTTYÁN

Őrbottyán is located in the Gödöllő Hills area, about 38 km from Budapest. It is easily accessible by car, train and bus for all those who wish to go on a trip. Veresegyház and Vácátót are located in the neighborhood, but Vác and Gödöllő are also within reach.

Parts of the town now known as Őrbottyán have a history of almost 800 years, but today's administrative unit did not form until July 1, 1970, when the two smaller villages – Őrszentmiklós and Vácbotyán – have merged. Since then, the two poles have survived, but with the newcomers, the life of the settlement is becoming more and more unified and colorful. Őrbottyán was granted a town charter in 2013, and since then it has been constantly developing both in terms of population and infrastructure. As a result, a new health center, a kindergarten and a day-nursery were built in the settlement, but there are also continuous road improvements and the implementation of a new primary producers' market and primary school are under way.

Walking in the town of Őrbottyán you can see many churches (Catholic, Reformed, Lutheran, Baptist house of worship), but you can also visit the fish pond, the old house museum and the Bottyán Equus Foundation. However, the biggest pride of the town's residents is undoubtedly the bell foundry, which is the only such plant operating in Hungary.

The current owner of the bell foundry is Miklós Gombos, master bell-maker with Golden Wreath Award, honorary citizen of Őrbottyán, and his son, Ferenc Gombos, who are members of an old Hungarian bell-founder family. The bells cast here can be found all over the world: Ukraine, Romania, Cameroon, Manus Island, Israel, Austria, Germany, Tanzania, Australia and Slovakia. One of Őrbottyán's events held every 3rd week of July is even called "Bells' Day".

A special tomb in the Őrszentmiklós cemetery is that of water engineers Jenő Kvassay and Elemér Sajó and their families. They were outstanding figures of the Hungarian water management sector who dedicated their lives to solving the water-related problems in the country. Their memory is cherished by the local council, the primary school and the

foundation named after Jenő Kvassay, as well as by the Jenő Kvassay Tradition-keeper Club.

Bottyán Equus is a public interest foundation that cares for horses that have been physically and mentally injured and provides them housing for the rest of their lives. The foundation staff organizes rehabilitation programs, then they try to find new, loving owners for the animals. They also carry out active animal rescue activities.

The old house museum was established in 2010 by the local council – assisted by the Géza Hegedűs Amateur Cultural Association of Vácbotyán, the Tradition-Keeper Pensioners Club and the population - in the old school of Vácbotyán with the aim to familiarize the youth and the visitors with the life of villagers who once lived here, showing their living space, clothes and household items.

The Őrbottyán Fishpond was created in the Sződ-Rákospatak riverbed, essentially by building a dam. The 17-hectares lake is located on 24 hectares of land with reeds, sedges and shade trees. Fishes living here are common carp and other Cyprinidae fishes, wels catfish, sander, asp and common barbel, so the place is extremely popular with anglers.

The sports life of the settlement is also becoming more and more lively, as sports enthusiasts have many opportunities here, e.g. football (soccer), table tennis, car racing, martial arts.

A significant part of the community-building efforts of Őrbottyán is the sister settlement relationship with the Slovak village of Kalász (Klasov) since 2006. The town tries to cherish the Hungarian identity with the Hungarian-inhabited settlements of Upper Hungary.

In addition to the newly granted municipal charter and continuous development, the town wishes to preserve its rural atmosphere, traditions and cohesive community.

Be part of this village-like yet innovative urban environment!

Mayor of the town: István Ferenc Szabó

ÖRKÉNY

Örkény város Pest megyében található, a megye déli részén szinte összekötő kapocs Bács-Kiskun megyével. Vonzását meghatározza, hogy 3 km-re mellette halad el az M5-ös autópálya (örkényi lehajtóval), keresztülhalad rajta az 5. sz. főút és az Albertirsa–Kunszentmiklós közötti négy-számjelű út. Az útvonalak találkozása miatt mindig is fontos kereskedelmi központ volt. A település mindig a térség vonzásközpontja volt. Belőle alakult meg 1949-ben Táborfalva (Örkény-Telep és Örkény-Tábor összevonásával – ezzel a lőtér is oda került), 1984-ben pedig Örkény Várady-telep átcsatolásra került Hernádhoz.

Nagyközségi címét 1970-ben kapta. Az 1971-es Országos Településfejlesztési Koncepció kijelölte alsófokú központnak. A nagyközség térségben betöltött szerepe, illetve mérete azt mindenképpen indokolta. Örkény gazdasága stabil. Az 1970–80-as években a Béke Termelőszövetkezet központja volt, amely Táborfalva és Tatárszentgyörgy földjein is gazdálkodott. Kiemelkedő volt a gyümölcsstermesztés és a szarvasmarha-tenyésztés. Az átalakulás és a privatizáció révén elsősorban közép vállalkozások működnek, amelyek biztosítják nemcsak az Örkényben élők, de a térségből bejárók megélhetését is. Az infrastrukturális ellátottság teljes körű. A gázhálózat az 1980-as években, a víz 1968-ban, a szennyvízrendszer 1999-ben, a telefonhálózat 1994–95-ben, míg a kábel tv 1997-ben épült ki. Az utak építése során az 1990-es évek elején az útalapozást végezték el a településen. A közművek (telefon, kábel tv és szennyvízcsatorna) földbe helyezése után az aszfaltozás következett 2002-ben. Jelenleg az utak 99%-a szilárdburkolatú. Kommunális hulladékgyűjtő telep 1994-ben épült, melyet később rekultiváltak. Örkény is tagja egy új térségi hulladéklerakó üzemeltetésre létrejött társaságnak.

A város intézményrendszere nemcsak alapfokú, hanem középfokú ellátást is biztosít. A Pálóczi-Horváth István Szakképző Iskolát 1926-ban alapították; itt ma is mezőgazdasági szakmunkásképzés, 1998-tól pedig vendéglátó-ipari képzés is folyt.

A Cziffra György Zeneiskolát 1994-ben alapították egy hernádi kihelyezett tagozattal. 1995-től a volt mozi épületéből átalakított épületben folyik az oktatás. 2000-től Művészeti és Zeneiskolává alakult, jelenleg nyolc településen működik kihelyezett tagozata. Három önálló zenekara van, amelyek a tanárokból, a volt tanulókból és a jelenlegi növendékekből állnak.

1990-ben hozták létre a rendelőintézetet, ahol az alapellátáson kívül működtetnek nőgyógyászati szakrendelést, fizioterápiás rendelést és laboratóriumot. Az orvosok részére az épületben lakások lettek kialakítva, ezért itt mindig található elérhető orvos. Örkény – Hernád – Táborfalva – Tatárszentgyörgy és Pusztavacs községek megállapodása alapján a térségben 15000 személy részére orvosi ügyeletet biztosítanak a hétvégeken és az éjszakai időszakban. 1997-ben térségi feladatként felvállalták a mentőállomás létesítését. Két mentőkocsi és tíz fő személyzet közreműködésével látják el a szolgálatot.

A rendőrőrsöt 1989-ben alapították négy fővel. Mára 7 fős őrs tevékenykedik 16 000 ember biztonságát szolgálva. Az őrs épülete az önkormányzat tulajdona, de az épület működtetése is feladatuk.

Az Esély Gyermejköléti és Családsegítő Szolgálat 12 fővel két településen biztosítja az ellátást. Örkény takarékszövetkezete a térség meghatározó pénzügyi vállalkozása volt, Kecskeméttől Felsőpakonyig valamennyi településen működtetett kirendeltséget. Ma már Takarékbankként végzi a pénzügyi szolgáltatást.

A Pálóczi-kastélyban működő szabadidőközpontban szervezik a térség kulturális életét. Immáron közel 25 éve meghatározó kulturális rendezvény a Dél Pest megyei Regionális Karéj Fesztivál. Az Alföldi Képzőművészeti Szabad Szalon művészeti tevékenysége már rég túlnyúltak a régió határain. Az utóbbi évtizedben számos egyesület és civil szerveződés alakult.

A sportegyesületeknek több száz tagja van, az örkényiek büszkék felnőtt labdarúgócsapat NB/III-as múltjára, akik jelenleg a megye II ezüstérmesei. A labdarúgó-mérkőzéseken több környező település szurkolói is megjelennek. Közterületeik ápoltak, virágosak és tiszták, az önkormányzat kezdetektől fogva közhasznú foglalkoztatottakkal közösen végzi el a feladatát. Így valósággá lett szlogenük, miszerint „Örkény a parkok városa.” Örkény az elmúlt évtizedben látványosan fejlődött a térség kiemelkedő településévé.

Dinamikus fejlődésük eredményeként fogalmazódott meg célként a városi cím elnyerése, munkája ennek a koncepciónak megfelelően folyt. 2004-ben Örkény elnyerte a városi címet.

A település polgármestere: Kulcsár István

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Összetartozás Emlékműve, címe: Kohézió; Katolikus templom Örkény főterén; Manócska Óvoda; Virágos Örkény; Pálóczi Horváth István-kastély; Református templom; Örkényi sétány; Aradi Vértanúk Emlékparkja; Örkény Vitéz-szobor; Virágos kávézó; Március 15. emlékmű részlet; Szüreti vigadalom pillanatképe

ÖRKÉNY

The town of Örkény is located in Pest County, almost as a connecting link with Bács-Kiskun County in the south. As for the town's agglomeration, the M5 motorway is at a distance of 3 km (with an exit at Örkény), and both main road 5 and the four-digit road between Albertirsa and Kunszentmiklós passes through the town. It has always been an important commercial centre because of the junction of the routes. The town has always been a major hub in the region. It became Táborfalva (by merging Örkény-Telep and Örkény-Tábor – including the shooting range) in 1949, and Örkény Várady-telep was annexed to Hernád in 1984.

It was awarded the settlement category of 'large village' in 1970. It was designated as a secondary centre in the National Urban Development Concept of 1971. The role and size of the municipality in the region certainly justified this. Örkény has a stable economy. In the 1970s and 1980s it was the headquarters of Béke Cooperative, which also farmed the lands of Táborfalva and Tatárszentgyörgy. Fruit growing and cattle breeding were prominent. As a result of transformation and privatisation, mainly medium-sized enterprises are in operation these days, which ensure the livelihood not only of the people living in Örkény but also of commuters from the region. Full infrastructure coverage is available. The gas network was installed in the 1980s, water in 1968, the sewage system in 1999, the telephone network in 1994-95 and cable TV in 1997. The groundwork for the roads was carried out in the municipality during road construction in the early 1990s. After the utilities (telephone, cable TV and sewerage) were put in the ground, asphalt was laid in 2002. Currently 99% of roads are paved. A municipal

waste collection site was built in 1994 and later recultivated. Örkény is a member of an association set up to operate a new regional landfill.

The town's institutional system provides not only primary but also secondary education. The Pálóczi-Horváth István Vocational School was founded in 1926; it still offers vocational training in agriculture and it has also been offering training in the catering industry since 1998.

The Cziffra György Music School was founded in 1994, with a branch in Hernád. Since 1995, education has been provided in a building converted from a former cinema. In 2000, it became a School of Art and Music and now has branches in eight municipalities. It has three independent bands, made up of teachers, and former and current students.

The doctor's office, established in 1990, operates a gynaecology clinic, a physiotherapy clinic and a laboratory in addition to primary care. The building offers apartments for doctors, so there is always a doctor available. Based on an agreement between the municipalities of Örkény, Hernád, Táborfalva, Tatárszentgyörgy and Pusztavacs, 15,000 people in the region are provided with medical services at weekends and at night. The town has taken on to set up an ambulance station as a regional task in 1997. Two ambulances and a staff of ten are on duty.

The police station was founded in 1989, with a staff of four. Today it's operated by a staff of 7, protecting the safety of 16,000 people. The station building is owned by the municipality, which is also responsible for running the building.

The Esély Gyermejkölési és Családsegítő Szolgálat (Child Welfare and Family Support Service) provides care in two municipalities with a staff of 12. The savings cooperative of Örkény was the dominant financial enterprise in the region, operating branches in all settlements from Kecskemét to Felsőpakony. It now provides financial services as a savings bank.

The cultural life of the region is organised from the recreation centre in Pálóczi Castle. The South Pest County Regional Karéj Festival has been a major cultural event for almost 25 years. The artistic activities of the Alföld Fine Arts Free Salon have long since extended beyond the borders of the region. A number of associations and non-governmental organisations have been set up in the area over the last decade.

The sports clubs boast hundreds of members, and the people of Örkény are proud of their adult football team's history in the National Championship III. The team currently holds silver medal in the County II tier. Football matches are also attended by fans from several neighbouring villages. The public spaces are well-kept, flowery and clean, thanks to the municipality's cooperation with public workers since the beginning. Thus, the slogan "Örkény is a city of parks" has become a reality. Örkény has seen spectacular development over the past decade, becoming a prominent settlement in the region.

As a result of its dynamic development, the settlement has set itself the goal of becoming a town and has worked in line with this concept. Örkény was awarded the settlement category of 'town' in 2004.

The mayor of the settlement: István Kulcsár

PÁND

A település a Monort Nagykátával összekötő mellékút mentén található Káva és Tápióbicske között. Majdnem teljes egészében egy völgyben fekszik, az Órhegy, a Dobos-hegy és a Montágh-hegy határolja. Területén négy forrás található: Szilas, Diós, Szopókás, Sóskarét, melyek a Pándi-patakot táplálják. A patak a Tápióba torkollik.

A falu első okleveles megemlézése 1275-ből származik. Ekkor a Pándi család mellett még az Aba nembeli Omode fia, István, illetve a Bichkey nemből származó Timót és Benedek voltak a vidék birtokosai.

A település névadója egy besenyő származású férfi. Taksony fejedelem ötörök születésű felesége révén betelepülő sógorai közül a Pand nevű családfő kapta a mai Pánd területét, és tőle eredeztethető a község neve. Pánd jelentése: Őrs.

A X-XI. században épült fel Pánd első, 1776-ig álló temploma. A ceglédi prédikátorok által terjesztett reformált hitet követve vált a község lakosságának jelentős része református hitvallásúvá. A XV. század közepétől 1944-ig több nemes família, így egészben, bizonyos időszakokban csak részben a Szilassy család birtokolta a községet.

A település a XVIII. században élte fénykorát. A nagyszámú iparosság felvirágoztatta a falut, emellett a gazdaságban jelentősen nőtt a föld szerepe.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc toborzása alkalmával Pánd lakosai közül többen is katonának álltak. A szabadságharc leverése

után Pándon rejtőzködött a Habsburg-terror elől Czetz János, Bem József vezérkari főnöke, honvédtábornok.

1865-ben a községbe költözött Hugonnai Vilma, az első magyar orvosnő, és összeházasodott Szilassy György földbirtokossal.

1902-ben felépült a mai község ház épülete. 1907-ben bontották le a Szilassy-kastélyt, helyén alakították ki 1912-re a Pándi Általános Iskola intézményét.

Az első világháborús hősi emlékművet pándi Kiss János szobrászművész alkotta. A szobrot 1938. október 31-én avatták fel. 1944. november 12-én, a délelőtti órákban érkeztek meg a községbe az első szovjet katonák Cegléd és Pilis felől. A front gyors ütemben áthaladt a falun, csupán néhány ágyülvödék csapódott be, amelyek két szovjet katona halálát okozták. A település felszabadulása után repülőteret alakítottak ki Pánd északi részén, amely 1945 áprilisáig működött.

1977. március 31-én adták át a Pándi Művelődési Házat és a Könyvtárat. Nemzetközi néptáncalátkozót is rendeztek itt görög, olasz és magyar táncosok részvételével 1992. augusztus 22-én. Három esztendővel később a művelődési házban került sor a milicentenáriumi ünnepségre: zászló-, címer- és pecsétavatás szerepelt a programban.

2010. július 10-én rendezték meg az I. Pándi Meggyfesztivált a pándi meggy tiszteletének és megbecsülésének céljából.

A település polgármestere: Lázók József

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

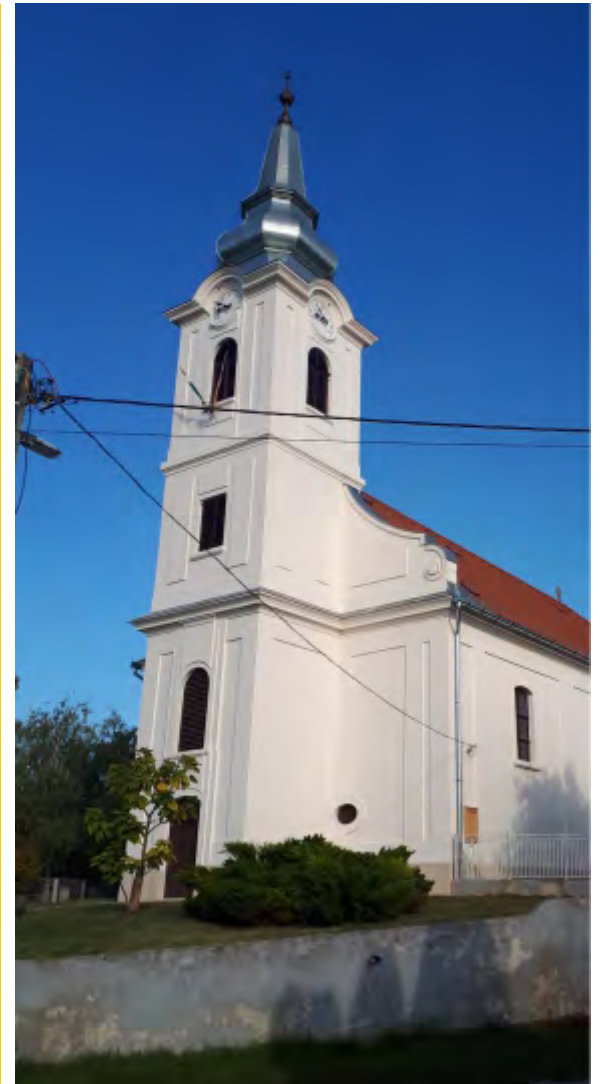
Községi művelődési ház; Pánd régen és ma; Iskolások március 15-i megemlékezése; Kopjafa avatás 2021.– szobortól jobbra Veress Levente, Lázók József, Morvai József és Vér János; Önkormányzat épülete; Pánd címere; Szüreti fevonulás; Református templom; Szobor kert Pándi Kiss János szobrászművész alkotta emlékművel

PÁND

PÁND

PÁND

The settlement can be found by the road connecting Monor to Nagykáta in between Káva and Tápióbicske. Almost its entirety lies in a valley, it is surrounded by the Őr-mountain, Dobos-mountain and the Montágh-mountain. There are four springs in its area: Szilas, Diós, Szopókás and Sóskarét all of which feed the Pándi-brook. The brook ends in Tápió.

The first written mention of the village is from 1275. This was when along with the Pándi family, the son of Omode of the Abas, István, Timót and Benedek from the Bichkey family were the owners of the land.

The name of the settlement comes from a man of Pecheneg origin. During the rule of Taksony, from his Old-Turk wife's relatives, the head of the Pand family received the land of Pánd, and likely he is the origin of the name of the parish. The meaning of Pánd is Őrs.

The first church of Pánd, standing until 1776, was built in the 10th-11th century. The preachers of Cegléd managed to convince many of the locals to convert to the Reformed faith. From the middle of the 15th century all the way to 1944 a number of noble families owned the settlement as a whole and thus in certain times the Szilassy family only owned parts of the parish.

The settlement lived its heydays during the 18th century. The large number of industrial workers enhanced the village, as well the role of the land had massively grown economically.

Many of the Pánd folks became soldiers in the war of independence of 1848-49. After the defeat of the war, János Csetz, a famous general of József Bem hid in Pánd from the Habsburg terror.

In 1865 the first female Hungarian doctor, Vilma Hugonnai, moved to the parish and married the land owner, György Szilassy.

In 1902 the building of the current parish hall was completed. In 1907 the Szilassy castle was demolished and in its place the Pándi Primary School was put.

The monument to the heroes of World War I. was created by the sculptor of Pánd, János Kiss. The statue was inaugurated on the 31st of October 1938. On the 12th of November 1944 in the morning hours the Soviet soldiers arrived in the parish from Cegléd and Pilis. The forces quickly passed through the village and only a few cannon shots landed, causing the death of two Soviet soldiers. After the liberation of the settlement an airport was built in the Northern section of Pánd and it worked until the April of 1945.

On the 31st of March 1977 the Pánd Cultural Center and Library was finished. The International Folk-dance meeting was organized here, attended by Greek, Italian and Hungarian dancers, on the 22nd of August 1992. Three years later the millecentenarium celebration took place here: the inauguration of the flag, seal and emblem was part of the programmes.

On the 10th of July 2010 the first Pándi Meggyfesztivál (Cherryfestival of Pánd) was organized to honour the cherry of Pánd.

Mayor of the settlement: József Lázók

PÁTY

Páty Budapesttől 20 kilométerre nyugati irányban, a Budai-hegyek által övezett Zsámbéki-medencében található. Megközelíthető autóbusszal a Széll Kálmán térről, valamint az M1 autópálya felől.

A falu teljes közművel ellátott, legtöbb utcája szilárd burkolatú, kitűnő környezeti adottságokkal rendelkező, ipari szennyeződéstől mentes település.

Bronz, kelta-római, 5. századi avar, honfoglalás- és Árpád-kori leletek bizonyítják, hogy ősidők óta lakott hely.

Első írásos említését IV. (Kun) László király adományleveléből ismerjük Paagh néven.

A XII-XV. században kelt oklevelek több nemesi család, valamint a Szent Benedek-rend által alapított bencés monostor tulajdonviszonyáról rendelkeznek. A török időkben a hódoltságához tartozott, hosszabb-rövidebb időre elnéptelenedett a falu, de nem úgy a környéke. Az itt élők szívósságát bizonyítja, hogy az új hit hamar gyökeret vert, a református eklézsia már 1626-ban fennállott. A török kiűzése után a békés önellátó gazdálkodásnak és türelmi rendeletnek köszönhetően a pátyiak adományából felépült a környék legszebb református temploma, valamint a Telki skót bencések jóvoltából a római katolikus temetőkapolna, a „Kistemplom”.

A XIX. században épült négytantermes református iskolában ma Waldorf-oktatás van, a kéttantermes katolikus iskola helyén új óvoda A század nevezetes épülete még a Splényi-Várady kastély és az apátsági provisor (tisztartói) lak. Mindkettő műemlék épület és a község tulajdona, mely közül az első felújításra vár, a második közösségi házként működik, ahol a Pest Megye Értéktárába is bekerült csuhégyűjtemény és a helytörténeti kiállítás is megtekinthető.

A 20. század második felétől – különösen a 60-as évektől – jelentős változás történt a falu életében. A megélhetés fő forrását biztosító termelő-

szövetkezet és a főváros közelsége bőven adott lehetőséget az itt élőknek több mint három évtizedig.

Az ezredfordulótól megnőtt a telkek iránti kereslet, új községrészek alakultak ki. Ezzel együtt megváltozott a lakosság összetétele, lélekszáma, életformája, felekezeti hovatartozása. Napjainkban a több mint 8000 lakos gyermekeit 16 tantermes modern iskola, 13 csoportos befogadó óvoda és a 2021-ben átadott kétszobás önkormányzati bölcsőde fogadja elkötelezett és szakképzett nevelőkkel.

Megújult az egészségház, a védőnői szolgálat helye, a rendőrőrs, bővült a térfigyelőrendszer ingyenes wifi lehetőséggel. A bevezető utaknál üdvözlő kapuk és új kőkeresztek állnak, a közterek értékes alkotásokkal gazdagodtak, megújultak a játszóterek, az emlékparkok. Az egészséges életmódot szolgálja a felújított sportpálya, a műfüves focipálya, a multifunkcionális sportudvar és a 2021-ben átadott íjászpálya, mely a Hagyományok Házához is kapcsolódik. A kulturális élet színesítéséről a művelődési ház, a civil szervezetek, az alapítványok, a nemzetiségi önkormányzatok gondoskodnak. Hagyományos közösségi rendezvények: a Pátyi Tavasz, Pátyi Pincenapok, Civil-ÍZ-áció, Lekvárfőzés és a Márton-napi felvonulás. Kirándulási lehetőségekre alkalmas a község 60 értéktárán túl a hangulatos Pincehegy, a megéjtően szép Csergezán kilátó, a Sasfészek-tó és tanösvénye, amelyek bekelekedtek a Pest Megye Értéktárába is.

Számos üzlet, szolgáltatás, nagy vállalkozás nyújt helyben munkalehetőséget, mégis megnőtt a főváros és a környékbeli településre utazók száma. Ezért 2021 szeptemberétől a közlekedés megkönnyítésére az önkormányzat helyi buszjáratot indít, amely Pátyot összeköti a biatorbágyi vasútállomással, remélve, hogy ez is kellemesebbé teszi a pátyiak életét.

Látogasson el Pátyra, tekintse meg az értékeket!

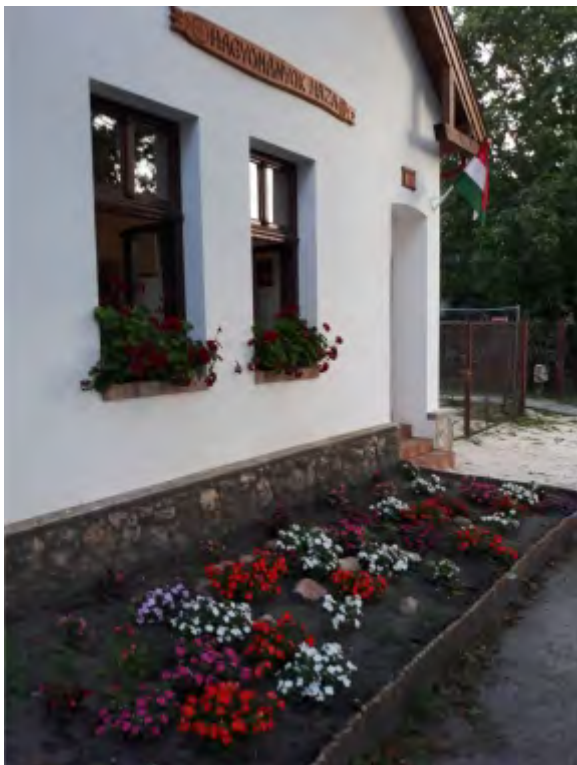
A település polgármestere: Székely László

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Közösségi ház; II. János Pál Katolikus templom; Református templom; Bocskai István Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola; Széchenyi tér; Pátyolgtató Óvoda; Páty madártávlatból; Trianoni harangláb; Hagyományok Háza; Pátyi tavasz; Pincehegy; Dédelgető Bölcsőde

PÁTY

Páty is located 20 km west of Budapest, in the Zsámbék Basin, surrounded by the Buda Hills. It can be reached by bus from Széll Kálmán Square and from the M1 motorway.

The village has full utility, most of its streets are paved, it has excellent environmental conditions, and it's free from industrial pollution.

Bronze, Celtic-Roman, 5th century Avar, Hungarian conquest era and Árpáadian era finds prove that it has been inhabited since ancient times.

Its first written mention is known from the donation letter of King Ladislaus IV the Cuman as Paagh. Deeds from the 12th-15th centuries mention the ownership of several noble families as well as the Benedictine monastery founded by the Order of St. Benedict. In Turkish times it belonged to the occupied area, the village was depopulated for a longer or shorter period, but not its surroundings. The tenacity of the people living here is proved by the fact that the new faith soon took root, the Reformed ecclesia already existed in 1626. After the expulsion of the Turks, the most beautiful Reformed church in the area was built from the donations of the locals thanks to peaceful self-sufficient farming and the Patent of Toleration. The Roman Catholic cemetery chapel, the "Small Church", was built by the Scottish Benedictines of Telki.

The four-room Reformed school, built in the 19th century, now houses Waldorf education, and the new two-room Catholic school is replaced by a new kindergarten. The notable buildings of the century are the Splényi-Várady mansion and the abbey provisor's home. Both are listed buildings and the property of the village, the first of which is awaiting renovation, and the other one serves as the community house, where the cornhusk collection and the local history exhibition is featured, that are on the Pest County Value Register.

From the second half of the 20th century - especially from the 60s - there was a significant change in the life of the village. For more than three decades the producer cooperative, which was the main source of livelihood, and the proximity to the capital have provided ample opportunity for those who have lived here.

Since the turn of the millennium, the demand for plots has increased, and new parts of the village have emerged. At the same time, the composition, the number, the way of life and denominational affiliation of the population have changed. Today, children of more than 8,000 inhabitants are served by a 16-classroom modern school, a 13-group kindergarten and a two-group municipal crèche which opened in 2021 with dedicated and qualified educators.

The health house, the location of the nurse's office, and the police station were renovated, the surveillance system was expanded with free wi-fi. There are gates and new stone crosses at the roads leading into the village, the public spaces have been enriched with valuable works, the playgrounds and the memorial parks have been renewed. The renovated sports field, the artificial grass football pitch, the multifunctional sports court and the archery range dedicated in 2021, which is also connected to the House of Traditions, serve a healthy lifestyle. The house of culture, non-governmental organizations, foundations and minority nationality self-governments take care of coloring our cultural life. Traditional community events: Páty Spring, Páty Cellar Days, Civil-ÍZ-áció, Jam Cooking and Martin's Day parade. In addition to the 60 value registers of the village, the charming Pincehegy, the strikingly beautiful Csergezán lookout, the Sasfészek Lake and its educational trail are suitable for excursions, which have also been included in the Pest County Value Register.

Many shops, services and large businesses provide local employment opportunities, yet the number of commuters to the capital and the surrounding settlements has increased. Therefore, from September 2021, to facilitate transport, the municipality will launch a local bus service connecting Páty with the Biatorbágy railway station, hoping that this will also make the life of Páty residents more pleasant.

Visit Páty, see the values!

Mayor of the settlement: László Székely

PILIS

Pilis Pest megye délkeleti részében, a Dunától keletre, Budapesttől 46, a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtértől 26 kilométerre fekszik, a 4-es főút mellett. A Gödöllői-dombság nyúlványán, a Monor–Irsai-dombság és a Duna–Tisza közti homokhátság találkozásánál helyezkedik el. Határában található a Gerje-patak forrásvidéke. Gazdag történelmi múlttal és emlékekkel rendelkező település. A különböző népcsoportok keletről nyugat felé történő vándorlási útvonala mentén alakult ki az ősi település, melyről gazdag régészeti emlékek tanúskodnak.

A jelenleg ismert, 1326-ban keltezett első írásos emlék – egy öröklésről szóló okirat – már Pilis néven említi a települést. Karácsony János: A magyar nemzetségek c. munkájában olvasható egy Pylis nevű nemzetség, akik Árpád fejedelemmel jöttek az új hazába. A Pylis nemzetség megszállás jogán bírta ezt a vidéket. A község első ismert birtokosa – ahogyan több írásos emlék is bizonyítja – a Pylisi család volt, innen kapta a település a nevét.

A falu a török időköt hosszú évekig átvészelte, a budai Szandzsákhöz tartozott adózni. Az 1592-es évben elpusztult, és hosszú időre lakatlanná vált. Pilis 1722 utáni újratelepítése Beleznay János nevéhez fűződik. Az öröklés jogán idekerülő Beleznay feleségül vette Grassalkovich Zsuzsannát, és 1710 körül emeletes kastélyt épített olasz építőmesterekkel. Feleségével 1720 táján kezdenek hozzá a község újratelepítéséhez.

Már 1724-ben evangélikus iskola kezdi meg működését. Ez idő tájt is működtek iparosok, ezek azonban nem tartoztak még céhek kötelékébe. Szárazmalom, mészárszék, fogadó, borbély és egyben felcser is működött. A szőlőtermesztés a dolinai dombok lankáin jellegzetes tevékenysége volt a helybelieknek, ahogyan ezt egy 1768-as felmérés adataiból tudjuk.

Az 1770-es évektől Beleznay Miklós tábornok és felesége, Podmaniczky Anna Mária is jelentős építkezésbe kezdett. A település több pontján jó minőségű agyag volt található, amelyből ún. "tyehlónyákbán", tégláégető kemencékben állítottak elő a pilisi téglát. Ebből a téglából épült fel hazánk második legnagyobb, 1000 ülőhellyel rendelkező evangélikus temploma, ebből bővítették az iskolát, készült a lelkészlak és a csodálatos új Beleznay épület, az ún. Sárga-kastély.

A Beleznay-Nyáry-kastély a megye egyik legrégebbi kastélya, melyet az itteni földesúr, Beleznay János építtetett 1710 körül. Az U-alakú, barokk stílusú kastélyt itáliai mesterrel építtette. Az épület a Mária Terézia kori barokk kastélyépítéssel egyik kiemelkedő példája. A kastélyban számos író vendégeskedett, köztük Kármán József, aki itt írta a Fanny hagyományai című művét, a leánylélek finom ábrázolását. A II. világháború után először leányotthon, majd nevelőintézet került az épületbe, ma általános iskola és diákotthon.

A település központi részén, a 4. sz. főúttól mintegy 100 méterre található a Gerje-patak és forrásvidéke, természeti értékekben gazdag, tavakkal és árnyas ligetekkel tarkított erdő. A Gerje-patak, mely a pilisi forrásoknál ered, a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik. A forrásvidék természeti értékei igen jelentősek, jellegzetes halai: bagolykeszeg, compó, csuka, küsz, lesőharcsa, naphal, vágócsík, lápipóc. Megtalálhatók a védett vízimadarak közül a citromsármány, nádisármány, nádi tücsökmadár, tőkésréce és vízityúk. A rétegnövényzet között pedig Magyarországon egyedülálló orchideafajta, valamint Közép-Európa egyik legnagyobb összefüggő éger erdeje is megtalálható.

Pilisen a szőlőtermesztés, borkultúra régi hagyományokra tekint vissza. A település északi részén a Dolinában, szépen megművelt domboldalak mellett, árnyas erdők, ligetek, vízmosások találhatók.

A városban található az ország ötödik legnagyobb evangélikus gyülekezete. A barokk templom több lépcsőben épült a XVIII. század végén, jórészt a Beleznay család költségén.

Pilisnek ma már közel tizenkétezer lakosa van, infrastruktúrája folyamatosan gazdagodik. A település 2005-ben kapta meg a városi rangot. Híres szülőttei, neves lakói: Sárkány Sámuel lelkész, Tabányi Mihály harmonikaművész, Beleznay Miklós altábornagy, Gubányi Károly mérnök-földrajzi utazó és író, Török Endre grafikus, Csernai Tibor olimpiai bajnok labdarúgó és testvére Csernai Pál válogatott labdarúgó és edző, Baranyi Ferenc Kossuth-díjas költő, Pártai Lucia meteorológus.

A település polgármestere: Hajnal Csilla

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Beleznay-Nyáry-kastély – Gerje-forrás – Evangélikus templom belső tere; Hőseink emlékére – Szent István park – Trianon emlékmű; Csernai Pál Községi Központ és színházterme; Böllérfesztivál; HÍR-védjegyes kapusztnyik; Evangélikus templom – Katolikus templom harangja a kereszttel – Református templom; Borzengés – I love Pilis – Hegyeki pincesor (légi felvétel) – Szüreti felvonulás; Betlehem a Petőfi parkban – Milleneumi emlékpark – Városháza karácsonyi fényekben

PILIS

PILIS

PILIS

Pilis is located in the southeastern part of Pest County, east of the Danube, 46 km from Budapest and 26 km from Budapest Liszt Ferenc International Airport, next to the main road number 4. It's located on the extension of the Gödöllő Hills, at the meeting of the Monor-Irsa Hills and the sand ridge between the Danube and the Tisza. It is bordered by the source region of the Gerje stream. It's a settlement with a rich historical past and monuments. The ancient settlement developed along the route of migration of different ethnic groups from east to west, as evidenced by rich archaeological finds.

The first known written record, dated 1326 – a document of inheritance – already mentions the settlement as Pilis. In "The Hungarian Genera" by János Karácsony you can read about a genus called Pylis, who came to their new homeland with Prince Árpád. The Pylis genus had the right to occupy this region. The first known owner of the village – as several written records prove – was the Pylisi family, hence the name of the settlement.

The village survived the Turkish times for many years, it belonged to the Sanjak in Buda to pay taxes. It was destroyed in the year 1592 and became uninhabited for a long time.

The resettlement of Pilis after 1722 is thanks to János Beleznay. Beleznay, who came here by the right of inheritance, married Zsuzsanna Grassalkovich and around 1710 built a two-storey mansion with Italian masters. He and his wife began to resettle the village around 1720.

As early as 1724, a Lutheran school began to operate. There were also craftsmen working around this time, but they were not yet part of the guilds. There was also a dry mill, a butcher, an inn, a barber and a feldsher. Viticulture on the slopes of the Dolina Hills was a typical activity of the locals, as we know from a 1768 survey.

From the 1770s, General Miklós Beleznay and his wife, Anna Maria Podmaniczky, also began significant constructions. There was good quality clay in several parts of the settlement, of which bricks were made in so-called "tyehlónyas" or brick kilns. The second largest Lutheran church in Hungary, with 1,000 seats, was built from this brick. From these bricks the school was expanded, the pastor's house and the magnificent new Beleznay building, the so-called Yellow Castle were built.

Beleznay-Nyáry Mansion is one of the oldest mansions in the county, built around 1710 by the landlord János Beleznay. The U-shaped, Baroque style mansion was built by an Italian master. The building is one of the outstanding examples of Baroque mansion architecture from the time of Maria Theresa. The mansion was visited by many writers, including József Kármán, who wrote his work entitled Fanny's Traditions, a fine depiction of the girl's soul. After World War II, first a girls' dorm later an educational institution moved into the building, today it functions as a primary school and student home.

In the central part of the settlement, about 100 meters from main road 4 is the Gerje stream and its spring region, a forest rich in natural values, dotted with lakes and shady groves. The Gerje stream, which originates at the Pilis springs, belongs to the Tisza River catchment area. The natural values of the source region are significant, their characteristic fish are: white-eye bream, tench, pike, bleak, catfish, sunfish, spined loach, mudminnow. Protected waterfowl include yellowhammer, reed bunting, Savi's warbler, mallard and moorhen. The layered vegetation includes an orchid variety unique in Hungary, and one of the largest contiguous alder forests in Central Europe.

Pilis has a long tradition of viticulture and wine culture. In the northern part of the village, in Dolina, next to beautifully cultivated hillsides, there are shady forests, groves and gullies.

The town is home to the country's fifth largest Lutheran congregation.

The baroque church was built in several steps at the end of the 18th century, largely at the expense of the Beleznay family.

Today, Pilis has a population of nearly twelve thousand, and its infrastructure is constantly developing. The settlement was granted town status in 2005. Its famous natives, residents include: Pastor Sámuel Sárkány, accordionist Mihály Tabányi, Lieutenant General Miklós Beleznay, engineer-geographical traveler and writer Károly Gubányi, graphic artist Endre Török, Olympic champion footballer Tibor Csernai and his brother, Pál Csernai national football team and coach, Ferenc Baranyi Kossuth Prize-winning poet, meteorologist Lucia Pártai.

Mayor of the settlement: Csilla Hajnal

PILISBOROSJENŐ

Pilisborosjenő a fővároshoz legközelebb eső pilisi település, mely emiatt és zsákfalujellege okán is úgy igyekezik ápolni hagyományait, képviselni az összetartó közösségi és a természetvédő értékeket, hogy közben nyitott az új trendekre is. Az itt lakóknak egyre inkább fontos a helyi gazdaság élénkítése is, hogy egyre több mindent lehessen helyben vásárolni, szórakozni se kelljen a városba menni, és hogy ügyeikről lehetőleg közösen döntsenek, mint például arról is, hogy miként lehetne az egyre erősebb turistaérdeklődést a lakosokra és természetre nézve kevésbé megterhelővé tenni.

Pilisborosjenő fekvése vadregényes, Budapesttől északra, a Pilis hegység délkeleti vonulatai mentén, a hegyek ölelésében (az egyik oldalon a Nagy-Kevély, Kis-Kevély, Ezüst-hegy, Kő-hegy, szemben pedig a Fehér-hegy és a Köves-bérc) fekszik egy völgyben, a közigazgatásilag hozzátartozó külterületek pedig a forgalmas 10-es út mentén és a kies Malomdűlőn a Háziréti-tónál húzódnak meg.

A település barlangjaiban a jégkorszak óta laktak, ugyanis őskori leleteken kívül bronz-, római és Árpád-kori leletek is előkerültek az ásatások során. A II. világháború után az itt élő svábok nagy részét – a kollektív bünyösségre elfogadhatatlanul hivatkozva – kitelepítették. Az 1941-es népszámlálás során magát német nemzetiségűnek valló lakosokat 1949-ben marhavagonokban szállították el a faluból. Házaikba a csehszlovák-magyar lakosságcsere keretében a Felvidékről és Erdélyből jöttek magyar családok, de az országon belülről is érkeztek, például Mezőkövesdről. Egy idő után a fővárosból is egyre többen költöztek ki, a jelenleg 4300 fős település úgy próbálja megállítani ezt a trendet, hogy újabb területeket már nem vonnak belterületbe. A falu német nemzetiségi település, ahol a legkü-

lönbözőbb háttérű emberek próbálnak meg összecsiszolódní és új közös identitást találni.

A közösség sokszínű, számtalan kézműves és neves művész is itt telepedett le, a klasszikus és népzeneészek egész sora lelte meg itt otthonát. A civil élet is igen erős, a jelenlegi vezetést is az egyik egyesület jelölte a választások idején. Főznek itt kézműves sört, közösség fogadott örökbe szülőket, nívós jazzfeszt zajlik évente a helyi pékség hátsó udvarában, komatálat visznek a lakosok gyermekágyas anyukáknak, közösen szépítik a zöldfelületeket, vagy gyűjtenek adományokat rászorulóknak, közösen írnak civil újságot..., hogy csak párat említsünk.

Az igen színes lakosság közös nevezője a falut övező természet szeretete. Itt magasodik a Teve-szikla, itt vezet az Országos Kéktúra és a Mária út egy része, itt van az ország egyik legszebb levendulamezője. Egy várat is adott Pilisborosjenőnek a történelem, hiszen ezt a csodálatos völgyet találta megfelelő helyszínnek az egri vár makettjének felépítéséhez Várkonyi Zoltán rendező, amely már olyannyira a táj részévé vált, hogy nem is tűnik fel, hogy nem egy igazi vár romjain állunk. A környék számos védett növénynek is otthonául szolgál, a lakosok a vezetéssel, illetve a Pilisi Bioszféra Rezervátum keretein belül a Duna-Ipoly Nemzeti Parkkal és a Pilisi Parkerdővel közösen keresik a minél hatékonyabb védelmüket. Egyre nagyobb a lovas élet is, és sokan mások is lehetőséget látnak a csodás környezetben, ezért a lakók közösen ültek le megalkotni azt a jövőképet, melyben ember, természeti és régi épített értékek is védelmet kapnak úgy, hogy a településre érkezőknek is jó vendéglátói lehessenek.

A település polgármestere: Tömöri Balázs

Fotó: Frivaldszky Bernadett és Kádár Viktor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Pilisborosjenő lóhátról; Kilátás a falura a Nagy-Kevélyről; Egri vár; Levendulamező Nagy-Kevélllyel; A templom belseje megújulás közben; Hangulatos helyi kisbolt; Jazzfeszt és majális közösségépítő pillanatai; Közkedvelt védett ház közkedvelt lakója; Szép fekvésű műfüves focipálya; Közösségi szőlészkedés és Kevély körüli keringés karácsony környékén

PILISBOROSJENŐ

PILISBOROSJENŐ

PILISBOROSJENŐ

Pilisborosjenő is the closest village to the capital among the settlements located in the Pilis Region, and for this reason and also due to its nature of one-exit village it tries to preserve its traditions and represent its cohesive community and nature conservation values, while also being open to new trends. It is also increasingly important for the people living here to stimulate the local economy, so that more and more things can be bought locally, without having to go to the city even for entertainment, and to decide on their affairs as jointly as possible, such as on how to make increasing tourist attraction less burdensome for residents and nature.

Pilisborosjenő lies in a romantic valley south of Budapest, along the south-eastern ridge of the Pilis Mountains, surrounded by various hills (Nagy-Kevély, Kis-Kevély, Ezüst-hegy and Kő-hegy on one side and Fehér-hegy and Köves-bérc on the opposite side), while its subordinated outskirts are located along the busy Secondary Main Road 10 in the picturesque Malomdülő neighbourhood, near Háziréti Lake.

People lived in nearby caves since the Ice Age. This is proven by pre-historic, Bronze Age, Roman Age and Árpád Dynasty period finds unearthed here during archeology excavations. After World War II, most of the Danube Swabians living here were expelled based on unacceptable collective guilt allegations. Residents who declared themselves to be of German nationality during the 1941 census were deported from the village in 1949 in cattle wagons. Their houses were occupied by Hungarian families expelled from Upper Hungary (now Slovakia) within the frame of the Czechoslovak-Hungarian population exchange or migrating from Transylvania or from other parts of Hungary (e. g. Mezőkövesd). After a while, more and more people moved here from the Capital as well, so the current population of the village is about 4,300. The local council is trying to stop this trend by no longer supporting urban development. The village is mainly inhabited by ethnic Germans, and people with different background try to shake together and find a new common identity.

The community is diverse, with numerous artisans and renowned artists settling here; a lot of classical and folk musicians have found their home here. Civil life is also very strong, the current village leadership was nominated at the time of the elections by one of the local associations. Craft beer is brewed here, there are vine-lands adopted by the community, there is a prestigious jazz festival in the backyard of the local bakery every year, people still bring basket of food to mothers in childbed, care for green spaces together or collect donations for those in need, or publish in common a civil newspaper... just to mention a few things.

The common denominator of the very colorful population is the love of nature surrounding the village. This is where the Teve-szikla (literally Camel Rock) rises, this is where the Országos Kéktúra (National Blue Trail) and part of Mária út (Via Mariae) lead, and here is one of the most beautiful lavender fields in the country. History also gave Pilisborosjenő a castle, as film director Zoltán Várkonyi found this wonderful valley a suitable place to build a copy of the Eger castle for the shots of the famous movie "Egri csillagok" (The Stars of Eger). This set became an organic part of the local landscape, one doesn't even notice that the ruins are not real, but were part of a mock-up castle. The area is also home to many protected plants, and within the frame of the Pilisi Bioszféra Rezervátum (Pilis Biosphere Reserve) initiative the residents, the local council and the managements of Duna-Ipoly Nemzeti Park (Danube-Ipoly National Park) and Pilisi Parkerdő (Pilis Park Forestry Company) are trying to identify their most effective protection. There is also a growing equestrian activity and many others see an opportunity in this wonderful environment, so the residents sat down together in order to create a vision in which people, cultural heritage (nature and historic buildings) are protected so that they can be good hosts for those who visit the village.

Mayor of the village: Balázs Tömöri

Photo by: Bernadett Frivaldszky and Viktor Kádár

PILISVÖRÖSVÁR

Pilisvörösvár (németül: Werischwar) Budapesttől 18 kilométerre északnyugatra, a 10-es főút és a Budapest–Esztergom vasútvonal mentén található. Több mint 14.500 lakosával a Pilisi-medence legnagyobb lélekszámú települése, közigazgatási, oktatási, egészségügyi, szociális és kulturális központ. 1997 óta város, 2012-től járási székhely. A településen él hazánk egyik legnagyobb lélekszámú német kisebbsége. Jelentős gazdasági erővel is rendelkezik: több száz kis- és közepes vállalkozás sokaknak biztosítja helyben a munkalehetőséget, a megélhetést.

Pilisvörösvár területe a római kor óta lakott. A település valószínűleg az Esztergomba vezető országút közelében épült, vörös színű falakkal rendelkező török palánkvárról kaphatta a nevét. A török idők vége felé a terület szinte teljesen lakatlanná vált, ezért a Fekete-erdőből hívtak be német parasztokat, hogy ismét felvirágoztassák a vidéket. 1689-ben érkeztek az első sváb telepesek, akik új hazájukban szorgalmasan láttak neki a terület élhetővé tételének, az otthonteremtésnek. Az egymást követő nemzedékek kitartó munkájukkal virágzó falut teremtettek. A II. világháború utáni években más településekkel ellentétben a német lakosságot nem telepítették ki, vélhetően a környéken zajló intenzív bányászat miatt; a bányába kellett a szakképzett munkaerő, melynek jelentős része a sváb férfiak közül került ki. A szocializmus évtizedei alatt lassan fejlődött a település, főként a közművesítés és az úthálózat fejlesztése terén voltak elmaradások. 1990 óta a város folyamatosan fejlődik, szépül, lakosságszáma egyenletesen növekszik.

A város bővelkedik épített értékekben: templomok, szobrok, emlékművek színesítik a városképet. Az egyik legidősebb épület a település központjában elhelyezkedő, több mint 300 éves Nagyboldogasszony-plébániatemplom, mely jelképezi a közösség erejét, összetartozását. A központi részen sétálva találkozhatunk a múlt emlékeivel: a régi utcáik jellegzetes, szépen felújított sváb házai, borospincéi, a néhol még fellelhető öreg prések, hordók, hintók, a belső terekben található tipikus sváb berendezési tárgyak ta-

núskodnak az elődök szorgalmáról, ügyességéről, szépérzékéről. A német nemzetiségi hagyományok megőrzése kiemelt fontosságú a város életében, a vörösváriak büszkén vállalják és ápolják sváb hagyományait. Az itt élő gyermekek óvodás koruktól ismerkednek a német nyelvvel, a nemzetiségi kultúrkincssel. A két német nemzetiségi általános iskola és a Friedrich Schiller Gimnázium magas szintű német nyelvi és népismereti képzésével biztosítja, hogy a mai gyermekek generációja is tovább vihesse sváb felmenőik örökségét. A települési önkormányzat és helyi német nemzetiségi önkormányzat elkötelezetten támogatja a hagyományörzés és -ápolás szempontjából is fontos ünnepeket, valamint a tradíciók továbbvitelében nagy szerepet vállaló, széles körben ismert német nemzetiségi egyesületeket: a fúvószenekart, a tánccsoportot, a vegyeskórust s a fiatal hagyományörzőket tömörítő Heimatwerk Egyesületet. A régmúlt nemzetiségi és egyházi emlékeit a Tájház gazdag gyűjteménye őrzi. A közösségi élet egyik fontos színtere a város szélén található öt tó, amely kikapcsolódást nyújt a horgászni és sportolni vágyóknak, helyet biztosít a Platz-piac eseményeinek, valamint a szabadtéri rendezvények kedvelt helyszíne is. Az önkormányzat szívügye a sportélet fellendítése: folyamatban van a városi uszoda építése, és eltökélt szándékuk egy sportcsarnok létrehozása is. A város hagyományos, évente megrendezésre kerülő, a közösséget összetartó és építő eseményei a farsangtemetés, a locsolóbál, a májusfa-állítás és -bontás, a hősök napja, az Erdei-kápolna búcsúja, Úrnapján a hagyományos körmenet a gyönyörű virágszőnyeggel, a Nagyboldogasszony-templom búcsújához kapcsolódóan a Vörösvári Napok rendezvénysorozata, a szüreti felvonulás és bál, a nemzetiségi délután, valamint az adventi gyertyagyújtás és vásár.

A városvezetés kiemelt célja Pilisvörösvárt a saját értékeiből építkező, élhető, fejlődő kisvárossá tenni a Pilis szívében. Szeretettel várjuk városunkba a kirándulni, szórakozni vágyó látogatókat!

A település polgármestere: Dr. Fetter Ádám

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Pilisvörösvári-tó; Városháza; 2021. szeptember 2. – Bányász emléknap; Vörösvári napok; Nagytemplom; Szüreti mulatság; Pilisvörösvári panoráma; Betelepülési emlékmű; Lahmkruam park; Sváb sarok; Vásár-téri iskola; Pilisvörösvár felirat

PILISVÖRÖSVÁR

PILISVÖRÖSVÁR

PILISVÖRÖSVÁR

Pilisvörösvár (German: Werischwar) is located 18 kilometers northwest of Budapest, along main road 10 and the Budapest-Esztergom railway line. With more than 14,500 inhabitants, it has the largest population in the Pilis Basin, an administrative, educational, health, social and cultural center. It's been a city since 1997, and a district seat since 2012. One of the largest German minority population in Hungary lives in the settlement. It also has significant economic power: hundreds of small and medium-sized enterprises provide many people with the opportunity to work and make a living locally.

The area of Pilisvörösvár has been inhabited since Roman times. The settlement probably got its name from the Turkish palisade castle with red walls built near the main road leading to Esztergom. Towards the end of Turkish times, the area became almost completely uninhabited, so German peasants were invited from the Black Forest region to revive the countryside again. The first Swabian settlers arrived in 1689, who in their new homeland diligently started to make the area livable, creating a home for themselves. Successive generations have created a thriving village through their persistent work. In the post-World War II years, unlike other settlements, the German population was not expelled, presumably due to intensive mining in the area; the mine needed skilled labor, a significant portion of which came from Swabian men. During the decades of socialism, the settlement developed slowly, there were lags mainly in the development of public utilities and the road network. Since 1990, the city has been constantly developing and beautifying, and its population has been growing steadily.

The city abounds in built values: churches, statues, monuments enrich the cityscape. One of the oldest buildings is the over 300 years old parish church of the Assumption, located in the center of the settlement, which symbolizes the strength and belonging of the community. Walking in the central part we can see memories of the past: the characteristic, beautifully renovated Swabian houses of the old streets, wine cellars, old presses, barrels, carriages, typical Swabian furnishings found in the interiors testify

to the diligence, dexterity and sense of beauty of the predecessors. Preservation of German national traditions is of paramount importance in the life of the city, and the people of Vörösvár are proud to undertake and nurture their Swabian traditions. Children living here get acquainted with the German language, the national cultural treasure, from pre-school age. The two German primary schools and the Friedrich Schiller Grammar School provide a high level of German language and ethnography training to ensure that today's generation of children can carry on the heritage of their Swabian ancestors. The municipality and the local German ethnic municipality are committed to supporting celebrations that are important for the preservation and care of traditions, as well as well-known German ethnic associations that play an important role in passing on traditions: the brass band, the dance group, the choir and the Heimatwerk Association, which brings together young traditionalists. The rich collection of the Folklore House preserves the ethnic and ecclesiastical memories of the past. One of the important venues for community life is the five lakes on the outskirts of the city, which provide recreation for those wishing to fish and play sports, it's a venue for the events of the Platz-market as well as outdoor events. Boosting sports life lies at the heart of municipality: the construction of a city swimming pool is under way, and they are also determined to create a sports hall. The city's traditional annual community-building events include a carnival funeral, a watering ball, the erection and demolition of the May tree, Day of Heroes, the pilgrimage of the Forest Chapel, the traditional procession on the Lord's Day with the beautiful flower carpet, the series of events of the Vörösvár Days in connection with the indulgence of the Church of the Assumption, the vintage parade and ball, the national afternoon, and the Advent candle lighting and fair.

The main goal of the city management is to turn Pilisvörösvár into a livable, developing small town built from its own values in the heart of Pilis. We welcome visitors who want to go on a trip and have fun in our city!

Mayor of the settlement: Dr. Ádám Fetter

PILISSZÁNTÓ

Pilisszántó kivételes természeti környezetben fekvő, gazdag múlttal rendelkező barátságos település.

„Pilisszántó már az ősembernek is tetszett” – szokták mondani, hiszen a jégkorszaki ember is megtelepedett már itt, a „pilisszántói kőfülke”-ként ismert barlangot választotta szálláshelyéül, és a „Pilisszántói kultúra” nevű leletanyagot hagyta az utókornak. A kelták jelenlétét követően a római uralom nyomta rá a környékre a bélyegét. Jelentős római utak szeltek át a települést, római őrtorony, temető és villa maradványai kerültek elő, és több jelentős mérföldkő maradt meg, melyek közül kettő a templom előtt került felállításra. A rómaiakat követően jelentősebb betelepülés az Árpád-korban történt, majd a török megszállás során a falu elnéptelenedett. A most is élő falut az 1700-as évek elején érkező szlovák telepesek népesítették be. A földművelés, állattartás mellett az erdőgazdaság és a mészégetés volt a fő megélhetési forrásuk. A szlovák nyelvet a mai napig beszélik, bár sajnos egyre inkább csak az idősebbek, de az óvodában és általános iskolában is nemzetiségi oktatás folyik, és a Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat is gondoskodik a hagyományok őrzéséről. Hagyományőrző énekkarok, táncgyűttes rendszeres szereplői a rendezvényeknek. A település legnagyobb rendezvényén, a Szántói Örökség napokon, mely minden évben szeptember közepén kerül megrendezésre, egy-egy kiemelt „örökséghez” kapcsolódó előadás köré szervezik a programjainkat. A programjuk elengedhetetlen része, hogy a résztvevőket vendégül látják a „Pilis asztalánál” a térségi gasztronómia méltán kedvelt ételeivel, melyek közül nem

hiányozhat a szántói lakodalmi bejgli sem. Célul tűzték ki a szervezők, hogy a településük kiemelt helyszíne legyen a környéken közkedvelt, méltán híres cseh-morva fúvószenének, és évről évre elhozzanak egy igazi „csemeget” a műfaj rajongóinak. Az idelátogatóknak a Pilis hegy és a környező erdők kiváló aktív ki- kapcsolódási lehetőséget nyújtanak. Nem véletlenül hívják magukat az ottlakók a „Pilis kapujának”, hiszen a falu kitűnő kiindulási pont egy kirándulásra. Indulás előtt azonban érdemes megtekinteni a településközpontot, a 260 éves Páduai Szent Antalnak szentelt templomot, az óvodaként üzemelő Baross–Jurkovich- kúria épületét és az Orosdy-kastélyt a teljesség igénye nélkül.

Az elmúlt évtized során létrehozott szakrális látnivalók, a Boldogasszony-kápolna és a Csillagösvény, a hozzá kapcsolódó események, mint a Pünkösdi ikermise is, sok látogatót vonz a településre.

Számos fejlesztés és új programelképzelés megvalósítása van folyamatban, mely a település örökségét úgy őrzi meg, hogy az vonzó legyen a mai nemzedékek számára is. Az aktív közösségi élet megtartásáért sokat dolgoznak, de megéri, mert a családi hangulat az egész környéknek például szolgál, és Pilisszántóra csábítja a vendégeket.

A község legfőbb értéke a vidéki élet és minden, ami ezzel jár, mert ahogy mondani szokták, Pilisszántó megér egy misét, sőt többet is!

A település polgármestere: Csicsmanczai Tamásné

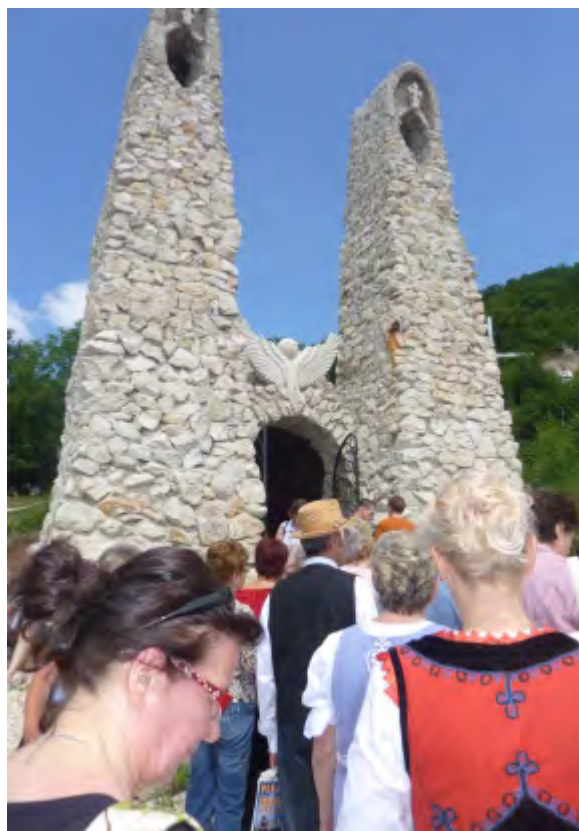
Fotók: Csicsmanczai Tamásné

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

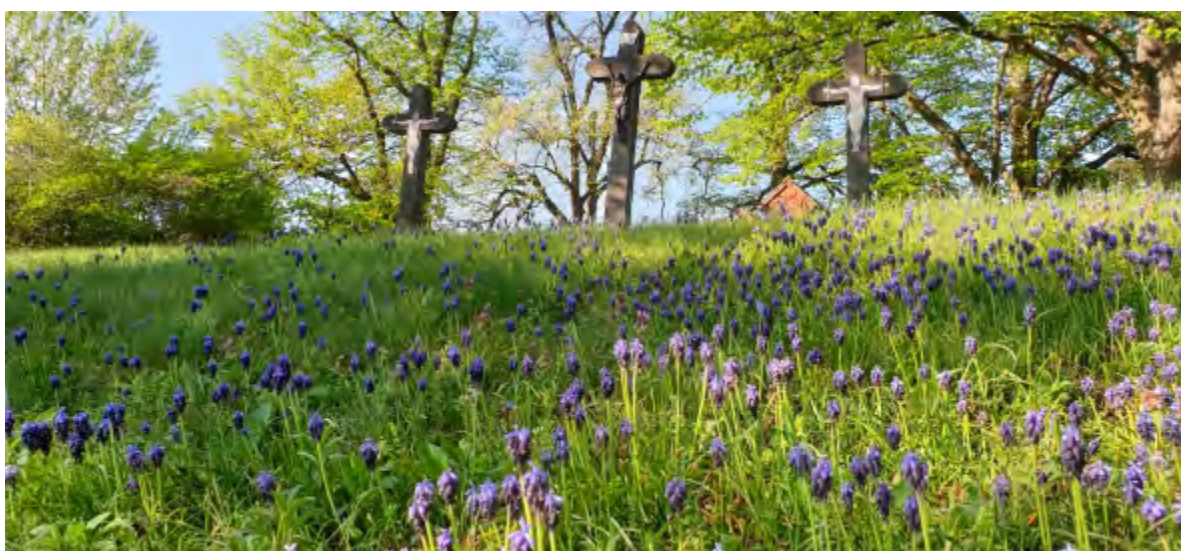
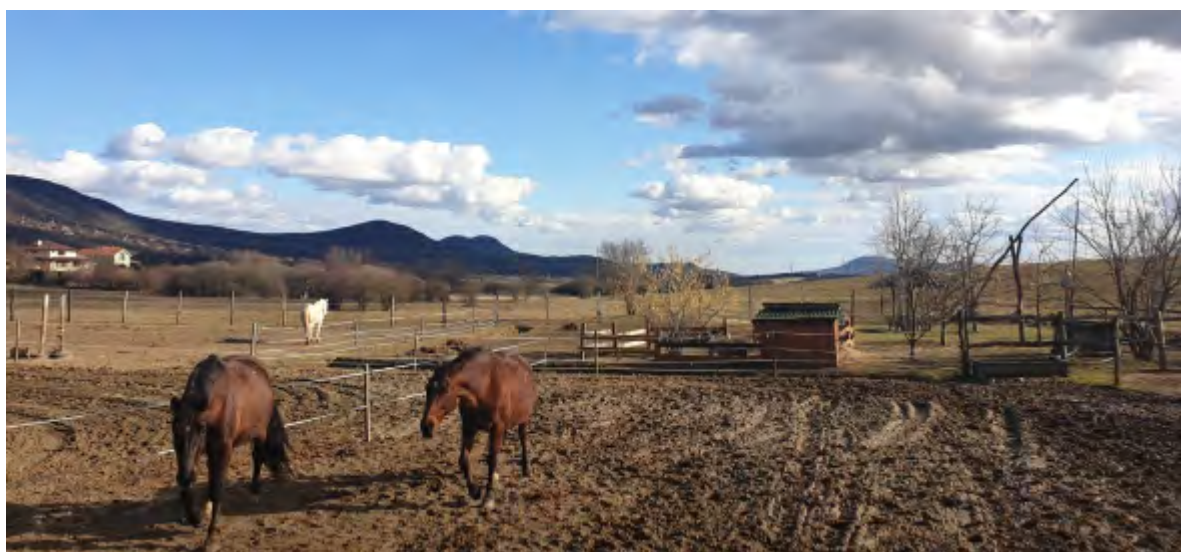
Panorámakép Pilisszántóról; Páduai Szent Antal Római Katolikus Templom; Boldogasszony-kápolna; Orosdy-kastély; Baross-kúria; Őszi díszlet a faluközpontban; A Pilis látképe a mezőkről; Sziklaszínház kapuja; Mészégető kemence; Lovastanyák; Kálvária-kert tavasszal; Repceföldek a határban

PILISSZÁNTÓ

PILISSZÁNTÓ

PILISSZÁNTÓ

Pilisszántó is a friendly settlement with a rich past, located in an exceptional natural environment.

“Pilisszántó was already liked by prehistoric man,” as I say, since the Ice Age man had already settled here, choosing the cave known as the “Pilisszántó stone cabin” as his accommodation, and leaving the artefacts of the so called “Pilisszántó culture” for posterity. After the presence of the Celts, Roman rule left its mark on our neighborhood. Significant Roman roads crossed the settlement, the remains of a Roman watchtower, cemetery and villa were unearthed, and several significant milestones remained, two of which were erected in front of the church. Following the Romans, a significant settlement took place in the Árpáadian period, and then during the Turkish occupation the village became depopulated. The still living village was inhabited by Slovak settlers who arrived in the early 1700s. In addition to farming and animal husbandry, forestry and lime burning were their main sources of livelihood. The Slovak language is still spoken to this day, although unfortunately it is increasingly used only by the elderly, but there is also ethnic education in our kindergarten and primary school, and the Slovak Nationality Municipality also takes care of the preservation of traditions. Our traditional choirs and dance ensembles are regular participants in our events. At the largest event of the settlement, the Szántó Heritage Days, which are held every year in the middle of September, we organize our programs around a performance related to one of our featured “heritages”. An essential part of our program is to host the participants at the “table of the Pilis” with the deservedly popular dishes of the regional

gastronomy, of which the Szántó wedding poppy seed roll cannot be missed either. Our goal is to make our settlement a prominent place for the popular, deservedly famous Czech-Moravian wind music in the area, and every year we bring a real “delicacy” to the fans of the genre. For visitors, the Pilis Hill and the surrounding forests offer excellent opportunities for active recreation. It is no coincidence that we call ourselves the “Gate of Pilis” as our village is an excellent starting point for a hike. Before leaving, however, we recommend our town center, our 260-year-old church dedicated to St. Anthony of Padua, the Baross-Jurkovich mansion, which operates as a kindergarten, and Orosdy Castle, among others.

The sacred sights created during the last decade, the Chapel of the Blessed Virgin and the Star Trail, as well as related events such as the Pentecostal twin mass, attract many visitors to our settlement.

Many developments and new program ideas are being implemented, which will preserve the heritage of our settlement so that it will be attractive to today's generations as well. We work hard to keep our active community life alive, but it's worth it because the family atmosphere serves as an example to the entire neighborhood and entices guests.

Our main value is rural life and everything that comes with it, and we want it to stay that way!

Because as they say, Pilisszántó is well worth a Mass, and even more!

Mrs. Tamás Csicsmanczai, mayor

Photos by: Mrs. Tamás Csicsmanczai

PILISSZENTIVÁN

Pilisszentiván (németül: *Sankt Iwan bei Ofen*) község Pest megyében, a Pilisvörösvári járásban, a budapesti agglomerációban található. A mai település alapítási szerződését 1724. április 24-én írta alá a területet akkor birtokló budai ágostonosok vikáriusa és öt, a mai Németország területéről hazánkba érkezett családfő. A településen mindig is jelentős volt a német nemzetiségűek számaránya, és ma is az, köszönhetően többek között annak is, hogy a második világháború után itt nem került sor kitelepítésre. A németiség által képviselt kulturális jellegzetességek mellett jelentősen formálta a település arculatát a szénbányászat is, mivel a Budai-hegységnek ezen a részén, négy szomszédos község közigazgatási területén alakultak ki a XIX-XX. század folyamán a Budapesthez legközelebb fekvő, hosszú ideig – jellemzően évtizedeken keresztül – működő szénbányászati üzemek, és ezen belül is Pilisszentivánon zajlott a leghosszabb időn át a barnaköszén bányászata.

Pilisszentiván ökológia (botanikai) szempontból világszerte is egyedülálló, mert a határában emelkedő Szénások (a Nagy-Szénás, a Kis-Szénás és az ezeket környező kisebb hegyek) egyes részein él a világon csak itt előforduló pilisi len, melynek legközelebbi rokonai csaknem ezer kilométerrel délebbre, Görögország hegyvidéki tájain őshonos lenfajok. Ugyanezen a vidéken jelentős számban fordulnak elő más, kevésbé ritka, de botanikailag így is komoly értéket képviselő növényfajok, védett és fokozottan védett rovarfajok, köztük hazánk legnagyobb méretű szöcskefaja, a posztglaciális reliktum fűrészeslábú szöcske.

A község neve a XX. századig *Szent Iván* vagy *Szentiván* volt; a Piliselőtagot a XX. század elején kapta megkülönböztetésként a település. A falu

német neve *Sankt Iwan*, ez az elnevezés a település nemzetiségi nyelvű önelnevezéseként ma is él, néha *Sankt Iwan bei Ofen* formában. A német *Ofen* szó itt *Budát* jelent; tehát a *Budánál lévő Szentivánnak* nevezték.

Változást hoztak a falu életébe a XIX. század közepén megnyílt szénbányaüzemek, melyek jó munkalehetőséget kínáltak a falu és a környék lakosságának – bár a helybeliek eleinte idegenkedtek a föld alatti munkától, illetve a főleg Württembergből és Stájerországból érkezett, első bányászoktól. Ekkortájt indult meg a falu lélekszámának növekedése: az első magyarországi népszámlálás idején, 1784-1787-ben a falu népessége 373 fő volt, 1880-ra 648, 1910-re pedig 1222 főre növekedett a lélekszám. Ma mintegy 4300-an élnek itt. A bánya egészen 1970-ig, az utolsó bányaüzemek bezárásáig foglalkoztatta a község lakosságának nagy részét, és segítette a szociális, kulturális, valamint egészségügyi létesítmények létrehozását.

A község 1894-ben iskolát, majd 1895-ben állami óvodát is kapott. Az első világháborúban 45 férfi halt hősi halált, és a község volt az első egész országban, mely hőseinek még 1918-ban emlékművet emelt. Az egyházközség 1919-ben alakult meg (addig a település egyházjogilag Pilisvörösvár filiája volt), 1921-ben pedig Pilisszentiván néven nagyközséggé nyilvánították a falut. 1941-ben a település lakossága már 2286 fő volt, túlnyomórészt katolikusok, németek és magyarok lakták.

A községben ma több ipari üzem is található, és az ország egyik legiskolázottabb települése az értelmiség számarányát tekintve.

A település polgármestere: Poppréné Révay Gyöngyi

Fotók: Markos Ferenc

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

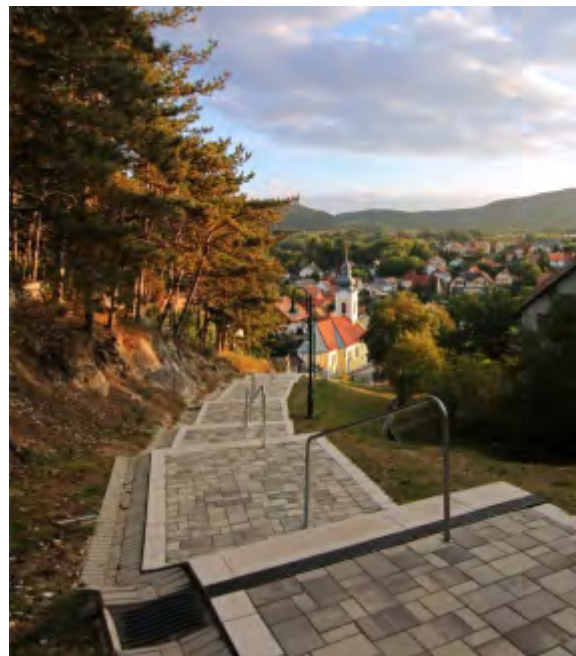
Pilisszentiváni kálváriadomb kép-kövekkel (sváb nevén: Bildstock); Pilisszentiváni Szűz Mária-templom; Kálváriadomb kápolnája; Ünnepe a községben; Útjelző képoszlop (Bildstock); Bányász emlékmű; Kőkereszt a Templomhegyi lépcsőnél; Pilisszentiván látképe az Ördögcsiklával; Osztheimer-ház; Templomhegyi lépcső; Pilisszentiváni Tájház; Pilisszentiváni bányató „Slötyi”

PILISSZENTIVÁN

PILISSZENTIVÁN

PILISSZENTIVÁN

Pilisszentiván (in German: *Sankt Iwan bei Ofen*) is a village in Pest County, Pilisvörösvár District, in the Budapest agglomeration. The founding treaty of today's settlement was signed on 24 April 1724 by the Vicar of the Buda Province of the Augustinians who owned the area at that time and five family heads who migrated to Hungary from the territory of today Germany. The proportion of ethnic Germans was and is still significant in the village, thanks, among other things, to the fact that after World War II no expulsion of Germans took place here. In addition to the cultural characteristics represented by the Germans, coal mining also significantly shaped the image of the village. In this area of the Buda Hills, in the administrative territory of four neighboring villages, the coal mining plants closest to Budapest were operated for a long time, typically for decades, during the 19th and 20th centuries. In this frame, lignite mines were operated for the longest time in Pilisszentiván.

Pilisszentiván is also unique from an ecological (botanical) point of view, because only here in the world, on the Szénás hills (Nagy-Szénás, Kis-Szénás and the surrounding smaller hills) live some plants like *Linum dolomiticum*, whose closest relatives are the flax species that live almost a thousand kilometers to the south, being native to the mountainous landscapes of Greece. Other, less rare, but still botanically important plant species and protected and highly protected insect species occur in the same region, including the largest grasshopper species in Hungary, a post-glacial relict, the predatory bush cricket.

Before the 20th century, the name of the village was *Szent Iván* or *Szentiván*; the prefix *Pilis* was added for differentiation purposes at the beginning of the 20th century. The German name of the village is *Sankt*

Iwan, which is still used by local Germans, sometimes in the form of *Sankt Iwan bei Ofen*. The German word *Ofen* here means *Buda*; so the village was called *Szentiván at Buda*.

The coal mining plants opened in the middle of the 19th century brought a change by offering good employment opportunities to the village and the surrounding area, although the locals initially had no inclination for underground work and disliked the first miners who mainly arrived from Württemberg and Styria. It was around this time that the population of the village began to grow: at the time of the first Hungarian census between 1784 and 1787, the population of the village was 373, in 1880 was 648 and in 1910 increased to 1,222. Today, about 4,300 people live here. Mining employed a large part of the population of the village and helped to establish social, cultural and health facilities all the way until 1970 when the last mine was closed.

A state-funded school was established in the village in 1894, then also a kindergarten in 1895. During World War I 45 local men died a heroic death, and the village was the first in the entire country to have erected a heroes monument in 1918. The local parish was established in 1919 (until then the settlement was a succursal of the Pilisvörösvár parish), and in 1921 it was recognized as a major village under the Pilisszentiván name. In 1941 the settlement already had a population of 2,286 people, predominantly German and Hungarian Catholics.

Today, the village has several industrial plants and is one of the most educated settlements in the country in terms of the number of intellectuals.

Mayor of the village: Poppréné Révay Gyöngyi

Photos by: Ferenc Markos

PÓCSMEGYER

Pócsmegyer Budapesttől légvonalban 26 kilométerre, északra a Duna főága és a Szentendrei – Duna által közrefogott Szentendrei-szigeten fekszik. Hozzátartozik a ma már lakóövezetté vált egykori üdülőterület, Surány is.

Pócsmegyer már az Árpád-korban lakott hely volt. A Rosd nemzetség ősi birtoka, majd a Visegrádtól a Csepel-szigetig húzódó királyi felségterület része. Pócsmegyer összetett helynevének első tagja arra utal, hogy egy „Pócs” nevű személyé volt, a második tag pedig arra, hogy eredetileg a Megyer törzsbeli települése. A lakosság egy évezreden át magyar anyanyelvű volt és maradt. A települést a tatárjárás pusztításai elkerülték, 1559-től pedig a török hódoltságához tartozott. A református egyházzal már 1626-tól vannak írásos dokumentumok. A Duna partján lévő templom 1788-ban épült, 1818-ban pedig nagyobb lett, és toronnyal bővült. Anyakönyveik 1744-től veszik kezdetüket. Vályi András 1796-99-ben készült „Magyar országnak leírása” című könyve szerint lakosai többnyire a hajók vontatásával keresték a kenyerüket. A terület 1848-ig a gróf Eszterházy család birtoka volt. 1838-ban árvíz pusztította el a községet, de a lakosság újra felépítette a falut. Egy 1848-ból származó feljegyzés szerint pócsmegyeri pék sütötte Kossuth Lajos asztalára a mindennapi kenyeret. A község a XX. századra teljesebben ki. Az 1930-as években közigazgatási székhely volt, s a polgárosodás is jelentős fejlődésnek indult. Kevesen tudják, hogy Leányfalu is Pócsmegyerhez, mint anyaközséghez tartozott 1949-ig.

„Ez a Pócsmegyer tündéri falucska. A négy szigeti falu legbájosabbika. Úgy tűnik, a Dunától elzártan megállt ott az idő, meg sem érintette rohanó korunk.” Szeberényi Lehel személyes élményeit 1980-ban megjelent könyvében olvashatjuk. Nem vélekedhetett másként Móricz Zsigmond sem, aki vagy negyedszázadon keresztül hozatta át magát Leányfaluról egy ezeréves csónakon: „a szigeti négy falut ősi elhagyatottságban őrizte meg a Duna ölelő és külvilágot kizáró két hosszú folyó-karja”. A református Móricz Zsigmond a Szentendrei-szigeten fekvő településre járt templomba. A presbiterek közötti helyét emléktábla jelzi. Édesanyja, Pallagi Erzsébet a pócsmegyeri temetőben nyugszik.

A református templom mellett meg kell említenünk a Dunára néző Eszterházy-Bercelly-kúriát, amely sokáig Eper csárdaként volt ismert. Hittelt érdemlő bizonyítékok szerint 1818 őszén, a szüret idején az Eszterházy család meghívására a nagy osztrák zeneszerző, Franz Schubert is megszállt itt. Az eseményről a Zöldsziget Polgári Kör 2013-ban állított emléktáblája tájékoztat.

Pócsmegyer-Surány üdülőkörzete, a Váci-Dunaág mellett fekvő Surány – mely nevét a XX. század 30-as éveiben itt parcellázó Surányi József földbirtokosról kapta – Hajós Alfréd rendezési tervei szerint épült. A település az állandó lakosok folyamatos növekedése ellenére is megőrizte nyaraló-övezeti hangulatát.

A település folyamatosan fejlődik, változik. 1994-óta az állandó lakos-

ság száma több mint a négyszeresére nőtt. A 2015-ben befejeződött európai uniós fejlesztéseknek köszönhetően jelentős infrastrukturális fejlődés történt a vezetékes víz- és a szennyvízhálózat terén is. Az elmúlt évtizedben óvoda, iskola, orvosi rendelő, egészségház és rendezvényközpont is épült. Az itt élők és az idelátogatók pihenését egyaránt szolgálja a Pázsit-tó és az étterem kulturált épülete, amely intézményi és alkalmi étkeztetést, vendéglátást is ellát. A községben aktív vallási, közösségi, civil és kulturális élet folyik. Pócsmegyer-Surány úgy biztosít intézményi és szolgáltatásbeli ellátottságot, hogy megőrizte a sziget adta háborítatlan nyugalmat.

A település polgármestere: Németh Miklós

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Isten hozta Pócsmegyeren; Látkép; Református templom; Szent István király-kápolna – Surány; Móricz Zsigmond édesanyjának sírja; Schubert-emléktábla; A hősi emlékmű; A baptista imaház; Rendezvényközpont; Orvosi rendelő; Pázsit-tó; Révátkelő Leányfalura

PÓCSMEGYER

PÓCSMEGYER

Pócsmegyer is located 26 kilometres (in a straight line) north of Budapest, on the Szentendre Island, which lies between the main branch and the Szentendre branch of the Danube. It also includes Surány, a former holiday resort, now a residential area.

Pócsmegyer was already inhabited during the era of the Árpád dynasty. It was an ancient estate of the Rosd clan and later part of the royal dominions that stretched from Visegrád to Csepel Island. The first part of the compound place name 'Pócsmegyer' indicates that it belonged to a person named "Pócs", and the second part suggests that it was originally a settlement of the Megyer tribesmen. The population has remained Hungarian-speaking for a millennium. The settlement escaped the ravages of the Mongol invasion, and it was under Turkish occupation from 1559. There are written documents about the Reformed Church dating back to as early as 1626. The church on the banks of the Danube was built in 1788, and it was enlarged with a tower added in 1818. The registers date from 1744. The inhabitants mostly earned their living by towing ships according to András Vályi's book "A Portrayal of Hungary", written in 1796-99. The area was the property of the Count Eszterházy family until 1848. The village was destroyed by a flood in 1838, but the inhabitants rebuilt it. According to a record from 1848, Lajos Kossuth's daily bread was baked by a baker from Pócsmegyer. Pócsmegyer became a full-fledged village by the 20th century. It was an administrative seat in the 1930s, leading to a rise of the middle classes. Few people know that Pócsmegyer was a parent village to Leányfalu until 1949.

"Pócsmegyer is a lovely little village. The most charming of the four island villages. Time seems to have stood still there, isolated by the Danube, untouched by our hectic lifestyle." Lehel Szeberényi talked about his personal experiences in his book published in 1980. Zsigmond Móricz, who was transported to and fro between Leányfalu and Pócsmegyer in a

thousand-year-old boat for a quarter of a century, had similar thoughts: "the four villages on the island were preserved in ancient desolation by the two long embracing river-arms of the Danube, which excluded the outside world". The Reformed Zsigmond Móricz attended the church of this village on Szentendre Island. A memorial plaque marks his place among the elders. His mother, Erzsébet Pallagi, is buried in the Pócsmegyer cemetery.

Besides the Reformed Church, the Eszterházy-Bercelly Mansion overlooking the Danube, known as Eper Inn for a long time, should also be mentioned. There is credible evidence that the great Austrian composer Franz Schubert stayed there at the invitation of the Eszterházy family during the harvest in the autumn of 1818. A plaque erected by Zöldsziget Polgári Kör (Green Island Civic Association) in 2013 commemorates this event.

Surány, the holiday resort of Pócsmegyer-Surány, situated next to the Vác branch of the Danube, named after the landowner József Surányi who created agricultural parcels there in the 1930s, was built according to the zoning plans of Alfréd Hajós. Despite a steady increase in permanent residents, the village has retained its holiday resort feel.

The settlement is constantly evolving and changing. The permanent population has more than quadrupled since 1994. There have also been significant infrastructure improvements in the plumbing and sewage networks thanks to development projects completed in 2015 through EU funding. A kindergarten, a primary school, a doctor's office, a health centre and an events centre have also been built in the past decade. Pázsit lake and the associated restaurant building, which caters for both institutional and casual dining, offers relaxation for residents and visitors alike. The village has an active religious, social, civic and cultural life. Pócsmegyer-Surány provides facilities and services while preserving the undisturbed tranquility of the island.

Mayor of the settlement: Miklós Németh

PÜSPÖKSZILÁGY

Püspökszilágy Váctól délkeletre a Nyugati Cserhát nyúlványai között bújik meg, a püspökvárostól mintegy 15 kilométeres távolságban. A települést a Galga-völgye felé lejtő 170-180 méter magasságú, festői szépségű dombok ölelik körül. Szomszédos községei: Püspökhatvan, Rád, Penc, Kiszémedi, Váckisújfalu és Galgagyörk.

Közigazgatási határán belül területének nagyobb felét ma is összefüggő – jórészt tölgyes, csertölgyes – erdők foglalják el. A hajdani időkben ezek az erdőrengetegek jóval nagyobbak voltak, s amint erre a község neve is utal, igen jelentős volt a szilfával benőtt terület. Mivel Püspökszilágy a kezdetektől fogva a püspöki birtok része volt és maradt egészen 1945-ig, kézenfekvő volt a „Püspök” előtag.

Püspökszilágy határa másik két település különálló határát is magába olvasztotta a letűnt évszázadok során. Ez a két település Szór és Garlan, mely községek a török időkben elpusztultak, és egybeolvadtak Püspökszilággal.

A lakosság száma 1910-re 1000 főre emelkedett. A húszas években épült meg a falu községháza. 1948-ban kiépült az elektromos hálózat, és a lakosok száma 1960-ra 1131 főre nőtt. A hatvanas években megkezdődött az új iskolaépület, szolgálati lakás építése, és felépült a labdarúgópályán a sportöltöző. 1968-71 között épült az új művelődési otthon. Az 1972-ben megkezdett vízvezeték-építés újabb jelentős állomása volt Püspökszilágy fejlődésének. A biztatónak induló fejlődést 1975 törte meg: a kormány határozata nyomán megvalósított „nagyközségesítés” visszavetette Püspökszilágy önálló létének esélyeit. Az újabb változást a rendszerváltás hozta magával. Az 1989-es lendületes kezdés után a falu fejlődése leült a 2002-es választásokig. Ettől az évtől azonban folyamatos fejlesztések vették kezdetüket. Felújították az óvoda és az iskola épületét, átépítésre került a művelődési otthon.

Püspökszilágy területén található (több mint 30 éve) a Honvédelmi Minisztérium kiképzőbázisa. Ennek következtében a település útjait a szokottnál nagyobb terhelés éri, főleg a nagyméretű teherjárművek, buszok közlekedése miatt. Az ennek okán leromlott utak felújítása így a Honvédelmi Minisztérium támogatásával történt 2005-ben. 2008-ban elérkezett az orvosi rendelő felújításának ideje is. Ettől az évtől az önkormányzat fejlesztéseinek nagy részét a Püspökszilágyi Településfejlesztési és Üzemeltetési Kft. végzi, mint 100%-os önkormányzati tulajdonú cég. Az önkormányzat a kft. segítségével megszerezte és azóta is folyamatosan felújítja, karbantartja a polgármesteri hivatal mellett lévő ingatlant, ahol tájház, életház és a működés biztosítására parasztudvar, valamint prэшház került kialakításra.

2010-ben készült el a sportpályán a szabadidő- és sportközpont, melyben megújult sportöltöző, büfé és 30 fős szálláshely is található.

2012-ben ugyancsak a sportpályán megépítették a szabadtéri színpadot, mely számos rendezvénynek ad teret a mai napig (koncert, falunap,

gyermeknap programok stb.). 2013-ban a szabadidőközpont műfüves foci-pályával is gazdagodott. Püspökszilágy teljes közművel ellátott (elektromos hálózat, víz, csatorna, gáz, telefon kábel tv stb.). A település egy óvodával és egy alsó tagozatos általános iskolával rendelkezik. A 750 főt számláló község lakosságának 100 %-a magyar nemzetiségű, vallását tekintve 80%-a katolikus. A központban álló több mint 100 éves neogót stílusú Szent Márton Római Katolikus Templom a hívek vallásgyakorlásának a színtere. A lakosok egészségügyi ellátásáról egy házi orvos és egy védőnő gondoskodik a négy évvel ezelőtt teljesen felújított és megújuló energiával működő orvosi rendelőben. Itt hetente egy alkalommal család- és gyermekvédelmi szolgálat is működik. Gyógyszertár a szomszéd településen áll rendelkezésre. Püspökszilágy külterületén 1976 óta működik egy kis- és közepes sugárzású radioaktív hulladékokat kezelő és feldolgozó telep, melyet a Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Nonprofit Kft. működtet. Mivel nem elhanyagolható a lakosság bizalmának fenntartása, megfelelő tájékoztatása, a környékbeli önkormányzatokból alakult meg az Izotóp Tájékoztató és Ellenőrző Társulás. Az ITET feladata a lakosság tájékoztatása a tárolóba kerülő anyagok kezeléséről, állapotáról, minden ott történő változásról, hiszen a telep még hatvan évig fogadja az egész ország területén kutatásból, orvosi ellátásból, ipari tevékenységből eredő sugárzó anyagokat. Jelentős szerepe van a község életében az erdei iskolának, melynek üzemeltetését az önkormányzati kft. végzi. A pandémia az erdei iskola működését nagymértékben korlátozta. Részben ezért – de folytatva a hagyományos környezeti nevelést – a település országosan egyedülállóan nagy szerepet vállalt a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás megvalósításában és bemutatásában, a villámárvizek elleni védekezésben és vízmegtartásban. Mindezen munkáért 2020-ban elnyerte a Pest Megye Környezetvédelméért Díjat, 2021-ben a Klímabarát Díjat és a KlímaSztár Díjat is.

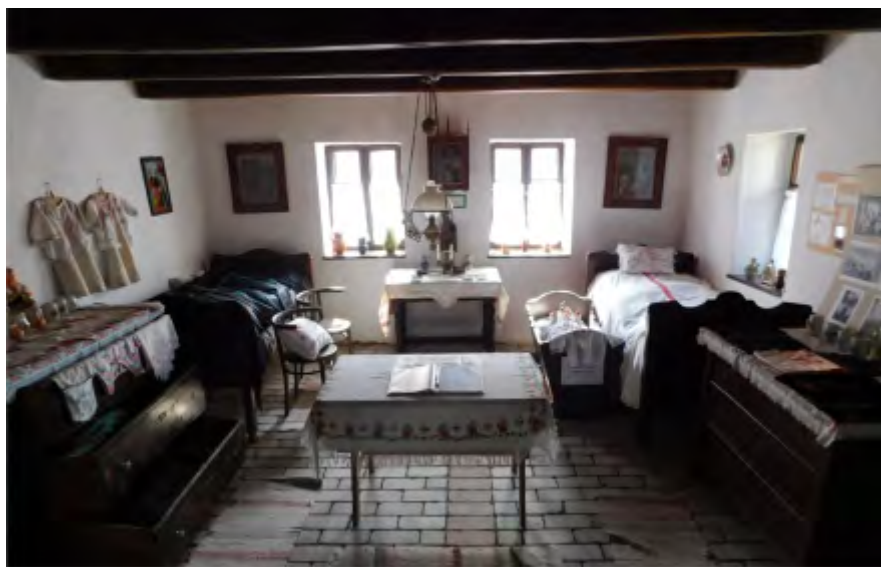
A település polgármestere: Tordai Sándor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Községháza; Tájház; Feszület; Püspökszilágy felső vízgyűjtő; LIFE-MICACC projekt; Szabadidőközpont; Székelykapu; Püspökszilágy látkép; Óvoda udvar; Szent Márton-templom oltára; Püspökszilágyi Tündér-tó

PÜSPÖKSZILÁGY

PÜSPÖKSZILÁGY

PÜSPÖKSZILÁGY

Püspökszilágy is located about 15 kilometres southeast of the bishops' town, Vác, in the foothills of Western Cserhát. The village is surrounded by picturesque hills 170-180 metres high, sloping towards the Galga Valley. Neighbouring villages are: Püspökhatvan, Rád, Penc, Kiszénémedi, Váckisújfalu and Galgagyörk.

The greater part of the area within the administrative boundaries of the village is still covered by a continuous forest area, consisting mainly of oak and turkey oak. In the old days, these woodlands were much larger and, as the name of the village indicates, the size of the area covered with elm trees was very significant. As Püspökszilágy was part of the bishop's estate from the very beginning and remained so until 1945, the prefix "Püspök" (bishop) was a logical choice.

Two other settlements with separate boundaries were merged into Püspökszilágy over the centuries. These two settlements are Szór and Garlan, which were destroyed during the Turkish occupation and merged with Püspökszilágy.

By 1910, the population had increased to 1000. The village hall was built in the 1920s. The electricity network was installed in 1948 and the population grew to 1131 by 1960. In the 1960s, construction began on a new school building, staff accommodation as well as a locker room for the football pitch. The new community centre was built between 1968 and 1971. The construction of the plumbing system, which started in 1972, was another important milestone in the development of Püspökszilágy. The promising development was interrupted in 1975: the village reorganisation implemented following a government decision set back the chances of Püspökszilágy's independence. The regime change brought about new developments. Following a lively start in 1989, the development of the village stalled until the 2002 elections. But from that year onwards, continuous improvements began. The kindergarten and school buildings were renovated and the community centre was rebuilt.

A training base of the Ministry of Defence is located in Püspökszilágy (it has been so for the past 30 years). As a consequence, the roads of the

settlement are subject to higher than usual traffic loads, especially of large trucks and buses. The roads deteriorated as a result of this situation were therefore upgraded with the support of the Ministry of Defence in 2005. In 2008, it was time for the renovation of the doctor's office. From that year onwards, the majority of the municipality's development work has been carried out by Püspökszilágyi Településfejlesztési és Üzemeltetési Kft. (Püspökszilágy Settlement Development and Operation Ltd.), a 100% municipalised undertaking. The municipality acquired the property next to the mayor's office with the help of this company and has been renovating and maintaining it ever since. A heritage house, a cultural hub, and a farmyard to ensure the operation, as well as a wine-press have been built on the property.

A Recreation and Sports Centre, including a renewed locker room, a canteen and accommodation for 30 people, was completed on the sports field in 2010.

Also on the sports field, an open-air stage was built in 2012, which hosts numerous events (such as concerts, village fair, children's day programmes, etc.) to this day. An artificial turf football pitch was added to the Recreation Centre in 2013. Püspökszilágy is fully equipped with utilities (including electricity, water, sewerage, gas, telephone, cable TV, etc.). The municipality has a kindergarten and a primary school. The village has 750 inhabitants, 100% of whom are of Hungarian nationality, and 80% of whom are Catholic. The place of worship is the neo-gothic St. Martin's Roman Catholic Church in the village centre, which is over a hundred years old. A general practitioner and a health visitor provide health care for residents in the doctor's office that was completely renovated four years ago and runs on renewable energy. A family and child protection service is also available at the office once a week. A pharmacy is available in the neighbouring village. A plant for the treatment and processing of low and intermediate level radioactive waste has been operating on the outskirts of Püspökszilágy since 1976, run by Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhasznú Non-profit Kft. (Radioactive Waste Management Non-Profit Ltd.). Since the maintenance of public confidence and proper information is important, Izotóp Tájékoztató és Ellenőrző Társulás (Isotope Information and Control Association) was formed from the municipalities in the area. The task of the Association is to inform the public about the management and status of the materials in the facility and about any ongoing changes as the plant will continue to receive radioactive materials from research, medical care and industrial activities throughout the country for another 60 years. Run by the municipal company, the open-air school plays a significant role in the life of the village. The pandemic has severely limited the work of the open-air school. Partly for this reason, but continuing with traditional environmental education, the village has taken on a nationally unique role in implementing and demonstrating climate change adaptation, as well as in flash flood protection and water conservation. For this work, it won the Pest County Environmental Award in 2020 as well as the Climate Friendly Award and the ClimateStar Award in 2021.

Mayor of the settlement: Sándor Tordai

RÁCKEVE

A Kultúra Magyar Városa 2010 címmel is büszkélkedhető Ráckevét évszázadok óta méltán tartják számon a sziget „fővárosaként”, hiszen történelmi emlékhelyeivel, épített örökségeivel, gazdag kulturális programjával és gasztronómiai kínálatával a Kis-Duna menti térség turisztikai központja is egyben.

A Savoyai-kastély, a Nagyboldogasszony szerb templom, a Hajómalom és természetesen a Duna az első „hívószavak”, melyek először eszünkbe jutnak, de ne feledkezzünk meg az ezer más kikapcsolódást kínáló lehetőségről sem.

Az 1901-ben épített szecessziós stílusú régi városháza épületének tornyában emelkedik a Tűztorony-kilátó, ahonnan tiszta időben láthatóak a budai hegyek, és a környező települések vidám, piros háztetői is. A Dunaparti sétányon látogatható szerdánként és szombatonként az országSZerte egyedülálló Csónakos Piac, ahol a helyi es környékbeli őstermelők portékáiból lehet kóstolni, válogatni hamisítatlan piaci hangulatban. Ez a különleges helyszín vízről, csónakkal is megközelíthető. A vásári forgatag közepette a Ráckevei Hajómalom meglátogatására is érdemes rászánni az időt, ez ugyanis az ország első rekonstruált, szabad vízben működő hajómalma.

A város templomai közül a leghíresebb, legszebb kétségtelenül az 1487-ben felszentelt, bizánci hangulatú freskókkal díszített Nagyboldogasszony szerb templom, amely az ország egyetlen gótikus stílusú ortodox temploma (a többi a török uralom alatt elpusztult).

Mellette érdemes megtekinteni a Keresztelő Szent János római katolikus templomot, melynek belső falait és mennyezetét a Ráckevén élt Patay László Munkácsy-díjas festőművész, 600m² szekciója díszíti.

A „törökverő” Savoyai Jenő herceg építtette Ráckevén 1702-ben Johann Lucas Hildebrandt tervei alapján a világi barokk építészet első hazai

emlékét, a Savoyai-kastélyt, melynek tőszomszédságában található Szász Gyula Árpád-szobra. A honfoglaló Árpád vezér emlékét őrzi még nevében a Kis-Dunát átszelő Árpád híd, a helytörténeti múzeum, köztér és az Árpád Fejedelem Általános Iskola is. Időszakos és állandó kiállításokat tekinthetnek meg a kultúra iránt érdeklődők a Patay László Városi Képtárban, valamint a középkori építésű Keve Galériában.

A gasztronómia és a fesztiválok szerelmesei is egész évben megtalálják a számukra legígéretesebb eseményeket városunkban: Országos Nemzeti Találkozó, János Vitéz Fesztivál, Kis-Duna Vízi Fesztivál, Lampionos Csónakfelvonulás, Őszi Ászok Fesztivál, Adventi Fények és Mézes Ráckeve

A fővároshoz való közelségnek köszönhetően Ráckeve az ország legtovábbalbi pontjáról is könnyen megközelíthető.

Az 57,3 km hosszú és 40-390 m között változó szélességű, romantikus lagúnákkal tűzdelt Ráckevei Duna-ág, a sok napfényt élvező táj, a halban gazdag víz, a fürdésre is kiválóan alkalmas Vadkacsa Szabadstrand mind-mind várja az ide látogatókat. Az aktív sportok szerelmeseinek kínálnak lehetőséget a kajak-, kenu- és SUP-kölcsönzők, valamint kerékpárutak, míg a pihenésre vágyók motorcsónakot bérelhetnek, vagy a kétszintes Balabán-hajóból tekinthetik meg a gazdag vízi élővilágot.

A fürdőzni vágyók a termál- és Aqua Land Termál- és Élmenyfürdő csúszdaparkját és a fedett fürdőt is látogathatják, ahol a 2007 óta gyógyvízzel nyilvánított, 1040 méter mélyről feltörő 52 fokos vízre alapozott kezeléseket is igénybe vehetőek mozgásszervi problémák kezelésére.

A mindenkori aktualitásokról és az itt tartózkodás kellemessé tételéhez bővebb információt kaphat a helyi Tourinform iroda munkatársaitól.

A település polgármestere: Vereckei Zoltán

Fotók: Jakab Gergely, Engyel Gábor, Oprea Edgár és Schneider Tamás

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Fagyott folyó; János Vitéz-díszkút; Ráckevei Keresztelő Szent János-templom; Ráckevei református templom; Hajómalom; Savoyai-kastély; Csónakos piac; Vadkacsa szabadstrand; Kéve Néptáncgyűttes

RÁCKEVE

RÁCKEVE

RÁCKEVE

Ráckeve, which also boasts the title of the Hungarian City of Culture 2010, has been rightly considered the “capital” of the island for centuries, as it's also the tourist center of the Little Danube region with its historical monuments, built heritage, rich cultural programs and gastronomic offer.

Savoy Castle, the Serbian Church of the Assumption, the Ship Mill and, of course, the Danube are the first words that come to mind for the first time, but let's not forget about the thousands of other recreational opportunities.

The Fire Tower lookout rises in the tower of the Art Nouveau-style old town hall, built in 1901, from where in clear weather you can see the Buda hills and the cheerful red roofs of the surrounding settlements. On Wednesdays and Saturdays on the promenade along the Danube, the Boat Market, which is unique in the country, can be visited, where you can taste and select from the merchandise of local and surrounding producers in an unadulterated market atmosphere. This special place can also be reached on water, by boat. Amid the hustle and bustle of the fair, it is also worth taking the time to visit the Ráckeve Ship Mill, as this is the first reconstructed ship mill in the country on open waters.

The most famous and most beautiful of the city's churches is undoubtedly the Serbian Church of the Assumption, consecrated in 1487 and decorated with Byzantine-style frescoes, the only Gothic-style Orthodox church in the country (the rest were destroyed during Turkish rule).

The Roman Catholic Church of St. John the Baptist is also worth visiting. Its interior walls and ceiling are decorated with a 600 m² secco by the Munkácsy Prize-winning painter László Patay, who lived in Ráckeve.

The “Turkish beater” Prince Eugene of Savoy built the first Hungarian monument of secular baroque architecture, the Savoy Castle, in Ráckeve in

1702 according to the plans of Johann Lucas Hildebrandt. Next to it is the statue of Árpád Gyula Szász. The Árpád Bridge crossing the Little Danube, the local history museum, the public square and the Prince Árpád Primary School also preserve the memory of the conquering leader Árpád. Those interested in culture can see temporary and permanent exhibitions in the László Patay City Gallery and in the medieval Keve Gallery.

Lovers of gastronomy and festivals can also find the most promising events in our city all year round: National Ethnic Meeting, János Vitéz Festival, Little Danube Water Festival, Candle Boat Parade, Autumn Aces Festival, Advent Lights and Mézes Ráckeve

Due to its proximity to the capital, Ráckeve can be easily reached from the farthest point of the country.

The Ráckeve Danube branch, which is 57.3 km long and varying in width from 40 to 390 m, and is studded with romantic lagoons, the landscape enjoying a lot of sunlight, the fish-rich water, and the Vadkacsza Free Beach, which is excellent for swimming, are all waiting for visitors. Lovers of active sports can enjoy kayak, canoe and SUP rentals, as well as bike paths, while those looking to relax can rent a speedboat or view the rich aquatic life from the two-story Balabán ship.

Those wishing to bathe can also visit the water park of the Aqua Land Thermal and Adventure Bath and the indoor spa, where the 52-degree water-based treatments, which have been declared medicinal water in 2007 and bursts from the depth of 1040 meters, can be used to treat musculo-skeletal problems. Contact your local Tourinform office for more information on current events and to make your stay a pleasant one.

Mayor of the settlement: Zoltán Verecke

Photos by: Gergely Jakab, Gábor Engyel, Oprea and Tamás Schneider

RÁD

A falu a X. század végétől lakott település, nevét az I. István feleségével, Gizellával Magyarországra jött bajor lovagok egyike, Wassenburgi Vencellin fiáról, Rádról kapta.

1264-ben Rádi Simon István ifjú király Hatvanban székelő alnádorának, a Szolnok nemzetségből származó Gothardnak volt kiküldötte Zagvaszántón. A falu az évszázadok során sokszor cserélt gazdát: 1294 körül a Kinizsi család tagjainak birtoka volt. III. András király a felvidékről hazatérve itt adott ki két oklevelet (Acsai) György comes fia Berend mester nógrádi ispánnak és a rokon Csuda (Chyda) comes fia Miklós részére.

1300-ban a kiadott oklevelek ellen perrel léptek fel Kinizsi Jula és János comes fiával, Tamással és Váci Wydus fiaival. Az oklevelet 1419-ben a Bodonyi Csuda család íratta át. Később Rád tulajdonosai között találjuk a Zách és a Vay családokat, az 1700-as években a Muslay családot, végül pedig a második világháború végéig a Toperczer családot.

A falu nevezetessége többek között a Muslay-kastély, a Toperczer-kúria és a római katolikus templom. 1946-ig közigazgatásilag Nógrád vármegye Nógrádi járásához tartozott.

A községet a Vácot Acsával összekötő közúton érhetjük el, a Cserhát hegység délnyugati lábánál fekszik. A határában lévő Koporsó-hegyen avar kori sírokat találtak, a Kishegyen X-XI. századi temetőt tártak fel. Egykori földesura, Corvin János a birtokot – Mátyás király természetes fiaként – adományként kapta. Corvin Jánost Ráskay Balázs követte, majd a Csudacsalád vált ki a földesurak sorából azzal, hogy 1595-ben áttért a református hitre. Ez a tény új arculatot adott a településnek, mivel a jobbágyok köte-

lesek voltak földesuruk hitét követni. A falu a XVIII. század első felében a Vay család birtoka. II. Rákóczi Ferenc emigrációba vonult hívének, a kuruc Vay Ádámnak hasonló nevű fia áttért a katolikus hitre, ezzel ismét változott a falu élete.

Vác felől érkezve a falu elején, kis magaslaton találjuk a Szűz Mária születése tiszteletére szentelt római katolikus templomot. 1767-ben építette Muslay Gábor. A copfstílusú egyhajós, homlokzat előtti toronnyal épült templomot tíz évvel később fia fejezte be. Az alapító emlékét dombormű és sírfelirat őrzi a hajó bal oldalán. Dunaiszky Lőrinc alkotása 1827-ből.

A templommal szemben áll a három épületből U alakot formáló Muslay-kastély. A főépület és a saroképületek manzárdtetősek, díszítésük copfstílusú. A templom mellett van a Muslay-Toperczer-kúria, amely a XX. század elején épült. A földszinten, a téglalap alaprajzú épületben ma könyvtár működik. A Kishegy nyúlványán található az 1911-ben épült evangélikus templom.

A falu Penc felőli végén a XIX. század közepéről való Muslay-tisztalak látható. Évente ismétlődő esemény a falufarsang, a Szent István-émlékünnep és a Kisasszony-napi búcsú.

A falu környéke igen alkalmas kirándulóhely gyalog vagy kerékpárral túrázóknak. A község környezete erdőkben gazdag, a nagyvadas terület vendégvadászok fogadására alkalmas.

A település polgármestere: Lieszkovszki Gábor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Polgármesteri hivatal; Egészségház; Játsszótér; Óvoda; Postahivatal; Bölcsőde; Sportszarnok; Általános iskola; Evangélikus templom; Katolikus templom; Látkép; 56-os emlékmű

RÁD

The village has been inhabited since the end of the 10th century and was named after Rád, the son of Vencellin from Wassenburg, one of the Bavarian knights who came to Hungary with Stephen I's wife, Gizella.

In 1264, Rádi Simon was sent to Zagyvaszántó as the delegate of Gothard, originating from the Szolnok clan, who was the pro-palatine of the young king Stephen and was seated in Hatvan. The village changed

hands many times over the centuries: around 1294 it belonged to the members of the Kinizsi family. This is where King Andrew III, on his return from the Highlands, issued two charters to master Berend, head of Nógrád county and son of count György (Acsai) and to Miklós, the son of count Csuda (Chyda), who was his relative.

In 1300, a lawsuit was brought against the issued charters with Tamás, the son of Jula and count János Kinizsi and with the sons of Váci Wydus. In 1419, the Bodonyi Csuda family had the deed transferred. Later, the owners of Rád were the Zách and Vay families, in the 1700s the Muslay family, and finally, until the end of the Second World War, the Toperczer family.

The village's landmarks include the Muslay palace, the Toperczer mansion and the Roman Catholic church. Until 1946 it belonged administratively to the Nógrád district of Nógrád county.

The village is situated at the south-western foot of the Cserhát Mountains and can be accessed on the road connecting Vác with Acsa. Avar tombs have been found on the Koporsó Hill in its boundary, and a cemetery from the 10th-11th centuries has been excavated on Kishegy. János Corvin, the former lord of the manor and the natural son of King Matthias, received the estate as a donation. János Corvin was succeeded by Balázs Ráskay, then the Csuda family excelled from the line of the landlords by converting to the Reformed faith in 1595. This fact gave a new image to the settlement as the serfs were obliged to follow the faith of their landlord. In the first half of the 18th century, the village was owned by the Vay family. The similarly named son of the Kuruc Ádám Vay, the emigrant follower of Ferenc Rákóczi II, converted to Catholicism, and with this the life of the village changed again.

If you arrive from Vác, the Roman Catholic church dedicated to the birth of the Virgin Mary is situated on a small hill at the beginning of the village. It was built in 1767 by Gábor Muslay. The church, built in Zopf style with a single nave and a tower in front of the façade, was completed by his son ten years later. The founder's memory is commemorated by a relief and epitaph on the left side of the nave, created by Lőrinc Dunaiszky in 1827.

Opposite the church is the Muslay Castle, a U-shaped structure consisting of three buildings. The main building and the corner buildings have mansard roofs and Zopf decoration. Next to the church is the Muslay-Toperczer mansion, built in the early 20th century. The ground floor of the rectangular building is now a library. The Lutheran church, built in 1911, is located on the spur of Kishegy.

At the end of the village towards Penc, you can see the Muslay officers' home from the middle of the 19th century. The annual events include the village carnival, the St. Stephen's Day celebrations and the Nativity of Mary Feast.

The area around the village is excellent for hiking or cycling. The area around the village is rich in forests, and the big game area is suitable for guest hunters.

Mayor of the settlement: Gábor Lieszkovszki

SÓSKÚT

Sóskút a Budai-hegység déli vonulatának lábainál fekvő hangulatos Árpád-kori település. Felszínét az Érdi-fennsík kiemelkedései, a Mezőföld sík területe, illetve a fennsík árkában völgyet alakító Benta-patak szurdok völgye teszi változatosá. Közigazgatásilag Pest megye területén, Budapesttől 30 km-re délnyugati irányban Érd és Biatorbágy városok között fekszik. Ha északról, Biatorbágy felől közelítjük meg a falut, az Öreghegy régi, út menti pincésora, országos hírvű kőbányája fogadja a látogatót.

Jobb oldalon a Benta-patak szurdokvölgye, a 30-40 méter magas Kálvária-domb érdekes sziklavonulata jellegzetes üregeivel és a környék legnagyobb sziklabarlangja magasodik.

Nyugatról, Pusztazámor felől érkező a falut a Pap-hegy sztyeppnövényzete, védett virágai és gyógynövényekkel borított dombjai, valamint a Mezőföld termékeny talaja szegélyezi. Délen Tárnok sík területe húzódik, keleten Érd városával határos. Ebben az irányban a falut a Kokas-hegy övezi.

Földfelszíne változatos, kavicsos, löszös, helyenként köves dombok emelkednek. A vidéket évmilliókon keresztül meleg trópusi tengervíz borította. Ennek bizonyítéka a földből kiásott ősmaradványok, a megkövesedett kagylók, csigák nagy száma, de találkozhatunk sok érdekes földtani képződménnyel és sziklaformával. Földtani felépítésének köszönhetően alakult ki a vidék kőfejtő, kőtermelő hagyománya, mely évszázadokra tekint vissza. Jellegzetes hegyvidéki fennsíkjai, hegylejtőin gyümölcs- és szőlőtermelés folyik, de megtalálhatók a népi szőlőgazdálkodás emlékei, a présházak és pincék. A község lakói a természeti adottságokat kihasználva mezőgazdaságból, a kő- és homokbányászatból és az ehhez kapcsolódó iparból, valamint a főváros nyújtotta munkalehetőségekből éltek.

Sóskút története – mint hazánkban szinte minden településé – az őidőkbe nyúlik vissza. Köztudott, hogy a Kárpát-medence a népek ország-

útja volt. Itt keresztezték egymást a kelet-nyugati és az észak-déli népmozgások, és ennek az országútnak egyik fő „ütőere” a Duna (ókori nevein Danubius, Ister) völgye volt. Talán nem is volt olyan nép, amelyik a múltban ne fordult volna meg tájainkon. Sóskút a Duna közelsége miatt része volt ennek az ütőérnek.

Már neandervölgyi emberelődjeink is jelen voltak Sóskút tájain. Érd a Fundoklia-völgyben tárták fel 1963-64-ben a neandervölgyi emberek vadásztelepét. Kemény, bátor emberek éltek itt, a leletek szerint a medvevadászattól sem riadtak vissza. Ennek a völgynek az ikertestvére, a falu lakott területét észak-északkelet felől határoló Fundoklin három kilométer távolságra sincs ettől a szurdoktól. Joggal gondolhatjuk tehát, hogy szűkebb hazánk már hetvenezer évvel ezelőtt is ember lakta hely volt.

Sóskút környéke ideális lakóhelynek bizonyult. A táj bővelkedett vízben, erdőkben, művelhető földekben, jó rejtékhelyekben, megmunkálható mészkőben. Minden megtalálható volt itt, ami az őskori és ókori, majd később a középkori emberek letelepedésének kedvezett. Az első leletek a kőkorszakból maradtak ránk. A római kor is hagyott emlékeket, melyeket az előkerült leletek, útmaradványok bizonyítanak. A fennmaradt legrégebbi írásmű, amelyben Sóskút korabeli nevével találkozhatunk, Anonymus Gesta Hungarorum című latin nyelvű krónikája. Az első olyan okmány, amelyben a település neve „Sous” fellelhető, II. András király 1233-ban kelt adományozó okiratában szerepelt. Ettől az időtől kezdve már jelentős számú írásos és tárgyi emlék található a település történetében, melyek jelentős része még ma is létezik. A község elmúlt évszázadainak története és a jelenkor élete megtalálható a sokkut.hu internetes oldalon.

A település polgármestere: König Ferenc

Szöveg: Dr. Újházi Miklós, Papp Istvánné

Fotók: Mátrai Sándor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Iskola; Andreetti lejtő; Sóskúti látkép; Temető-kápolna; Kálvária-domb; Bem utca; Koncert – Sóskúti Ifjúsági Zenekar; Óvoda; Úrnapi körmenet; Római katolikus templom; Benta-völgye a Kálvária-dombról; Malom-híd

SÓSKÚT

SŐSKÚT

SÓSKÚT

Sóskút is a charming Árpád-era settlement at the foot of the southern slopes of the Buda Hills. Its surface is varied by the elevations of the Érd plateau, the flat plain of the Mezőföld and the gorge of the Benta stream forming a valley at the foot of the plateau. Administratively, it lies in Pest County, 30 km southwest of Budapest, between the towns of Érd and Biatorbágy. If you approach the village from the north, from Biatorbágy, you will be greeted by the old roadside cellars of Öreghegy and a quarry of national fame.

On the right you can see the gorge valley of the Benta stream and the 30-40 m high Calvary Hill with its interesting rock formations, characteristic caves and the largest rock cave in the area.

Coming from the west, from Pusztázámor, the village is bordered by the steppe vegetation of the Pap Hill, its protected flowers and hills covered with medicinal plants, and the fertile soil of Mezőföld. To the south lies the plain of Tárnok, bordering the town of Érd to the east. In this direction the village is surrounded by the Kokas hill.

The terrain is varied with hills covered with gravel, loess and at places with rocks. The area was covered by warm tropical sea water for millions of years. Evidence of this can be seen in the large number of fossilised shells and snails, but there are also many interesting geological shapes and rock formations. The geological structure of the area has given rise to a tradition of quarrying and stone production that goes back to centuries. Fruits and grapes are grown on its characteristic mountain plateaus and slopes, but there are also monuments of traditional wine-growing, press houses and cellars. The inhabitants of the municipality have made a living from agriculture, quarrying and related industries, and from the employment opportunities offered by the capital.

The history of Sóskút, like that of almost all settlements in Hungary, dates back to ancient times. It is well known that the Carpathian Basin was the highway of peoples. This is where the east-west and north-south popu-

lation movements intersected and the Danube valley (in ancient times known as Danubius or Ister) was one of the main arteries of this highway. There was perhaps no nation who did not pass through our landscapes in the past. Sóskút was part of this artery because of its proximity to the Danube.

Even our Neanderthal ancestors were present in the landscapes of Sóskút. A Neanderthal hunting camp was discovered in the Fundoklia Valley in Érd in 1963-64. They were tough and brave people who, according to the finds, were not afraid to hunt bears. The twin of this valley, the Funduklin, which borders the inhabited area of the village from the north-north-east, is less than three kilometres from this gorge. It is therefore reasonable to think that our narrow homeland was already inhabited by man 70,000 years ago.

The area around Sóskút proved to be an ideal place to live. The landscape abounded in water, forests, arable land, good hiding places and workable limestone. Everything was there to help prehistoric, ancient and later medieval people settle here. The first finds date back to the Stone Age. The Roman period also left its mark, as evidenced by the finds and road remains that have been unearthed. The oldest surviving written work in which the name of Sóskút appears is the Latin chronicle *Gesta Hungarorum* by Anonymus. The first document in which the name 'Sous' is found is the deed of donation of King Andrew II of Hungary, dated 1233. From that time onwards, there is a considerable amount of written and material evidence of the history of the municipality, much of which still exists today. The history of the past centuries and the present life of the village can be found on the sokkut.hu website.

Mayor of the settlement: Ferenc König

Text by Dr. Miklós Újházi, Mrs István Papp

Photos by Sándor Mátrai

SZADA

Szada a Gödöllői-dombság tövében fekvő, domboldalak és síkságok ölelésében elhelyezkedő nagyközség. Nevét egy régi szótöbblő eredeztethetően kapta: a szád, szada szó azonos a száj szavunkkal, vagyis valaminek a bejáratát jelenti. Legkézenfekvőbb magyarázat, hogy egy természeti képződménynek a bejáratát, a Sződ-Rákos patak völgyét jelöli. Bár Szadán és környékén már az újkőkor középső szakaszában (Kr.e. 3000-2800) éltek emberek, a települést legelőször mégis 1325. április 11-én említi oklevél, vagyis már bizonyosan mintegy 700 éve íródik a nagyközség történelme.

Természeti adottságait tekintve igazi kuriózumnak számít a dombokra épült település. Mindamellet, hogy gyönyörködhetünk az itt eredő Rákospatak szépségében és élővilágában, csodálatos panorámát kapunk a Gödöllői-dombság legmagasabb pontjáról, a 344 méter magas Margita-hegyről, amely kilátóval kínál felejthetetlen élményt a településre látogatóknak.

A „Gyümölcsstermő Szent Szada” néven is emlegetett nagyközség már a XVIII. században szőlő- és gyümölcskultúrájáról vált ismertté. A Szada címerében látható aranyfa jelentése, hogy a szadaiak a gyümölcsstermesztésben találták meg boldogulásukat. A 15.149 gyümölcsfával Szada az 1895-ös évben a váci alsó járásban a második helyen állt. Ez a csodálatos szőlő- és gyümölcskultúra virágzott a két háború között, sőt a háború frontjának átvonulása után az 1940-es évek második felében még újjáéledt. A szadaiak életében a főváros 30 km-es közelsége mindig meghatározó volt. A „gyümölcsstermő” kifejezés is arra utal, hogy lakóinak megélhetését egykoron a budapestiek terményekkel való ellátása biztosította, ma pedig sokak munkahelye a fővároshoz kötődik.

Festői környezetét változatos domborzata és hangulatos utcaképek jellemzik. A régmúltat idézik a szokásos tornácok oszlopdíszítései, valamint az egyszerű, régi fa és kovácsoltvas kerítések egyes motívumdíszei. A település építészeti örökségben külön színfoltot jelentenek a kastélyok, kúriák és villák, amelyek nem a falu központjában, hanem annak északi szélén épültek, zömmel a XIX. század végén. A falu néprajzi szempontból a Palóc vidék és az Alföld határán fekszik. Hagyományai többségét a Galga mentéről őrzi. A Szadai Tájház középparaszti portán mutatja be a tiszta szoba, a konyha berendezését, a gazdálkodás eszközeit, valamint egy szadai kovácsműhelyt.

Szada természeti szépsége, egyedi hangulata a XIX. századi magyar történelmi festészet egyik legnagyobb alakját, Székely Bertalant is megihlette és magával ragadta. A művész az 1880-as években vásárolt Szadán telket, a legendák szerint műteremházát a század híres építésze, Schulek Frigyes tervezte számára, ahol töltötte élete utolsó évtizedeit. Szadai műterme, lakóháza és kertje ad otthont a Főtéren található Székely Bertalan Művelődési Ház és Könyvtár (Faluház) mellett a település kulturális életének. A ma már Székely-kertként emlegetett ingatlanon kiállítások, színházi előadások, koncertek és számos közösségi program várja az érdeklődőket.

Szada lakói a művészt születésének évfordulóját minden évben meg-

ünneplik, hiszen Székely Bertalan szadai lakossá vált, kérésének megfelelően itt is helyezték örök nyugalomra.

Szada „falusias” jellegének hatására a betelepülni vágyók száma egyre növekszik, olyannyira, hogy e növekedésnek mintegy „önvédelmi” célból határt is kell már szabni. Enélkül ugyanis a település elveszíti esélyeit a természetközeli, egészséges életmód fenntarthatóságára, nem tudja követni, biztosítani a túlnövekedett lakosság infrastrukturális igényeit. A létszámgyarapodással párhuzamosan a település vezetése, valamint a szadai intézmények munkatársai minden nap azon fáradoznak, hogy Szada lakói folyamatosan érezzék, hogy a nagyközség magas presztízsű, otthonos, a falusias hagyományokat is megőrző, és minden értelemben „zöld”, az itt élők igényeinek megfelelően kertvárosias jellegű településsé válik.

A település polgármestere: Pintér Lajos

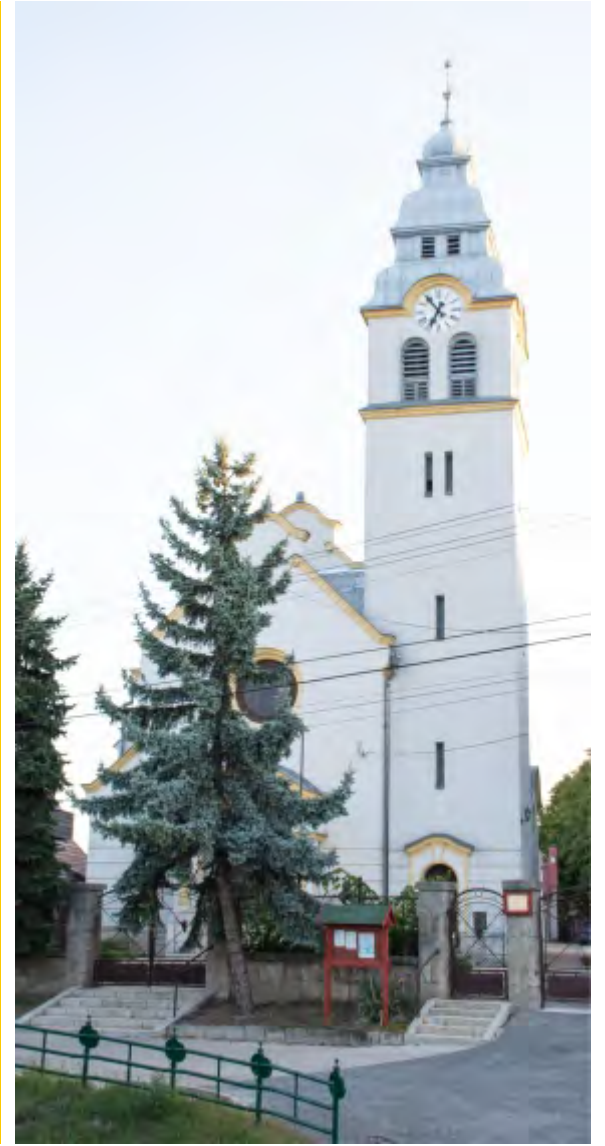
Fotók: Somlyai-Sipos Szilvia

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Szadai községi piac; Katolikus templom; Székely Bertalan síremléke; Székely Bertalan Műteremház Galéria; Református templom; Főtér, Turul-Életfa kerámi szökőkút; Székely Bertalan Művelődési Ház és Könyvtár; Sportcentrum; Polgármesteri hivatal; Székely Bertalan Általános Iskola; Baptista imaház; Szadai pár népi viseletben

SZADA

SZADA

Szada is a village which lies by the foot of the Gödöllő-hills, surrounded by hillsides and planes. Its name comes from the old words: szád, száda which hold the same meaning as maw or the entrance of something. The most plausible reason is that its name is derived from the entrance of the Valley of the Sződ-Rákos-Brook. Even though people likely inhabited Szada even in the Neolithic age (3000-2800 B.C.) the first time a document mentions it was on the 11th of April 1325, in other words the history of this village is roughly 700 years old.

The natural environment of this settlement built on hills is a true rarity. Along with the wonderful sight and lively fauna of the Rákos-Brook, we can get an amazing view from the highest spot of the Gödöllő-hills, the 344 meter tall Margita-hill which provides a lookout-tower from which one can see an unforgettable sight. The „Fruit-Grower Saint Szada” was already known for its orchards and grapes back in the 18th century. The meaning of the golden tree on the emblem of Szada shows how the locals found their happiness in fruitculture. With its 15,149 fruit-trees Szada had the second most in the entire Vác-region. The fruitculture flourished even in between the two wars and furthermore, after the frontlines of World War II moved, it regained its momentum in the second half of the 1940s. The proximity of the capital (30 kms) has always played a major role in the lives of the Szada folks. The „fruit-bearing” title suggests that the locals made their living by providing the capital with fruits, and these days many find their workplaces in Budapest.

The picturesque village is defined by its atmospheric streets and diverse geography. The traditional porch decorations and the simplistic wooden or iron fences bring back memories of a time long gone. The architectural diversity of the settlement is furthered by the castles, man-

sions and chateaus which are located on the Northern parts of the village, instead of the center and most of them were built in the late 19th century. The village lies on the border of the Palóc region and the Great Plain. Most of its traditions originate from the area of Galga. The Country-House showcases the guest-room, kitchen and the equipment of the old farmhouse as well as a smithy of Szada.

The natural beauty and atmosphere of Szada inspired one of the most significant people of the 19th century art world, Bertalan Székely. The artist bought a property in the 1880s and according to legend his house, where he spent his final decades, was designed by Frigyes Schulek, a famous architect of that century. His one time studio, house and garden gives home to the Bertalan Székely Cultural Center and Library as well as to the local cultural activities. The location now known as the Székely garden is place of exhibitions, concerts, plays and several other activities. The residents of Szada celebrate the anniversary of the artist's birthday each year as he himself became a resident of the village and was buried there as he wished.

Due to the „rural” charm of Szada the number of people wanting to move in has drastically increased, so much so that in order to protect the nature of the village a limit for this growth had to be put in place. Without this limit the village would abandon its chances for a healthy, environmentalist place where there could be proper infrastructure for the entire population. Along with the increasing population both the leadership of the town and the local institutes' staff put great effort into making sure that the locals can feel themselves in a high prestige, comfortable and, in all senses of the word, green settlement that can satisfy all needs of the locals.

Mayor of the settlement: Lajos Pintér

Photos by: Szilvia Somlyai-Sipos

SZENTLŐRINCKÁTA

„Van egy falu, Lőrincváta,
határát sok bíbic járta,
s meséli róla a fáma:
-így lett Lőrinc-, Bibickáta”
Balázs Sándor (B.A.S.A.)

Szentlőrincváta közel 2 000 fős település Közép-Magyarországon, Budapesttől 60 km-re keletre, a Zagyva folyó mentén, a Tápió-vidék és a Jászság határán. Szomszédos városai: Nagykáta és Jászberény. Megközelítése Budapest felől a 31-es főútról, az M3-as felől a 32-es főútról lehetséges.

A falu első írásos említése 1473-ból származik. A 15. században a Kátai, a Kókai és a Galsai családok birtokolták. A török időkben, az 1500-as évek végén elnéptelenedett. A 18. század elején került a Sőtér család tulajdonába királyi adományként, ekkor indult meg újratelepítése. A község a templom védőszentje, Szent Lőrinc után kapta a nevét.

A település mezőgazdaságilag nagy múltra tekint vissza: a '70-es évektől napjainkig a lakosság igen nagy hányada földművelésből él. A természetet zöldségfélék közül a paprika az, amiről leginkább elhíresült a falu.

A '90-es évektől az ipar is fellendült. 1992-ben épült a Káta-Mill malom és a hozzá kapcsolódó pékség, amely a Pékcipó Bt. nevet viseli. Az ország számos pontjára szállítják termékeiket. 1997-ben alakult meg a Káta CNC Kft., aminek fő tevékenysége az autók fém alkatrészeinek gyártása. A cég a világ számos országába gyárt autóalkatrészeket. Másik nagy gyárunk a Haldex Hungary Kft. 2003 óta működik a településen. A svéd tulajdonú cég kamionok és vontatványaik fék- és levegőrendszerének az elemeit gyártja és Európa vezető autógyártóinak szállít (Volvo, Scania, Renault).

A településen működő intézmények: a három csoportszobával rendelkező, családias, korszerű játékokkal felszerelt Gesztenyefa Óvoda, az 1980 óta működő Imre Sándor Általános Iskola, mely a főépület mellett rendelkezik bitumenes kézilabdapályával, valamint füves futballpályával. A falu egyetlen kulturális intézménye a –2020-ban Családbarát Szolgáltató Hellyé nyilvánított – Faluház és Könyvtár, amely otthont ad a helyi közösségi eseményeknek, nemzeti ünnepeknek, megemlékezéseknek, s egyéb kulturális és szabadidős programoknak. A községben bentlakásos idősok otthona is működik. Az említett intézmények az elmúlt évek nyertes pályázatai útján folyamatosan szépülnek, korszerűsödnek. 2023-ra bölcsődével gazdagodik intézményrendszerünk.

A közelet szerves részét alkotják civil szervezetek és alapítványok: a Reménység Nyugdíjas Klub, a Tápiómenti Mozgáskorlátozottak Egyesülete, a Szentlőrincváti Kulturális és Hagyományőrző Egyesület, az Új Világ Vadásztársaság, a Csibészke Alapítvány és a Szentlőrincváti Római Katolikus Egyházközségért Közhasznú Alapítvány.

Szentlőrincváta arculatát meghatározza a Szent Lőrinc tér, amelyet látványos szökőkút díszít, valamint a Hősök tere, amely történelmi szobor- és emlékpark is egyben. A kulturális értékek legfontosabb ékköve a település

szívében található római katolikus templom, amely 1730-ban épült Haag Ádám tervei alapján. A templom melletti parókia megújult épülete ad helyet a néhai Marosi Izidor váci megyés püspök hagyatékát őrző emléksobának, mindemellett vallási, ifjúsági összejövetelekre is alkalmas. A templom szomszédságában található a tájház, ami a régmúlt összegyűjtött tárgyain keresztül mutatja be eleink életét.

Szentlőrincváti hunyt el 1709-ben Bottyán János, a Rákóczi-féle szabadságharc legendás generálisa, emlékét az általános iskola előtt felállított mellszobor és kopjafa őrzi.

A falu neves szülötte Laczkovics János (1754-1794) huszárkapitány, a magyar jakobinus mozgalom egyik vezetője, a Martinovics-féle összeesküvés résztvevője. Az ő emlékére is készült mellszobor, amely a polgármesteri hivatal előtt látható. A hírességek táborát erősíti még Olvasztó Imre (Regős Bendegúz), az Indul a bakterház című film főszereplője, aki hároméves korától Szentlőrincváti nevelkedett. Tiszteletére a film egyik jelenetéről fából faragott szobor készült, ami a faluház udvarán került elhelyezésre.

A település büszkesége néhai Dr. Magyar Kálmán (1933-2017) Széchenyi-díjas orvos professzor, egyetemi tanár, a MTA rendes tagja. A kulturális élet kiemelkedő alakja volt Balázs Sándor Turza (1945-2016) helyi születésű költő, aki verses kötetivel, ötleivel, munkásságával formálta Szentlőrincváti közösségi életét.

A falu számos rendezvénye közül kiemelendő a minden év augusztusában megrendezésre kerülő falunap és búcsú, valamint a karácsonyvári adventi vasárnap. A község a Tápió Natúrpark része; a "Virágos Magyarország" versenyen 2019-ben elnyerte az „Év települése” címet.

Szentlőrincváti Önt is
szeretettel várja!

A település polgármestere: Szabó Viola

„Világnak volt száz szebb zuga,
mit éltemben bejártam,
de kedvesebb hívó szava,
csak az Édesanyámnak.”
Balázs Sándor (B.A.S.A.)

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Templom; Indul a bakterház szobor; Szent Lőrinc tér-szökőkút; Üdvözlőtábla; Önkormányzat; Hősök tere; Szent Lőrinc tér; Virágos Magyarország-Díj; Imre Sándor Általános Iskola; Tájház; Szüreti rendezvény; Adventi vasárnap

SZENTLŐRINCKÁTA

SZENTLŐRINCKÁTA

SZENTLŐRINCKÁTA

Szentlőrinc-káta is a settlement of nearly 2000 inhabitants, in Middle-Hungary, 60 kms East of Budapest, by the river Zagyva, on the border of the Tápió-region and the Jászság. Its neighbouring towns are Nagykára and Jászberény. The first time the village was mentioned in writing was in 1473. In the 15th century it was owned by the Kátai, the Kokai and the Galsai families. During the Turkish era by the end of the 1500s it was completely abandoned. In the beginning of the 18th century the Sőtér family received it from the monarch and this was when its repopulation began. The parish got its name after the patron saint of the church, St Lawrence.

The settlement looks back on a long history of agriculture: from the '70s all the way to today many live from greenhouse farming. Out of the many vegetables the paprika was the one the village became most known for.

From the '90s the industry has also grown. In 1992 the Káta-Mill and the bakery with it, called Pékcipó Bt was built. They bring their products to many parts of the country. The Káta CNC Kft was established in 1997 whose main function is the production of metal car-parts. The company ships parts to many countries in the world. The other big factory of the town is the Haldex Hungary Kft which has been in business since 2003. The Swedish owned company works on the production of van brakes and other such parts, and it ships them to the leading car manufacturers of Europe. (Volvo, Scania, Renault)

The institutes of the settlement are: the three room, comfortable, well-equipped Chestnut Kindergarten, the Sándor Imre Primary School which, opened in 1980, which besides a main building has a handball pitch and a football pitch as well. The only cultural institute of the village is the Village Hall and Library, avowed a family friendly institute in 2020, where the local community events, national holidays, commemorations, and other cultural programmes take place. There is a boarding home for the elderly in the settlement. The previously mentioned institutes have been improved and modernised via successful applications. By 2023 the village will also gain a nursery.

The local organizations are important for the community, such as: the Reménység Pensioner Club, the Tápiómenti Association of the Disabled, the Szentlőrinc-káta Cultural and Traditionalist Association, the Új Világ Hunters' Association, the Csibészke Organization and the Szentlőrinc-káta Roman Catholic Organization.

The image of Szentlőrinc-káta is defined by the Saint Lawrence Square, which is decorated by the spectacular fountain, as well as the Heroes' Square, where a historic statue and memorial park is. An important gem is the Catholic Church found in the heart of the settlement, which was built in 1730 based on the design of Ádám Haag. The recently renovated parsonage by the church is home to the room where the heritage of the late bishop of Vác, Izidor Marosi is, also it is well suited for religious, youth meetings.

The legendary general of the Rákóczi war of independence, Bottyán János passed away in Szentlőrinc-káta, in 1709, and his memory is held by the bust in front of the School.

A famous resident of the village was János Laczkovics (1754-1794) hussar captain, who was one of the leaders of the Hungarian Jacobin movement, and who took part in the Martinovics conspiracy. A bust was made

and placed in front of the mayor's office to commemorate him. The group of famous people from the village also has Imre Olvasztó (Bendegúz Regős) the star of the film, *Indul a bakterház*, and he was raised in Szentlőrinc-káta since he was three years old. To honour him a wooden statue depicting a scene from the movie was carved and placed in the yard of the Village Hall.

The pride of the settlement is the late Dr Kálmán Magyar (1933-2017) a Széchenyi-award winning professor of medicine, university teacher and regular member of the MTA. A significant member of the local cultural life was Sándor Turza Balázs (1945-2016) a local poet, who with his poetry books, ideas and his work shaped the community life of Szentlőrinc-káta. The most significant events of the village are the annual Village Day as well as the Advent Sunday.

The parish is part of the Tápió Naturepark; on the „Virágos Magyarország” competition in 2019 it won the „Settlement of the Year” title.

Szentlőrinc-káta is looking forward to your arrival!

Mayor of the settlement: Viola Szabó

SZENTMÁRTONKÁTA

„A község emelkedett szép róna, egymással szemközt álló két, tornyos templomával” – így jellemezte a községet Galgóczy Károly egyik monográfiájában.

Szentmártonkáta az Alföld és a Gödöllői-dombság találkozásánál meghúzódó Tápió-vidék települése. A 31-es főút mellett, Budapesttől 55 km-re található. Közlekedési adottságai kedvezőnek mondhatók, mivel egyrészt a Budapest-Nagykátá-Szolnok vasútvonalon közvetlen megállóval rendelkezik, másrészt autóbuszjárat köti össze a fővárossal.

A község határán a Tápió-patak, területén pedig a Csincsa-patak folyik. Több, a Tápió-Hajta Vidéke Tájvédelmi körzet részét képező terület is található itt. Ezek a Gyulai-erdő és tó, a Gicei-hegy és a Székesrekeszilegő.

Szentmártonkáta a Káta nemzetség ősi birtoka volt. Első okleveles említése 1349-ből való. A 16–17. században a Kátay, majd a Keglevich család birtokába jutott.

A Rákóczi-szabadságharc idején nagy kuruc tábor volt a településen. II. Rákóczi Ferenc és csapatai kétszer is táboroztak itt. Ennek emlékére 2004-ben az önkormányzat és a Községtörténeti Baráti Kör emléktáblát helyezett el a könyvtár falán.

A ma látható település kialakulása a 18. században kezdődött el. Ekkor a község legnagyobb birtokosai a Prónay és a Battha családok voltak. Ez utóbbi család oktatási célra épületet is adományozott, melynek helyén ma a Székely József Református Általános Iskola impozáns épülete található.

A 31-es főút mellett látható a település egyetlen, a földesúri birtoklás építészeti emléke, a Prónay család 1810 körül építtetett klasszicista stílusú kúriaépülete és az udvarház. Az épület jelentős felújításra szorul.

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején Battha Sámuel, a település földesurát, Kossuth Lajos kormánybiztosnak nevezte ki. A településen 1999-ben szobrot állítottak emlékére. Síremléke a Nemzeti Sírkert

része lett. Kossuth Lajos a tápióbicskei csata után a Battha-kúriában szállt meg. Ennek emlékére 2002-ben az önkormányzat és a Községtörténeti Baráti Kör emlékhelyet alakított ki.

A település a rendszerváltás után nagy fejlődésnek indult. Megépült a Hofer Miklós Ybl-díjas építész által tervezett Arany János Általános Iskola és az új községháza. Szomszédságában van a Szabó Magda Nagyközségi Könyvtár és Művelődési Ház, amely 2014-ben – részben pályázati támogatással – felújításra került, emeletráépítéssel közösségi színtérrel bővült. Itt kapott helyet a községtörténeti kiállítás.

Felújították mindkét háziorvosi rendelőt. Önerőből új fogorvosi rendelőt, védőnői szolgálatot és két szolgálati lakást épített a település. A pályázati támogatások lehetővé tették, hogy megújulhatott mindkét óvoda épülete, energetikai fejlesztés valósult meg a közintézményekben, valamint jelenleg épül a két csoportszobás, 24 férőhelyes új bölcsőde.

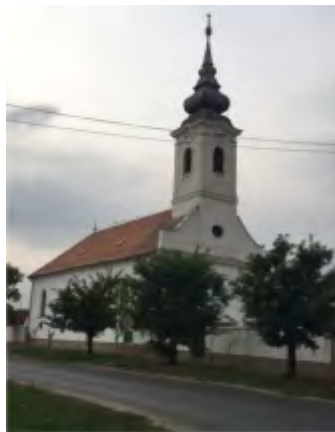
Fejlődés következett be nevelés-oktatás terén is. Az óvoda és a két általános iskola mellett a település adott helyet a Nagykátai Járási Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Általános Iskolának, ezáltal térségi esélyegyenlőségi ellátóhely lett.

Nagymértékben javult a településkép is. Térköves parkolók, járdák készültek. Pályázati támogatásból 14 utcában felújították az aszfaltos utakat, és megépült két játszótér is. Települési összefogással készült el a Trianoni emlékmű.

A faluközpontban egymással szemben két torony magasodik. A református templom és a római katolikus templom is a XVIII. század végén épült, kései barokk stílusú műemlékek. Felújításuk a közelmúltban pályázati támogatással valósult meg.

A községben több civil szervezet is működik, akikkel a település közösen őrzi és ápolja a hagyományokat, s teremt újakat.

A település polgármestere: Dr. Boér Imre Hunor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Református templom; Településrészlet madártávlatból; Szent Márton római katolikus templom; Székely József Református Általános Iskola; Battha Sámuel szobra; Szabó Magda Nagyközségi Könyvtár és Művelődési Ház; Hősök ligete és Trianoni emlékmű; Községháza; Arany János Általános Iskola; Az új fogorvosi rendelő és védőnői szolgálat; Rákóczi-emléktábla; Aprajafalva Óvoda; Kossuth emlékhely

SZENTMÁRTONKÁTA

SZENTMÁRTONKÁTA

SZENTMÁRTONKÁTA

“The village rose on the beautiful plains, with two church towers facing each other” – this was how historian and economist Károly Galgóczy described our village in one of his monographs.

Szentmártonkáta is a settlement in the Tápió region, at the junction of Alföld (Great Hungarian Plains) and the Gödöllő hills. It is located 55 km from Budapest, next to main road 31. It has good transport connections, as it has a direct stop along the Budapest-Nagykáta-Szolnok railway line as well as a bus line connecting it with the capital.

There are two streams in the area, with the Csincsa flowing across the village and the Tápió near its border. Several areas nearby are part of the Tápió-Hajta Landscape Protection Area, namely, Gyulai Woods and Lake, Gicei Hill and the Székesrekesz grassland.

Szentmártonkáta was an ancient estate owned by the Káta clan. The first documented mention of the village dates back to 1349. In the 16th and 17th centuries it came into the possession of the Kátay family, then the Keglevich family. During Rákóczi's War of Independence there was a large

Kuruc camp in the settlement. Francis II Rákóczi and his troops camped there twice. To commemorate this, the municipality and the local Historical Society placed a plaque on the wall of the library in 2004.

The development of the settlement you see today began in the 18th century. At that time the Prónay and Battha families were the biggest landowners in the village. The Battha family even donated a building for educational purposes. Today, the impressive building of Székely József Reformed Primary School stands on its site. Located next to main road 31, the neoclassical mansion and manor house of the Prónay family, built around 1810, is the only architectural monument of landownership in the village. The building is in need of major renovation.

During the Revolution and War of Independence of 1848-49, Lajos Kossuth appointed Sámuel Battha, the settlement's landlord, as government commissioner. A statue was erected in his memory in 1999, and his tomb was designated as protected national heritage. Lajos Kossuth stayed at the Battha Mansion after the Battle of Tápióbicske. To commemorate this, the municipality and the local Historical Society established a memorial site in 2002.

The settlement started to develop rapidly after the change of regime. The Arany János Primary School, designed by Ybl Prize-winning architect Miklós Hofer, and the new village hall were built. The neighbouring Szabó Magda Library and Telecommunications centre (“Teleház”), was renovated and an additional storey was added as a community space in 2014, partly through grant funding. The building hosts an exhibition on the history of the village. Both general practitioners' offices have been renovated. With public funds, the municipality has built a new dentist's office, a health visitor service station and two staff accommodation apartments. The grants have enabled the renovation of both kindergartens and energy efficiency improvements in public institutions, and the construction of a new nursery with a capacity of 24 and two classrooms is under way.

There has also been progress in the field of education. In addition to the kindergarten and the two primary schools, the village also hosts the Nagykáta District Unified Institute for Special Pedagogical Methodology and Primary School, which makes it a regional equal opportunities centre.

The streetscape has also been greatly improved. Some parking areas and pavements have been covered with paving stones. The asphalt in 14 streets was repaired and two playgrounds were built with grant funding. The Trianon Monument was completed through the cooperation of municipalities.

Two towers stand opposite each other in the centre of the village. The Reformed Church and the Roman Catholic Church are both late baroque monuments, built in the late 18th century. Their recent renovation was supported by a grant.

There are several non-governmental organisations in the village, and the municipality cooperates with them to preserve and cherish traditions and create new ones.

Mayor of the settlement: Dr. Imre Hunor Boér

SZIGETBECSE

Szigetbecse a Csepel-sziget déli részén, a Ráckevei - (Soroksári) Duna holtága mellett fekszik, Budapesttől 50 km-re. Az 1400 fős, rendezett település része a Duna mentén hosszan húzódó üdülő terület is. Szigetbecse az egykori árvizek miatt nem közvetlenül a Duna mellett épült, de az mindig fontos szerepet játszott a község életében. A folyó a halászat, a környező erdők a vadászat lehetőségét biztosították az itt élők számára. A környéket a vízparti nádas, nyárfás, tölgyes részek teszik hangulatosabbá.

A falu a régebbi időkben – a sziget többi településétől eltérően – nem tartozott a fejedelmi, majd királyi birtokhoz, hanem a Becse-Gergely nemzetség tulajdonát képezte. A község címere (kígyó az országalmával) máig őrzi emléküket. Nagy Lajos király csatolta 1347-ben Becsét birtokcserével a királyi birtokhoz. Oklevélben először 1297-ben említik a falut. Becse a török harcok után elnéptelenedett. Stájer, bajor és osztrák területről 1696 körül római katolikus németek érkeztek. A 18. sz. elején a falu földesura, Savoyai Jenő segítette a telepeseket. Halála után Mária Terézia lánya, Mária Krisztina, majd később annak a férje a birtokos. A betelepülők ún. Ulmer Schachtelekkel (ulmi dereglyékkel) érkeztek a Dunán. Erre emlékezve állították fel a településen 2020-ban a dereglye nagyobb méretű makettjét, mely emléket állít az ősöknek, akik kemény és becsületos munkájuknak köszönhetően hazájuknak érezték ezt a földet, és kifejezi azt a reményt is, hogy az utódok nem adják fel nyelvüket, szokásaikat. Az I. és II. világháború helyi áldozatainak nevét emlékművek őrzik. 1946 és 1948 között a német lakosság nagy részét, 400 főt Németországba telepítették ki, és 100 embert Szovjetunióba vittek kényszermunkára. Az elűzöttek helyére Felvidékről telepítettek ide magyarokat. E történelmi események emlékét egy-egy márványtábla őrzi a templom falán. A „malenkij robotra” hurcoltak előtt emlékművel tiszteleg a község.

Szigetbecse mára közkedvelt üdülőhellyé vált. A zsilipek közé szorított

Kis-Dunát a vízisportokat kedvelők, a fürdőzők és a horgászok paradicsomaként is emlegetik. A közeli Királyréten található az országosan ismert, védelem alatt álló, több mint 100 éves, 40 m magas fekete nyárfa. Mellette halad el a Magyar Zarándokút. A településre látogatók számára szállások, étterem, kávézó, ételkészítők állnak rendelkezésre. Legnevezetesebb kulturális érték a világhírű, gyermekkorára nyarait Szigetbecsén töltő és itt művészetét meghatározó élményeket gyűjtő André Kertész, XX. századi fotóművész Emlékmúzeuma. Helytörténeti és néprajzi értékeket őriz, és időszakos kiállításoknak ad helyet a Faluház. Szigetbecse lakosságának többsége római katolikus vallású. Fontos építményeik a templom, melynek védőszentje Szent Mihály, Szigetbecse védőszentjének, Nepomuki Szent Jánosnak és Szent Vendelnek a köztéri szobrai. A holtág mellett található kis parkban álló kereszt Szigetbecse első, Szent István vértanújának szentelt templomának az emlékhelye. A Becsei holtág 48 ha-os területe, mely az RSD egyik jellegzetes úszólápos része, védett Natura 2000-es terület. Az innen induló Tőzike tanösvény az ártéri terület növény- és állatvilágát mutatja be. A község közepén van a Balassi téri tó, körülötte a sétánnyal és pihenő padokkal. A tó mellett épült meg a kültéri fedett színpad egy kis közösségi épülettel, vizesblokkal. Az épület mellett játszótér és fitnesspark szolgálja a szabadidő hasznos eltöltését. A Petőfi utca volt régen a falu főutcája. Szép tornácos, vaskerítéses sváb házai a falu gyöngyszemei. Itt rendezik meg a község különleges húsvéti hagyományának számító tojásfutást, melyet a betelepülő stájer családok hoztak magukkal. A közművelődési munka fő színtere a Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár. A jövőbe vetett hitnek állít emléket az Életfa, melyre a harmadik évezredben született gyermekek tűzzománc emblémáját helyezik fel a szülők minden évben az anyák napi ünnepségen.

A település polgármestere: Sósné Michélsz Edina

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Szent István-templom emlékhely; Balassi téri tó; Ulmer Shachtel; Második világháborús emlékmű; Tojásfutás; André Kertész Emlékmúzeum; Rendezvénytér fedett színpaddal; Petőfi Sándor Művelődési Ház; Fedett tűzrakóhely és fajátékok a tanösvényen; Életfa; Csendélet a Holtágon; Holtág híddal

SZIGETBECSE

SZIGETBECSE

Szigetbecse is located in the southern part of Csepel Island, next to the backwater of the Ráckeve - (Soroksári) Danube, 50 km from Budapest. The long-running resort area along the Danube is also part of the orderly settlement of 1,400 people. Due to the former floods, Szigetbecse was not built right next to the Danube, but the river has always played an important role in the life of the village. It provided fishing, and the surrounding forests provided hunting opportunities for the people living here. The reed, poplar and oak parts of the waterfront make the area charming.

In the old days, unlike the other settlements on the island, the village did not belong to the princely and then the royal estate, but to the Becse-Gergely family. The coat of arms of the village (snake with the orb) still preserves their memory. King Louis the Great annexed Becse to the royal estate in 1347 with a change of estates. The village is first mentioned in a charter in 1297. Becse was depopulated after the Turkish wars. Around 1696, Roman Catholic Germans arrived from Styria, Bavaria, and Austria. At the beginning of the 18th century, the landlord of the village, Eugene Savoyai, helped the settlers. After his death, Maria Theresa's daughter, Maria Christina, and later her husband, became the owners. The settlers arrived on the Danube with so-called Ulmer Schachtels (Ulm long boats). In memory of this, a larger model of the boat was erected in the settlement in 2020, which commemorates the ancestors who, thanks to their hard and honest work, felt this land as their homeland, and it also expresses the hope that the descendants will not give up their language and customs. The names of the local victims of World War I and II are preserved in monuments. Between 1946 and 1948, most of the German population, 400 people, were deported to Germany and 100 people were sent to the Soviet Union for forced labor. Hungarians from Upper Hungary were settled here in place of the expelled. The memory of these historical events is preserved on a marble plaque on the wall of the church. The village pays tribute to the monument to the "malenkij robot".

Today, Szigetbecse has become a popular holiday destination. The

Little Danube, sandwiched between locks, is also referred to as a paradise for water sports enthusiasts, bathers and anglers. On the nearby Királyrét is the nationally known, protected, and more than 100-year-old, 40 m high black poplar tree. The Hungarian Pilgrimage Road passes by the tree. Accommodation, restaurant, cafe, grocery stores are available for visitors to the settlement. The most notable cultural value is the Memorial Museum of the 20th century photographer André Kertész, a world-famous photographer who spent his childhood summers in Szigetbecse and collected his artistic experiences here. The Village House preserves local historical and ethnographic values and hosts periodical exhibitions. The majority of the population of Szigetbecse is Roman Catholic. Their important structures are the church, whose patron saint is St. Michael, and the public statues of the patron saint of Szigetbecse, St. John of Nepomuk and St. Vendel. The cross in a small park next to the backwater is the memorial site of the first church of Szigetbecse, dedicated to St. Stephen the Martyr. The 48 ha area of the Becse backwater, which is one of the characteristic floating bogs of the Ráckeve-Soroksár Danube branch, is a protected Natura 2000 area. The Tőzike educational trail, which starts from here, presents the flora and fauna of the floodplain area. In the middle of the village is a lake on Balassi Square, surrounded by a promenade and resting benches. Next to the lake, an outdoor covered stage was built with a small community building, a water facility. There is a children's playground and a fitness park next to the building. Petőfi Street used to be the main street of the village. Its Swabian houses with beautiful porches and iron fences are the pearls of the village. This is where the egg run, which is a special Easter tradition of the village brought by the settling Styrian families, is held. The main scene of the public cultural work is the Sándor Petőfi Cultural House and Library. The Tree of Life commemorates the belief in the future, on which parents place a fire enamel emblem of children born in the third millennium at the Mother's Day celebration each year.

Mayor of the settlement: Edina Sósne Michélsz

SZIGETCSÉP

A Csepel-sziget közepén elhelyezkedő Szigetcsépre (1283-ban Cséptelek, 1633-ban Csépan néven említik) 1706-ban előbb szerbeket, majd 1750 körül svábokat telepítettek Nürnberg és Württemberg környékéről. Ez az etnikai összetétel, kevéske magyar és szlovák nemzetiségű megjelenésével nagyjából a második világháború végéig tartott, s addig viszonylagos elszigeteltségben éltek az etnikai csoportok. Sem társadalmi, sem családi, sem vallási értelemben nem keveredtek, még területileg is elkülönültek. A különállás azonban a kitelepítés eljöveteleig nem okozott szembenállást, vélhetően azért, mert volt éppen elég bajuk egy külső ellenséggel: a természet erőivel. A 19. században több árvíz és tűzvész is pusztította a községet, lakói az 1838-as árvíz után a ráckevei Dunától távolabb telepedtek le, s a század végén körgátat építettek védekezésüképpen.

A római katolikus svábok 1758-ban építették fel templomukat Mária Terézia hathatós támogatásával, amit a szerb ortodox imaház 1768-ban követett, az ezredfordulón pedig a reformátusok templomát is felszentelték, így ma már három templommal büszkélkedhet a település.

Szigetcsép sajtósága egyensúlyú belső világa 1944-45 fordulóján borult fel, amikor 1944. december 29-30-án, mintegy 250 embert hurcoltak el malenkij robotra. A megpróbáltatások 1946 májusában folytatódtak, amikor Szigetcsép 464 német ajkú lakosát telepítették ki Bajorországba.

A malenkij robotról nagy többségük öt évvel később, 1949 novemberében térhetett haza, ennek tiszteletére minden év november 5-én, „Robotos Misével” emlékezünk.

A népességmozgás következtében alapvetően megváltozott a falu lakosságának etnikai összetétele.

Az évek alatt megerősödő közösség túllépett félelmein, elkezdte vállalni önmagát. Megalakult a Szerb és a Német Nemzetiségi Önkormányzat, mely nagyon jól együttműködik a települési önkormányzattal. Ennek eredményeképpen a településen több közös szervezésű rendezvény van. Ilyen a nemzetiségi nap melyet májusban szoktunk tartani.

Szigetcsép természeti értékeinél meg kell említeni a "hókony"-t, amelyet a Duna jeges áradása hagyott maga után. A folyóág itt nyúlik be legjobban a szigetre. Kitűnő horgászterület és vízi sportoknak kiváló lehetőséget teremt.

A Duna-ágot nád, gyékény és sás kíséri. A nádas helyenként szigeteket alkot, ezek az Európa-híres úszólápok. Szerepük a biológiai víztisztításban jelentős. A falu határában, az erdő szélén gyakran látni őzeket, nyulakat, fácánokat, barna rétihéját is. A két folyóág közötti mikroklíma, a magas páratartalom kedvez a kertészetnek, szőlészetnek és gyümölcsstermesztésnek.

A 2011-es népszámláláskor mintegy 2200 lelkes település ma már a 2600 főt is meghaladja. Sokan választják az utóbbi időben lakhelyüknek Szigetcsépet. Ezáltal sok új családot köszönhetnek, akik tovább színesítik a település életét. Az önkormányzat szem előtt tartja a település modern kora történő átmenését, hagyományaink megőrzése mellett.

A település polgármestere: Tóthné Kriszt Judit

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Üdvözlőtábla; Duna-part; Római katolikus templom; Szerb ortodox templom; Tschip énekkar; Überraschung táncsoport; Községi park - Milleneumi emlékmű és Református templom; Szigetcsépi szabadstrand; Községháza; Malenkij robot emlékkereszt; Szerb népviselet; Szerb kereszt

SZIGETCSÉP

SZIGETCSÉP

Szigetcsép (formerly known as Cséptelek in 1283 and as Csépán in 1633) is a settlement near the Csepel-Island where in 1706 Serbians, later in 1750 Swabians were moved to from the area of Nurnberg and Wittenberg. This ethnic makeup with the appearance of a few Hungarian and Slovakian people lasted roughly until the end of World War 2, until which the ethnic groups lived mostly separated from the outside world. They did not mix with their surroundings, not in family, religion not even in terms of the land. This separation however did not cause any conflict for a long time because there was an outside enemy, the forces of nature. During the 19th century floods and wildfires caused havoc in the settlement, and after the flood of 1838 the residents moved away from the Danube of Ráckeve and by the end of the century they had built a dam. The Roman Catholic Swabians built a church in 1758 with the help of Mary Theresa, which was the followed by an Orthodox church in 1768, then by the turn of the millenia the reformed church was completed, and thus now three churches belong to the parish. The unique balance of Szigetcsép was tipped on the 29-30th of 1944 when 250 people were taken for the Malenkij labour. The difficulties grew further in the May of 1946 when 464 German speaking local residents were taken to Bavaria. Many returned from the Malenkij labour five years later in the November of 1949 which is celebrated annually on the 5th of November with the "Labour Mise". Due to the population movement the ethnic makeup of the village was completely changed. The community,

which grew stronger over the years, had overcome their fears and now refuses to be anything but itself. The Serbian and German local government was established which cooperates well with the settlement's local government. As a result of the successful cooperation there are several events organised together by the local leaders. One of these events is the Nationality day, held in May.

Among the natural treasures of Szigetcsép is the "hókony" which was left behind by the flooding of a frozen Danube. This is where the river reaches deepest into the island. It is an excellent place to go fishing and do water-sports. By the river there are many reeds and reed-maces. The reeds form islands in some parts of the river and these are known all around Europe as the swimming marshes. They play a significant role in the natural cleansing of the water. In the forest at the outskirts of the village deers, rabbits and pheasants can often be sighted. The damp micro-climate in between the two river branches provides an excellent place for fruitculture, gardening and grape cultivation.

The settlement which in 2011 had 2200 inhabitants now has 2600 people living in it. Recently many have chosen Szigetcsép as their new home and further increased the diversity of the village. The local government pays attention to the old traditions of the settlement as it helps it move towards the future.

Mayor of the settlement: Judit Tóthné Kriszt

SZIGETHALOM

A 18 000 lakosú város Pest megye délnyugati részén, a Csepel-szigeten helyezkedik el. A terület már 3500 évvel ezelőtt is lakott volt, erről tanúskodnak a feltárt bronzkori sírhelyek és használati tárgyak. Az 1940-es években építették a tököli repülőteret és a Dunai Repülőgépgyárat, ami a II. világháború után Csepel Autógyár néven kezdte meg működését. Az ipari termelés fellendülése következtében egyre többen költöztek erre a vidékre. A Tökölhöz tartozó Szilágyi-telep 1951-ben megkapta a Szigethalom nevet, így szükségessé vált középületek építése, az ellátás biztosítása. A XX. század utolsó évtizedeire a fejlődés felgyorsult, 2004-re Szigethalom városi rangra emelkedett. A város kialakulásához kapcsolódó leleteket, emléktárgyakat a Helytörténeti Gyűjtemény őrzi, mely 2007-ben nyitotta meg kapuit. Az állandó kiállítások során Szigethalom történelmével ismerkedhetnek meg az érdeklődők, de évente több alkalommal tartanak hagyományörző családi programokat, kézműves foglalkozásokat.

A település különböző pontjain találhatóak emlékművek, mint például az I. és II. világháborús emlékművek, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékműve, Semmelweis Ignác szobra, az Európai mérföldkő, valamint a Lady Diana emlékére állított kopjafa. A város jelentősebb intézményei közé tartozik a Városi Szabadidőközpont, mely 2005 óta működik a

volt Tiszti Klub helyén. Összefogja a civil szervezetek munkáját, helyet ad különböző klubfoglalkozások, illetve mozgásformák végzésének.

A Hegedűs Géza Városi Könyvtár fennállása óta háromszor nyerte el a „Kiváló könyvtár” címet. Már a kezdetektől hagyomány az író-olvasó találkozók szervezése, de állandó képzőművészeti kiállításoknak is helyet biztosít. A volt légvédelmi laktanya helyén a Szigethalom Egyesített Népjóléti Intézmény látja el az idősek gondozását, de idetartozik a Fogyatékkal Élők Nappali Intézete, melynek feladata az iskolából kikerült értelmi, illetve testi fejlődésben akadályozott fiatalok normális életviteléhez szükséges feltételek biztosítása. A Nobilis Humán Szolgáltató feladata a bölcsődei ellátás megszervezése, valamint ennek kereteiben működik a város Gyermejjóléti és Családsegítő Szolgálat. Az óvodai ellátás biztosításáról a Négyszínvirág Óvoda gondoskodik, a közétkeztetést a Nebuló Közétkeztetési Intézmény látja el. A Ráckevei-Soroksári Duna-ágot a horgászok paradicsomaként tartják számon, de a különféle vízisportok kedvelői is nagy számban keresik fel. Déli szakasza fürdőzésre is alkalmas. Természetvédelmi értékei közé tartoznak az úszólápok, amelyeket különféle mocsári, illetve vízparti növények alkotnak. Mintegy negyven – ebből kilenc védett – halfaj él itt. A Duna-parton elhelyezkedő Fehér Gém Üdülő kellemes helyszínéül szolgál különböző összejöveteleknek, de az üdülő szolgáltatásai közé tartozik például a kajak-, illetve csónakbérlés is. A Duna-parton és a Tököli Parkerdőben lehetőség van sportolni, kirándulni. A város szélén elhelyezkedő Szigethalmi Vadaspark és Állatsimogató játszóterekkel, állatsimogatóval várja látogatóit. Ide tartozik a 2020-ban megnyitott Vadmentő Központ is, melynek különlegessége, hogy a látogatók egy kb. 1 km hosszú magasépítésű járdán végigsétálva figyelhetik meg az állatokat természetes környezetben. Mindkét létesítményhez tartozik egy kisvasút, mely a gyerekek és felnőttek kedvence egyaránt. A vadaspark szomszédságában található az Ifjúsági Élmény Tábor, mely gyönyörű zöld övezetben várja a táborozni vágyókat. 2017 tavaszán jött létre a Közösségi Pont azzal a céllal, hogy az ide látogatók részére információt és különféle szolgáltatásokat nyújtson. A májustól szeptemberig nyitva tartó irodában lehetőség van például kerékpár és vízibicikli kölcsönzésre, illetve a méltán népszerű vízisport, a SUP kipróbálásra is. A területen működik büfé, melynek teraszáról élvezhetik az alkalmankénti nyáresti koncerteket. 2021 nyarán a vadaspark és az ifjúsági tábor szomszédságában megnyitott a PLACC, amely ezzel a város rendezvényközpontjává avanszált. A PLACC-on megtalálható minden, ami a környék kulturális igényeit kielégíti, tavasztól ősziig. Vannak belépőjegyes kulturális és könnyűzenei programok, sportesemények, de ezen kívül található itt egy bringapálya és egy kisebbeknek való KRESZ-pálya is, melyet egy gördeszka-ugrató koronáz meg, így valóban minden korosztály megtalálja a maga számára legideálisabb szórakozási lehetőséget.

A település polgármestere: Fáki László

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Bringapark; Dunai látkép Szigethalomról; PLACC; Kikapcsolódás a vízisportok kedvelőinek; Mindszenty emlékhely a templomkertben; Betlehemi Esték; Szent István tér; Emese Park; Vadaspark; Vadaspark kisvasút; Közösségi Stég

SZIGETHALOM

SZIGETHALOM

SZIGETHALOM

The town of 18,000 inhabitants is located in the southwestern part of Pest county, on Csepel Island. The area was already inhabited 3,500 years ago, as evidenced by the excavated Bronze Age tombs and objects of use. In the 1940s, the Tököly Airport and the Dunai Repülőgépgyár (Danube Aircraft Factory) were built, which restarted its operation after World War II under the name of Csepel Autógyár (Csepel Automobile Factory). As a result of the boom in industrial production, more and more people have moved to this region. The Szilágyi neighborhood belonging to Tököl was given the name Szigethalom in 1951, so it became necessary to build public buildings and provide supplies. By the last decades of the 20th century, development had accelerated, and by 2004 Szigethalom had risen to the rank of a town. Finds and token of remembrance related to the formation of the city are preserved by the Helytörténeti Gyűjtemény (Local History Collection), a museum-like institution which opened its doors in 2007. During the permanent exhibitions, those interested can get acquainted with the history of Szigethalom, but traditional family programs and handicraft workshops are also held several times a year.

There are monuments in different parts of the settlement, such as the World War I and World War II monuments, the monument of the Revolution and War of Independence of 1848-49, the statue of Ignác Semmelweis, the European landmark, and the funeral column erected in memory of Lady Diana. Among the major institutions of the city is the Városi Szabadidőközpont (Recreational Center), which has been operating on the site of the

former Officers' Club since 2005. It brings together the work of non-governmental organizations, and provides space for various club activities and forms of physical movement.

The Géza Hegedűs Town Library has won the title of "Excellent Library" three times since its existence. From the very beginning, it has been a tradition to organize writer-reader meetings, but it also provides space for permanent art exhibitions. On the site of the former air defense barracks, the Szigethalom Egyesített Népjóléti Intézmény (United People's Welfare Institution) provides care for the elderly, but it also includes the Fogytékkal Élők Nappali Intézete (Day Care Institute for the Disabled), whose task is to provide the necessary conditions for the normal living of young people with intellectual or physical disabilities who have dropped out of school. The task of the Nobilis Humán Szolgáltató (Nobilis Human Service Provider) is to organize the nursery care, and within this framework it also operates the town's Gyermejjóléti és Családsegítő Szolgálat (Child Welfare and Family Support Service). Kindergarten care is provided by the Négy-színvirág Kindergarten, and public catering is provided by the Nebuló Public Catering Institution. The Ráckeve-Soroksár Danube branch is considered a paradise for anglers, but is also visited by a large number of fans of various water sports. The southern section is suitable for bathing. Its nature conservation assets include floating bogs, which are made up of various wetland and waterfront plants. About forty fish species live here, nine of them are protected. Located on the banks of the Danube, Fehér Gém Üdülő (Fehér Gém Resort) serves as a pleasant place for various gatherings, the services of the resort also include kayak and boat rental. The Danube bank and the Tököli Park Forest offer sports and hiking opportunities. Szigethalmi Vadaspark és Állatsimogató (Wildlife Park and Petting Zoo), located on the edge of the town, await visitors with playgrounds and children's farms. This also includes the Vadmentő Központ (Wildlife Rescue Center), which opened in 2020, and it has a special feature: visitors can walk along an approx. 1 km long high-rise sidewalk and observe the animals in their natural environment. Both facilities have a children's railway popular among children and adults alike. Adjacent to the wildlife park is the Ifjúsági Élmény Tábor (Youth Experience Camp), which awaits those wishing to camp in a beautiful green area. Községi Pont (Community Spot) was established in the spring of 2017 with the aim of providing information and various services to visitors. The office, which is open from May to September, offers bikes and hydrocycles for rental, as well as the option to try the popular water sport SUP. There is a snack-bar in the area, from the terrace of which you can enjoy occasional summer concerts. In the summer of 2021, the PLACC opened next to the wildlife park and youth camp, thus making the area the town's event center. PLACC has everything to meet the cultural needs of the area, from spring to autumn. There are ticketed cultural and pop music programs, sporting events, but there is also a bike path and a children's traffic park, completed with a skatepark, so really all ages will find the most ideal entertainment option for themselves.

Mayor of the town: László Fáki

TÁPIÓBICSKÉ

*Szabadságtól lelkesedve
Rohant a honvéd győzelemre
Kik hősi halált itt haltatok,
Áldás, dicsőség rajtatok.*
(Ismeretlen szerző)

Tápióbicske Budapesttől kb. 60 kilométerre fekvő település, mely Pest megyében található. Lakossága megközelítőleg 3600 fő. Nevének eredete a határában folyó Tápió-patakra, valamint a falu egyik alapító családjára, a Bitskey családra utal, akik a 19. század közepéig meghatározó birtokosai voltak a községnek.

A Tápió menti települések egyike a község, mely híres történelmi múlttal rendelkezik, ugyanis 1849. április 4-én a falu határában zajlott a szabadságharc egyik nevezetes csatája, ahol az ország függetlenségéért harcoló magyar honvédek véres küzdelem után győzelmet arattak a császári csapatok felett. A győzelem emlékét földrajzi elnevezések, hagyományok, képzőművészeti és irodalmi alkotások, valamint műemlékek őrzik.

Fehér István egykori tápióbicskei bíró 1878-ban tett alapítványának köszönhetően a győztes tavaszi hadjárat emlékére ezen a napon minden tápióbicskei gyermek kap egy zsemlét, mely a „véráztatta földön” termett búzából készült. E napnak a dicsőségét számos emlékhely őrzi a községben, melyek nagy nemzeti írókat, Jókai Mórt, valamint Than Mór festőt is megihlették.

A Tápió partján található gyönyörű emlékmű a Honvédszobor, mely 1910-ben épült Jankovich Ferenc tervei alapján közadakozásból.

A Vaskereszt-emlékhely őrzi a hagyomány szerint történelmi párbajt vívott Hermann von Riedesel báró és Szini Sebő Alajos emlékét. Ez jelenik meg A kőszívű ember fiai című regény egyik fejezetében, mely a mű két szereplőjének, Baradlay Richárdnak és Palvicz Ottónak a küzdelmét jeleníti meg. A szabadságharc és a tápióbicskei ütközet egyik legifjabb hősi halottjának, a mindössze 12 évet élt Szabó József gyermekhonvédnek emlékét őrzi a Harcmező úti kopjafa. A csatának az emlékét őrzik testvértelepülési kapcsolatok ápolásával is Csiliznyárad és Nagykinizs községekkel.

A számos emlékhely mellett gyönyörű természeti környezet is várja az ide látogatókat, hiszen a községet határoló erdők, mezők gazdag lehetőséget nyújtanak a kirándulni, túrázni, biciklizni vágyóknak.

A község életének meghatározó eleme a magyar népi hagyományok őrzése, melyben fontos szerepet töltenek be az intézmények, civil szervezetek, a tűzércsapat, a településen immár több mint tíz éve működő Harmónia Kórus – de foltvarró, gyöngyfűző csoportok tagjai is csodás munkákkal büszkélkedhetnek.

Szintén a helyi Baráti Kör jóvoltából készült el egy gyönyörű Trianon-emlékhely, mely színtere a nemzeti gyásznaphoz való megemlékezésnek, valamint a Szent István park, ahol minden év augusztus 20-án szabadtéri

szenzmise keretén belül hajtanak fejet államalapító királyunk emléke előtt, és adnak hálát az új kenyérért a tápióbicskeiek.

A község csodaszép, barokk stílusban épült római katolikus templommal is büszkélkedhet, mely zenei előadások színtere is. A zeneszeretők minden évben advent első hétvégén a helyi Harmónia Kórus szívvel-lellettel melengető koncertjén „merülhetnek el” a zene csodálatos világába. A Fehér István Művelődési Ház is számos kulturális, kézműves és szórakoztató programmal várja a község lakosságát, melyekre természetesen nemcsak az adventi időszakban, hanem egész évben szeretettel látják az érdeklődőket.

A nyári falunapok is felhőtlen szórakozást ígérnek az ide látogatóknak, akik a helyi Vadász Csárda finom ételeit is megkóstolhatják gyönyörű környezetben, igazi csárdai hangulatban.

Folyamatosan fejlesztik a település iskolájának és óvodájának épületét és környezetét, egyéb közintézményeket, hogy a jövő nemzedéke és a lakosok otthonosan érezhessék magukat a településen.

A horgászto mintegy száz-százötven horgásznak nyújt élményben, pihenésben, kikapcsolódásban gazdag időtöltést.

A falu igen kedvelt kirándulohelye az „Agyigácsó”, mely az agyagásó szó népies változata. Jellemzője, hogy kétoldalt meredek, mondhatni függőleges, helyenként a 10-12 métert is elérő szakadékos agyagfallal határolt, körülbelül 50-100 méter széles, többszáz méter hosszú kanyonszerű képződmény. A tervek között szerepel az innen induló és egészen a Nagyrétig elvezető „mini-tanösvény” kiépítése is.

A sportrendezvények közül kiemelkedő az immár hagyománnyá vált, évente megrendezésre kerülő ExtremeRush nevezetű futóverseny.

A motocross sportnak is hosszú évtizedekre visszanyúló hagyományai vannak a községben, jelenleg az új építésű, Tápióság felé található pályán évente színvonalas országos és nemzetközi versenyek zajlanak.

A település polgármestere: Herczegh Róbert

A TELEPÜLÉS KÉPEKBE:

Játszóter; Templombelső; Tápió; Tájékp Tápióbicskéről; Székelykapu; Szent István park; Fehér-kereszt; I. világháborús emlékmű; Riedesel-vaskereszt; Honvédemlékmű; Április 4.; Horgászto

TÁPIÓBICSKE

TÁPIÓBICSKÉ

TÁPIÓBICSKE

*Enthusiastic about freedom
The freedom fighter rushed for victory
And those who died a heroic death,
Blessing and glory on them!*
(Unknown author)

Tápióbicske is a village in Pest county, Hungary, located about 60 km from Budapest. It has a population of approximately 3,600. The origin of its name refers to the Tápió stream on its border, as well as to one of the founding families of the village, the Bitskey family, who were dominant land owners in the village until the middle of the 19th century.

The village is one of the settlements along the Tápió with a famous historical past. On April 4, 1849, one of the famous battles of the Hungarian Revolution of 1848/1849 took place on the outskirts of the village, where Hungarian soldiers fighting for independence gained victory over Habsburg imperial troops. The memory of this victory is preserved by geographical names, traditions, works of art, literature and monuments.

Thanks to the foundation established in 1878 by a former judge of Tápióbicske, István Fehér, the memory of the victorious spring campaign of 1849, on this specific day every child in Tápióbicske will be given a roll of bread made of wheat grown on this “blood-soaked land”. The glory of this day is preserved by many memorial places in the village, which also inspired our great national writer, Mór Jókai, and the painter Mór Than.

The Honvéd Statue, a beautiful monument on the bank of the Tápió creek, was built from public donations in 1910 according to the design of Ferenc Jankovich. The Vaskereszt-emplékhely (Iron Cross memorial site) preserves the memory of Baron Hermann von Riedesel and Alajos Szini Sebő, who, according to the tradition, fought a historical duel. This scene appears in one of the chapters of the novel *A köszívű ember fiai* (The Heartless Man's Sons), which depicts the struggle of the two characters in

the work, Richárd Baradlay and Ottó Palvicz.

The funeral column in Harcmező út preserves the memory of one of the youngest heroes of the war of independence and of the battle of Tápióbicske, József Szabó, a child soldier who lived only 12 years. The memory of the battle is also preserved by cultivating twin village relations with the villages of Csiliznyárad (Ňárad, Slovakia) and Nagykinizs (Hungary).

In addition to the many monuments, a beautiful natural environment awaits the visitors, as the forests and fields bordering the village offer a lot of opportunities for those wishing to make a walk, hike or cycle.

The defining element of the village's life is the preservation of Hungarian folk traditions. Various institutions, NGOs, the reenactment artillery team, the Harmónia Kórus (Harmony Choir, operating in the settlement for more than ten years) and also members of quilting and beading clubs play an important role in this endeavour.

Also courtesy of the local Baráti Kör (Circle of Friends), a beautiful Trianon memorial site was created to commemorate the National Day of Mourning, as well as St. Stephen's Park, where an open-air mass is held every year on August 20 in memory of our founding king, then the new bread is broken.

The village has a beautiful Roman Catholic church built in the Baroque style, which also hosts musical performances. Every year on the first weekend of Advent, music lovers can “immerse themselves” in the wonderful world of music at a heart-and-soul-warming concert by the local Harmony Choir. The Fehér István Community House awaits the residents of the village with a number of cultural, handicraft and entertainment programs, which welcome the visitors not only during the Advent period, but throughout the year.

The summer village festival also promises undisturbed entertainment for visitors, who can also taste delicious dishes in the beautiful environment of the local Vadász Csárda restaurant offering a real inn atmosphere.

The building and environment of the school and kindergarten of the village and other public institutions are constantly improved so that the future generation and the residents can feel at home in the settlement.

The fish pond can offer fishing, rest and relaxation opportunities at a time for 100 to 150 anglers.

A very popular hiking destination around the village is “Agyigácsó”, which is a popular local term for the “clay digger” expression. It is a several hundred meters long and between 50 to 100 meters wide canyon-like formation, bordered on both sides by a steep, almost vertical clay wall that reaches heights of 10-12 meters in some places. One of the future plans is the construction of a “mini educational trail” starting from here and leading all the way to Nagyrét.

Outstanding among the sporting events is the now traditional running race called ExtremeRush.

Motocross sports also have a long tradition in the village, and the newly built track leading towards Tápióság currently hosts high-quality national and international competitions every year.

Mayor of the village: Róbert Herczegh

TÁRNOK

Tárnok nagyközség Budapesttől 20 kilométerre, a Dunába torkolló Benta-patak két oldalán, Érd és Martonvásár között található. A 7. számú főközlekedési út és az M7-es autópálya határolja. A belterület három nagyobb részből áll. A legrégebbi az Ófalu, központjában az orsósan kibővülő, széles főutcával. A vasúthoz közelebbi részen fekszik az 1920-as években keletkezett Újtelep és az 1930-tól kikapcsolódott Tárnokliget. Ezekről elkülönült lakott területek: Berki, Margitliget, Ötház, Szőlőhegy, Török-tanya, Üdülőtelep.

Tárnok északnyugaton a Pusztazámor–Sóskúti Pannon-rögvidék 150 méter magasságot is elérő dombnyúlványaihoz simul. Északkeleti sarka a Budai-hegységhez tartozó Érd-Tétényi-fennsík legdélibb, 120–180 méter magas részén található. Itt csekély termőképességű talaj alakult ki. A Szőlőhegy délnyugati lejtőjét Ötház környékén homok takarja. A patakok partján öntéstalaj található.

Tárnok területe már az őskor óta folyamatosan lakott. A kedvező természeti adottságok, a jó talaj és a víznyerő helyek vonzották ide az embereket. Mintegy 20 régészeti oltalom alatt álló területünk van, ahol az őskortól a XIII. századig tárgyi emlékek is előkerültek. A település határában, a Fundoklia-völgyben a neandervölgyi ember kultúrájának egyik legnagyobb magyarországi lelőhelyét tárták fel: egy vadásztábor. A Benta-patak mellett, Ötháznál, Kis-Berki-dűlőben és Berkiben újkőkori ember nyomaira bukkantak: a Kr. e. XXIV–IX. század közötti időszakból több település és temető ismert Tárnok területén.

A Kr. u. I–IV. században római lakhelyek voltak a település területén – a legnagyobb a mai halastó melletti üdülőfaló területén volt, amely római település az érdi Tusculánumtól Sóskútig húzódott. Az előkerült leletekből (kőtörmelék, tetőfedésre használt úgynevezett tegula, edénytöredékek) arra lehet következtetni, hogy gazdagon berendezett villák állhattak itt. A különböző tárnoki lelőhelyeken sírkő és szobortöredékek, borostyán-, bronz- és üvegyöngyök, korsók, építőanyagok kerültek elő.

A helység területe az Árpád-korban is lakott volt. Erről tanúskodnak

egyebek mellett a Fő utcán, a templom környékén és az Odlúk területén előkerült cserepek és tűzhelyek.

Tárnok nevét az 1250-es évek végén említették először Tavarnuk néven a szomszédos Deszka falu nevével együtt. Tárnok egyike volt a Buda környéki szolgálonépi falvaknak: itt a tárnokok éltek, míg a szomszédos Érd területén erdőőrök, fegyvernökök laktak.

A település már a török uralom elején elpusztult. Az elnéptelenedett birtokot a XVIII. században túlnyomórészt felvidéki szlovák családok népesítették be újra. Az őslakosság leszármazottai máig őrzik hagyományait, szokásait.

A XIX. században a Batthyány, Sina majd a Wimpffen család tulajdona volt Tárnok. Gróf Károlyi Imre 1913-ban adta el itteni birtokainak nagy részét üszögi Nagy Sándornak. Ő kezdte meg a település mai arculatának kialakítását. Nevéhez fűződik Újtelep és Tárnokliget létrejöttét. Anasztázia-pusztán fényűző kastélyt építtetett. 1941-ben anyagi nehézségei miatt megmaradt birtokait és Anasztázia-pusztát eladta Juhász Zoltán mérnöknek, aki azonban 1944-ben nyugatra távozott.

A II. világháború utáni évtizedekben lényegében tovább folytatódott a XX. század első felében megkezdődött népességszám-emelkedés, ami a mai napig tart. Ezt a folyamatot segítette többek között az M7-es autópálya megépítése az 1960-as években, majd a később létesített tárnoki lehajtó és az utóbbi időben végbement jelentős vasúti fejlesztések. A XX. század második felében még kiemelkedő problémát jelentett a Benta-patak rendszeres kiáradása, amely megfékezésével új, beépíthető területek jelentek meg. A beköltözők érdeklődése tehát továbbra is fennáll a település iránt, ami a lakosságszám lassú, de folyamatos emelkedését jelenti. Az ezzel járó feladatok és dilemmák kezelése, Tárnok jövőbeli fejlődésének meghatározása a rendszerváltás óta foglalkoztatja a helyi vezetést és állítja nagy kihívások elé.

A település polgármestere: dr. Lukács László

A szöveget összeállította és a képeket készítette: Ábel András

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Halastó; Nepomuki Szent János-szobor; Heinrich Antal Ház; Kegyeleti park; Vasútállomás; Egészségház; Rózsafűzér királynéja templom; Szent Rókus-kápolna; Öregtemető; Pincesor; Kőfejtő; Benta-patak

TÁRNOK

TÁRNOK

The parish of Tárnok lies 20 kms from Budapest on the banks of the Benta-Brook, between Érd and Martonvásár. It is bordered by main road 7 and motorway M7. The inhabited area is made up of three main parts. Oldest of which is the Ófalu (Old Village), with the Main Street, which widens towards the church and becomes narrow after it. Closer to the railway is the Újtelep (new-quarter), which was created in the 1920s, and the Tárnokliget. Different inhabited parts include the Berki, Margitliget, Ötház, Szőlőhegy, Török-tanya and Üdülőtelep.

North-West from Tárnok the Pusztazámor-Sóskút pannon rocklands are huddled up against the hills that reach 150 meters high. Its North-Eastern corner can be found on the Érd-Tétény's Southernmost plateau reaching up to 120-180 meters. Here the land is hardly fertile. The South-Western slope of the surroundings of Ötház is covered with sand. By the rivers alluvial soil can be found.

The area of Tárnok has been inhabited since prehistoric times. The advantageous natural environment, the good soil and the water source drew people in. The parish owns 20 archeological sites, where artefacts from the prehistoric era all the way to the 13th century have been found. Within the borders of the settlement, in the Fundoklia valley, the biggest Hungarian Cultural site of Neanderthal men has been unearthed, a hunting camp. By the Benta-Brook, at Ötház, in the Kis-Berki land, and in the land of the Berki the remains of neolithic men have been found: between the 24th-9th centuries B.C. a number of settlements and cemeteries are known to have originated from within the area of Tárnok.

In the 1st-4th centuries A.D. Roman homes were in the settlement – the largest of which was by the current fishing lake's holiday village, and this settlement of Romans stretched all the way from the Érd Tusculánium to Sóskút. From the found evidences (debris, tegulas, and pieces of pottery) we can deduce that highly decorated and well equipped villas stood here. In the numerous archeological sites tombs, statue pieces, amber-, bronze-, and glass orbs, urns and even building materials have been found.

The area of the settlement was inhabited in the Árpád era as well. This was born testimony to by the remains of the tile pieces and furnaces, found

in the Fő-street, around the area of the church and surrounding the area of the Odlúk.

The name of Tárnok was first mentioned at the end of the 1250s as Tavarnuk along with the neighbouring town of Deszka. Tárnok was one of the service villages of the area that surrounds Buda: this is where the treasurers were, while in the area of its neighbouring settlement, Érd, forest rangers and squires lived. The settlement had already long been destroyed by the beginning of the Ottoman era. The unpopulated land was mostly repopulated by Slovakian highlander families in the 18th century. The descendants of the natives still keep their traditions and customs.

In the 19th century Tárnok was owned by the Batthyány, Sina then the Wimpffen families. Earl Imre Károlyi sold most of his estates here to Sándor Nagy of Úszög in 1913. He was the one who began shaping the profile of Tárnok as it is known today. The creation of both the Újtelep and Tárnokliget is related to his name. He had a luxurious castle built in Anasztázia-puszta. In 1941 due to financial difficulties he sold his remaining estates along with Anasztázia-puszta to the engineer, Zoltán Juhász, who in 1944 left to the West.

In the decades after World War 2 the population growth, started in the first half of the 20th century, carried on, which has still been going on even today. This procedure was assisted by the construction of motorway M7 in the 1960s, then later the creation of the exit lane for Tárnok and the recent railway improvements. In the second half of the 20th century the constant flooding of the Benta-Brook had caused a rather large amount of problems, which after being halted, provided the locals with further land to inhabit. The interest of settlers is still present even today, which means a slow but steady growth of the inhabitants' number of village. The problems and dilemmas that come with this fact have been keeping the local leadership busy and giving them difficulties since the regime change, as well as the determination of the future developments of the settlement of Tárnok, and the tasks that come with this undertaking are.

Mayor of the settlement: dr László Lukács

Text and photos by: András Ábel

TÖRTEL

„...Annak, hogy e vár elpusztult,
Közel 600 éve tölt el;
A hely neve: a kun vitéz
Nevéről lön „Pusztá-Törtel”.
A szép alföld rónaságán,-
Mint sik tenger közepében
Egy kis sziget, - áll e helység
Abony, Czegléd közelében.-

Pusztá Törtel csöndes falu!
Gyönyörű a te vidéked:
Tündéerkertben érzem magam,
Határodban midőn lépek;
Ha végig fut rajtad gyöngö
Fuvalma az esti szélnek,
Olyan, mintha Izabéla
És a dalnok beszélnének...”

/Egri Antal: Törtel néprege tíz énekben/

Törtel község Pest megyében, a Ceglédi járás keleti részén található. Szép környezetben és széles intézményhálózattal rendelkező település. Lakosai száma 4264 fő.

A régészeti leletek alapján Törtel már mintegy 4000 évvel ezelőtt is lakott település volt. A vidék népessége erősen megfogyatkozott az 1241-es tatárjárás következtében, szinte elnéptelenedett a tájék. A kihalt vidékre IV. László kunokat telepített. A király zaklatott életútja 1290. július 10-én, a Sebes-Körös melletti Körösszegen ért véget, ahol épp a kunok közül néhányan, álmában meggyilkolták. Az előkelő kun gyilkosok nevei fennmaradtak: Árbóz, Kemece és Törtel, tehát a község a XIII. század végén élt királygyilkos, előkelő kun – Törtel – nevét őrzi.

Törtel a XV. században vált ki a ceglédi Pusztabokorból. Először csak 1450-ben említik Törtelszállása néven Paládics, Miklóllaka és Vadegyháza határában. A törökkor elején a népesebb falvak közé tartozott. A tizenöt éves háborúban pusztult el, csak az újkorban települt be újra.

1849. január 24-én Perczel Mór honvédtábornok Törtelen halt hadával, a felderítő járőr vezetője a törteli születésű Ábrahám János honvédtusár volt.

A település újkori történetét Kristó László, volt iskolaigazgató helytörténeti munkája részletesen tárgyalja. Ugyancsak feldolgozta a falu történetét Striczky György tanár is. Mindkét munka fényképmellékletekkel bőven illusztrált.

Az akkori történések nyomon követhetők még a Törteli Hírek újságából, majd 1998-tól az önkormányzat havi megjelenésű lapjából, a Törteli Híradóból, valamint „A mi falunk, Törtel” és a „Törtel község értékei” című könyvekből. Megismerhetjük a kiadványokból, hogy Törtel és környéke régészeti leletekben milyen gazdag vidék, hiszen a Czakó-halomból 1869-ben kiásott, hunkori bronzüst máig a legszebb, a legnagyobb a korszak emlékei között. A falu területén 1895-ben talált harcossír pedig ma is a honfoglaló magyarság kiemelkedő lelete.

Törtelen telepedett le az egyik nemes birtokos fegyverneki Vida László, aki felkarolta, segítette az 1890-ben Erdélyből Pestre szakadt színtársulatot, benne az első magyar operaénekest, Déryné Széppataki Rózát.

Az ő nevét viseli ma Törtelen a Déryné Művelődési Központ és Könyvtár. Vida baráti köréhez tartozott az író, műfordító és szerkesztő Helmecky Mihály, a nyelvújítás nagy harcosa. Törtelen ma emlékét a kriptája, egy róla elnevezett utca és egy kopjafa őrzi.

Királyhelmeck Törtel testvértelepülése 2018 szeptemberétől.

A legfontosabb rendezvények Törtelen a Szüreti fesztivál és a Juhászfesztivál. A Juhászfesztivál Néhai Sebők Mihály életére és munkásságára, a község emblematikus, országSZerte és határon túl is ismert juhtenyésztőjének életművére épül már hat éve.

Az elmúlt 30 évben hatalmas fejlődésen ment keresztül a település. A falu minden utcája ellátott ivóvízvezetékekkel, gázvezetékekkel és szennyvízcsatorna-, internet-, kábeltévé-hálózattal. 2014-től pályázati forrásokból és a takarékos gazdálkodás következtében megszépültek a középületek, korszerű fűtési rendszerrel rendelkeznek. Megújult a napközi-otthonos konyha berendezése, bútorzata. Megvalósult az egészségház felújítása, a település csapadékvíz-elvezetés létesítménye fejlődött. Javult a belterületi és külterületi utak állapota, korszerűsödött az egészségügyi ellátás, kiépült a térfigyelő kamerarendszer első üteme. Jelenleg épül az új óvoda és bölcsőde.

Látogassanak el Törtelre, vendégszerető emberek lakják ezt a községet!

A település polgármestere: Godó Tibor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Törtel-montázs; Törtel község központja; Hun Áldozati Bronzüst; Déryné Művelődési Központ és Könyvtár „B” (Malom) épülete; Nepomuki Szent János Római Katolikus Templom; Déryné Művelődési Központ és Könyvtár „A” épülete; Augusztus 20-i nemzeti ünnep; Törteli Szent István Király Általános Iskola; Törteli Juhászfesztivál; Nepomuki Szent János Római Katolikus Templom, Törteli református templom, Déryné Széppataki Róza szobra, Szent István király szobra

TÖRTEL

TÖRTEL

TÖRTEL

"... Since this castle was destroyed,
has been nearly 600 years;
The name of the place: the Cuman Knight
It comes from his name "Puszta-Törtel".
On the beautiful plains, -
Like in the middle of the smooth sea
Is a small island, - this place
Near Abony, Czepléd.-

Puszta Törtel is a quiet village!
Your countryside is beautiful:
I feel I'm in a fairy garden,
When I enter your borders;
If the faint breeze of the
evening wind runs through you,
It's like when Isabella
And the singer are talking..."

/Antal Egri: Törtel's folk story in ten songs/

The village of Törtel is located in Pest County, in the eastern part of the Cegléd District. It is a settlement with a beautiful environment and a wide network of institutions. It has a population of 4264 people.

According to archeological finds, Törtel was already inhabited about 4000 years ago. The population of the region declined sharply as a result of the Mongol invasion in 1241, and the area was almost depopulated. King László IV settled Cumans to the deserted countryside. The king's troubled life ended on July 10, 1290, in Körösszeg near the Sebes-Körös River, where some of the Cumans murdered him in his sleep. The names of the noble Cuman murderers have survived: Árbóz, Kemece and Törtel, so the village retains the name of the Cuman noble and royal assassin, Törtel, who lived at the end of the 13th century.

Törtel separated from Pusztabokor of Cegléd in the 15th century. It was first mentioned only in 1450 as Törtelszállás on the border of Paládics, Miklólaka and Vadegyháza. At the beginning of the Turkish era, it was one of the more populous villages. It was destroyed in the Fifteen Years' War, only to be resettled in the Modern Age.

On January 24, 1849, General Mór Perczel and his army slept here. The leader of the reconnaissance patrol was the Törtel born János Ábrahám.

The modern history of the settlement is discussed in detail in the local history work of László Kristó, former school principal. The history of the village was also written by teacher György Striczky. Both works are well illustrated with photo attachments.

The events of that time can also be traced from the Törteli Hírek newspaper; from 1998 onwards from the local government's monthly newspaper, Törteli Híradó, and from the books "A mi falunk, Törtel" and "Törtel község értékei". We can learn from the publications how rich the area of Törtel is in archeological finds, as a Hun age bronze cauldron was excavated from the Czakó mound in 1869. It is still the most beautiful and largest among the relics of the period. The warrior's grave found in the area of the village in 1895 is still an outstanding find of the conquering Hungarians.

One of the noble landowners, László Vida, settled in Törtel, who embraced and helped the theater company, which moved from Transylvania to Pest in 1890, with the first Hungarian opera singer, Róza Déryné Széppataki. The Déryné Cultural Center and Library bears her name today. Vida's circle of friends included the writer, translator and editor Mihály Helmezy, a great fighter for language renewal. His memory in Törtel today is kept by his crypt, a street named after him and a tombstone.

Kráľovský Chlmec has been the sister settlement of Törtel from September 2018.

The most important events in Törtel are the Harvest Festival and the Shepherd Festival. The Shepherd Festival was based on the life and work of the late Mihály Sebök, the village's emblematic sheep farmer, known throughout the country and beyond.

The settlement has undergone tremendous development in the last 30 years. All streets of the village are equipped with drinking water, gas and sewer, internet, cable TV network. From 2014, public buildings were beautified with tender sources and as a result of economical management, and they have a modern heating system. The equipment and furniture of the daycare kitchen have been renewed. The health care house was renovated, and the settlement's stormwater drainage facility was developed. The condition of the urban and extra-urban roads has improved, health care has been modernized, and the first phase of the surveillance camera system has been built. A new kindergarten and nursery are currently under construction.

Visit Törtel, hospitable people live in this village!

Mayor of the settlement: Tibor Godó

ÚJHARTYÁN

Újhartyán sokoldalú, gazdag sváb tradíciókkal bíró település Pest megye déli részén. Területe már a középső bronzkorban lakott volt, amelyről a Kárpát-medence középső részét kitöltő vatyai kultúra részeként 1909-ben feltárt urnasírok is tanúskodnak.

Az egykori középkori falu pusztulását a török hódoltság jelentette. Újbóli születését az 1772-es német betelepítésnek köszönheti, amely a Grassalkovich család nevéhez fűződik. A kezdetben több nemzetiségű falu elnémetesedett. Fél évszázad alatt kialakult egy viszonylag homogén német nemzetiségű és kultúrájú, erősen katolikus vallású, zárt közösség, amely meghonosította és megtartotta a magával hozott fegyelmezett munkakultúrát, a gondos és sikeres gazdálkodási képességeket, a tudás, a szakma becsületét. Ez a múltban gyökerező mély társadalmi és közösségi hagyomány erős szellemi és kulturális tőkével ruházta fel a települést és az itt élő közösséget. Ezek az értékek adtak fogódzót a történelem nehéz időszakaiban. Az itt élő emberek talpra tudtak állni a málenkij robot okozta trauma után, bizonyítani tudták életképességüket még akkor is, amikor a 80-as években az akkori politikai szándék jövő nélküli településként határozta meg Újhartyán sorsát.

Negyedik ciklus óta vagyok polgármester. Képviselő-társaimmal egy olyan XXI. századi jövőt képzeltünk el, amelynek mottója: „Falusi múlt – Városi jövő, Falusi gyökerek – Városi perspektívák”. A múlt értékeire támaszkodva ma egy erőteljes közösségi hagyományaira építő és stabil gazdasági alapokon nyugvó, élhető kisváros megteremtésén dolgozunk.

Az ipari parkunk tökeerős vállalkozásokat tudott a településre csábítani, köszönhetően a kedvező közlekedéscsalórajzi elhelyezkedésünknek és a munkakultúrájának. Ezek a vállalkozások biztosítják jelenleg a város stabil gazdasági, pénzügyi helyzetét, lehetővé téve a településképi-, intézményi fejlesztéseket, a térségi szerepkör erősítését.

Az önkormányzat elkötelezett a fejlesztések iránt. Munkánk elismeréseként településünk 2013-ban városi rangot kapott. 2013-ban elnyertük a

Befektetőbarát település címet. 2016-ban a művészet, a kultúra, az örökség megőrzéséért kategóriában „A Holnap városáért Díjat”, valamint a Virágos Magyarországért mozgalom „Arany rózsza” Díját.

Térségi szerepet töltünk be a foglalkoztatás terén, az egészségügyi alapellátás mellett mikrotérségi ügyeleti ellátást biztosítunk. Bölcsőde, német nemzetiségű óvoda és iskola működik a településen.

Társadalmi fejlesztéseink célja, hogy élénkítsük az értékmegőrző turizmust. Parkokat, felnőtt és gyerek játszótereket építettünk, kijelöltük a turisztikai körséta útvonalát. A közösségek összetartozását erősítő kulturális beruházások segítségével felújítottuk a tájházat, kialakítottunk egy Pinceklubot, felépült a Bagolyfészek, ifjúsági szállás és kézműves ház. Ezekben a hagyományőrző programok, népművészeti csoportok, zenei, népzenei koncertek, helyi és kortárs kiállítások, népismeret órák, népi kézműves szakkörök, gyerek- és alkotótáborok kapnak teret.

Városunkban a történeti, kulturális örökség és a köré szervezett rendezvények jelentősek. A felélesztett sváb hagyományok, a zene, a tánc, a népművészet és a gasztronómia, valamint az e köré egyre tudatosabban felépített vendégcsalogató programok, a Hartyánfeszt, Sváb Gasztronómiai és Kulturális fesztivál és a Városnap jelentik a turisztikai vonzerőt. Büszkék vagyunk, hogy sváb ételeink jeles képviselői, vagy az úrnapi, virágszőnyeggel és fűvószenekari kísérettel zajló körmenet a megyei értéktár részét képezi. Akik távolabbról érkeznek hozzánk elismeréssel szólnak a párhuzamosan futó utcákról, a porták, a házak rendezettségéről. Városunkat egy kis ékszerdobozként emlegetik, ahova érdemes visszatérni.

Tiszteljük a múltunkat, amely egyben kijelöli és meghatározza számunkra az irányt. Egy olyan település fejlődésén dolgozunk, ahova jó megérkezni, ahol jó otthon lenni, ahol egy pár nap eltöltése után rájövünk, hogy itt is akarunk élni.

A település polgármestere: Schulcz József

Fotók: Dr. Szikszay Péter, Majer György, Prauda Miklós.

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Városháza; Ország Középe Ipari Park és Logisztikai Központ; Légifelvétel a városról; Német nemzetiségű iskola; Betelepítési emlékmű - Grassalkovich tér; Gyermekvár Német Nemzetiségű Óvoda; Eperke Bölcsőde; Szent Borbála Római Katolikus Templom 1776.; Kerámikus műhely a Fő utcán; Faluház; A német betelepítésnek állít emléket az Ülmer Schachtel; Mária-kápolna

ÚJHARTYÁN

ÚJHARTYÁN

Újhartyán is a diverse settlement, lying on the Southern part of Pest county, rich with Swabian tradition. It was already inhabited in the middle of the metal age, of which the the urn tombs dicovered as part of the Carpathian Basin's culture in 1909 can atest to.

The end of the medieval village was the beginning or the Turkish rule. Its rebirth can be attributed to the 1772 arrival and settlement of the German, which the Grassalkovich family was highly involved with. Early on, many villages with many nationalities became Germanized. In half a century a village with relatively homogeneous Germany nationality and culture was born, with a strongly Catholic community, which brought with it and kept its strict work ethics, careful and successful farming abilities, its knowledge and honest labour.

This strong tradition rooted in the past is the source of the intellectual and cultural principals of the settlement and its community. These values

helped pull through the more difficult times in history. The residents could even get back up after the trauma that was the Malenkij labour, and they could prove their worth even in the '80s when the political intent of the time was to leave Újhartyán without a future.

József Schulcz has been mayor for 4 periods now. Together with the representatives he believes in a 21st century future for the village whose motto will be: „Rural past – Urban future, Rural roots – Urban perspectives”. These days they are working to create a small town which strongly relies on its community, culture and reliable economy.

Their industrial park managed to attract significant companies to the settlement thanks in no small part to the favourable accessibility of the village and the labour culture. These changes currently ensure the economic stability of the town, and make the improvements on the settlement possible.

The local government is committed to improvements. Their work was rewarded in 2013 when the settlement was granted town rank. In 2013 the town won the „Investor friendly settlement” title. In 2016 it won the „For the city of Tomorrow Award” in the culture, arts and traditionalism category, as well as the „Golden Rose Award” of the Virágos Magyarországért movement.

The town plays an important role in the the area by providing the people with thorough health-care. There is a nursery, a German nationality Kindergarten and School in the settlement.

The goal of the social improvements is to enhance tourism. Parks, playgrounds have been built as well as the path of the local tour has been marked. To strengthen the bond of the local community investments have been made to renovate the country-house, create a basement club, and build the „Owl's nest” youth accomodation and house of crafts. Here the traditionalist programmes, folk artist groups, folk music concerts, local and peer exhibitions, ethnography, folk craft lessons and camps all find their place.

In the town the cultural herritages and the events organized around them are very significant. The revived Swabian traditions, the music the dance, the folk art and gastronomy, as well as the numerous programmes built around them to attract visitors: the Hartyánfeszt, Swabian Gastronomic and Cultural Festival and the Town's day all hold high touristic value.

The Swabian traditional foods, the úrinap (lord's day), the flower carpet and the round march acompanied by brass bands all are parts of the treasury of the county.

Those who arrive from far away appreciate the parallel streets, the nice porches and clean, well-organized houses. The town is regarded as a wonderful jewelery box, where it is worth returning to.

We respect our history which also helps us define our paths. We are working on a settlement where one can be happy to arrive, where it is good to stay, and where one will want to live after only a few days.

Mayor of the settlement: József Schulcz

Photos by: Dr. Péter Szikszay, György Majer, Miklós Prauda.

VÁCRA TÓ T

Vácrátót az Alföld északi részén található Veresegyházi-medencében fekszik.

Keleten a Gödöllői-dombság, délen a fői Somlyó-hegy és a Kő-hegy, északon a Cserhát peremén húzódó Kígyós-dombsor, végül nyugat felől a gödi lapály határolja. Vácrátót határának északi része a Gödöllői-dombsághoz, déli része pedig a Pesti-síkság hordalékkúpjához tartozik. A község első írásos említése óta Pest-Pilis-Solt, illetve Pest megye váci járásába tartozik. Az itt folytatott régészeti kutatások során találtak őskori, a zselizi kultúrát képviselő cserepeket és pattintott kőeszközöket, a bronzkorból, illetve a vaskorból származó cseréptöredékeket, mely utóbbiak már tartósan megtelepedett népességre utalnak. Lakott volt a terület a római korban is, amit a nagyszámú szarmata kori maradvány is bizonyít. A középkori falu a mai település északnyugati részén, a település központjától mintegy négyszáz méterre épült ki. Nevét a kor akkori szokásának megfelelően első uráról kapta. A község XIII-XVI. századi történetére vonatkozóan már számos írott forrás lelhető fel. A két legnagyobb birtokos a Pásztói és a Tari család volt. Adták-vették birtokaikat, és szüntelen harcot folytattak a bő vizű patakon elhelyezett vízimalmokért. A falun keresztül vezető út kötötte össze a középkorban az Alföldet a Dunántúllal a váci réven keresztül. A főúton nemcsak békés kereskedők és szállítók jártak, szinte minden évszázadban hadak is vonultak erre. A közeli Vác biztos piacot jelentett a mezőgazdaságból élő rátótiaknak, ugyanakkor osztoztak a nagy szomszéd olykor szomorú sorsában is.

1848 előtt a helységben Géczy István referendárius volt a legnagyobb birtokos, a XIX. század utolsó harmadában már a Vigyázó család. Ebből az

időből ismertek már a Zichy, Gosztonyi és Rudnay család nevei is. Gróf Vigyázó Sándor 1872-ben építette meg kastélyát a község közepén, és létesített körülötte kb. 30 ha-os angolparkot. Az építető fia örökös nélkül halt meg 1928-ban, és ekkor apja végakarata szerint a Magyar Tudományos Akadémia kapta meg a kastélyt és a parkot. Az Akadémia akkori szervezeti felépítése és pénzügyi helyzete nem tette lehetővé a kert az örökösök végakarata szerinti fenntartását. Egy rövid ideig visszakerült oldalági rokonához, aki 1936 őszén eladta a kastélyt és a parkot Debreczeni Sándor pesti ügyvédnek. A II. világháború alatt és különösen utána is sokat károsodott a kert, nem volt gazdája. Csak a földosztást követően, 1946 májusában kapta meg az Országos Természettudományi Múzeum, hogy botanikus kertet és növénykísérleti állomást létesítsen. 1952. január 1-jén a Magyar Tudományos Akadémia átvette az állomást és létrehozta az MTA Ökológiai Botanikai Kutatóintézetét.

Az 1780-ban készült Szentháromság-szobor a templom kertjében áll. Magas hajlított ívű talapzaton, toszkán oszlopon, puttófejekkel díszített felhők közt Jézust, jobbában a kereszttel, és az Atyaistent ábrázolja, köztük a földgömb, mögöttük a Szentlelket ábrázoló galamb látható. A falu központját a Petőfi Sándor téren lévő templom és köré épült intézmények; a polgármesteri hivatal, az orvosi rendelő, az óvoda, az általános iskola, a sportcsarnok, a könyvtár, valamint a mellettük lévő szolgáltatási egységek alkotják.

A település polgármestere: Spiegelhalter László

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Gárdonyi Géza Rendezvényközpont; Tornaterem; Szentháromság katolikus templom; Szentháromság-szobor; Temetőstációk; Vácrátóti Arborétum díszkapuja; Vácrátót címere; Petőfi Sándor mellszobor; Botanika-kastély; Vácrátóti mézeskalácsfal; Sportpálya; Vácrátóti rét

VÁCRAÓT

VÁCRA TÓ T

Vácrátót is located in the Vere-segyháza Basin in the northern part of Alföld (the Great Hungarian Plain).

It's bordered by the Gödöllő Hills to the east, by Somlyó Hill of Fót and Kő Hill to the south, by Kígyós Hills on the edge of the Cserhát to the north, and finally by the Göd plain to the west. The northern part of Vácrátót's periphery belongs to the Gödöllő Hills and the southern part to the alluvial cone of the Pest Plain. The village has been a part of the Pest-Pilis-Solt and Vác districts of Pest county since its first written mention. Archaeological excavations in the area have found prehistoric potsherds and flaked stone tools representing the Zseliz Culture, as well as pottery fragments from the Bronze Age and the Iron Age, which indicate a permanently settled population. The area was also inhabited during the Roman period, as evidenced by the large number of Sarmatian remains. The medieval village was built about four hundred metres to the north-west of the centre of the present settlement. It was named after its first lord, as was the custom of the time. There are many written sources on the history of the village from the 13th to the 16th centuries. The two largest landowners were the Pásztói and the Tari families. They bought and sold estates and fought ceaselessly for the water mills on the abundant stream. In the Middle Ages, the road through the village connected the Great Plain with Transdanubia via the Vác ferry. The main road was not only used by peaceful merchants and transporters, but also by armies in almost every century. The nearby town of Vác provided a secure market for the people of Rátót, who made their living from agriculture, but they also shared the sometimes sad fate of their larger neighbour.

Rapporteur István Géczy was the largest landowner in the village

before 1848, while in the last third of the 19th century it was the Vigyázó family. The names of the Zichy, Gosztonyi and Rudnay families are also known from this period. Count Sándor Vigyázó built his castle in the centre of the village and established an English garden of about 30 hectares around it in 1872. In accordance with his will, the Hungarian Academy of Sciences received the castle and the park when his son died without an heir in 1928. The Academy's organisational structure and financial situation at the time did not allow the garden to be maintained in accordance with the testator's will. It was returned to a lateral relative for a short time, who sold the castle and the park to Sándor Debreczeni, a lawyer from Pest, in the autumn of 1936. During and especially after the Second World War the garden was severely damaged and had no owner. The National Museum of Natural History only received the garden after the land reform, in May 1946, to establish a botanical garden and a plant experiment station. The Hungarian Academy of Sciences took over the station on 1 January 1952 and established the Research Institute of Ecological Botany.

The statue of the Holy Trinity, dating from 1780, stands in the church garden. It depicts Jesus, with the cross in his right hand and the Father God with the globe between them, and a dove representing the Holy Spirit in the background, among clouds decorated with putti on a Tuscan column over a tall, arched pedestal. The centre of the village consists of the church on Petőfi Sándor Square and the institutions built around it; the mayor's office, the doctor's office, the kindergarten, the primary school, the sports hall, the library and the adjacent service units.

Mayor of the settlement: László Spiegelhalter

VÁCSZENTLÁSZLÓ

„Völgy, ez egy mérsékelt két magaslat közt éjszakeről keletnekelyülő szép rét, melynek éjszak felőli részén egy forrás fakad, mely kis vígan csergedező patak sávvá alakulván kelet felé mintegy kétezerlépésnyi távolságra a határban létező egyetlen malmot hajtja. A forrás eredetét a nép ajka, miután a forrásnak patkó alakja van, Szt. László Magyar Király lova lába nyomától származottnak mondja...” (forrás: wikipedia)

Pest megye keleti szegletében, Gödöllő városától 16 km-re, a jászsági és palócföldi utak találkozásánál található Vácszentlászló község. A Cserhát-hoz csatlakozó Gödöllői-dombság erdős lankái innen simulnak bele az alföldi tájba. Vácszentlászló, a nyugati palócság legdélibb területe, a Galgavidék ősi magyar települése, amely a Hajta-patak két partján húzódik. A patak forrása itt ered és táplálja a település víztározóját is, amely kedvelt horgász-célpont manapság. Az M3-as autópályától délre, Gödöllőnél letérve jutunk el ide közúton. Vasúti kapcsolattal a község nem rendelkezik, de autóbussz-járatokkal akár a fővárosból közvetlenül is elérhető.

A településtől északra halad el a szarmaták által 324 és 337 között épített, a Dunát a Tiszával összekötő Csörsz-árok nyomvonala. A falu területe közel ezer esztendeje lakott. Erről tanúskodnak az innen előkerült vaskori (XII. századi) régészeti leletek. A település első okleveles említése egy nádori ítéletből való, mely 1394-ben kelt. (Későbbi birtokosai: Zsigmond király, Rozgonyiak, Báthoryak, Esterházyak – 1860-ig.) A mai Vácszentlászló területén lévő falu az Oszmán Birodalommal vívott tizenöt éves háborúban (1593-1606) elpusztult, 1689-től népesült be újra. A Vácszentlászló nevet a település az 1840-es években kapta (korábban Valkószentlászló néven szerepel), I. (Szent) László király után, és egyben jelezvén a Váci Egyházmegye területi fennhatóságát. A 2011-es népszámláláskor a lakosok 89,5%-a magyarnak, 0,2% bolgárnak, 0,2% cigánynak, 0,9% németnek, 0,4% románnak

mondta magát. A vallási megoszlás alapján római katolikus 65,8%, református 6%, evangélikus 0,3%, görögkatolikus 0,5%, felekezeten kívüli 9,7%. A római katolikus templom kertjében áll Nepomuki Szent János 1777-ben készült szobra. A Szent László tiszteletére szentelt templom alapkövét 1743-ban tették le, tornyát 1838-ban építették. A templomot 1867-ben és 1912-ben megújították, az eredeti barokk épületre már csak a bejárat kapu emlékeztet. A község központjában látható az 1920-ban közadományokból emelt, gránátot dobó katonát ábrázoló szobor, Körösfői-Kriesch Aladár egyetlen közéri alkotása.

A település identitását Szent László élete és legendája ma is alakítja. Ennek bizonyítéka a Szent László Park, a herma másolat és az évenként megrendezésre kerülő Kárpát-medencei Szentlászló Települések Találkozója. A találkozó annak a helyi összefogással indult kezdeményezésnek állít emléket, amellyel a testvértelepülések támogatták a balkáni háború során bajba jutott vajdasági Szentlászló település lakosságát.

Vácszentlászlón az elmúlt évtizedben, köszönhetően a hazai és európai forrásoknak, kiépült a csatornahálózat, aszfaltozott burkolatot kaptak a települési utak. Megújult és új részekkel bővült az óvoda és a sportpálya és környéke, illetve új családi és közösségi terek létesültek. A közintézmények (községház, rendelő, iskola) felújítása mellett ezek energiaellátását napelemes rendszerek is segítik. Vácszentlászló népszerű választás a természetesebb környezetbe vágyó kisgyermekes családoknak, ami a település korfáján is megmutatkozik. Az őslakosok és az új betelepülők együttélése harmonikus. A település vezetői közösségi rendezvényekkel (pl. Falu Karácsony) és a falusias miliő megőrzésével igyekeznek fenntartani ezt.

A település polgármestere: Horváth László Tibor

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Vácszentlászlói víztározó; Római katolikus templom; Szentlászló Étterem és Fogadó; Gránátot dobó katonát ábrázoló szobor; Szent László park; Községháza; Szent László herma; Szent László Általános Iskola; Egészségház; Vácszentlászlói Víztározó

VÁCSZENTLÁSZLÓ

VÁCSZENTLÁSZLÓ

“This is a valley, actually a beautiful meadow stretching between two moderate heights from north to east, with a spring in the northern part that turns into quick stream, then a creek that drives the only mill in the surroundings located about two thousand steps to the east. In accordance to the local legend, the horseshoe shape of the spring comes from the footprints of the horse of King St. Ladislaus of Hungary...” (source: wikipedia)

The village of Vácszentlászló is located in the eastern corner of Pest county, 16 km from the town of Gödöllő, at the junction of the roads of Jászság and Palócföld regions. From here, the wooded slopes of the Gödöllő Hills, which join Cserhát, blend into the Alföld (the Great Hungarian Plain). Vácszentlászló, the southernmost area of the western Palóc subgroup of Hungarians, is an ancient settlement in the Galga region and stretches along both banks of the Hajta Creek. Here is located the source of the creek, which is a popular fishing destination today and it also feeds the water reservoir of the village. You can get here by leaving the M3 motorway south of Gödöllő. The village does not have a railway connection, but it can be directly reached by bus from the Capital.

The route of the Csörsz-árok (Csörsz Ditch) connecting the Danube with the Tisza and built by the Sarmatians between 324 and 337, passes north of the village. The area of the village has been inhabited for almost a thousand years. This is evidenced by medieval (12th century) archeological finds. The first documented mention of the village is from a palatine judgment dated 1394. (Later holders until 1860: King Sigismund, the Rozgonyi, Báthory and Esterházy families.) The village in the area of today's Vácszentlászló was destroyed in the Fifteen Years' War with the Ottoman Empire (1593-1606) and was repopulated from 1689. During the rule of King Saint Ladislaus (Ladislaus I of Hungary) the village was named Valkószentlászló (being under the jurisdiction of the Diocese of Vác) and was renamed Vácszentlászló in the 1840s. At the 2011 census, 89.5% of the population identified themselves as Hungarian, 0.2% as Bulgarian, 0.2% as Gypsy, 0.9% as German, and 0.4% as Romanian. The religious distribution was Roman

Catholic 65.8%, Reformed 6%, Lutheran 0.3%, Greek Catholic 0.5%, Non-denominational 9.7%. The statue of St. John of Nepomuk was created in 1777 and stands in the garden of the Roman Catholic Church. The foundation stone of the church dedicated to St. Ladislaus was laid in 1743 and its tower was built in 1838. The church was renovated in 1867 and 1912, the original Baroque style can only be seen on the entrance gate. In the center of the village you can see a statue erected from public donations in 1920, representing a private soldier throwing a grenade. This is the only work located in a public place of the Hungarian artist Aladár Körösfői-Kriesch.

The identity of the settlement is still shaped by the life and legend of King St. Ladislaus. Proof of this is the Szent László Park, the copy of the herma and skull relic of St. Ladislaus and the annual meeting of the Carpathian Basin settlements that bear the name of the venerated monarch. This meeting commemorates an initiative launched by a local coalition through which the sister settlements supported the population of Szentlászló in Vojvodina (Serbia), which was in trouble during the Yugoslav Wars.

In Vácszentlászló, thanks to domestic and European financial sources, the sewer network was built, and the settlement's roads were paved in the last decade. The kindergarten and the sports field and its surroundings were renewed and expanded with new parts, and new family and community spaces were established. In addition to the renovation of public institutions (Mayor's House, physician's office, school) solar systems were also implemented to help with energy supply. Vácszentlászló is a popular choice for families with small children who want a more natural environment, and this is also reflected in the age tree of the settlement. The coexistence of natives and new settlers is harmonious. The leaders of the settlement try to maintain this through community events (e.g. Village Christmas) and preservation of the rural milieu.

Mayor of the settlement: László Tibor Horváth

VASAD

A megye közepén, a Duna–Tisza köze északi felén jött létre az erdőkkel övezett, kiterjedt tanyavilágáról híres település. Budapestről Monor felé léterve a 4-es számú főúton, Csévharaszt irányából szintén közúton juthat el az utazóVasadra. A község területe 3341 hektár. Népessége 2000 fő feletti. A Vasadot említő első oklevél 1318-ból származik.

A török hódoltság idején elnéptelenedett vidékre 1756-ban a Komárom megyei Marcelházáról református családok költöztek, az armális nemesi címmel bíró Szabó, Keszegh, Édes, Mészáros, Balogh és Piróth családok. A történelmi századokban a Szilassy, Ráday, Darvas, Fáy, Halmos, Wild és Möller nemesek birtokolták. Néhány évig itt élt Hugonnay Vilma, hazánk első női orvosa, aki Svájcban szerezte diplomáját. Alsó- és Felső-Vasad pusztákból a 19. század közepén szerveztek önálló községet. Vasad látnivalói református eredetűek: az 1828-ban alapított elemi iskola előtt két védett platánfa áll, az 1904-ben épült templom szintén mutatós épület. A falukép része a Szemző-kastély, a Möller-kúria és a két világháborús emlékmű. Sajátos atmoszférát teremtenek a környező erdőkben megbúvó tanyák. A lakosság nagy része ma is kertészkedik, bár az összes dolgozó fele Budapesten dolgozik főállásban. A 4-től 80 hektárig terjedő birtokokon termett sárgarépat, burgonyát, káposztát és kisdinnyét a főváros piacain értékesítik. A község mindig is jómódúnak számított, a rendszerváltás után is megőrizte magas életszínvonalát. A faluközpontban található a 2020-ban teljesen korszerűsített orvosi rendelő, a napközi otthonos óvoda, a háromcsoportos bölcsőde, általános iskola, a könyvtár és művelődési ház. 2021-ben vásárolt az önkormányzat egy területet, amelyen kialakításra kerül a hagyományok háza.

A közbiztonságot körzeti megbízott rendőr és polgárőrség felügyeli. A belterületi utak 99 százalékban szilárd burkolatúak. A vezetékes áram, víz,

gáz, csatorna és telefon a község egészét behálózta. 2007-től áttértek a legkorszerűbb, környezetbarát szelektív hulladékgazdálkodásra, 2011-től az intézményekben a villamos áramot napelemekkel, a fűtést faaprítékkal biztosítják. Az önkormányzat épületeiben, a hozzá tartozó intézményekben szinte kizárólag megújuló energiát használnak. 2013-2014. évekre 44 millió forintot nyertek a Tanyafejlesztési Program folytatására, 5 millió forintot a tanyagondnoki szolgálatok fejlesztésére, a külterületi földutak karbantartására több mint 6 millió forintot és a villany nélküli tanyák energiaellátására 25,5 millió forintot. 2013-ban 22,7 millió forint összegű támogatással bonyolították a közfoglalkoztatási mintaprogramot. A Magyar Falu Programnak köszönhetően 2020/2021-ben számos belterületi közút és járdaszakaszmegújult meg. Több nyertes pályázat kivitelezése jelenleg is folyamatban van: a ravatalozó, közterületi játszótér felújítása és multifunkcionális sportpálya kialakítása.

A szorgos munka mellett teret kap a szórakozás: az állami ünnepekkel mellett a februári böllérfesztivál, a május végi háromnapos falunapi rendezvénysorozat, a Szent István-nap, a szeptemberi szüreti felvonulás és Szent Mihály-napi tábortűz, valamint az októberi búcsú, adventi gyertyagyújtás segíti a hagyományok tiszteletét és életben tartását.

Vasad Község Önkormányzata elhivatott a tájékoztatásban. A községükkel kapcsolatos minden információt megtalál médiafelületeinken:

Weboldal: www.vasad.hu

Facebook: Vasad Község Önkormányzata

Írott sajtó: Vasadi Hírmondó Önkormányzati lap:

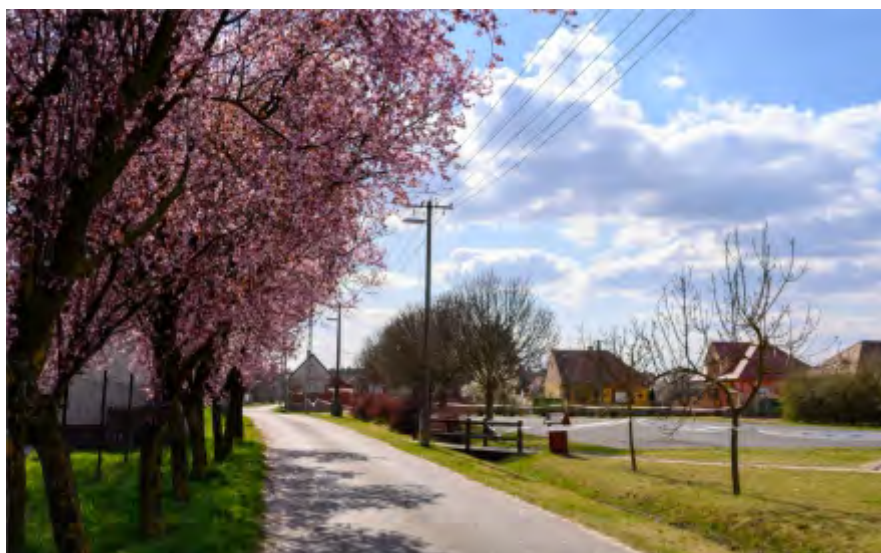
<https://vasad.asp.lgov.hu/vasadi-hirmondo>

YouTube csatorna: Vasad Község Önkormányzata

A település polgármestere: Marton József Zoltán

A TELEPÜLÉS KÉPEKBEN:

Utcakép a játszótér mellett; Isten hozta Vasadon; Adventi gyertyagyújtás a községben; Böllérfesztivál; Vasadi Dalkör; Augusztus 20-i ünnepség Vasadon; A megújult orvosi rendelő; Szüreti felvonulás Vasadon; Szent Mihály napi ünnepség; Székelykapu; Vasadi RSC sportmérkőzése; Vasadi falunapi fogathajtás

VASAD

The settlement, surrounded by forests and famous for its extensive farmland, was established in the middle of the county, in the northern part of the Danube-Tisza river basin. Turning off from main road No. 4 from Budapest towards Monor, you can reach Vasad also on road from Csévharaszt. The village covers an area of 3341 hectares. Its population is over 2000 people. The first document mentioning Vasad dates back to 1318.

In 1756, reformed noble families - the Szabó, Keszegh, Édes, Mészáros, Balogh and Piróth families – moved from Marcelháza, Komárom County, to this area, which had become depopulated during the Turkish occupation. In the historical centuries it was owned by the noblemen Szilassy, Ráday, Darvas, Fáy, Halmos, Wild and Möller. Vilma Hugonnay, the first woman doctor in Hungary, who graduated in Switzerland, lived here for a few years. In the middle of the 19th century, the Lower and Upper Vasad pusta areas were organised into an independent municipality. Vasad's landmarks are of Reformed origin: there are two protected plane trees in front of the elementary school founded in 1828, and the church, erected in 1904, is also an eye-catching building. The Szemző palace, the Möller manor house and the two World War II monuments are part of the village's landscape. The farms hidden in the surrounding woods create a special atmosphere. Most of the population still deals with gardening, although half of all workers are employed full-time in Budapest. The carrots, potatoes, cabbages and melons grown on the 4 to 80 hectares of land are sold in the Budapest markets. The village has always been considered prosperous and has maintained a high standard of living even after the regime change. The village centre is home to a medical clinic, which was fully modernised in 2020, a kindergarten with day care, a nursery school with three groups, a primary school, a library and a community centre. In 2021, the municipality purchased a land plot on which the House of Traditions will be built.

Public safety is ensured by a district police officer and by the civil guard service. 99% of the roads in the village are paved. Mains electricity, water,

gas, sewerage and telephone are available throughout the whole village. In 2007, a switch was made to state-of-the-art, environment-friendly selective waste management, and since 2011 electricity in institutions is provided by solar panels and heating with wood chips. The buildings of the municipality and its institutions use renewable energy almost exclusively. In 2013-2014, HUF 44 million was awarded for continuing the Farmhouse Development Programme, HUF 5 million for developing farm care services, more than HUF 6 million for maintaining external roads and HUF 25.5 million for the energy supply of farms without electricity. In 2013, the public employment model programme was implemented with a grant of HUF 22.7 million. Thanks to the Hungarian Village Programme, a number of inland road and pavement sections were renewed in 2020/2021. Several winning projects are currently under way: renovation of the funeral home and the public playground and the construction of a multifunctional sports field.

In addition to hard work, there is also plenty of entertainment: besides public celebrations, the February pig-slaughter festival, the three-day village festival at the end of May, St. Stephen's Day, the September harvest parade and St Michael's Day bonfire, the October fair and the Advent candle-lighting help to respect traditions and to keep them alive.

The Municipality of Vasad is committed to providing information. You can find everything you need to know about the municipality on their media sites:

Website: www.vasad.hu

Facebook: Vasad Municipality

Written press: Vasad Hírmondó, Municipal newspaper:

<https://vasad.asp.lgov.hu/vasadi-hirmondo>

YouTube channel: Vasad Municipality

Mayor of the settlement: József Zoltán Marton

TARTALOM

AJÁNLÓ – SZABÓ ISTVÁN / 5

ELŐSZÓ – SÁRI ANDREA / 7

TELEPÜLÉSEK / 8

ÁPORKA / 9

BÉNYE / 13

BUGYI / 17

CSEMŐ / 21

CSÉVHARASZT / 25

CSOMÁD / 29

CSÖMÖR / 33

CSÖRÖG / 37

DOMONY / 41

DUNABOGDÁNY / 45

ECSER / 49

ERDŐKERTES / 53

GALGAGYÖRK / 57

GALGAHÉVÍZ / 61

GYÁL / 65

IKLAD / 69

KISMAROS / 73

KÓKA / 77

KOSD / 81

KÓSPALLAG / 85

MÁRIANOSZTRA / 89

MIKEBUDA / 93

NAGYKOVÁCSI / 97

NAGYMAROS / 101

ÓRBOTTYÁN / 105

ÖRKÉNY / 109

PÁND / 113

PÁTY / 117

PILIS / 121

PILISBOROSJENŐ / 125

PILISVÖRÖSVÁR / 129

PILISSZÁNTÓ / 133

PILISSZENTIVÁN / 137

PÓCSMEGYER / 141

PÜSPÖKSZILÁGY / 145

TARTALOM

RÁCKEVE / 149
RÁD / 153
SÓSKÚT / 157
SZADA / 161
SZENTLŐRINCKÁTA / 165
SZENTMÁRTONKÁTA / 169
SZIGETBECSE / 173
SZIGETCSÉP / 177
SZIGETHALOM / 181
TÁPIÓBICSKE / 185
TÁRNOK / 189
TÖRTEL / 193
ÚJHARTYÁN / 197
VÁCRÁTÓT / 201
VÁCSZENTLÁSZLÓ / 205
VASAD / 209

TARTALOM / 213
IMPRESSZUM / 216

IMPRESSZUM

Felelős szerkesztő
Sári Andrea

Szöveg, fotók
A magyar nyelvű szöveget és valamennyi fotót a kötetben szereplő települések önkormányzatai
bocsátották rendelkezésre.
A fotókat az önkormányzatok hozzájárulásával szerkesztettük a kötetbe.

Magyar nyelvi lektor, korrektor
Ötvös-Varga Krisztina

Angol fordítás
Viola Bence, Pályi Gergely és Exalon fordítóiroda

Grafika
Vincze László

A borítón szereplő fénykép Márianosztrán készült, felhasználva az önkormányzat engedélyével.

ISBN 978-615-81685-3-3

Készült a Dono Te Libro Kiadó gondozásában.
2021.

Nyomdai munka:
Center Print Nyomda, Debrecen.

„Ez a könyv egy olyan pillanatot rögzít, amikor egymásra figyelünk, és a településeinken keresztül ismerhetik meg Pest megye számos közösségét. Fogadják szeretettel ezt a kiadványt, mint jelképét egy kornak, egy évtizednek, amikor újjászerveztük az országot. Az elkészítése egy olyan évben történt meg, amikor rég látott megpróbáltatásokkal néz szembe a nemzetünk, és ami éppen azt mutatta meg, hogy mennyit érnek az erős közösségeink. Megóvják a szeretteinket és a sikereket, amelyeket együtt értünk el.”

Szabó István

Pest Megye Közgyűlésének elnöke

9 786158 168533